

Азия/Еуропа

Ақпараттық сараптама журналы

Басылымның 3-ші жылы, №34, Қараша 2018

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАТЫН БАСЫЛЫМЫ

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫНЫҢ ӨСУІ: ТАБЫС ПЕН ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ

KAZAKHSTANLILAR'IN REFAHININ ARTMASI: GELİR VE YAŞAM KALİTESİNİN YÜKSELTİLMESİ

RÖPORTAJ СҰХБАТ

DOÇ. DR. ELŞEN BAĞIRZADE
AZERBAIJAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRÜ'NÜN MÜŞAVİRİ, İKTİSAT FAKÜLTESİ
ÖĞRETİM ÜYESİ

ДОЦЕНТ, ДОКТОР ЭЛЬШЕН БАГЫРЗАДЕ
ӘЗІРБАЙЖАН МЕМЛЕКЕТТІК ЭКОНОМИКА
УНИВЕРСИТЕТІ РЕКТОРЫНЫҢ КЕҢЕСШІСІ,
ЭКОНОМИКА ФАКУЛЬТЕТІНІҢ ОҚЫТУШЫСЫ

**WILL UZBEKISTAN
OUTPACE KAZAKHSTAN IN
NPP CONSTRUCTION?**

СУМЕЕТ ЛИ УЗБЕКИСТАН
ОПЕРЕДИТЬ КАЗАХСТАН В
СТРОИТЕЛЬСТВЕ АЭС?

DAUREN ABEN

**ABD-ÇİN TİCARET SAVAŞI: YENİ
BİR SOĞUK SAVAŞA DÖNÜŞEBİLİR
Mİ?**

АҚШ-ҚЫТАЙ САУДА СОҒЫСЫ:
ЖАҢА БІР ҚЫРҒИ ҚАБАҚ СОҒЫСҚА
АЙНАЛА МА?

OMIRBEK HANAYI

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Vakur Sümer

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Zhandos Ranov

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Omurbek Hanayi
Aigerim Manatkızı
Kanat Makhanov

Sekretarya / Хатшылық
Saltanat Suleymen

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Kanat Makhanov

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Vakur Sümer
Zhengizkhan Zhanaltay
Dr. Zhandos Ranov
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Mülakat, haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Сұхбат", "Ақпараттық сараптама" және "Өзекті пікір" айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOÇ. DR. VAKUR SÜMER

Kıymetli okuyucularımız,

Asya Avrupa'nın 34. Sayısı ile karşınızda olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımızda her zaman olduğu gibi önemli haber ve analizleri derledik. Ayrıca, elinizdeki sayımızda, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Rektörü'nün Müşaviri, İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Elşen Bağırzade ile gerçekleştirdiğimiz mülakatı ve Orta Asya ülkelerinin havalimanı altyapısını gösteren bir infografiği de bulacaksınız. Öte yandan Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in son halka sesleniş konuşmasını Türkçe tercümesi ile okuyabilirsiniz.

Bu sayımızda ABD ve Çin arasında, dozu gittikçe artan ticaret savaşının gelişimini özetleyen bir analizi okuyabilirsiniz. Yaşanan mücadele, adeta yeni bir Soğuk Savaş yaşanacağı yönündeki endişeleri artırır nitelikte. Ancak kimi gözlemciler de, soğukkanlılığını galip geleceğini ve iki gücün bir biçimde uzlaşacağını savunuyor.

Çin'i konu ettiğimiz bir diğer analizimizde, bu ülkenin Güney Çin Denizi'ndeki iddia ve faaliyetlerine karşı bir cephenin oluştuğunu tartışıyoruz. Çin'in ekonomik olduğu kadar askeri imkanlar bakımından da yükseliş içinde bulunduğu göz önüne alındığında, Güney Çin Denizi'nin istikrara olan ihtiyacı daha net ortaya çıkıyor.

Hint Okyanusu da, günümüzde, giderek önem kazanan bir mücadele alanına dönüşmüş durumda. Bu bölgedeki küçük ada devletleri eskisinden çok daha fazla rol icra eder durumda. Bölgedeki ulaşım altyapısı dikkate alındığında, Hint Okyanusu'nu Avrasya'nın bir uzantısı olarak görmek de mümkün. Biz de bu sayımızda, Maldivler'in Hint Okyanusu bağlamında cereyan eden gelişmeler ekseninde yerini analiz eden bir yazıya yer veriyoruz.

Avrasya Ekonomik Birliği ile ön Asya'nın bölgesinin önemli ülkelerinden İran arasındaki ilişkileri de bir diğer analizimizde ortaya koyuyoruz. Yine bu sayımızda, nükleer güç santralleri konusunda Özbekistan'daki gelişmeleri inceleyen bir yazıyı da okuyabileceksiniz. Rus ekonomisindeki son gelişmelerin büyümeyi ne ölçüde etkilediği ile ilgili bir değerlendirmeyi de bu sayımızda bulabilirsiniz. Ayrıca, Dünya Akademik Zirvesi'nin yükseköğretim meseleleriyle ilgili tartışmalarına yer verdiğimiz yazımız da elinizdeki sayıda okuyabileceğiniz bir diğer analiz durumunda.

Yeni sayımızda yeniden bir araya gelebilmek umuduyula.

Құрметті оқырман қауым!

Назарларыңызға «Азия Еуропа» журналының 34-ші санын ұсынамыз. Бұл санымызда әдеттегідей маңызды жаңалықтар мен талдаулар жасадық. Сонымен қатар, Әзірбайжан мемлекеттік экономика университеті ректорының кеңесшісі, Экономика факультетінің оқытушысы доцент, доктор Эльшен Бағырзадемен сұхбат жүргізіп, Орталық Азия елдерінің әуежай инфрақұрылымы туралы инфографиканы әзірледік. Журналымыздың осы санынан сондай-ақ, Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауын түрік тіліндегі аудармасымен бірге оқи аласыздар.

Бұл санымызда АҚШ пен Қытай арасында барған сайын күшейе бастаған сауда соғысының ахуалы жайлы талдаумен бөліскіміз келіп отыр. Бұл қақтығыс жаңа Қырғи қабақ соғыстың басталуына қатысты алаңдаушылықты арттыра түсуде. Бірақ кейбір сарапшылардың айтуынша, екі күш салқынқандылық танытып, ымыраға келеді.

Қытайды басты тақырып еткен тағы бір талдауда бұл елдің Оңтүстік Қытай теңізіне иелік құқығы мен әрекеттеріне қарсы фронттың пайда болғанын талқылады. Қытайдың экономикалық, әрі әскери тұрғыдан дамып жатқанын ескергенде, Оңтүстік Қытай теңізіндегі тұрақтылық қажеттілігі айқындала түседі.

Үнді мұхиты да бүгінгі таңда барған сайын маңызы артып отырған күрес алаңына айналды. Бұл аймақтағы шағын аралдық мемлекеттер бұрынғыға қарағанда әлдеқайда үлкен рөл атқарады. Өңірдегі көлік инфрақұрылымын ескере отырып, Үнді мұхитын Еуразия кеңістігінің кеңеюі ретінде көруге болады. Бұл санымызда біз Үнді мұхитындағы өзгерістер аясында Мальдивтердің алар орны мен рөлі туралы талдауды ұсынамыз.

Талдауларымыздың бірінде Еуразиялық экономикалық одақ пен Алдыңғы Азиядағы маңызды елдердің бірі – Иран арасындағы қарым-қатынастарды зерделедік. Сондай-ақ, бұл санымызда Өзбекстанда атом электр станциясының салынуы туралы мақаланы ұсынамыз. Ресей экономикасындағы соңғы оқиғалардың экономикалық өсуге қаншалықты әсер еткені туралы талдауды да әзірледік. Бұған қоса, Дүниежүзілік академиялық саммитте талқыланған жоғары білім беру мәселелеріне арналған мақаламызды да журналымыздың осы санынан оқи аласыздар.

Келесі санда қайта қауышқанша.

ÖNSÖZ

АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ

DOÇ. DR. VAKUR SÜMER.....1

ÖZEL YAZI

АРНАЙЫ МАҚАЛА

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫНЫҢ ӨСУІ:

ТАБЫС ПЕН ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ

KAZAKISTANLILAR'IN REFAHININ ARTMASI:

GELİR VE YAŞAM KALİTESİNİN YÜKSELTİLMESİ.....4

RÖPORTAJ

СҰХБАТ

DOÇ. DR. ELŞEN BAĞIRZADE

AZERBAIJAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ'NÜN MÜŞAVİRİ,

İKTİSAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ

ДОЦЕНТ, ДОКТОР ЭЛЬШЕН БАГЫРЗАДЕ

ӘЗІРБАЙЖАН МЕМЛЕКЕТТІК ЭКОНОМИКА УНИВЕРСИТЕТІ

РЕКТОРЫНЫҢ КЕҢЕСШІСІ, ЭКОНОМИКА ФАКУЛЬТЕТІНІҢ ОҚЫТУШЫСЫ.....34

GÜNCEL

ӨЗЕКТІ ПІКІР

WILL UZBEKISTAN OUTPACE KAZAKHSTAN IN NPP CONSTRUCTION?

СУМЕЕТ ЛИ УЗБЕКИСТАН ОПЕРЕДИТЬ КАЗАХСТАН В СТРОИТЕЛЬСТВЕ АЭС?

DAUREN ABEN.....48

ABD-ÇİN TİCARET SAVAŞI: YENİ BİR SOĞUK SAVAŞA DÖNÜŞEBİLİR Mİ?

АҚШ-ҚЫТАЙ САУДА СОҒЫСЫ: ЖАҢА БІР ҚЫРҒИ

ҚАБАҚ СОҒЫСҚА АЙНАЛА МА?

OMIRBEK HANAYI.....59

WORLD ACADEMIC SUMMIT DISCUSSED HIGHER EDUCATION ISSUES

ВСЕМИРНЫЙ АКАДЕМИЧЕСКИЙ САММИТ ОБСУДИЛ

ВОПРОСЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

GULNAR NADIROVA.....73

THE THIRD QUARTER MARKS THE END OF RUSSIA'S EXPANSIONARY CYCLE

ТРЕТИЙ КВАРТАЛ ЗАВЕРШАЕТ ЦИКЛ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА РОССИИ

KANAT MAKHANOV.....82

<i>GEOSTRATEGIC GAMES IN THE INDIAN OCEAN: THE CASE OF THE MALDIVES</i> <i>ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКИЕ ИГРЫ В ИНДИЙСКОМ ОКЕАНЕ: ПРИМЕР</i> <i>МАЛЬДИВСКИХ ОСТРОВОВ</i> ALBINA MURATBEKOVA	90
<i>BEIJING FACES GROWING CHALLENGES TO ITS SOUTH CHINA SEA CLAIMS</i> <i>СПОР В ЮЖНО-КИТАЙСКОМ МОРЕ: ПРИТЯЗАНИЯ ПЕКИНА</i> <i>И ОТВЕТНАЯ РЕАКЦИЯ</i> ASSET ORDABAYEV	97

HABER-YORUM

АҚПАРАТТЫҚ САРАПТАМА

INSPIRING IMPULSES OF THE WORLD UNIVERSITY RANKINGS 2019	104
KAZAKHSTAN RANKED AS A COUNTRY WITH VERY HIGH HUMAN DEVELOPMENT INDEX.....	106
FOREIGN DIPLOMATS VISITED KAZAKHSTAN'S KHORGOS HUB.....	108
УЧАСТИЕ КАЗАХСТАНА В 73-Й СЕССИИ ГЕНЕРАЛЬНОЙ АССАМБЛЕИ ООН.....	110
EBRD PREPARES NEW ECONOMIC DEVELOPMENT STRATEGY FOR UZBEKISTAN	113
INDIA'S DEFENSE MINISTER VISITED KAZAKHSTAN.....	115
CIS DEFENSE MINISTERS MET IN UZBEKISTAN FOR THE FIRST TIME.....	117
CAPITAL FLIGHT FROM RUSSIA INTENSIFIES.....	119
ASIAN AND EUROPEAN LEADERS JOINTLY DISCUSSED GLOBAL CHALLENGES	121
GROWTH OF WEALTH IN RUSSIA CONTRIBUTES TO INCOME POLARIZATION	123
PUTIN'S VISIT UPGRADED INDIA-RUSSIA COOPERATION.....	125
TURKEY HOSTED SUMMIT ON SYRIAN WAR	128
NGOS IN KAZAKHSTAN: NEED FOR CHANGE.....	130
ВИЗИТ СИНДЗО АБЭ В КИТАЙ: ПОСТРОЕНИЕ ДРУЖБЫ?.....	132
DISAPPOINTING DEMOGRAPHIC DATA REPORTED IN RUSSIA	134
IV. DOĞU EKONOMİK FORUMU SONUÇLARI.....	136
ABD DIŞİŞLERİ BAKANI MIKE POMPEO'NUN ÇİN ZİYARETİ.....	138
ULUSLARARASI KUZAY-GÜNEY ULAŞIM KORİDORU PROJESİNDEKİ GELİŞMELER.....	140

ETKİNLİKLER

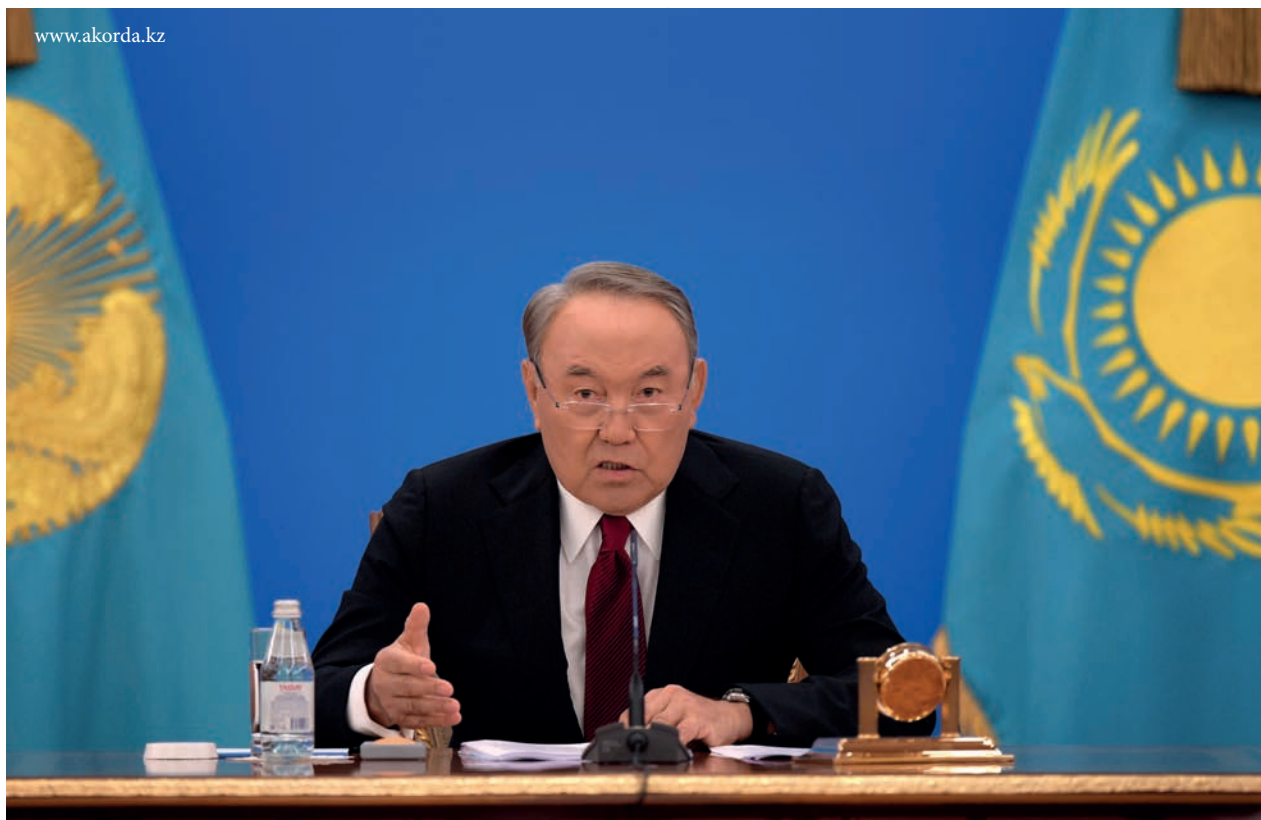
ІС-ШАРАЛАР

.....	142
-------	-----

İNFOGRAFİK

ИНФОГРАФИКА

.....	168
-------	-----

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫНЫҢ ӨСУІ: ТАБЫС ПЕН ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ

KAZAKISTANLILAR'IN REFAHININ ARTMASI: GELİR VE YAŞAM KALİTESİNİN YÜKSELTİLMESİ

Құрметті қазақстандықтар!

Біз тәуелсіздік жылдары көп жұмыс атқардық.

Экономикасы қарқынды дамып келе жатқан заманауи прогрессивті мемлекет құрып, бейбітшілік пен қоғамдық келісімді қамтамасыз еттік.

Сапалы әрі тарихи маңызы зор құрылымдық, конституциялық және саяси реформалар жүргіздік.

Қазақстанның халықаралық беделінің ар-

Değerli Kazakistanlılar!

Biz bağımsızlık yılları boyunca çok çalıştık.

Ekonomisi hızlı gelişmekte olan ilerici modern devlet kurarak, barış ve toplumsal uyumu sağlayabildik.

Kaliteli ve tarihi öneme sahip yapısal, anayasal ve siyasi reformlar gerçekleştirdik.

Kazakistan'ın uluslararası arenadaki itibarının yükseltilmesi ve bölgede jeopolitik rolünün güçlenmesini elde ettik.

Biz bölgesel ve küresel sorunların çözülmesi

туына және оның аймақтағы геосаяси рөлінің күшеюіне қол жеткіздік.

Біз өңірлік және жаһандық проблемаларды шешу ісіне зор жауапкершілікпен қарайтын жауапты әрі қалаулы халықаралық серіктес ретінде танылды.

Қазақстан ТМД және Орталық Азия елдері арасынан «ЭКСПО-2017» халықаралық көрмесін өткізу үшін әлемдік қоғамдастық таңдап алған бірінші мемлекет болды.

Біз Еуразия өңірінің қаржылық, іскерлік, инновациялық және мәдени орталығы ретінде қалыптасуын қамтамасыз етіп, жаңа елордамыз – Астананы салдық.

Халық саны 18 миллионнан асып, өмір сүру ұзақтығы 72,5 жасқа жетті.

Біз берік экономикалық негіз қалыптастырдық.

Соңғы 20 жыл ішінде елімізге 300 миллиард АҚШ доллары көлемінде тікелей шетел инвестициясы тартылды.

Экономиканы өркендетудің негізі саналатын шағын және орта бизнес нығайып келеді.

Дүниежүзілік Банктің бизнес жүргізу жеңілдігі рейтингінде Қазақстан 190 елдің ішінде 36-шы орынға көтерілді.

Біз әрдайым сыртқы сын-қатерлерге дер кезінде назар аударып, оларға дайын бола білдік.

Соған байланысты, мен елімізді жаңғырту жөнінде қажетті бағдарламалық бастамалар жасадым.

Олардың жүзеге асырылуы табысты дамуымыздың негізгі факторына айналды.

Біздің стратегиялық мақсатымыз – 2050 жылға қарай әлемдегі озық дамыған 30 елдің қатарына қосылу.

2014 жылы еліміздің инфрақұрылымын жаңартатын «Нұрлы жол» кешенді бағдарламасын іске асыруды бастадық.

Үш жыл бұрын «100 нақты қадам» – Ұлт жоспарын жарияладық.

Содан кейін еліміздің Үшінші жаңғыруына кірістік.

ішіні büyük sorumluluk olarak çözeбilen aranan bir uluslararası ortak olarak tanınabildik.

Kazakistan BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) ve Orta Asya devletleri arasında “EXPO-2017” uluslararası fuarını gerçekleştirmek için hak kazanan ilk devlet olmuştur.

Biz Avrasya bölgesinin finansal, iş, inovatif ve kültürel merkezi olarak oluşmasını gerçekleştirecek, yeni başkentimiz – Astana’yı inşa ettik.

Halkın nüfusu 18 milyonu geçerek, yaşam süresi 72,5 yaşa ulaştı.

Biz sağlam bir ekonomik temel oluşturduk.

Son 20 yıl içinde ülkemize 300 milyar ABD doları değerinde doğrudan dış yatırım çekildi.

Ekonomiyi geliştirmenin temeli sayılan küçük ve orta ölçekli işletmeler güçlenmektedir.

Dünya Bankası’nın işletme derecesinde Kazakistan 190 ülke içinde 36. Sıraya yükseldi.

Biz her zaman dış eleştirilere tam zamanında dikkat ederek, onlara hazır olabildik.

Buna bağlı olarak ben ülkemizi modernleştirmeye yönelik gerekli programları başlattım.

Onların gerçekleştirilmesi gelişmemizin temel faktörü oldu.

Bizim stratejik amacımız – 2050 yılına doğru dünyanın en gelişmiş 30 ülkesi sırasına dahil olabilmektir.

2014 yılında ülkemizin altyapısını yenileyecek “Nurlu Yol” entegre programını gerçekleştirmeye başladık.

Üç yıl önce “100 somut adım” – Ulusal Programını ilan ettik.

Sonra ülkemizin Üçüncü Modernizasyon sürecini başlattık.

Onun başlıca görevi – Kazakistan’ın küresel rekabet gücünü sağlayacak ekonomik büyümenin yeni modelini oluşturmaktır.

Ülkemizin sürdürülebilir kalkınma ve yaşam standartlarının daha da geliştirilmesini teşvik etmektedir.

Biz yeni görevleri gerçekleştirmeye hazırız.

Değerli Yurttaşlar!

Son dönemde dünyada siyasi ve ekonomik dönüşüm süreçleri yoğunlaşmaya başladı.

Оның басты міндеті – Қазақстанның жаһандық бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін экономикалық өсімнің жаңа моделін құру.

Еліміздің орнықты дамуы өмір сүру деңгейін одан әрі арттыруға деген зор сенім ұялатады.

Біз жаңа міндеттерді атқаруға дайынбыз.

Құрметті отандастар!

Соңғы кездері әлемдік саяси және экономикалық трансформация үдерістері күшейе түсті.

Әлем қарқынды түрде өзгеріп келеді.

Мызғымастай көрінген жаһандық қауіпсіздік жүйесінің тұғыры мен халықаралық сауда ережелері бұзылуда.

Жаңа технологиялар, роботтандыру мен автоматтандыру еңбек ресурстарына және адам капиталының сапасына қатысты талаптарды күрделендіруде.

Қаржы жүйелерінің мүлде жаңа архитектурасы түзілуде.

Бұл орайда қор нарықтары кезекті қаржы дағдарысына алып келуі мүмкін жаңа «сабын көбігін» үрлеуде.

Бүгінде жаһандық және жергілікті проблемалар тоғыса түсуде.

Мұндай жағдайда сын-қатерлерге төтеп берудің және мемлекеттің табысқа жетуінің кепілі елдің басты байлығы – адамның даму мәселесі болып отыр.

Үкімет, әрбір мемлекеттік органның, мемлекеттік компанияның басшысы жұмыс тәсілдерін өзгертуі қажет.

Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі басты басымдыққа айналуға тиіс.

Мен лауазымды тұлғаның жеке тиімділігін және қызметке лайықтылығын дәл осы өлшемге сәйкес бағалайтын боламын.

* * *

Қазақстандықтардың әл-ауқаты, ең алдымен, табыстарының тұрақты өсімі мен тұрмыс сапасына байланысты.

I. ХАЛЫҚ ТАБЫСЫНЫҢ ӨСУІ

Адам еңбекқор болып, өз кәсібін жақсы

Дүnya hızla değişmektedir.

Sarsılmaz olarak görünen küresel güvenlik sistemi ve uluslararası ticaret kuralları ihlal ediliyor.

Yeni teknolojiler, robotlaşma ve otomatikleştirme işgücü kaynakları ve insan sermayesinin kalitesi için gereksinimleri zorlaştırmaktadır.

Tamamen yeni bir finansal sistem mimarisi oluşturulmaktadır.

www.alau.kz

меңгергенде және лайықты жалақы алуға немесе жеке кәсіп ашып, оны дамытуға мүмкіндік болған кезде табыс артады.

Мемлекет пен адамдардың күш біріктіруінің арқасында ғана біз Жалпыға ортақ еңбек қоғамын құра аламыз.

Біріншіден, Үкіметке 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап ең төменгі жалақыны 1,5 есе, яғни 28 мыңнан 42 мыңға дейін өсіруді тапсырамын.

Бу bağlamda, borsa piyasaları başka bir finansal krize yol açabilecek yeni bir “sabun köpüğünü” üfleemektedir.

Bugün küresel ve yerel problemlerin yolları kesişmeye başlamıştır.

Bu durumda, ülkenin temel varlığı, zorluklara karşı direnme ve başarılı olma becerisini garanti eden insani gelişme olarak ortaya çıkmaktadır.

Hükümet, herbir devlet kurumunun, devlete

Бұл барлық сала бойынша түрлі меншік нысандарындағы кәсіпорындарда жұмыс істейтін 1 миллион 300 мың адамның еңбекақысын тікелей қамтиды.

Бюджеттік мекемелерде жұмыс істейтін 275 мың қызметкердің еңбекақысы көбейіп, орта есеппен 35 пайызға өседі.

Осы мақсаттарға 2019-2021 жылдарда республикалық бюджеттен жыл сайын 96 миллиард теңге бөлу керек.

Осыған орай, енді, ең төменгі жалақы ең төменгі күнкөріс шегіне байланысты болмайды. Ең төменгі жалақының жаңа мөлшері бүкіл экономика ауқымындағы еңбекақы өсімінің катализаторына айналады.

Төмен жалақы алатын қызметкерлердің еңбекақысын көтеруге қатысты бұл бастаманы ірі компаниялар қолдайды деп сенемін.

Екіншіден, бизнесті өркендетудің тұрақты көздерін қалыптастырып, жеке инвестицияны ынталандыру және нарық еркіндігін қолдау керек.

бағлы şirket yönetici çalışma yöntemlerini değiştirmesi gerekmektedir.

Kazakistanlılar'ın refahının büyümesi en önemli öncelik haline gelmelidir.

Ben yetkili kişinin bireysel etkinliği ve göreve liyakatını tam bu kritere göre değerlendireceğim.

* * *

Kazakistanlılar'ın refahı, her şeyden önce, istikrarlı gelir büyümesine ve yaşam kalitesine bağlıdır.

I. HALK GELİRİNİN BÜYÜMESİ

İnsan çalışkan, kendi mesleğinde iyi olduğunda ve iyi bir maaş almaya veya kendi işini açma ve geliştirme haklarına sahip olduklarında kar elde ederler.

Sadece Devlet ile insanların güçlerinin birleştirilmesi halinde biz herkese ortak çalışma toplumunu oluşturabiliriz.

İlk olarak, Hükümete 1 Ocak 2019 yılından itibaren asgari ücreti 1,5 kat, yani 28 bin tengeden 42 bin tengeye kadar yükseltmesi tali-

Дәл осы бизнес арқылы жаңа жұмыс орындары ашылып, қазақстандықтардың басым бөлігі табыспен қамтамасыз етіледі.

БІРІНШІ. Біз 2010 жылдың өзінде «Бизнесің жол картасы – 2020» бағдарламасын іске қостық.

Өңірлерге жұмыс сапарым барысында мұның тиімділігіне көз жеткіздім.

Бағдарламаның қолданылу мерзімін 2025 жылға дейін ұзарту керек.

Осы бағдарламаны жүзеге асыру үшін жыл сайын қосымша кемінде 30 миллиард теңге бөлуді қарастыру қажет.

Бұл 3 жыл ішінде қосымша кемінде 22 мың жаңа жұмыс орнын ашуға, 224 миллиард теңге салық түсіруге және 3 триллион теңгенің өнімін өндіруге мүмкіндік береді.

ЕКІНШІ. Экономикада бәсекелестікті дамыту және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен табиғи монополи-ялардың қызметі үшін белгіленетін тарифтер саласында тәртіп орнату мақсатымен батыл шаралар қабылдау керек.

Коммуналдық қызмет пен табиғи моно-полияларды реттеу салаларында тарифтің жасалуы және тұтынушылардан жиналған қаржының жұмсалуды әлі күнге дейін ашық емес.

Монополистердің инвестициялық міндет-темелеріне тиімді мониторинг пен бақылау жүргізілмей отыр.

Үкімет 3 ай мерзім ішінде осы мәселемен айналысып, бәсекелестікті қорғау функциясын елеулі түрде күшейте отырып, моно-полияға қарсы ведомствоның жұмысын реформалауы керек.

Бұл – маңызды мәселе, ол бизнес үшін кететін шығынның артуына, адамдардың нақты табысын азайтуға әкеп соқтырады.

ҮШІНШІ. Бизнесің заңсыз әкімшілік қысымнан және қылмыстық қудалау қауіпінен қорғауды арттыра түсу керек.

2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап салық заңнамасының бұзылуы жөніндегі қылмыстық жауапкершіліктің қолданылу шегін, айыппұлды өсіре отырып, 50 мың айлық есептік көрсеткішке дейін арттыруды

matını veriyorum.

Bu her alanda farklı özel sektörde çalışan 1 milyon 300 bin insanın maaşına doğrudan etki edecektir.

Bütçeye bağlı devlet kurumlarında çalışan 275.000 çalışanın maaşları ortalama yüzde 35 oranında artacaktır.

Bu amaçlara yönelik 2019-2020 yıllarında Cumhuriyet bütçesinden her yıl 96 milyar ten-ge ayrılması gerekmektedir.

Bu bakımdan asgari ücret, asgari geçim kay- nağına bağlı değildir. Asgari ücretin yeni bo- yutu, tüm ekonomi genelinde ücret artışı için bir katalizör haline gelecektir.

Büyük ölçekli şirketlerin düşük ücretli çalışan- ların maaşlarını yükseltmek için bu girişimi destekleyeceğinden eminim.

İkinci olarak sürdürülebilir iş büyümesi kay- nakları yaratmak, özel yatırımları teşvik etmek ve piyasa özgürlüklerini korumak gerekmektedir.

Bu iş sayesinde yeni işler yaratılacak ve Ka- zakistanlılar'ın çoğuna gelir kaynağı sağlana- caktır.

BİRİNCİ. Biz 2010 yılında “İş Dünyasının Yol Haritası – 2020” programını hayata ge- çirdik.

Bölgelere yaptığım iş gezisi sırasında bunun verimliliğine ikna oldum.

Programın hayata geçirilme süresi 2025 yılına kadar uzatılmalıdır.

Bu programın hayata geçirilmesi için her yıl ek olarak en az 30 milyar tenge ayrılması dik- kate alınmalıdır.

Bu 3 yıl içinde ek olarak en az 22 bin insa- na yeni iş imkanını açmaya, 224 milyar tenge vergi girişi ve 3 trilyon tenge hacminde ürü- nün üretilmesine imkan tanıyacaktır.

İKİNCİ. Ekonomide rekabeti geliştirmek ve konut ve toplumsal hizmetler ile doğal tekeller için tarife alanında düzen oluşturu- mak için belirleyici önlemler almak gerek- mektedir.

Kamu hizmetleri ve doğal tekel düzenlemeleri husunda tarifi yapılmaması ve tüketicilerin biri- kimiş gelirinin harcaması hala belirsizdir.

тапсырамын.

Сондай-ақ, негізгі міндеті көлеңкелі экономикамен күрес болуға тиіс Қаржы мониторингі комитетіне функцияларын бере отырып, Экономикалық тергеу қызметін қайта құру қажет.

Біз «қолма-қол ақшасыз экономикаға» бет бұруымыз керек.

Мұнда жазалаушы ғана емес, сондай-ақ бизнестің қолма-қол ақшасыз есеп айырысуын қолдау сияқты ынталандырушы құралдарға да сүйенген жөн.

Салық және кеден саласындағы ақпараттық жүйелер интеграциясының аяқталуы әкімшілендірудің ашықтығын арттырады.

Үкімет үш жыл ішінде экономикадағы көлеңкелі айналымды кем дегенде 40 пайызға қысқарту үшін нақты шаралар қабылдауға тиіс.

Бизнес өз жұмысын жаңадан бастау үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап салықтың негізгі сомасы төленген жағдайда,

P

Текелцилерін yatırım yükümlülüklerinin etkin bir şekilde izlenmesi ve kontrolü yapılmamaktadır.

Hükümet 3 aylık süre içinde bu konuyla ilgili olarak, rekabeti koruma fonksiyonunu önemli ölçüde güçlendirerek, tekele karşı ajansın çalışmasında reform yapmalıdır.

Bu – önemli meseledir, sebebi iş harcamalarında artışa ve insanların gerçek gelirlerinde bir azalmaya yol açmaktadır.

ÜÇÜNCÜ. İş sektörünün yasadışı idari baskıya ve cezai kovuşturmayla karşı korunmasının artırılması gerekmektedir.

1 Ocak 2019 yılından itibaren vergi kanununun ihlal edilmesiyle ilgili cezai sorumluluğun kullanım sınırı, para ceza miktarında 50 bin aylık hesaplama endeksine kadar yükseltilmesi talimatını veriyorum.

Ayrıca, temel görevi gölge ekonomisiyle mücadele etmek olan Finansal İzleme Komitesi'nin işlevlerini sağlayarak Ekonomik Soruşturma Hizmetini tekrar kurmak gerekmektedir.

www.cabar.asia

өсім мен айыппұлды алып тастай отырып, шағын және орта бизнес үшін «салық амнистиясын» жүргізуге кірісуді тапсырамын.

ТӨРТІНШІ. Экспортқа бағытталған индустрияландыру мәселесі экономикалық саясаттың негізгі элементі болуға тиіс.

Үкімет өңдеу секторындағы экспорттаушыларға қолдау көрсетуге баса мән беруі қажет.

Біздің сауда саясатымызда селқостық болмауға тиіс.

Оған біздің тауарларымызды өңірлік және әлемдік нарықта ілгерілететін белсенді сипат дарыту керек.

Сонымен бірге, халық тұтынатын тауарлардың ауқымды номенклатурасын игеріп, «қарапайым заттар экономикасын» дамыту үшін кәсіпорындарымызға көмектесу қажет.

Бұл экспорттық әлеуетімізді жүзеге асыру тұрғысынан ғана емес, сондай-ақ ішкі нарықты отандық тауарлармен толтыру үшін де маңызды.

Үкіметке өңдеу өнеркәсібі мен шикізаттық емес экспортты қолдау мақсатымен алдағы 3 жылда қосымша 500 миллиард теңге бөлуді тапсырамын.

Басымдығы бар жобаларға қолжетімді несиелер беру міндетін шешу үшін Ұлттық банкке кемінде 600 миллиард теңге көлемінде ұзақ мерзімге қаржы бөлуді тапсырамын.

Үкімет Ұлттық банкпен бірлесіп, осы қаражаттың көзделген мақсатқа жұмсалыуын қатаң бақылауды қамтамасыз етуі керек.

Ірі әрі серпінді жобаларды жүзеге асыру үшін шетелдік инвесторлармен бірлесіп инвестиция салу қағидаты бойынша жұмыс істейтін Шикізаттық емес секторға бөлінетін тікелей инвестиция қорын құру мәселесін қарастыру қажет.

Сондай-ақ, көлік-логистика және басқа да қызмет көрсету секторларын ілгерілету жөніндегі жұмыстарды жандандыру керек.

Бай табиғатымыз бен мәдени әлеуетімізді пайдалану үшін сырттан келетін және ішкі туризмді дамытуға ерекше көңіл бөлу қажет. Үкімет қысқа мерзімде салалық мем-

dir.

Biz “nakit parasız ekonomiyе” yüz çevirmemiz lazım.

Bu noktada sadece cezai değil, aynı zamanda işin gayri nakdi ödemeleri için destek gibi teşvik edici araçların da kullanılması gerekir.

Vergi ve gümrük alanındaki bilgi sistemlerinin entegrasyonu, yönetimin şeffaflığını artıracaktır.

Hükümet üç yıl içinde ekonomi alanındaki gölge ciroları en az %40 oranında azaltmak için somut önlemler almalı.

İş çevresi, kendi işini yeniden kurmak amacıyla 1 Ocak 2019 yılından itibaren ana verginin ödenmesi durumunda, faiz ve cezaları düşürecek küçük ve orta ölçekli işletmeler için “vergi affını” çıkarılması talimatını veriyorum.

DÖRDÜNCÜ. İhracata yönelik sanayileşme, ekonomi politikasının temel bir unsuru olmalıdır.

Hükümet, imalat sektöründeki ihracatçılara destek vermeye odaklanmalıdır.

Bizim ticaret politikamız kayıtsız olmamalıdır.

Mallарımızda bölgesel ve küresel pazarlarda teşvik eden aktif bir karakteri desteklemelidir.

Bununla birlikte, halkın tüketim malları yelpazesinin adlandırılması geliştirilmeli, “basit ürünler ekonomisini” geliştirmek için işletmelerimize yardım etmeliyiz.

Bu sadece ihracat potansiyelimizin gerçekleşmesi için değil, aynı zamanda iç pazarın yerli mallarla doldurulması için önemlidir.

Hükümete, işleme endüstrisi ve birincil olmayan ihracatı desteklemek için önümüzdeki 3 yıl için ek 500 milyar tenge ayırması talimatını veriyorum.

Öncelikli projelere ulaşılabilir kredi verilmesinin önünü açmak için Merkez Bankasına en az 600 milyar tenge hacminde uzun vadeli finansman sağlama talimatını veriyorum.

Hükümet Merkez Bankasıyla birlikte, bu paranın amacına yönelik harcanıp harcanmadığına sıkı kontrol yapmalıdır.

Büyük ve çığır açan projeleri hayata geçirmek için, yabancı yatırımcılar ile ortak yatırım temelinde faaliyet gösteren, Birincil olmayan

лекеттік бағдарлама қабылдауға тиіс.

БЕСІНШІ. Агроөнеркәсіп кешенінің әлеуетін толық іске асыру керек.

Негізгі міндет – еңбек өнімділігін және қайта өңделген ауыл шаруашылығы өнімінің экспортын 2022 жылға қарай 2,5 есе көбейту.

Мемлекеттік қолдаудың барлық шараларын елімізге заманауи агротехнологияларды ауқымды түрде тартуға бағыттау қажет.

Біз икемді әрі ыңғайлы стандарттарды енгізу және ауыл шаруашылығы саласындағы беделді шетелдік мамандарды – «ақылды адамдарды» тарту арқылы саланы басқарудың үздік тәжірибесін пайдалануымыз керек.

Ауыл кәсіпкерлеріне шаруашылық жүргізудің жаңа дағдыларын үйрету үшін жаппай оқыту жүйесін қалыптастырған жөн.

Үкіметке алдағы 3 жыл ішінде осы мақсаттарға жыл сайын қосымша кемінде 100 миллиард теңге қарастыруды тапсырамын.

АЛТЫНШЫ. Инновациялық және сервистік секторларды дамытуға ерекше көңіл бөлген жөн.

Ең алдымен, «болашақтың экономикасының» баламалы энергетика, жаңа материалдар, биомедицина, үлкен деректер, заттар интернеті, жасанды интеллект, блокчейн және басқа да бағыттарын ілгерілетуді қамтамасыз ету қажет.

Еліміздің жаһандық әлемдегі орны мен рөлі келешекте нақ осыларға байланысты болады.

Үкіметке Назарбаев Университетімен бірлесіп, нақты жобаларды анықтай отырып, әрбір бағыт бойынша арнайы бағдарламалар әзірлеуді тапсырамын.

Университет базасында жасанды интеллект технологиясын әзірлеумен айналысатын ғылыми-зерттеу институтын құру сондай жобалардың бірі бола алады.

ЖЕТІНШІ. Нақты экономиканы өркендету үшін қаржы секторының рөлін күшейтіп, ұзақ мерзімді макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету қажет.

секторларға doğrudan bir yatırım fonu kurulması hususunun dikkate alınması gerekmektedir.

Ayrıca ulaştırma ve lojistik ve diğer hizmetler sektörlerini teşvik etme çabalarını yoğunlaştırmak da gereklidir.

Zengin doğamız ve kültürel potansiyelimizi kullanabilmek için iç ve dış turizmin gelişimine özel önem verilmelidir. Hükümet, mümkün olan en kısa sürede sektörel bir devlet programını benimsemelidir.

BEŞİNCİ. Tarım-sanayi kompleksinin potansiyeli tam olarak uygulamaya konmalıdır.

Ana görev – 2022 yılına kadar işgücü verimliliğini ve işlenmiş tarım ürünlerinin ihracatını 2,5 kat arttırmaktır.

Devlet desteklerinin tüm önlemleri ülkemize modern tarım teknolojileri çekmeye yönelik olmalıdır.

Biz esnek ve kolaylı standartları kullanarak, tarım alanında saygın yabancı uzmanları – “akıllı adamları” kendimize çekerek, sektörü yönetmenin en iyi deneyimi faydanlanmalıyız.

Kırsal girişimcilere yeni ekonomik yönetim becerilerini öğretmek için kitle eğitim sistemi geliştirilmelidir.

Hükümete önümüzdeki üç yıl boyunca bu amaçlar için yılda 100 milyar tenge ayırması hususunda talimat veriyorum.

ALTINCI. İnovatif ve Hizmet Sektörlerinin Gelişimine Özel Dikkat Gösterilmelidir.

İlk olarak, “geleceğin ekonomisinin” alternatif enerji, yeni malzemeler, biotıp, büyük veri, yapay zeka, blockchain ve diğer konularda ilerleme sağlamaya ortam yaratmalıyız.

Ülkemizin küresel dünyadaki yeri ve rolü gelecekte tam olarak bu konulara bağlı olacaktır.

Hükümete Nazarbayev Üniversitesi ile birlikte, projeler belirleyerek, her alan için projeler geliştirilmesi talimatını veriyorum.

Bu projelerden biri, üniversitede yapay zeka teknolojisinin geliştirilmesi için bir araştırma enstitüsünün kurulması olabilir.

YEDİNCİ. Reel Ekonomiye Canlandırmak İçin Finansal Sektörün Rolünün Güçlendirilmesi.

Бағаның өсуі, қаржыландыруға қолжетімділік, банктердің орнықтылығы – міне, осы мәселелер көбіне қазір жұрттың қызығушылығын тудырып отыр.

Ұлттық банк Үкіметпен бірлесіп, қаржы секторын және нақты секторларды сауықтыру, инфляцияға қарсы кешенді саясат жүргізу мәселелерін жүйелі түрде шешуді бастауы керек.

Қалыптасқан жағдайда экономиканы, әсіресе, өңдеу секторы мен шағын және орта бизнесті несиелендіруді ұлғайту өте маңызды.

Сондай-ақ, зейнетақы активтері мен әлеуметтік сақтандыру жүйесінің ресурстарын басқару тиімділігін арттырып, баламалы қаржы құралдарын – құнды қағаз нарығы, сақтандыру және басқа да салаларды нақты дамыту керек.

Бизнесті шетел инвестициясымен, капиталға қолжетімділікпен қамтамасыз ету ісінде «Астана» халықаралық қаржы орталығы маңызды рөл атқаруға тиіс.

Біз жеке сотты, қаржы реттеуішін, биржаны арнайы құрдық.

Барлық мемлекеттік органдар мен ұлттық компаниялар осы алаңды белсенді пайдаланып, оның тез қалыптасуына және дамуына атсалысуы керек.

Аталған шаралардың тиімді жүзеге асырылуы жалақының өсуі мен жаңа жұмыс орындарының ашылуы есебінен қазақстандықтардың табысын арттырады.

Бұл үдерістер әрдайым Үкіметтің басты назарында болуға тиіс.

II. ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ

Әл-ауқатымыздың екінші бір сипаты – өмір сүру деңгейінің артуы.

Білім берудің, денсаулық сақтау саласының, тұрғын үйдің сапасы мен қолжетімділігі, жайлы және қауіпсіз жағдайда өмір сүру мәселелері әрбір қазақстандық отбасына қатысты.

Осыған орай, Үкімет әлеуметтік секторға, қауіпсіздік пен инфрақұрылымға мән бере отырып, бюджет шығыстарының басым-

рилmesi ve Uzun Vadeli Makroekonomik İstikrarın Sağlanması GerekmeKtedir.

Fiyatlardaki artış, finansmana erişim ve bankaların istikrarı - bu konular çoğunlukla şu anda insanların ilgisini çekmektedir.

Merkez Bankası Hükümetle birlikte, finans sektörünü ve reel sektörlerin toparlanması, enflasyona karşı kapsamlı politika yürütülmesi hususunda sorunların sistematik çözümü üzerine çalışmalıdır.

Ekonomide, özellikle işleme sektörünü ve küçük ve orta ölçekli işletmelere finansman sağlamayı artırmak çok önemlidir.

Bununla birlikte, emeklilik varlıklarının ve sosyal sigorta sisteminin kaynaklarının yönetilmesinin etkinliğini arttırmak ve alternatif finansal araçlar - menkul kıymetler piyasası, sigorta ve diğer sektörleri de geliştirmek gereklidir.

Yabancı yatırımlar ve sermaye ile iş sağlamada Uluslararası finans merkezi "Astana" önemli bir rol oynamak zorunda.

Biz özel mahkemeyi, finansal düzenleyici, borsaı oluşturduk.

Tüm devlet kurumları ve ulusal şirketler bu alanda aktif rol almalı ve onun hızlı oluşmasına ve gelişimine katkıda bulunmalıdır.

Bahsedilen önlemlerin etkin olarak hayata geçirilmesi maaşın artması ve yeni iş yerlerinin açılması nedeniyle Kazakistanlıların gelirini arttıracaktır.

Bu süreçler her zaman Hükümetin dikkatinde olmalıdır.

II. YAŞAM KALİTESİNİN YÜKSELTİLMESİ

Refahımızın ikinci özelliği yaşam standartlarındaki artıştır.

Eğitim, sağlık, konut ve konutun kalitesi ve erişilebilirliği, rahat ve güvenli yaşam koşullarında yaşaması her bir Kazakistanlı aileyi etkiler.

Buna bağlı olarak, Hükümet sosyal sektöre, güvenliğe ve altyapıya odaklanarak, Bütçe harcama önceliklerini tekrar gözden geçirmektedir.

BİRİNCİ. 5 Yıl İçinde, Eğitim, Bilim ve Sağ-

дықтарын қайта қарауға тиіс.

БІРІНШІ. 5 жыл ішінде білім, ғылым, денсаулық сақтау салаларына барлық көздерден жұмсалатын қаражатты ішкі жалпы өнімнің 10 пайызына дейін жеткізу қажет.

Қаржыландыруды халыққа қызмет көрсету сапасын елеулі түрде арттыруды қамтамасыз ететін тиісті реформаларды жүзеге асыру үшін бағыттау керек.

ЕКІНШІ. Мектепке дейінгі білім беру сапасын түбегейлі жақсарту керек.

Ойлау негіздері, ақыл-ой мен шығармашылық қабілеттер, жаңа дағдылар сонау бала кезден қалыптасады.

Білім беру ісінде 4К моделіне: креативтілік-

Ік Аландыкі Түм Кайнаклардан Харцанан Фонларын Гаури Сафи Үртіці Хараланын % 10'уна Чыкарылмасы Герекмектедір.

Каму хизметлеринин калитесинде өнөмли бир артыш сағламак адина уууун реформлары ууууламак ичин финансман сағланмалыдыр.

ІКІНСІ. Окул Öнөеси Еғитим Калитесини Темелли ййилөстирмөмөз Герөкйөуір.

Дüşүнме темеллери, зихинсел ве уаратыцй yetenekleri, yeni beceriler çocuklukтан oluşur.

Еғитим, 4K modeline odaklanır: уаратыцлык, eleştirel düşünceme, iletіşimsel gelişim ve takım çalışmasına önem verilmektedir.

Bu alanda kalifikasyon şartlarını, eғitim metodolojisini, bakıcıların ve anaokulundaki diğер çalışanların ücret sistemini yeniden gözden

ті, сыни ойлауды, коммуникативтілікті дамытуға және командада жұмыс істей білуге басты назар аударылуда.

Бұл салада біліктілік талаптарын, оқыту әдісін, тәрбиешілердің және балабақшадағы басқа да қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу жүйесін қайта қарау қажет.

Білім және ғылым министрлігі әкімдіктермен бірлесіп, биыл тиісті «Жол картасын» әзірлеуі керек.

ҮШІНШІ. Орта білім беру жүйесінде негізгі тәсілдер белгіленген, қазіргі кезеңде солардың орындалуына баса назар аударған жөн.

Назарбаев зияткерлік мектептерінің оқыту жүйесі мен әдістемесі мемлекеттік мек-

геңіrmek gerekir.

Еğitim ve bilim bakanlığı yönetimi ile birlikte, bu yıl gerekli “Yol Haritasının” hazırlanması gerekir.

ÜÇÜNCÜ. Ortaöğretim Sisteminde Belirlenen Temel Metodlar Mevcuttur ve Bu Aşamada Bunların Hayata Geçirilmesine Dikkat Edilmesi Gereklemektedir.

Nazarbayev Entelektüel Okullarının okutma sistem ve metotları devlet okulları için de geçerli standart olması lazım. Bu ortaöğretim sisteminde gerçekleştirilecek reformın nihai aşaması olacaktır.

Eğitim kalitesinin değerlendirilmesi uluslararası standartlara temellenmelidir.

Orta okullarda çocukları talep edilen uzmanlıklara adapte ederek, bu konuda profesyonel teşhisin konulması önemlidir.

Bu, kişiselleştirilmiş bir öğrenme yönelimi oluşturmanıza ve öğrencinin ve öğretmenin yükünü azaltmanıza olanak tanır.

Çocuk güvenliğini önemini göz önünde bulundurarak okullara ve anaokullarına video gözetim sistemi sağlamak, okul psikologlarının çalışmalarını güçlendirmek ve diğer önemli konularda çalışmaları yapmak için talimat veriyorum.

Eğitimin ulaşılabilirliğini arttırması kapsamında okulların doluluğu, üç vardiya ile okuyan ve afet durumundaki okul gibi problemlerin bulunduğu bölgeler için Hükümete 2019-2021 yılları bütçesinden ek 50 milyar tenge tahsis edilmesi konusunda değerlendirme yapılmasını emrediyorum.

DÖRDÜNCÜ. Gelecek Yıl “Öğretmenlerin Statüsü Hakkında” Kanunu Hazırlayarak, Kabul Edilmesi Gerekliğini Düşünüyorum

Bu belge, öğretmenler ve okul öncesi personeli için iyi bir teşvik sağlamalı, yükü en aza indirerek, gereksiz kontrol, teftiş ve görev dışı işlerin ayrılmasına vesile olmalıdır.

BEŞİNCİ. Yükseköğretim Kurumlarının Uzmanlık Eğitim Kalitesinin Arttırılması İle İlgili Olarak Şartlar Güçlendirilmelidir.

Biz verilen bursların sayısını artırdık, şimdi sorumluluk zamanı gelmiştir.

Yükseköğrenim kurumunun kârlılığı için ön-

тептер үшін бірыңғай стандарт болуға тиіс. Бұл мектеп білімін реформалаудың қорытынды кезеңі болады.

Білім сапасын бағалау жүйесі халықаралық стандарттарға негізделуге тиіс.

Орта мектептердің өзінде балаларды мейлінше сұранысқа ие мамандықтарға бейімдеп, кәсіби диагностика жүргізу маңызды.

Бұл оқытудың жеке бағдарын жасауға және оқушы мен мұғалімнің оқу жүктемесін азайтуға мүмкіндік береді.

Балалар қауіпсіздігінің маңыздылығын ескеріп, бүкіл мектептер мен балабақшаларды бейнебақылау жүйесімен қамтамасыз етуді, мектеп психологтарының жұмысын күшейтуді және басқа да дәйекті шараларды жүзеге асыруды тапсырамын.

Білім алудың қолжетімділігін арттыру мақсатымен оқушыларға орын жетіспейтіні, мектептердің үш ауысымда оқыту және апат жағдайында болу проблемалары мейлінше сезіліп отырған өңірлер үшін Үкіметке 2019-2021 жылдарға арналған бюджеттен қосымша 50 миллиард теңге қарастыруды тапсырамын.

ТӨРТІНШІ. Келесі жылы «Педагог мәртебесі туралы» заңды әзірлеп, қабылдау қажет деп санаймын.

Бұл құжат мұғалімдер мен мектепке дейінгі мекемелер қызметкерлері үшін барлық игілікті қарастырып, жүктемені азайтуға, жөнсіз тексерістер мен міндеттен тыс функциялардан арашалауға тиіс.

БЕСІНШІ. Жоғары білім беру ісінде оқу орындарының маман дайындау сапасына қатысты талаптар күшейтіледі.

Біз гранттардың санын көбейттік, енді жауапкершіліктің кезеңі келді.

Жоғары оқу орнының табыстылығын бағалаудың басты критерийі – оқу бітірген студенттердің жұмыспен қамтылуы, жалақысы жоғары жұмысқа орналасуы.

Жоғары оқу орындарын ірілендіру саясатын жүргізу қажет.

Нарықта жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз ететіндері ғана қалуға тиіс. Назарбаев Университетінің тәжірибесіне сүй-

celikli критери – öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulabilmesi, yüksek maaşlı işe girebilmesidir.

Yükseköğretim kurumlarının güçlendirilmesi politikasını uygulamak gerekmektedir.

Piyasada sadece kaliteli eğitim verenler kalmalıdır. Nazarbayev Üniversitesi'nin tecrübesine dayanarak, en iyi yabancı üst düzey yöneticileri işe alarak dünyanın önde gelen üniversiteleriyle işbirliği yapmak önemlidir.

Nazarbayev Üniversitesi modeline dayalı modern eğitim altyapısı temelinde yeni bir bölgesel yüksek öğrenim kurumu oluşturulması gerektiğine inanıyorum.

ALTINCI. Tıbbi Hizmetlerin Kalitesi, Nüfus Sosyal Refahının Çok Önemli Bir Bileşenidir.

İlk olarak, özellikle kırsal alanlarda ilk yardım sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması gereklidir.

İlk yardım sağlık hizmeti veren çalışanlarını teşvik etmek amacıyla, 1 Ocak 2019'dan itibaren hastalığı tedavi etmede yeni yöntemler geliştiren yerel sağlık sektörü çalışanlarının maaşında belirli aralıklarla %20 oranında arttırma talimatını veriyorum.

Bu amaçlara yönelik gelecek yıl 5 milyar tenge bölünecektir.

1 Ocak 2019'dan itibaren tüm poliklinikler ve hastaneler, tıbbi kayıtların dijital sürümlerine geçmelidir.

2020 yılına kadar bütün vatandaşların elektronik pasaportlarının oluşturulmasına izin verecek, kuyrukları, bürokrasiyi ortadan kaldıracak, hizmet kalitesini artıracaktır.

Bugüne kadar yapılmış kardiyoloji ve beyin cerrahisi kümelerinin deneyimini kullanarak, 2019'da Astana'daki Ulusal Bilimsel Onkoloji Merkezi'nin inşasına başlamak gerekmektedir.

Böylece, birçok insanın hayatı kurtarılmış olacaktır.

YEDİNCİ. Bölgesel Rezervleri Bularak, Kitlesel Spor ve Fiziksel Kültüre Erişimi Arttırmak Gerekir.

Hükümete ve akimlere en az 100 beden eğitimi ve spor kompleksinin inşa edilmesi talimatını veriyorum.

еніп, үздік шетелдік топ-менеджерлерді жұмысқа тарту арқылы әлемнің жетекші университеттерімен әріптестік орнату маңызды.

Қазіргі білім инфрақұрылымының базасында Назарбаев Университетінің үлгісімен өңірлік жаңа жоғары оқу орнын құру қажет деп санаймын.

АЛТЫНШЫ. Медициналық қызмет сапасы халықтың әлеуметтік көңіл-күйінің аса маңызды компоненті болып саналады.

Ең алдымен, әсіресе ауылдық жерлерде алғашқы медициналық-санитарлық көмектің қолжетімді болуын қамтамасыз ету қажет.

Алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсететін қызметкерлерді ынталандыру үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап ауруларды емдеу ісін басқарудың жаңа тәсілдерін енгізген учаскелік медицина қызметкерлерінің жалақысын кезең-кезеңмен 20 пайызға көбейтуді тапсырамын.

Осы мақсаттарға келесі жылы 5 миллиард теңге бөлінеді.

2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап барлық емханалар мен ауруханалар медициналық құжаттарды қағазсыз, цифрлық нұсқада жүргізуге көшуге тиіс.

Бұл 2020 жылға қарай бүкіл тұрғындардың электронды денсаулық паспорттарын жасауға, кезектерді, бюрократияны жоюға, қызмет көрсету сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Осыған дейін жасалған кардиологиялық және нейрохирургиялық кластерлердің тәжірибесін пайдаланып, 2019 жылы Астанада Ұлттық ғылыми онкологиялық орталықтың құрылысын бастау керек.

Осылайша біз көптеген адам өмірін сақтап қаламыз.

ЖЕТІНШІ. Өңірлік деңгейдегі резервтерді тауып, бұқаралық спорт пен дене шынықтырудың қолжетімділігін арттыру қажет.

Үкіметке және әкімдерге кем дегенде 100 дене шынықтыру-сауықтыру кешенін салуды тапсырамын.

Аyrıca okullarda olmak üzere mevcut spor tesislerini fiziksel eğitim için kullanmak için bahçeleri, parkları yeniden donatmak gereklidir.

SEKİZİNCİ. Ulusun Sağlığı, Devletin Başlıca Önceliğidir. Bu - Kazakistanlılar'ın Kaliteli Ürünler Kullanması Gerektiği Anlamına Gelir.

Bugün, nüfusu kalitesiz, sağlığa ve hayata tehlike arz eden ürünlerle hizmetlerden koruyan bütün bir politika yoktur.

Hükümete önlemler olarak bu işin düzene getirilmesi talimatını veriyorum.

Gelecek yıldan itibaren ürünler ve hizmetlerin kalitesini ve güvenliğini denetleyen komite çalışmaya başlamalıdır.

Komitenin faaliyetleri, en önemlisi gıda, ilaç, işme suyu, çocuk ürünleri, tıbbi bakım muayene inceleme yetkisini içerecektir.

Bunun için modern bir laboratuvar temeli sağlamak, kalifiye personel oluşturmak gereklidir.

Bu noktada, tüketicinin haklarını koruma kuruluşlarının kurumsal olarak güçlendirilmesi ve aktif kullanımı çok önemlidir.

Biz her zaman iş çevresine yardım edeceğiz, ancak insan ve onun hakları ile sağlığı daha da önemlidir.

Hükümet, idari engellerin azaltılması konusunda çok sayıda kontrol, izin ve diğer prosedürleri üstlenmeyi reddetti.

Dolayısıyla, iş topluluğuda sunulan malların, hizmetlerin kalitesi ve güvenliğinden sorumludur.

Genel olarak, işyerleri sadece kâr elde etmekle kalmamalı, aynı zamanda devletle birlikte vatandaşlarımızın güvenliğini ve rahatını da sağlamayı da aklında tutmalıdır.

* * *

Nüfus için nitelikli sosyal hizmetlerin, yaşam koşullarının iyileştirilmesi çalışması, ülkemizin herhangi bir yerinde rahat ve güvenli bir çevrede yaşamak için fırsatların çoğaltılması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

III. YAŞAM İÇİN KONFORLU ORTAM OLUŞTURMA

Konfor – öncelikli olarak konutların ulaşılabil-

Сондай-ақ, қолданыстағы, әсіресе мектептердегі спорт ғимараттарын тиімді пайдаланып, дене шынықтырумен айналысу үшін аулаларды, парктерді, саябақтарды жабдықтау қажет.

СЕГІЗІНШІ. Ұлт саулығы – мемлекеттің басты басымдығы. Бұл – қазақстандықтар сапалы азық-түлікті пайдалануға тиіс деген сөз.

Бүгінде халықты сапасыз әрі денсаулыққа және өмірге қауіп төндіретін тауарлар мен көрсетілетін қызметтерден қорғайтын тұтас саясат жоқ.

Үкіметке шаралар қабылдауды және осы жұмысты ретке келтіруді тапсырамын.

Келесі жылдан бастап Тауарлар мен көрсетілетін қызмет сапасын және қауіпсіздігін бақылау комитеті жұмысын бастауға тиіс.

Оның қызметі, ең бастысы, азық-түлікке, дәрі-дәрмекке, ауыз суға, балалар тауарына, медициналық қызмет көрсетуге сараптама жүргізуді қамтитын болады.

Бұл үшін заманауи зертханалық базаны қамтамасыз етіп, білікті мамандар штатын қалыптастыру қажет.

Бұл орайда, тұтынушылардың құқықтарын қорғайтын қоғамдық ұйымдарды институционалды тұрғыдан күшейтіп, оларды белсенді пайдаланған жөн.

Біз әрдайым бизнеске көмек көрсетеміз, бірақ адам, оның құқықтары мен денсаулығы маңыздырақ.

Мемлекет әкімшілік кедергілерді азайту бағысында көптеген тексерістен, рұқсат беру және басқа да рәсімдерден бас тартты.

Сондықтан, ұсынылатын тауарлардың, көрсетілетін қызметтердің сапасы мен қауіпсіздігі үшін бизнес қоғамдастығы да жауап береді.

Жалпы, бизнес пайда табуды ғана емес, сондай-ақ, мемлекетпен бірлесіп азаматтарымыздың қауіпсіздігі мен жайлы тұрмысын қамтамасыз етуді де ойлауы керек.

* * *

Халыққа сапалы әлеуметтік қызмет көрсету ісі тұрғын үй жағдайын жақсарту, еліміздегі кез келген елді мекенде жайлы әрі қауіпсіз

лірлігі, бахçенin гүзelliғи ve гүвенлiғи, iyi donanımlı bir yerleşimin varlığı, yaşamak ve çalışmak için kaliteli bir altyapının mevcudiyetidir.

BİRİNCİ. Kaliteli ve Ulaşılabilir Konut

Bugün bize konut inşa etmede büyük ivme kazandıran “Nurlu Yer” programını başarılı bir şekilde hayata geçirmekteyiz.

Konut ipoteğinin ulaşılabilirliğini artırmak için yeni “7-20-25” programı hayata geçirildi.

Belediyelere yerel bütçeden kolaylaştırılmış ipotek için ilk ücreti fonlamaya yönelik konuları araştırma talimatını veriyorum.

Bu tür konut sertifikalarının verilmesi yüksek nitelikli öğretmenler, sağlık çalışanları, polis memurları ve bölgedeki diğer profesyoneller için ipotek temin edilebilirliğini arttırmaktadır.

Ayrıca halkın sosyal açıdan savunmasız grupları için büyük şehirlerdeki kiralık konut yapımının artırılması da gereklidir.

Bu önlemler 250 binden fazla aile için konut koşullarını iyileştirecektir.

Bütçeden ayrılan mali destekle inşaatlarda mühendislik altyapısı da dahil olmak üzere, devlet 5 yıl içinde 650 bin aileye veya 2 milyon insana destek verecektir.

İKİNCİ. Ülkemizin Bölgesel Gelişimine Yeni Metotları Hayata Geçirmeye Yönelik Adımlar Atılmalıdır.

Bugün öncü ülkelerin ekonomisi, çoğu küresel şehir veya metropol şehirler vasıtasıyla tanılmaktadır.

Küresel gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 70’inden fazlası şehirlerde yaratılmıştır.

Bizim kendi yaşam tarzımız, tarihsel olarak gelişmiş, mono-şehirler ve küçük bölge merkezleri olan tarım ekonomisi ağırlıklı olmuştur.

Bu nedenle 18 milyon halkı olan ülke için milyondan fazla nüfusa sahip 3 şehrin olması, bunların arasında iki şehrin bağımsız Kazakistan döneminde bu sıraya dahil olması – büyük başarıdır.

Astana ve Almatı ülkemizdeki toplam yurt içi hasılanın %30’undan fazlasını sağlamaktadır.

Ancak şehirlerin altyapısı işletmelerin ve insanların hızla büyüyen ihtiyaçlarını karşılamıyor.

өмір сүру сипатындағы мол мүмкіндіктермен үйлесімді түрде толығы түсуге тиіс.

III. ӨМІР СҮРУГЕ ЖАЙЛЫ ОРТА ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Жайлылық дегеніміз – ең алдымен, тұрғын үйдің қолжетімділігі, ауланың әдемілігі мен қауіпсіздігі, тіршілікке және жұмыс істеуге қолайлы елді мекеннің және сапалы инфрақұрылымның болуы.

БІРІНШІ. Сапалы әрі қолжетімді тұрғын үй.

Бүгінде біз тұрғын үй құрылысына зор серпін беріп отырған «Нұрлы жер» бағдарламасын табысты іске асырудамыз.

Тұрғын үй ипотекасының қолжетімділігін арттыратын жаңа ауқымдағы «7-20-25» бағдарламасы қолға алынды.

Әкімдерге жергілікті бюджет есебінен жеңілдетілген ипотека бойынша алғашқы жарнаны ішінара субсидиялау мәселесін пысықтауды тапсырамын.

Мұндай тұрғын үй сертификаттарын беру біліктілігі жоғары педагогтер, медицина қызметкерлері, полицейлер және өңірге қажетті басқа да мамандар үшін ипотека-

Сон yıllарда биз “Nurlu Yol” programı kapsamında ulusal öneme sahip altyapıyı oluşturduk.

2015 yılından itibaren 2400 kilometre otoyol yapıldı ve rekonstrüksiyon edildi. Bu çalışmalar hala devam etmekte ve 2020 yılına kadar 4600 kilometre yol kullanıma açılacaktır.

Şimdi bölgesel ve şehirlerin altyapısını sistematik olarak geliştirilmesi gereklidir.

Bu amaçla bu yıl finans hacmi artmış, yerel öneme sahip yollar için 150 milyar tengeye kadar, kırsal yerlere temiz su getirilmesi için 100 milyar tengeye kadar kaynak ayrılmıştır.

Akimler bu kaynakları kullanarak bölgelerdeki güncel problemlerin çözümü için konsantre olmalıdır.

Hükümet bu görevi sistematik olarak ele almalı, altyapı sorunlarıyla ilgili projeleri listele-yip değerlendirmeli ve finansman kaynaklarını bulmalıdır.

Yeni okullar, anaokulları, hastaneler inşaatını bölgeleri geliştirme programlarıyla birleştirmelidir ve bu sektöre yeni yatırımlar çekmek için uygun koşullar yaratılmalıdır.

Bunlarla birlikte “altyapılar insanları” mode-

ның қол жетімділігін арттырады.

Сондай-ақ, халықтың әлеуметтік тұрғыдан әлсіз топтары үшін ірі қалаларда жалдамалы тұрғын үй құрылысын ұлғайту қажет.

Бұл шаралар 250 мыңнан астам отбасы үшін тұрғын үй жағдайын жақсартуға мүмкіндік береді.

Бюджет есебінен салынатын жаппай құрылыс алаңдарына арналған инженерлік инфрақұрылым жүргізуді қоса алғанда, мемлекет бес жыл ішінде 650 мың отбасыға немесе 2 миллионнан астам азаматарымызға қолдау көрсетеді.

ЕКІНШІ. Еліміздің аумақтық дамуына жаңа тәсілдер енгізуді қамтамасыз ету қажет.

Бүгінде жетекші елдердің экономикасы, көбіне, жаһандық қалалар немесе мегаполистер арқылы танылады.

Әлемдік ішкі жалпы өнімнің 70 пайыздан астамы қалаларда түзіледі.

Біздің өз тұрмыс салтымыз тарихи қалыптасты, моноқалалары мен шағын облыс орталықтары бар аграрлы экономика басымдыққа ие болды.

Сондықтан 18 миллион халқы бар ел үшін миллионнан астам тұрғыны бар 3 қаланың

linden “insan altyapısı” modeline yüz çevirmeliyiz.

Yerleşim yerlerinin güçlenmesini teşvik edecek ve tahsis edilen fonların verimliliğini artıracaktır.

Herbir bölge ve şehir rekabetçiliğini mevcut önceliklerini göz önünde bulundurarak, kendini sürdürülebilir büyüme ve istihdam modeli temelinde geliştirmelidir.

Bu bağlamda, önemli köylerden ulusal öneme sahip kentlere kadar uzanan değişik yerleşim bölgeleri için bölgesel standartların sistemi geliştirilmelidir.

Bu standart sosyal hizmetler ile kamu hizmetlerinin ulaşılabilirliği, ulaşım, kültürel, spor, iş, sanayi, dijital altyapı ve diğer konuların listesini ve kullanılabilirliğini içermelidir.

Çevreyi iyileştirmek, özellikle zararlı maddelerin yayılması, toprağı, havanın atık bertarafını içeren bir sistemin geliştirilmesi dahil olmak üzere, ekolojik durumun iyileştirilmesi çalışmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Engelli insanlar için “engelsiz bir ortam” yaratmaya büyük önem verilmelidir.

1 Eylül 2019 yılına kadar ülkemizin kentleşmesinin yeni haritası olan ülkemizin 2030 yılına kadarki bölgesel-mekansal gelişim planının

болуы, соның ішінде 2 қаланың тәуелсіз Қазақстан дәуірінде осы қатарға қосылуы – үлкен жетістік.

Астана мен Алматы еліміздегі ішкі жалпы өнімнің 30 пайыздан астамын қазірдің өзінде қамтамасыз етіп отыр.

Бірақ, қалалардың инфрақұрылымы кәсіпорындар мен тұрғындардың жедел өсіп келе жатқан қажеттіліктеріне сай бола бермейді.

Соңғы жылдары біз «Нұрлы жол» бағдарламасы бойынша республикалық маңызы бар инфрақұрылым қалыптастырдық.

2015 жылдан бастап 2400 шақырым автомобиль жолы салынды және қайта жөнделді. Бұл жұмыстар жалғасуда және 2020 жылға дейін қосымша 4600 шақырым жол пайдалануға беріледі.

Енді өңірлік және қалалық инфрақұрылымды жүйелі түрде дамытқан жөн.

Осы мақсатқа орай биыл қаржыландыру көлемі арты: жергілікті маңызы бар жолдарға 150 миллиард теңгеге дейін, ауылдық жерлерді сумен қамтуға 100 миллиард теңгеге дейін қаражат бөлінді.

Әкімдер осы қаражаттың есебінен өңірлердегі мейлінше өткір проблемаларды шешуге күш жұмылдыруы керек.

Үкімет бұл міндетті жүйелі қолға алып, қосымша инфрақұрылымдық мәселелер тізімін жасап, жобаларды бағалап, оларды қаржыландыру көздерін іздеп табуы қажет.

Жаңа мектептер, балабақшалар, ауруханалар құрылысын елді мекендерді дамыту жоспарларымен ұштастыру қажет, сондай-ақ, бұл секторға жеке инвесторларды тарту үшін жағдай жасаған жөн.

Сонымен қатар, «инфрақұрылым адамдарға» моделінен «адамдар инфрақұрылымға» моделіне бірте-бірте көшу қажет.

Бұл елді мекендерді ірілендіру ісін ынталандырып, бөлінетін қаражатты пайдалану тиімділігін арттыратын болады.

Әрбір өңір мен ірі қала бәсекеге қабілеттіліктің қолда бар басымдықтарын ескеріп, өзіндік орнықты экономикалық өсу және

гeliştirilmesi talimatını veriyorum.

Pratik önlemleri uygulamak için, projeler ve finansman belirterek Bölgesel kalkınmanın 2025 yılına kadar pragmatik programın hazırlanmasını emrediyorum.

Bölgeleli gelişimin bahsedilen yönlerinin hayata geçirilme süreleri 2025 yılına kadar uzatılmalı ve “Nurlu Yol” ve “Nurlu Yer” programlarında dikkate alınmalıdır.

İlk olarak ulaşım altyapısını geliştirmeye, ikincisi – müşterek ve konut inşaatında sorunları çözmek için yönlendirilmelidir.

Bu programların “ikinci nefesini” açmak gerekir.

ÜÇÜNCÜ. Kolluk Kuvvetlerinin Çalışmalarında Derin ve Niteliksel Değişikliklere İhtiyaç Vardır.

Güvenlik yaşam kalitesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Emniyet teşkilatının çalışanları suçla mücadelede “ilk saftadır”, çoğu durumda kendi hayatını tehlikeye atarak vatandaşları korumaktadır.

Bununla birlikte toplum kolluk kuvvetlerinin, ilk olarak polis teşkilatının çalışmasında radikal iyileştirme beklemektedir.

Hükümete Cumhurbaşkanlığı İdaresi ile birlikte “Emniyet Teşkilatının modernizasyonu yol haritasını” kabul edilmesini emrediyorum.

Reformlar 1 Ocak 2019 yılından itibaren hayata geçirilmeye başlanmalıdır.

İlk olarak Emniyet Teşkilatının personeli optimize edilerek, polis kendisi ile ilgili olmayan fonksiyonlardan kurtulmalıdır.

Tasarruf edilmiş paranın polisin maaşını arttırmaya, onların konut ve diğer sosyal sorunlarının çözümüne yönelik kullanılması lazım.

İkinci olarak, emniyet teşkilatının yeni standardını belirleyerek, kariyer gelişimi ve polis akademileri vasıtasıyla personel hazırlama sisteminin değiştirilmesi lazım.

Çalışanların hepsi tekrar kalifikasyondan geçmelidir. Sadece en iyileri çalışmaya devam edeceklerdir.

Üçüncüden, halkla çalışmanın modern biçimlerinin uygulanması, polisi değerlendir-

жұмыспен қамту моделіне сүйене отырып дамуға тиіс.

Осыған орай, тірек саналатын ауылдардан бастап республикалық маңызы бар қалаларға дейінгі түрлі елді мекендер үшін өңірлік стандарттар жүйесін әзірлеу керек.

Бұл стандарт әлеуметтік игіліктер мен көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің тізімі мен қолжетімділігінің, көлік, мәдени-спорттық, іскерлік, өндірістік, цифрлық инфрақұрылыммен қамтамасыз етілудің нақты көрсеткіштерін және басқа да мәселелерді қамтуға тиіс.

Экологиялық ахуалды жақсарту, соның ішінде зиянды заттардың таралуы, топырақтың, жердің, ауаның жағдайы, қалдықтарды жою, сондай-ақ онлайн түрінде еркін қолжетімді экологиялық мониторинг жүргізу жүйесін дамыту жөніндегі жұмыстарды күшейту қажет.

Мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға арналған «кедергісіз орта» қалыптастыруға зор мән берілуге тиіс.

2019 жылдың 1 қыркүйегіне дейін Еліміздің басқарылатын урбанизациясының жаңа

дирменін критерлеринин tamamen деğiştirilmesi gerekmektedir.

Polisin çalıřma prensibinin hizmet modeline geçirilmesi lazım.

Vatandaşların bilincinde polisler cezalandırıcı deęil, tersine, “zor durumda yardım eden” anlayışının yerleşmesi gerekir.

İl ve ilçe polis müdürlüklerinin yanında halka hizmet merkezlerinin prensibi ile çalışan vatandaşlara elverişli koşullar yaratmak gerekir.

Kazakistan’ın tüm şehirlerini toplum güvenliğini görüntüleme sistemleri ile donatılması gerekmektedir.

Halkın ifade ettięi güven düzeyi ve nüfusun kendini güvende hissetmesi, polisin çalışmalarının değerlendirilmesinde ana kriter olmalıdır.

DÖRDÜNCÜ. Yargı Sisteminin Modernizasyonu.

Son yıllarda çok sayıda çalışma yapıldı, ancak asıl görev olan mahkemelere yüksek düzeyde bir güvenin sağlanması hala çözümünü bulamamıştır.

картасына айналатын Еліміздің 2030 жылға дейінгі аумақтық-кеңістіктік дамуының болжамды схемасын әзірлеуді тапсырамын.

Практикалық шараларды жүзеге асыру үшін нақты іс-шараларды, жобаларды және қаржыландыру көлемін көрсете отырып, Өңірлерді дамытудың 2025 жылға дейінгі прагматикалық бағдарламасын әзірлеуді тапсырамын.

Өңірлік дамудың аталған аспектілері іске асырылу мерзімдері 2025 жылға дейін ұзартылуға тиіс «Нұрлы жол» және «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламаларында ескерілуі керек.

Біріншісі көлік инфрақұрылымын дамытуға, екіншісі – коммуналды және тұрғын үй құрылысындағы міндеттерді шешуге бағытталуға тиіс.

Бұл бағдарламалардың «екінші тынысын» ашу керек.

ҮШІНШІ. Құқық қорғау органдарының жұмысына терең және сапалы өзгерістер қажет.

Қауіпсіздік тұрмыс сапасының ажырамас бөлігі болып саналады.

Ішкі істер органдарының қызметкерлері қылмыспен күресте «алдыңғы шепте» жүреді, көбіне өз басын қатерге тігіп, азаматтарды қорғайды.

Сонымен қатар, қоғам құқық қорғау органдарының, ең алдымен, полиция жұмысының түбегейлі жақсаруын күтіп отыр.

Үкіметке Президент Әкімшілігімен бірлесіп, «Ішкі істер органдарын жаңғырту жөніндегі жол картасын» қабылдауды тапсырамын.

Реформалар 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап жүзеге асырыла бастауға тиіс.

Біріншіден, Ішкі істер министрлігінің штаттық санын оңтайландырып, полицияны өзіне тиесілі емес функциялардан арылту қажет.

Үнемделген қаражатты полицейлердің жалақысын көбейтуге, олардың тұрғын үй және өзге де әлеуметтік мәселелерін шешуге бағыттаған жөн.

Екіншіден, полиция қызметкерінің

Bununla birlikte hukukun üstünlüğü – bizim reformlarımızın başarılı olmasının temel faktörüdür.

İlk olarak, yargı işlerinin gelişmiş elektronik hizmet formatlarının devam edilmesi gerekmektedir.

Her yıl 4 milyondan fazla insanımız mahkemede görülen davalara katılmaktadır.

Buna ne kadar çaba ve para harcanıyor!

Zaman ve kaynakların gereksiz gider gerektiren aşırı mahkeme prosedürleri azaltılmalıdır. Daha önce, insanların size şahsen gelmeleri bekleniyordu, ancak şuan bunu uzaktan yapmak mümkündür.

İkinci olarak, yargı sisteminin kaliteli gelişimi ve personelin yenilenmesini gerçekleştirerek, en iyi hukukçuların hakim olmaya istekli olmaları için koşulların oluşturulması gerekir.

Üçüncü olarak, özellikle işletmeler ve devlet kurumları arasındaki davalar ile ilgili olarak, anlayışlı ve tahmin edilebilir mahkeme deneyimi gereklidir, ayrıca hakimlere karşı yasadışı eylemde bulunma olasılığının ortadan kaldırılması gerekir.

Yüksek mahkemeye ve Hükümete beraber, yıl sonuna kadar gerekli bir dizi önlemlerin alınması ile ilgili talimat veriyorum.

* * *

Herhangi bir reformun gerçekleştirilmesinde, insanların refahını artırmak için tüm çabalarını artırmada etkili bir devlet aygıtı önemli bir rol oynayacaktır.

IV. VATANDAŞLARIN İHTİYAÇLARINA UYARLANMIŞ DEVLET KURUMU

Yeni dönemde devlet kurumu nasıl bir değişime uğramalıdır?

BİRİNCİ. Devlet kurumları hizmetinin etkinliğini tamamen artırmak.

“Kalite” – devlet memurunun yeni stili, kendini geliştirme – onun öncelikli prensibi olmalıdır.

Yeni formasyon devlet memurları ile toplum arasındaki mesafeyi yakınlaştırmalıdır.

Bunun neticesinde sürekli bağlantı kurularak, kamu politikasının somut önlemler ve sonuçları açık olarak tartışıp, halka açıklama yapı-

жаңа стандартын бекітіп, мансаптық ілгерілеу, сондай-ақ, полиция академиялары арқылы кадрларды даярлау мен іріктеу жүйесін өзгерту керек.

Қызметкерлердің бәрі қайта аттестацияландырудан өтуге тиіс. Тек үздіктері ғана қызметін жалғастырады.

Үшіншіден, халықпен жұмыс істеудің жаңа заманауи форматтарын енгізіп, полицияны бағалаудың критерийлерін түбегейлі өзгерткен жөн.

Полицияның жұмысын сервистік модельге көшіру қажет.

Азаматтар санасында полицейлер жазала-

лақатır.

Nazarbayev Üniversitesi ile birlikte Kamu Yönetimi Akademisi, “Yeni Formasyon Başkanı” programı ve yönetici pozisyonlarına atama yapılırken tabi olacak özel eğitim kursları geliştirmelidir.

Öncü yabancı şirketlerde çalışma deneyimi olan veya dünyanın önde gelen üniversitelerinde eğitim alan özel sektördeki profesyonel uzmanları kamu kurumlarına çekmek önemlidir.

Bu sene biz 4 kamu kuruluşunda maaş ödemenin yeni modelini hayata geçirdik.

ушы емес, керісінше, қиын жағдайда көмек көрсетуші деген түсінік орнығуы керек.

Қалалық және аудандық ішкі істер органдары жанында Халыққа қызмет көрсету орталықтарының қағидаты бойынша азаматтарды қабылдау үшін қолайлы жағдай жасау қажет.

Қазақстанның бүкіл қалаларын қоғамдық қауіпсіздікке мониторинг жүргізу жүйелерімен жабдықтау керек.

Қоғам тарапынан білдірілген сенім деңгейі және халықтың өзін қауіпсіз сезінуі полиция жұмысын бағалаудың негізгі өлшемдері болуға тиіс.

Tüm pilot uygulamalar iyi sonuçlar vermektedir.

Kamu kuruluşunda çalışmak cazip hale geldi, özellikle bölgelerde bu durumu daha fazladır.

Verimsiz giderleri azaltmak ve yöneticilerin azaltılması vasıtasıyla alt ve orta mevkide çalışanların maaşları 2 – 2,5 kat arttı.

Personellerin işten ayrılması 2 kat azaldı.

Saygın üniversitelerin mezunları da dahil olmak üzere yüksek nitelikli personelin özel sektörden gelmesi 3 kat artmıştır.

Devlet Hizmet İşleri Ajansı merkez ofisi için rekabet yarışmasında müsait pozisyon başına 28

ТӨРТІНШІ. Сот жүйесін одан әрі жаңғырту.

Соңғы жылдары көп жұмыс атқарылды, дегенмен, басты міндет – соттарға деген сенімнің жоғары деңгейін қамтамасыз ету шешімін таппай отыр.

Сонымен қатар, құқық үстемдігі – біздің реформаларымыздың табысты болуының негізгі факторы.

Біріншіден, сот жұмысының заманауи форматтарын және озық электронды сервистер енгізуді жалғастырған жөн.

Жыл сайын 4 миллион азаматымыз сотта қаралатын іске қатысады.

Бұған қаншама күш пен қаражат жұмсалады!

Уақыт пен ресурстардың орынсыз шығынын талап ететін артық сот рәсімдері қысқаруға тиіс. Бұрын адамдардың жеке өздерінің келуі талап етілсе, қазір оны алыстан жүзеге асыруға болады.

Екіншіден, сот жүйесінің сапалы дамуын және кадрларының жаңаруын қамтамасыз етіп, үздік заңгерлер судья болуға ұмтылатындай жағдай жасау керек.

Үшіншіден, әсіресе бизнес пен мемлекеттік құрылымдар арасындағы сот арқылы шешілетін дау-дамайды қарау кезінде түсінікті әрі болжамды сот тәжірибесі керек, сондай-ақ судьяларға заңсыз ықпал ету мүмкіндіктерін жою қажет.

Жоғарғы сотқа Үкіметпен бірлесіп, жыл соңына дейін тиісті шаралар кешенін әзірлеуді тапсырамын.

* * *

Кез келген реформаларды іске асыру барысында өзінің барлық іс-қимылын халықтың әл-ауқатын арттыруға арнайтын жинақы әрі тиімді мемлекеттік аппарат маңызды рөл атқаратын болады.

IV. АЗАМАТТАР СҰРАНЫСЫНА БЕЙІМ-ДЕЛГЕН МЕМЛЕКЕТТІК АППАРАТ

Жаңа кезең жағдайында мемлекеттік аппарат қалай өзгеруге тиіс?

БІРІНШІ. Мемлекеттік органдар қыз-

кішіе ықпалы және бөлгелерде бу сайы 60 кішіе катар үкселміштір.

Mangıstau бөлгесі бедедіесінде 1 позисыона 16 кіші, Adalet Bakanlıđında ise ortalama 13 кіші aday olmaktadır.

Astanada kamu-özel sektör işbirliđi çerçevesinde gerçekteştirilen programları finanse etmeye yönelik yeni metotlar sayesinde 30 milyardan fazla tenge tasarruf edilmiştir.

Maaş ödemenin yeni metotlarına geçmek için kamu kuruluşlarının yöneticilerine “bütçe yönetimi manevrası” programını gerçekteştirmeye yönelik talimat verdim.

Onlar tasarruf edilmiş paraları memurların maaşlarında artışa gidilmesi fırsatı buldular.

Şuan birçok devle kurumları yeni modele geçmeyi istemektedirler.

En önemlisi – onlar bunu sadece maaş artışı değil, hepsinden öncelikli olarak iş etkinliğini arttırmak olduğunu anlamaları gerekmektedir.

Optimizasyon ve tasarruf yoluyla, bağılı kuruluşların maliyetlerine ilişkin tazminat da dahil olmak üzere, bütçe harcamalarını takip etmek için işgücü maliyetlerini denetim altında tutulmasını emrediyorum.

Bu projenin itibarını zayıflatmamak için biçimcilik ve dengelemeden kaçınmak önemlidir.

İKİNCİ. Bu Zor Dönemde Tahsis Edilen Her Bir Tengenin Büyük Bir Getirisi Olması Gerekemektedir.

Denetimlerin sonuçlarında belirtildiđi üzere, proje belgelerinin geliştirilmesi sırasında inşaat maliyeti bazen arttırılabilir.

Sonuna kadar yapılmayan veya perspektifi olmadığı ilk başta belli olan bazı projeler vardır.

Eđer verilmiş işe yükümlölük alabilirsek, bütçenin yüzlerce milyar tengesi tasarruf edilerek, nüfusun gerçekte ihtiyaçlarına yönlendirilebilir.

Hükümetin maliyetleri düşürmek, maliyeti etkin ve öngörüleemeyen maliyetleri önlemek, maliyetleri optimize etmek için sistematik önlemler alması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ. Yolsuzluđa Karşı Aktif Mücadele Devam Edecek.

Birinci olarak, kamu görevlilerinin sağlanan kamu hizmetleri içindeki nüfusla doğrudan

метінің тиімділігін түбегейлі арттыру.

«Сапа» – мемлекеттік қызметші өмірінің жаңа стилі, ал өзін-өзі жетілдіру – оның басты қағидаты болуға тиіс.

Жаңа формацияның мемлекеттік қызметшілері мемлекет пен қоғам арасындағы алшақтықты қысқартуға тиіс.

Бұл арқылы тұрақты кері байланыс орнығып, мемлекеттік саясаттың нақты шаралары мен нәтижелері қызу талқыланып, жұртшылыққа түсіндіріледі.

Мемлекеттік басқару академиясы Назарбаев Университетімен бірлесіп, «Жаңа формацияның басшысы» бағдарламасын және басшылық қызметтерге тағайындау кезінде арнайы қайта даярлаудан өткізетін курстар әзірлеу қажет.

Үздік шетелдік компанияларда жұмыс тәжірибесі бар немесе әлемнің жетекші университеттерінде білім алған жеке сектордағы кәсіби мамандарды тарту маңызды.

iletішiм sayısını azaltmak gerekir.

Arazi tapu ilişkileri ve inşaat alanında bürokratik prosedürler halkı çok yakından ilgilendiren konular arasındadır.

Bu alanda şeffaflık yoktur ve insanlar ve işletmeler bilgiye erişememektedir.

Arazi ve emlak objeleri hakkında bilgileri için birleşik bir veritabanı oluşturulması hususunda talimat veriyorum.

Bu mesele ile ilgili düzen sağlayarak, arazi belirli yatırımcılara verilmelidir.

Bu sadece bir tane örnek.

Halkın ve iş çevresinin hoşnutsuzluğa neden olabilecek diğer alanlarda ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Genel olarak 2019 yılında gösterilen devlet hizmetlerinin %80'i, 2020 yılında en az %90'ı dijital formata geçiş yapmalıdır.

Bu nedenle kamu hizmetleri yasasının acil olarak güncellenmesi gerekmektedir.

Биыл біз 4 мемлекеттік органға жалақы төлеудің жаңа моделін енгіздік.

Барлық пилоттық жобалар жақсы нәтижелер көрсетіп отыр.

Мемлекеттік қызметке қызығушылық артты, әсіресе өңірлік деңгейде оның өзектілігі жоғары.

Тиімсіз шығындарды оңтайландыру және басшылық құрамын қысқарту есебінен төменгі және орта буындағы қызметкерлердің жалақысы 2 - 2,5 есе өсті.

Кадрлардың жұмыстан кетуі 2 есе қысқарды.

Беделді жоғары оқу орындарын бітірген түлектерді қоса алғанда, біліктілігі жоғары кадрлардың жеке сектордан келуі 3 есе артты.

Мемлекеттік қызмет істері агенттігінде орталық аппаратқа арналған конкурс бір орынға 28 адамға дейін, ал өңірлік құрылымдарда бір орынға 60 адамға дейін өсті.

Маңғыстау облысының әкімдігіндегі 1 бос орынға енді 16 адам, ал Әділет министрлігінде орта есеппен 13 адам үміткер болып отыр.

Астанада мемлекет-жекеменшік әріптестік аясында іске асырылып жатқан жобаларды қаржыландыруға қатысты жаңа тәсілдер есебінен ғана 30 миллиардтан астам теңге үнемделді.

Еңбекақы төлеудің жаңа моделіне көшу үшін мемлекеттік органдардың басшыларына «бюджеттік-кадрлық маневрді» жүзеге асыруға құқық бердім.

Олар үнемделген қаражатты қызметшілердің жалақысын арттыруға бағыттау мүмкіндігін алды.

Қазіргі уақытта көптеген мемлекеттік органдар жаңа модельге көшуді қалап отыр.

Ең бастысы – олар мұны тек жалақыны көбейту ғана емес, бәрінен бұрын, жұмыстарының тиімділігін арттыру деп түсінуі керек.

Еңбекке төленетін қаржының өсімі бюджет шығысын, соның ішінде бағынышты мекемелердің шығыстарын оңтайландыру және

Ікinci olarak, yetkisi altında bulunan memurun yolsuzluğa karşı kanunu ihlali gerçekleştirildiğinde birinci derecede sorumlu yöneticilerin de disiplin sorumluluğunu artırma hususunun görüşülmesi gerekir.

Bununla birlikte, dürüst çalışanlar teftişe gelen müfettişlerden korkmamalıdır.

Üçüncü olarak, “Yolsuzluktan Arınmış Bölgeler” programları kapsamında başkentin yolsuzlukla mücadele stratejisini gerçekleştirmeye yönelik deneyimin yayılması gerekmektedir.

DÖRDÜNCÜ. Hükümet ve Tüm Kamu Kuruluşların Çalışmasında Formalite ve Bürokrasinin Azaltılması Gerekir.

Son dönemde Hükümette, kamu kuruluşlarında uzun toplantı ve konseyler kat kat artmış, bu da belge ve yazışmaları çoğaltmıştır.

Hükümet akimelerle ve onların yardımcılarının da katılımıyla günde 7 toplantı yaptığı da oluyor.

O halde onlar ne zaman çalışacaklar?

Bunu bırakarak sorunların çözümüne odaklanmalıyız.

Bakanlıklara ve valilere, karar alma özgürlüğü verilmeli, bu da özel taahhütlere sahip olmalı ve kamuya karşı sorumlu olmalıdır.

Ülkemizin 2025 yılına kadar stratejik kalkınma planının geliştirilmiş göstergeleri tablosu bunun temelini oluşturmalıdır.

BEŞİNCİ. Görevlerin Etkin Bir Şekilde Yerine Getirilebilmesi İçin Reformlar Üzerindeki Kontrol Mekanizmalarının Güçlendirilmesi Gerekmektedir.

Yıl sonuna kadar, hükümet ve devlet kurumları, bütün bu gelişmeleri kapsayan “yol haritaları” geliştirmelidirler ve reformları hayata geçirmek için gerekli kanun tasarılarını Meclis zamanında sunmalıdır.

Sırasıyla Meclis bunları nitelikli şekilde incelemeli ve kısa zaman içinde kabul etmelidir.

Reformlarla temel stratejik belgelerin gerçekleştirilmesi konusunda denetleme yaparak, değerlendirmesi için Cumhurbaşkanlığı İdaresine yetki vererek Ulusal canlanma bürosunun kurulmasını emrediyorum.

үнемдеу есебінен өтелуін бақылауда ұстауды тапсырамын.

Бұл жерде аталған жобаның беделін түсірмес үшін формализм мен теңгермешілікке жол бермеу қажет.

ЕКІНШІ. Осы күрделі кезеңде бөлінетін әрбір теңгенің қайтарымының мол болуына қол жеткізу керек.

Тексерістер нәтижелері айқындап отырғандай, құрылыс құны кей жағдайда жобалық құжаттар әзірлеу кезеңінде-ақ арттырылып көрсетіледі.

Соңына дейін жеткізілмейтін немесе перспективасы жоқ екені әуел бастан белгілі болған жобалар бар.

Егер жүктелген іске жауапкершілік танытатын болсақ, бюджеттің жүздеген миллиард теңгесін үнемдеп, тұрғындардың нақты қажетіне бағыттауға болады.

Үкімет тиімсіз әрі уақтылы емес шығындарды болдырмай, шығыстарды оңтайландырып, қаражатты үнемдеу үшін жүйелі шаралар қабылдауы қажет.

ҮШІНШІ. Сыбайлас жемқорлықпен белсенді күрес жалғасатын болады.

Біріншіден, көрсетілетін мемлекеттік қызметтер аясында мемлекеттік қызметшілердің тұрғындармен тікелей қарым-қатынасын азайтуға қол жеткізген жөн.

Жер қатынастары мен құрылыс саласындағы бюрократтық рәсімдер жұртшылықты мазалайтын мәселелердің бірі болып саналады.

Бұл салада ашықтық жоқ, халық пен бизнес ақпаратқа толық қол жеткізе алмай отыр.

Жер қоры мен жылжымайтын мүлік нысандары туралы мәліметтердің бірыңғай ақпараттық базасын жасауды тапсырамын.

Осы мәселе бойынша тәртіп орнатып, жерді нақты инвесторларға беру керек!

Бұл – бір ғана мысал.

Жұрттың және бизнес қоғамдастығының наразылығын туғызатын басқа да бағыттар бойынша тиісті реттеу жұмыстарын жүргізу керек.

→

Bu büro İstatistiksel göstergelerin izlenmesinin yanı sıra, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın tecrübesine uygun olarak nüfusun önemli konularına ilişkin nüfus ve iş temsilcilerinin düzenli olarak incelenmesini sağlar.

Büro her yönden oluşan durum hakkında beni bilgilendirecektir.

Hükümetin her bir üyesi, kamu kurumlarıyla şirketlerin yöneticilerinin belirledikleri görevlerin gerçekleştirilmesine şahsen sorumlu olacaklardır.

V. ETKİLİ DIŞ POLİTİKA

Kazakistan'ın başarılı bir şekilde modernizasyonunu sağlamak için aktif bir dış politikanın yürütülmesi gerekmektedir.

Bizim barış sever yönümüz ve bu alandaki belirlenmiş açık ilkelerimiz kendini haklı çıkarmaktadır.

Kazakistan'ın Rusya Federasyonu ile ilişkileri devletlerarası ilişkilerin bir standardı olarak sayılmaktadır.

Tam entegrasyonlu birlik ve dünya ekonomik ilişkilerinin aktif üyesi olarak tanınan Avrasya Ekonomik Birliği etkin çalışmalar yürütmektedir.

Orta Asya bölgesinde etkileşimin yeni bir sayfası açıldı.

Çin Halk Cumhuriyeti ile kapsamlı stratejik ortaklıklarımız sürekli olarak gelişmektedir.

"Tek Kuşak Tek Yol" programı Çin ile ilişkilerimize yeni bir ivme kazandırdı.

Benim ocak ayındaki Washingtona gerçekleştirdiğim resmi ziyaretim ve Başkan Donald Trump ile yaptığım görüşmeler sırasında Kazakistan ile ABD'nin 21. Yüzyıldaki genişletilmiş stratejik ortaklığı hakkında anlaşmaya varılmıştır.

Biz ticari ve yatırım alanındaki büyük ortağımız – Avrupa Birliği ile Yoğun işbirliğimize devam edeceğiz.

BDT ülkeleri, Türkiye, İran, Orta Doğu ve Asya ülkeleri ile karşılıklı olarak faydalı ikili ilişkiler gelişmektedir.

Aktau şehrinde kabul edilen Hazar Denizi'nin hukuki statüsü hakkında konvansyon Hazar kıyısı devletleri ile işbirliği için yeni fırsatlar

Жалпы, 2019 жылы көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің 80 пайызы, ал 2020 жылы кемінде 90 пайызы электронды форматқа көшірілуге тиіс.

Сол үшін Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы заңды жедел жаңарту керек.

Екіншіден, қарамағындағы қызметкерлер сыбайлас жемқорлыққа қатысты құқықбұзушылық жасаған жағдайда бірінші басшылардың жеке тәртіптік жауапкершілігін күшейту мәселесін пысықтау қажет.

Сонымен қатар, адал жұмыс істейтін қызметкер тексерушілерден қорықпауға тиіс.

Үшіншіден, «Сыбайлас жемқорлықтан ада өңірлер» жобалары аясында елорданың жемқорлыққа қарсы стратегияны жүзеге асыру жөніндегі тәжірибесін тарату керек.

ТӨРТІНШІ. Үкімет пен барлық мемлекеттік органдардың жұмысында формализм мен бюрократияны азайту қажет.

Соңғы кездері Үкіметтегі, мемлекеттік органдардағы ұзақ отырыстар мен кеңестердің саны еселеп артып, сондай-ақ құжат айналымы елеулі түрде көбейді.

Үкімет әкімдердің және олардың орынбасарларының қатысуымен күніне 7 кеңес өткізетін кездері де болады.

Олар қай кезде жұмыс істейді?

Мұны доғарып, бұл мәселені ретке келтіру керек.

Өздеріне нақты міндеттемелер алуға және солар үшін жария түрде есеп беруге тиіс министрлер мен әкімдерге шешім қабылдау еркіндігін ұсыну қажет.

Еліміздің 2025 жылға дейінгі дамуының стратегиялық жоспарының әзірленген көрсеткіштер картасы бұған негіз болуға тиіс.

БЕСІНШІ. Қойылған міндеттерді тиімді жүзеге асыру үшін реформалардың жүргізілуіне бақылау механизмдерін күшейту қажет.

Үкімет пен мемлекеттік органдар жыл соңына дейін дамудың аталған барлық мәселелерін қамти отырып, нақты инди-

yaratmaktadır.

Kazakistan Birleşmiş Milletler'in Güvenlik Konseyi'ndeki misyonunu onurlu bir şekilde yürütmektedir.

Suriye ile ilgili Astana Süreci, ülkenin barışçıl çözümü ve kriz üzerinde etkin bir şekilde çalışın bir tür müzakere formatı haline geldi.

Bununla birlikte, şu anki zor şartlarda Kazakistan Cumhuriyetinin dış politikası adaptasyonu ve ulusal çıkarları pragmatizm ilkelerine uygun olarak ilerletmeyi talep etmektedir.

* * *

Her devirde, başarının sağlamlığı ve halkın birliği ülkenin kaderini çözmüştür.

Sadece birleşik çabalarımız sayesinde biz büyük zirveleri fethedebiliriz.

VI. HERBİR KAZAKİSTANLININ ÜLKEDEKİ DEĞİŞİKLİK SÜREÇLERİNE KATILIMI

Her bir Kazakistanlı yürütülmekte olan reformaların anlamını ve onaların vatanımızı geliştirmek yolundaki önemini anlamalıdır.

Reformların başarılı olarak gerçekleşmesi için

каторлар мен «жол карталарын» әзірлеуге тиіс, сондай-ақ реформаларды іске қосу үшін қажетті заң жобаларының бәрін Парламентке уақтылы енгізуі керек.

Өз кезегінде, Парламент оларды сапалы әрі жедел қарастырып, қабылдауға тиіс.

Реформалар мен негізгі стратегиялық құжаттардың жүзеге асырылу барысына мониторинг жүргізіп, бағалау үшін қажетті өкілеттіктер бере отырып, Президент Әкімшілігінде Ұлттық жаңғыру офисін құруды тапсырамын.

Бұл офис статистикалық көрсеткіштерге мониторинг жүргізуден бөлек, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының тәжірибесіне сәйкес, тұрғындар үшін өзекті мәселелер жөнінде халық пен бизнес өкілдері арасында тұрақты түрде сауалнама жүргізуді қамтамасыз етеді.

Офис әрбір бағыт бойынша қалыптасқан жағдай жөнінде маған үнемі баяндап отырады.

Үкіметтің әрбір мүшесі, мемлекеттік органдар мен компаниялардың басшылары алға

toplumun ortak amaca kenetlenmesi çok önemlidir.

“Manevi (ruhsal) Yenilenme” programı kitle-sel desteğe ulaşarak, toplumdaki yenilenme sürecine güçlü bir ivme kazandırdı.

Bu inisiyatifi sadece devam ettirerek değil, onun çemberini genişleterek yeni anlamlar yüklenmelidir.

Gençler ve aile kurumunun tam olarak desteklenmesi devlet politikasının önceliği olması lazım.

Gençlerin tüm kategorilerini desteklemeye yönelik kapsamlı ve geniş ölçekli bir sosyal platform oluşturmak gerekiyor.

Gelecek yılı gençler yılı olarak adlandırmayı teklif ediyorum.

Bizim kırsal alanların sosyal çevresini modernleştirmeye başlamamız gerekmektedir.

Buna “Köy – Ülke beşiği” programının hayata geçirilmesi katkıda bulunacaktır.

Bu proje ile bölgedeki çalışma ve emekle ilgili ideolojinin desteklenmesi gerekiyor.

қойылған міндеттердің орындалуына дербес жауап беретін болады.

V. ТИІМДІ СЫРТҚЫ САЯСАТ

Қазақстанның табысты жаңғыруын қамтамасыз ету үшін бастамашыл белсенді сыртқы саясатты одан әрі жүзеге асыру қажет.

Біздің бейбітсүйгіш бағытымыз бен осы саладағы нақты айқындалған қағидаттарымыз өзін-өзі толық ақтап отыр.

Қазақстанның Ресей Федерациясымен қарым-қатынасы мемлекетаралық байланыстардың эталоны болып саналады.

Толыққанды интеграциялық бірлестік әрі әлемдік экономикалық қатынастардың белсенді мүшесі ретінде қалыптасқан Еуразиялық экономикалық одақ табысты жұмыс істеуде.

Орталық Азия өңірінде өзара ықпалдастықтың жаңа парағы ашылды.

Қытай Халық Республикасымен жан-жақты стратегиялық серіктестігіміз дәйекті түрде дамып келеді.

«Бір белдеу – бір жол» бағдарламасы Қытаймен қарым-қатынасымызға тың серпін берді.

Менің қаңтар айындағы Вашингтонға ресми сапарым және Президент Дональд Трамппен жүргізген келіссөздерім барысында Қазақстан мен АҚШ-тың ХХІ ғасырдағы кеңейтілген стратегиялық серіктестігі жөніндегі уағдаластыққа қол жеткізілді.

Біз сауда және инвестиция саласындағы ірі серіктесіміз – Еуропа Одағымен қарқынды ынтымақтастығымызды жалғастыра береміз.

ТМД елдерімен, Түркиямен, Иранмен, Араб Шығысы және Азия елдерімен өзара тиімді екі жақты қатынастар дамып келеді.

Ақтау қаласындағы саммитте қабылданған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенция Каспий маңы елдерімен ынтымақтастықтың жаңа мүмкіндіктеріне жол ашады.

Қазақстан Біріккен Ұлттар Ұйымының Қауіпсіздік Кеңесіндегі миссиясын абыроймен аяқтап келеді.

Ізци Hareketi gibi “Sarbaz” gençlik örgütü kurularak okullarda askeri-vatansever eğitimini rolünü güçlendirilmelidir.

“Kendi ülkeni öğren” yeni proje kapsamında ülkemizin bölgeleri hakkında toplu okul turizminin canlandırılması gerekir.

Bugün halkın sosyal refahını belirleyen temel alanlarda eşsiz programlar sunulmaktadır.

Eşsiz önlemler sosyal refahın kilit alanlarına girmektedir.

Girişimlerin finansal hacmi 1,5 trilyon tenge üstündedir ve tüm bunun ana toplamı daha fazladır. Bu halkın refah seviyesinin arttırılmasına büyük bir ivme kazandıracaktır.

Bu – en güvenilir ve faydalı yatırımdır.

Değerli Kazakistanlılar!

Halkımızın mutlu bir yaşam sürmesi ve ülkemizin en gelişmiş 30 memleketin sırasına katılımı – Bağımsız Devletimizin sonsuz muradıdır.

Biz güçlü hareketlerle zamanın zorluklarının hep üstesinen gelmekteyiz.

Bu – ilk olarak, ülke dayanışması ve beraberliğinin sayesinde.

“Dayanışmalı ülkenin refahı çoktur” sözü hal-kıma aittir.

Bugünün şartları da kolay değildir.

Birliğimiz bozulmasa, dayanışmamız dağılmazsa bizim için çıkılmayacak zirve yoktur.

Ben her bir halka seslenişimde halkın refah seviyesi ile yaşam kalitesini iyileştirmeye özellikle odaklanmaktayım.

Şu anki “7-20-25”, “Nurlu Yol”, “Nurlu Yer” ve diğer kamu politikalarının başlıca amacı – halkımızı yaşam standartlarının yükseltilmesi.

Kazakistan’ın çıkacağı zirve hala ileridedir.

Bu yolda halkın bize olan güveni daha çok çalışmak için güç verecektir.

Halkın güveninden yüce muradımız yoktur!

Сирия жөніндегі Астана процесі бейбіт жолмен реттеу және осы елдің дағдарыстан шығуы жөнінде тиімді жұмыс жүргізіп жатқан бірден-бір келіссөздер форматына айналды.

Сонымен қатар, қазіргі күрделі жағдайда Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты бейімделуді және ұлттық мүддені прагматизм қағидаттарына сәйкес ілгерілетуді талап етеді.

* * *

Барлық кезеңде де табысқа деген нық сенім мен халықтың бірлігі ғана ел тағдырын шешкен.

Бірлескен күш-жігеріміздің арқасында ғана біз ұлы асуларды бағындыра аламыз.

VI. ӘРБІР ҚАЗАҚСТАНДЫҚТЫҢ ЕЛІМІЗДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР ҮДЕРІСТЕРІНЕ АТСАЛЫСУЫ

Әрбір қазақстандық жүргізіліп жатқан реформалардың мәнін және олардың Отанымызды өркендету жолындағы маңызын жете түсінуге тиіс.

Реформаларды табысты жүзеге асыру үшін қоғамымыздың ортақ мақсатқа жұмылуы аса маңызды.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы жаппай қолдауға ие болып, қоғамдағы жаңғыру үдерістеріне зор серпін берді.

Бұл бастаманы әрі қарай жалғастырып қана қоймай, оның аясын жаңа мазмұнмен және бағыттармен толықтыру қажет.

Жастар мен отбасы институтын кешенді қолдау мемлекеттік саясаттың басымдығына айналуға тиіс.

Жастардың барлық санатын қолдауға арналған шараларды толық қамтитын әлеуметтік сатының ауқымды платформасын қалыптастыру керек.

Келесі жылды Жастар жылы деп жариялауды ұсынамын.

Біз ауылдық жерлердің әлеуметтік ортасын жаңғыртуға кірісуіміз қажет.

Бұған арнайы «Ауыл – Ел бесігі» жобасының іске қосылуы септігін тигізеді.

Бұл жоба арқылы өңірлердегі еңбекке қа-

тысты идеологияны ілгерілетуді қолға алу керек.

Бойскаут қозғалысы сияқты «Сарбаз» балалар-жасөспірімдер бірлестігін құрып, мектептерде әскери-патриоттық тәрбиенің рөлін күшейткен жөн.

«Өз жеріңді танып біл» жаңа бастамасы аясында еліміздің өңірлері бойынша жаппай мектеп туризмін қайта жаңғырту керек.

Бүгінде халықтың әлеуметтік көңіл-күйін айқындайтын негізгі салаларда теңдессіз шаралар ұсынылып отыр.

Бастамалардың қаржылық көлемі 1,5 триллион теңгеден асады, ал жиынтық әсері одан да көбірек. Бұл халықтың өмір сүру деңгейін арттыруға зор серпін береді.

Бұл – ең сенімді әрі тиімді инвестиция.

Қымбатты қазақстандықтар!

Халқымыздың бақуатты өмір сүруі және еліміздің озық дамыған 30 елдің қатарына қосылуы – Тәуелсіз мемлекетіміздің мәңгілік мұраты.

Біз қашан да заман сынына тегеурінді іс-қимылмен төтеп беріп келеміз.

Бұл – ең алдымен, ел ынтымағының арқасы.

«Ынтымақты елдің ырысы мол» дейді халқымыз.

Бүгінгі кезеңнің де талабы оңай емес.

Бірлігіміз мызғымаса, ынтымағымыз ыдырамаса, біз үшін алынбайтын асу, бағынбайтын белес болмайды.

Мен әрбір жолдауымда халықтың әлеуметтік жағдайы мен тұрмыс сапасын жақсартуға ерекше мән беріп келемін.

Қазіргі «7-20-25», «Нұрлы жол», «Нұрлы жер» және басқа да мемлекеттік бағдарламалардың басты мақсаты – халқымыздың тұрмыс сапасын жақсарту.

Қазақстанның бағындыратын биіктері әлі алда.

Осы жолда халық сенімі рухымызды жігерлендіріп, бойымызға күш-қайрат дарытады.

Сол сенімді ақтаудан артық мұрат жоқ!

**DOÇ. DR. ELŞEN BAĞIRZADE
AZERBAIJAN DEVLET İKTİSAT
ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ'NÜN
MÜŞAVİRİ, İKTİSAT FAKÜLTESİ
ÖĞRETİM ÜYESİ**

ДОЦЕНТ, ДОКТОР ЭЛЬШЕН БАГЫРЗАДЕ
ӘЗІРБАЙЖАН МЕМЛЕКЕТТІК ЭКОНОМИКА
УНИВЕРСИТЕТІ РЕКТОРЫНЫҢ КЕҢЕСШІСІ,
ЭКОНОМИКА ФАКУЛЬТЕТІНІҢ
ОҚЫТУШЫСЫ

Kendinizi tanıtır mısınız?

1982 yılında Azerbaycan'ın Masallı ilinin Köhne Alvadi köyünde doğdum. İktisat doktoru, doçentim. Günümüzde Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'nde İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi ve Rektör Müşavirliği görevlerini yürütmekteyim. Temel çalışma alanlarım makro ekonomi, kalkınma ekonomisi ve uluslararası ekonomidir. Bunlarla birlikte zaman zaman yükseköğretimin çeşitli sorunlarına yönelik akademik çalışmalar da yapıyorum. Azerbaycan'da kayıtdışı ekonomi konusunda yazılmış ilk ve bildiğim kadarıyla bugüne kadar tek doktora tezinin yazarıyım. Çeşitli yıllarda Türkiye'de Uludağ, Dokuz Eylül, Hacettepe ve Orta Doğu Teknik üniversitelerinde, Kuzey Kıbrıs'ta Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde, Almanya'da Kiel ve Siegen üniversitelerinde akademik çalışmalar yaptım. 2009'da T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın Türk Dünyası Dış Ticaret Politikaları Eğitim Programını tamamladım. 2012-2016 yılları arasında Azerbaycan Devlet İktisat, Hacettepe, Ahmet Yesevi ve Manas üniversitelerinin birlikte dü-

Өзіңіз жайлы біраз айтып өтсеңіз.

Мен 1982 жылы Әзірбайжанның Масаллы ауданындағы Көхне Альвади ауылында дүниеге келдім. Экономика ғылымдарының докторы, доцентпін. Қазіргі уақытта Әзірбайжан мемлекеттік экономика университеті Экономика факультетінің оқытушысы, әрі ректор кеңесшісі болып қызмет атқарамын. Негізгі ғылыми бағыттарым: макроэкономика, даму экономикасы және халықаралық экономика. Сондай-ақ, кейде жоғары білім берудің әртүрлі мәселелері бойынша ғылыми зерттеулер жүргіземін. Әзірбайжанда бейресми экономика туралы жазылған алғашқы докторлық диссертацияның бірден-бір авторымын. Әртүрлі жылдары Түркияда Улудаг, Докуз Эйлюль, Хаджеттепе және Таяу Шығыс техникалық университеттерінде, Солтүстік Кипрде Халықаралық Кипр университетінде, Германияда Киль және Зиген университеттерінде академиялық қызмет атқардым. 2009 жылы Түркия Республикасы Премьер-министрлік Сыртқы сауда кеңесшілігінің Түркі әлемінің

zenledikleri Avrasya Sosyal Bilimler Forum'larının ortak koordinatörlüğünü yürüttüm. Başta Türk Dünyası coğrafyası olmak üzere çok çeşitli ülkelerde bilimsel etkinliklere ve değişim programlarına katıldım. Çeşitli akademik dergilerde editör yardımcılığı, yayın ve hakem kurulları üyeliğimin yanı sıra, bir iktisatçı olarak medya ile de yakın temas halindeyim.

2015 Nobel Kimya ödülü sahibi ünlü Türk bilim adamı Prof. Dr. Aziz Sancar ile birlikte Enstitümüz'ün düzenlediği EFE 2018'e katılmıştınız. Prof. Dr. Aziz Sancar ile nasıl tanıştığınızı bizlere anlatabilir misiniz?

Evet. O zaman EFE'nin ikincisine katılıyordum. Birinci katılımım 2014 yılında olmuştu. Başarılı bulduğum bu kongrenin bilim kurulunda da yer alıyorum. Bu yıl Aziz Hoca ile Kazakistan ve Kırgızistan ziyaretimiz sırasında EFE 2018'e de katıldık. Güzel bir bilimsel etkinlik oldu. Bu bakımdan ilk önce emeği geçen herkesi tebrik etmek istiyorum. Tabi, Aziz Hoca 2015 Nobel Kimya Ödülü'nü kazandıktan sonra bir anda tüm dünyanın, özellikle de Türk Dünyası'nın gündemine oturdu. Bunda Hocanın bilimde yaptığı başarılı çalışmaların yanı sıra, Nobel ödülünü aldığı sırada ve sonrasında dünyaya

сыртқы сауда саясаты бойынша оқу бағдарламасын тәмамдадым. 2012-2016 жылдар аралығында Әзірбайжан мемлекеттік экономика, Хаджеттепе, Ахмет Ясауи және Манас университеттері ұйымдастырған Еуразиялық әлеуметтік ғылымдар форумдарының ортақ үйлестірушісі болдым. Әртүрлі елдерде, соның ішінде Түркі әлемі елдерінде ғылыми іс-шаралар мен алмасу бағдарламаларына қатыстым. Түрлі академиялық журналдарда редактор көмекшісі, редакция алқасының мүшесі болумен қатар, экономист ретінде БАҚ-пен тығыз байланыстамын.

2015 жылы химия бойынша Нобель сыйлығының лауреаты танымал түрік ғалымы профессор, доктор Әзиз Санжармен бірге біздің институт ұйымдастырған EFE 2018 конгресіне қатысқан едіңіз. Профессор, доктор Әзиз Санжармен қалай танысқаныңыз жайлы айтып берсеңіз.

Иә. Ол кезде II EFE конгресіне қатысқан едім. Ең алғаш рет 2014 жылы қатысқан болатынымын. Табысты түрде өткізіліп жүрген конгрестің ғылыми кеңесінің мүшесі болып табыламын. Биыл Әзиз Санжармен

vermiş olduğu mesajların da büyük etkisi oldu. Ben bu mesajları dikkatle izleyenlerden biri idim ve verilen bu mesajlarda bir aydın Türk evladının mensubu olduğu milletini muasır medeniyet düzeyinin üstünde görme arzusu-ну ve bu yolda her türlü fedakarlığı yapmaya hazır olduğunu görüyordum. Bu bakımdan Hoca bir bilimadamı ve aydın olarak beni çok etkilemişti. Bende ilk fırsatta onunla tanışmak, onu yakından tanımak istiyordum. İlk önce onunla e-posta üzerinden yazışmamız oldu. Sonra 2017'de Eğitim Bakanı'mızın daveti ve üniversitemizin organizatörlüğünde Aziz Hoca'nın Azerbaycan'a seferini gerçekleştirdik. Bu onun Türkiye dışında bir Türk Cumhuriyeti'ne ilk seferi idi. Artık Azerbaycan'da Aziz Hoca ile yakından tanışma fırsatımız oldu. Sefer boyunca birlikte olduk. Onunla ilgili Azerbaycan'da bir kaç makale yazdım. Rektörümüzle birlikte çok önemli bir eseri olan Nobel Biyografisi'ni Azerbaycan Türkçesi'nde yayına hazırladık. Sonra bildiğiniz üzere yine bu Nobel Biyografisi'nin sizin Enstitü'de İngilizce, Rusça, Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesi'nde de güzel bir baskısını yaptık... Azerbaycan'dan sonra bu yıl Hoca ile Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'a seferlerimiz oldu. Bütün bu süreçte, bilimsel çalışma alanlarımız

Қазақстан және Қырғызстан елдеріне сапарымыз барысында EFE-2018-ге де қатыстық. Бұл жақсы ғылыми іс-шара болды. Осы орайда конгреске қатысқан барлық азаматтарды құттықтағым келеді. Әрине, 2015 жылы химия бойынша Нобель сыйлығын алғаннан кейін Әзиз мырза бірден бүкіл әлемге, әсіресе, түркі әлеміне танылды. Мұнда оның ғылым саласындағы жетістіктерімен қатар, Нобель сыйлығын алған кезде және одан кейін әлемге берген серпілісі де қатты әсер етті. Мен осы серпілісті мұқият бақылағандардың бірі едім және Әзиз мырзаның түрік халқының зиялы тұлғасы ретінде өз елін заманауи өркениет деңгейіне жеткізу ниетін және бұны жүзеге асыру жолында аянбай еңбек етуге дайын екенін көрдім. Бұл тұрғыдан Әзиз мырза ғалым және зиялы тұлға ретінде маған қатты әсер қалдырды. Ол кісімен кездесіп, танысқым келді. Алдымен біз онымен электрондық түрде хат алмастық. Содан кейін, 2017 жылы Білім министрінің шақыруымен және университетіміздің ұйымдастыруымен Әзиз Санжар Әзірбайжанға сапармен келді. Бұл оның Түркиядан басқа түркі мемлекетіне жасаған алғашқы сапары болды. Осылайша Әзірбайжанда Әзиз мырзамен жақын танысу мүмкіндігі

farklı olsa da, mensubu olduğumuz milletin geçmişi, bugün ve geleceği konusundaki görüşlerimizin çok benzer olduğunu gördük. Hoca ile sürekli görüş alışverişi içindeyiz. Birbirimizi severiz. Özellikle, bana “Türkmen kardeşim” diye hitap etmesini çok sever ve bundan şeref duyarım...

Prof. Dr. Aziz Sancar’ın Orta Asya ülkelerine yapmakta olduğu ziyaretlerine eşlik etmektesiniz. Bu seyahatlerden edinmiş olduğunuz izlenimlerinizden bizlere bahsedebilir misiniz?

İlk önce şunu söylemeliyim ki, Aziz Sancar’ın bu ziyaretlerinin temel amacı Türk çocuklarını, Türk gençlerini bilim yapmaya teşvik etmek, onları bu yolda cesaretlendirmektir. Bilindiği gibi bir zamanlar dünyanın önemli bilim merkezlerinden olmuş Türk Dünyası en az 500 yıldır bilime ciddi bir katkı yapamamaktadır. Tabi, bunun çeşitli nedenleri vardır. Bu sorunun çözümü için de yapılacak bir çok şey vardır. Fakat yapılması gereken en önemli şey, Türk Dünyası’nda bilim yapmaya müsait ortamı oluşturmak ve gelecek kuşakları bu yolda cesaretlendirmektir. Aziz Sancar’ın Türk Cumhuriyetlerine ziyaretleri, özellikle de bu ziyaretlerde gençlere yönelik verdiği “Temel Bilim ve Ulusal Kalkınma” konulu konferansları işte bu amaca hizmet etmektedir. Bu ziyaretler sırasında verilen önemli mesajları ve önerileri 7 başlık altında şöyle toplayabiliriz: 1) Temel bilimlere öncelik tanıyın; 2) Erkeklerle ve kızlara eşit eğitim olanakları sağlayın; 3) Çocukları küçük yaşlardan deney ve gözlem yapmaya alıştırsın; 4) Politikayı ve dini bilimin dışında tutun; 5) Bilim adamlarını dinin ve politikanın dışında tutun; 6) Bilimin finansmanında ve teşvikinde liyakat ilkesini temel alın; 7) Araştırma yapanlara seçim özgürlüğü ve gereken zamanı verin.

Ziyaretlerimiz sırasında Aziz Hoca’nın verdiği bu mesajların olumlu karşılandığını ve toplumun çeşitli kesimlerin-

BEN BU MESAJLARI DİKKATLE İZLEYENLERDEN BİRİ İDİM VE VERİLEN BU MESAJLARDA BİR AYDIN TÜRK EVLADININ MENSUBU OLDUĞU MİLLETİNİ MUASİR MEDENİYET DÜZEYİNİN ÜSTÜNDE GÖRME ARZUSUNU VE BU YOLDA HER TÜRLÜ FEDAKARLIĞI YAPMAYA HAZIR OLDUĞUNU GÖRÜYORDUM.

МЕН ОСЫ СЕРПІЛІСТІ МҰҚИЯТ БАҚЫЛАҒАНДАРДЫҢ БІРІ ЕДІМ ЖӘНЕ ӘЗИЗ МЫРЗАНЫҢ ТҮРІК ХАЛҚЫНЫҢ ЗИЯЛЫ ТҰЛҒАСЫ РЕТІНДЕ ӨЗ ЕЛІН ЗАМАНАУИ ӨРКЕНИЕТ ДЕҢГЕЙІНЕ ЖЕТКІЗУ НИЕТІН ЖӘНЕ БҰНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛЫНДА АЯНБАЙ ЕҢБЕК ЕТУГЕ ДАЙЫН ЕКЕНІН КӨРДІМ.

туды. Сапар бойы бірге болдық. Ол кісі туралы Әзірбайжанда бірнеше мақала жаздым. Ректор мырзамен бірге оның өмірбаянын әзірбайжан тілінде жарияладық. Кейін өздеріңіз білетіндей, сіздің институтта да Әзиз Санжардың ағылшын, орыс, түрік және қазақ тілдеріндегі өмірбаяны жарық көрді... Әзірбайжаннан кейін осы жылы Әзиз мырзамен бірге Қазақстан, Қырғызстан және Өзбекстанға сапармен бардық. Бүкіл осы уақыт бойы ғылыми салаларымыз өзгеше болса да, халқымыздың өткені, бүгіні және келешегі туралы көзқарастарымыз өте ұқсас екенін түсіндік. Әзиз мырзамен үнемі хабарласып тұрамыз. Бір-бірімізге деген сүйіспеншілігіміз бен құрметіміз мол. Әсіресе, маған «түркімен бауырым» деп айтатыны ұнайды және бұны өзіме көрсетілген құрмет деп білемін.

Профессор, доктор Әзиз Санжардың Орталық Азия елдеріне сапарларында ол кісімен бірге болдыңыз. Осы сапардан алған әсеріңіз туралы айтып бере аласыз ба?

Ең алдымен, Әзиз Санжардың осы сапарларының басты мақсаты түрік балалары мен түрік жастарын білім алуға ынталандыру, жігерлендіру екенін атап өткен жөн. Кезінде әлемнің ең маңызды ғылым орталықтарының бірі болған түркі әлемі соңғы 500 жыл бойы ғылымға елеулі үлес қоспағаны белгілі. Әрине, мұның бірнеше себептері бар. Бұл мәселені шешу үшін де көп жұмыс атқару керек. Бірақ ең маңыздысы – түркі әлемінде ғылымға қолайлы орта құру және болашақ ұрпақты осы жолда ынталандыру. Әзиз Санжардың түркі республикаларына сапары, әсіресе осы кездесулерде жастарға арналған «Негізгі ғылым және ұлттық даму» мәселелері бойынша конференциялары осы мақсатқа қызмет етеді. Осы сапарлар барысында айтқан тұжырымдары мен ұсыныстарын 7 тақырып бойынша түйіндеуге болады: 1) Негізгі

den görüştüğümüz insanların bu yönde yapmamız gereken çok iş olduğu bilincine sahip olmalarını görmek şahsen beni çok sevindirmiştir. Bana göre sorunun çözümü yolundaki ilk ve en önemli aşama onun varlığının bilincinde olmaktır. Bu bakımdan Türk Dünyası'nın iyi durumda olduğunu görüyorum.

Tabi, ziyaret ettiğimiz Cumhuriyetlerde Aziz Sançar'a çok büyük ilgi ve alaka gösterildiğini de söylemeden geçemeyeceğim. Hoca'nın kendisinin de ifade ettiği gibi Nobel aldıktan sonra ona gelen tebriklerden Türk Dünyası'nın hala var olmasını bir daha görmüştür. Almatı'dan Prizren'e kadar tüm Türk illerinden insanlar ona tebrikler göndermiş, onun başarısını kendi başarıları gibi gördüklerini ifade etmişlerdir. Hiç kuşkusuz ki, bu bir taraftan milletimizin kadirşinaslığından ileri gelmekte, diğer taraftan ise uzun zamandır ayrı düştüğü

ғылымдарға басымдық беріңіз; 2) Ұлдар мен қыздардың тең дәрежеде білім алуын қамтамасыз етіңіз; 3) Балаларды кішкентай жастан бастап эксперимент жасауға және бақылау жасауға үйретіңіз; 4) Саясат пен дінді ғылымнан тыс ұстаңыз; 5) Ғалымдарды дін мен саясаттан аулақ ұстаңыз; 6) Ғылымды қаржыландыру және ынталандыруда еңбек қағидасына сүйеніңіз; 7) Зерттеушілерге таңдау еркіндігі мен қажетті уақытты беріңіз.

Сапар барысында Әзиз мырзаның айтқан ой-пікірлері оң қабылданып, қоғамның әртүрлі сегменттерінен шыққан адамдардың осы бағытта әлі қыруар жұмыс атқарылуы қажет екенін мейлінше жақсы түсінетіні қуантады. Мәселені шешудегі бірінші және ең маңызды қадам – бұл мәселенің бар екендігін түсіну. Бұл тұрғыда түрік әлемі жақсы жағдайда деп айтуға болады.

dünya biliminin zirvelerinde yeniden kendi yerini almaya ne kadar istekli olduğunu göstermektedir.

Ziyaretlerimiz sırasında Türk Cumhuriyetleri'nin birbirinden pek büyük bir farkının bulunmadığını, tarihsel süreç içinde oluşturulmuş yapay sorunlarının ise çok uzun zamana ihtiyaç duyulmadan giderilebilir olduğunu bir daha gördük. Bir kere bu Cumhuriyetler büyük bir oranda genç nüfusa sahiptir. Eğer bu fırsat penceresi doğru değerlendirilirse, gereken reformları hızlı bir şekilde gerçekleştirebilir, dinamik bir sosyoekonomik yapı oluşturabilir, kendi aralarında ve dünya ile entegrasyonlarını hızla tamamlayabilirler.

Günümüzde Türk Dünyası'nın genelde doğal kaynaklara dayanarak kendi kalkınmasını sürdürdüğü görülmektedir. Bu yolun sürdürülebilir olmadığı, bu modelle dünyada söz sahibi bir millet olunamayacağı aşikardır. Onun için de ülkelerimizin bilime ve eğitime ciddi önem vermesi gerekmektedir. Bilim ve eğitim teknoloji ve inovasyonun, teknoloji ve inovasyon ise sürdürülebilir kalkınmanın temel kaynağıdır. Son yıllarda Türk Cumhuriyetleri'nde bu yönde bazı ciddi çabaların olduğunu görmekteyiz ve bu da bizi gelecek için daha da umutlandırmaktadır.

Türk Dünyası ülkelerinin ekonomik durumları ele alındığında, son zamanlarda ne tür ekonomik değişimler ve dönüşümler gözlemlenmektedir?

Günümüzde bağımsız Türk Cumhuriyetleri toplamda yaklaşık 1.2 trilyon dolar büyüklüğünde ekonomiye ve 150 milyondan fazla nüfusa sahiptir. Bu Cumhuriyetler Avrasya'nın merkezinde, önemli küresel ulaştırma ve iletişim ağları üzerinde yerleşmelerinin yanı sıra, ciddi sanayi potansiyeline ve zengin doğal kaynaklara sahip ülkelerdir. Fakat günümüzde Türkiye önemli ölçüde ithalata, diğer

HİÇ ŞÜPHE YOK Kİ, TÜRK CUMHURİYETLERİ ARASINDA ETKİN BİR EKONOMİK ENTEGRASYON YALNIZCA ÇOK TARAFLI ANLAŞMALAR VE ORTAK KURUMLAR ARACILIĞIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEBİLİR.

TÜRKİ RESPUBLİKALARIYNIŇ TIIMDI EKONOMIKALYK INTEGRACIYASYNA TEK KÖPJAKTY KELİSİMDER MEN BİRLESKEN INSTITUTTAR ARQYLY FANA QOL JETKİZUGE BOLATYNYNA EŞ KÜMƏN JOQ.

Әрине, барған республикаларда Әзиз Санжарға үлкен қызығушылық танытылғанын айтпаса болмайды. Әзиз мырзаның өзі айтқандай, Нобель сыйлығын алғаннан кейін келіп түскен құттықтаулардан түркі әлемінің әлі де бар екеніне көз жеткізді. Алматыдан бастап Призренге дейінгі барша түркі аймақтарының адамдары оған құттықтау жолдап, оның жетістіктеріне өздерінің жетістіктеріндей қуанғанын айтты. Бұл бір жағынан, халқымыздың өз құндылықтарын бағалай білетінін, ал екінші жағынан, ұзақ уақытқа алыстап кеткен әлемнің ғылым шыңдарында қайтадан өз орнын алуға дайын екенін көрсетеді.

Сапар барысында түркі республикалары арасында аса айырмашылық жоқ екенін, тарих барысында пайда болған жасанды мәселелерді көп уақытқа созбай жоюға болатынын көрдік. Бұл республикаларда жас халықтың үлкен үлесі бар. Егер бұл мүмкіндік дұрыс бағаланса, қажетті реформаларды жылдам жүргізіп, динамикалық әлеуметтік-экономикалық құрылымды қалыптастыруға болады, сондай-ақ өз араларында және әлеммен интеграциялық үдерісті тез аяқтауға болады.

Бүгінгі күні түркі әлемі табиғи ресурстарға негізделі отырып, өз дамуын жалғастыруда. Бірақ бұл жол тұрақты емес екені және бұл жолмен әлемде өз пікірі бар халық болу мүмкін емес екені анық. Сондықтан біздің елдеріміз ғылым мен білімге көп көңіл қажет. Ғылым мен білім технологиялар мен инновациялардың басты көзі, ал технология және инновация болса тұрақты дамудың негізгі көзі болып табылады. Соңғы жылдары түркі республикаларында осы бағытта маңызды қадамдар жасалып жатқаны байқалады және бұл бізге болашаққа деген үміт береді.

Түркі әлемі елдерінің экономикалық жағдайын ескергенде, соңғы кездері қандай экономи-

“

BUNUN İÇİN EKONOMİK İLİŞKİLERİMİZİN SERBESTLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR YAPMAMIZIN YANI SIRA, AYNI ZAMANDA DA KÜRESEL VE BÖLGESEL NİTELİKLİ ÖNEMLİ EKONOMİK PROJELERE YÖNELİK ORTAK YAKLAŞIM SERGİLEMEMİZ GEREKMEKTEDİR.

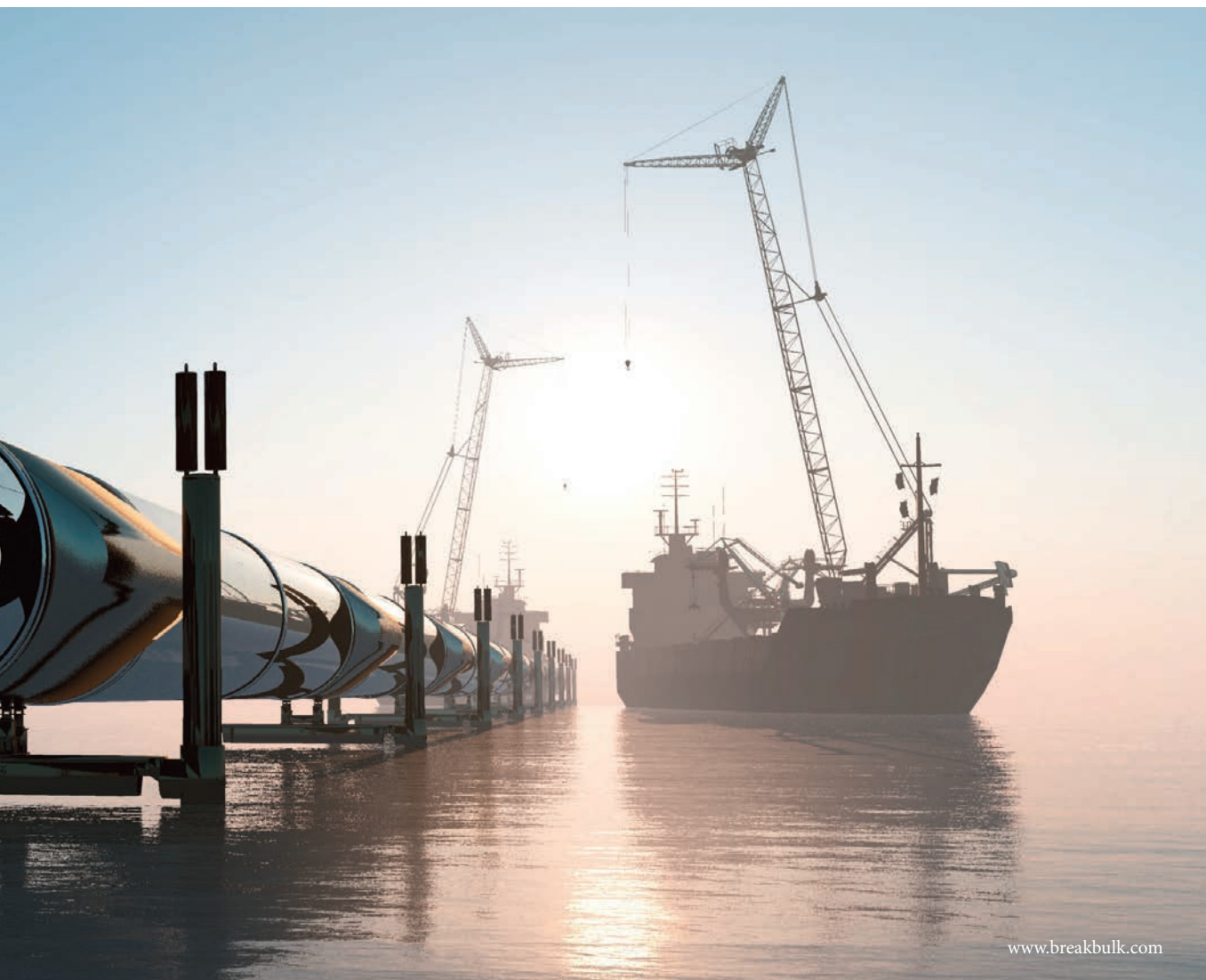
ОЛ ҮШІН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ ЫРЫҚТАНДЫРУҒА ТЫРЫСУЫМЫЗ КЕРЕК, СОНДАЙ-АҚ ЖАҒАНДЫҚ ЖӘНЕ АЙМАҚТЫҚ ДЕҢГЕЙДЕ МАҢЫЗДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖОБАЛАРҒА ОРТАҚ КӨЗҚАРАС ҰСТАНУЫМЫЗ КЕРЕК.

”

Türk Cumhuriyetleri ise genelde doğa kaynak ihracatına bağımlılıktan doğan kırılған ekonomilere sahiptirler. Bu bakımdan Türk Cumhuriyetleri arasında hala orta gelir düzeyini aşabilmiş bir ülke bulunmamaktadır. Daha hızlı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme ve yüksek refah düzeyini yakalayabilmeleri için bu ülkelerin önünde çağın gereği olan bilgi ve inovasyon temelli bir ekonomik yapının oluşturulması ihtiyacı bulunmaktadır. Bu yüzden özellikle Azerbaycan, Kazakistan, Türkiye ve son yıllar itibarıyla Özbekistan'da bilime ve eğitime, dolayısıyla insan sermayesine yönelik yatırımları önemli buluyorum. Özellikle, Azerbaycan ve Kazakistan'da gençlerin yurtdışında eğitimine yönelik gerçekleştirilen devlet programlarının ve yapılmakta olan eğitim re-

калық өзгерістер мен түрленулер байқалуда?

Бүгінгі таңда тәуелсіз түркі республикаларының экономикасы шамамен 1,2 триллион долларға жуық бағаланды, ал халық саны 150 миллионнан асады. Бұл республикалар Еуразияның орталығында, маңызды жаһандық көлік және байланыс желілерінің бойында орналасқан және елеулі өндірістік әлеуеті мен бай табиғи ресурстары бар елдер болып табылады. Бірақ қазіргі күні Түркия көбінесе импортқа, ал басқа түркі республикалары болса табиғи ресурстар экспортына тәуелді әлсіз экономикаға ие. Бұл тұрғыда түркі республикаларының ешқайсысы орта табыс деңгейінен асқан емес. Әлдеқайда жылдам және

www.breakbulk.com

formalarının önümüzdeki yıllar için bu açıdan faydalı olacağı kanaatindeyim.

Türk Cumhuriyetleri'nin sürdürülebilir kalkınması yolundaki diğer önemli bir mesele ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve kurumsal kalitenin yükseltilmesini de içerecek şekilde yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesidir. Türkiye'nin ithalata dayalı, diğer Türk Cumhuriyetleri'nin ise genelde doğal kaynakların ihracatına dayalı bir ekonomik yapıya sahip olması bu ülkelerde sık sık cari açık ve buna bağlantılı olan diğer ciddi ekonomik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bakımdan son yıllarda bu ülkelerde özellikle ekonomik çeşitlendirme, ihracatın, yabancı sermayenin ve turizmin teşviki yönünde

tұрақты экономикалық өсуді қаматасыз етіп, өркендеудің жоғары деңгейіне жету үшін бұл елдер білімге және инновацияға негізделген экономикалық құрылымды қалыптастыру қажет. Сондықтан, әсіресе, Әзірбайжан, Қазақстан, Түркия және соңғы жылдары Өзбекстанда ғылым және білімге, адами капиталға инвестиция жасауын маңызды деп санаймын. Атап айтқанда, Әзірбайжанда және Қазақстанда жастарды шетелде оқытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар мен іске асырылып жатқан білім беру реформалары болашақ үшін пайдалы болады деген ойдамын.

Түркі республикаларының тұрақты даму жолындағы тағы бір маңызды мәселе – экономикалық қызметті әртараптандыру

атılan adımları yerinde buluyorum.

Son zamanlar Özbekistan'ın başlattığı ekonomik reformları ve dünya ekonomisine entegrasyon amaçlı girişimlerini de Türk Dünyası'nın ekonomik geleceği açısından önemli buluyorum. Nüfus büyüklüğü bakımından Türkiye'den sonra ikinci Türk Cumhuriyeti olan Özbekistan, ayrıca büyük bir ekonomik potansiyele sahip bir ülkedir. Sanayi, tarım, turizm, doğal kaynaklar ve insan semayesi bakımından büyük öneme sahip bu ülkede son dönemlerde başlatılan yeni açılımların önümüzdeki yıllarda diğer Türk Cumhuriyetleri için de olumlu ekonomik etkiler yaratacağı kanaatindeyim.

Bilindiği üzere Türkiye ve Orta Asya ülkeleri arasında pek çok alanda işbirliği bulunmaktadır, bunlar arasında en önemlilerinden birisi olan ekonomik entegrasyon süreci nasıl gelişmektedir, ve sizin görüşünüze göre daha da güçlendirilmesi adına neler yapılabilir?

Şimdi Türkiye'nin bağımsızlıklarını kazandıktan sonra diğer Türk Cumhuriyetleri ile her alanda işbirliği yapma çabası içinde olduğu ve bu konuda belli bir mesafe aldığı doğrudur. Günümüzde Türkiye bu cumhuriyetlerle özellikle ticaret, yatırım, ulaştırma, müteahhitlik hizmetleri ve eğitim alanlarında yoğun bir işbirliği içerisinde. Fakat bu ilişkilerin bir entegrasyon süreci çerçevesinde geliştiğini söylemek henüz mümkün değildir. Hatta genel olarak baktığımızda, Türk Cumhuriyetleri'nin ekonomik entegrasyon açısından tamamen farklı yönlerde hareket ettiğini bile görmek mümkündür. Şöyle ki, Kazakistan ve Kırgızistan artık Avrasya Birliği üyesi, Türkiye uzun zamandır Avrupa Birliği ile ortak gümrük anlaşması imzalamış ve bu Birliğin üeliğine aday ülke, Türkmenistan resmen hiçbir ekonomik ve politik birliklere katılmama yolunu seçmiş, Azerbaycan daha fazla ikili ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinden yana bir ülke, Özbekistan'ın ise bu konudaki yaklaşımı henüz açıklığa kavuşmamıştır. Ayrıca Bağımsız Devletler Topluluğu üyesi Türk Cumhuriyetleri'nin kendi aralarında serbest ticaretin ve vizesiz gidiş-gelişin sağlanmasına yönelik anlaşmaları olduğu halde, Türkiye ile bu türlü anlaşmaları bulunmamaktadır.

және институционалдық сапаны арттыруды қамтитын құрылымдық өзгерістерді жүзеге асыру. Түркияның импортқа негізделген, ал басқа түркі республикаларының әдетте табиғи ресурстар экспортына негізделген экономикалық құрылымы бұл елдерде ағымдағы шоттар тапшылығы және онымен байланысты басқа да ауыр экономикалық мәселелердің туындауына әкеледі. Осыған байланысты соңғы жылдары бұл елдердегі экономикалық әртараптандыру, экспортты, шетелдік капиталды және туризмді ынталандыру бағытында қабылданған қадамдарды орынды деп санаймын.

Өзбекстанның жақында бастаған экономикалық реформалары мен әлемдік экономикаға кірігу әрекеттерін де түркі әлемінің экономикалық болашағы үшін маңызды деп санаймын. Халық саны жағынан Түркиядан кейін екінші түркі республикасы – Өзбекстан үлкен экономикалық әлеуеті бар ел болып табылады. Өнеркәсіп, ауыл шару-

Hiç şüphe yok ki, Türk Cumhuriyetleri arasında etkin bir ekonomik entegrasyon yalnızca çok taraflı anlaşmalar ve ortak kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Bu bakımdan Türk Konseyi veya Türk Keneşi dediğimiz kurumun etkinliğini artırmamızın zorunlu olduğunu düşünüyorum. Bir an önce Özbekistan'ın Konsey'e üyeliği sağlanmalı ve üye ülkeler arasında ticaret, yatırım, işgücü ve inovasyon alanlarında ilişkileri serbestleştirecek çalışmalar başlatılmalıdır. Sovyetler Birliği ortadan kalktıktan sonra Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin 27 yıllık gelişim sürecine baktığımızda, bu ilişkilerin sadece kültürel tabana dayandırılarak sürdürülmesinin ne kadar zor olduğunu görebiliriz. İlişkileri sağlam bir ekonomik temele oturtmak gerekmektedir ki, bu da ticaret, yatırım, işgücü ve inovasyon alanlarında işbirliğini derinleştirmek yolu ile sağlanabilir. Aslında birbirimizle daha fazla iş yaptıkça kültürel ilişkilerin de gittikçe daha fazla derinleşeceğini, aramızdaki ortak alfabe, ortak Türkçe gibi sorunların da zamanla çözü-

ашылығы, туризм, табиғи ресурстар және адами капитал тұрғысынан өте маңызды елде соңғы кезде басталған жаңа бастамалар алдағы жылдары басқа да түркі елдеріне оң әсерін тигізеді деген үміттемін.

Түркия мен Орталық Азия елдері арасында көптеген салаларда ынтымақтықтың бар екенін белгілі. Олардың ішіндегі ең маңыздысы болып табылатын экономикалық интеграция үдерісі қалай дамуда және сіздің ойыңызша одан әрі нығайту үшін не істеу қажет?

Түркия тәуелсіздікке қол жеткізген басқа түркі республикаларымен барлық салаларда ынтымақтасып, белгілі бір жетістікке жеткені белгілі. Бүгінгі таңда Түркия осы республикалармен, әсіресе сауда, инвестиция, көлік, мердігерлік қызметтер және білім беру салаларында қарқынды ынтымақтастық құрған. Алайда, бұл қатынастар интеграциялық үдеріс шеңберінде дамыған деп айту әлі мүмкін емес. Тіпті,

леceғиni гөpeceғиз.

Орта Асыа үлкeлeринин Азeрбайжан да dahil oлмак üzere ticaret ortakları ve bunların miktarları incelendiğinde birbirlerinden çok, dünyadaki belli başlı büyük ekonomiler ile ticaret yaptıkları görülmektedir. Bu çerçevede, bölgesel ticaretin gelişmesi adına neler yapılabilir ve bunun önündeki engeller sizce nelerdir?

Bu tesbitiniz doğrudur. Bunun doğal nedeni Türk Cumhuriyetleri'nin genelde doğal kaynakların ihracatına ve sanayi ve yüksek teknoloji ürünlerinin ithalatına dayalı bir ekonomik yapıya sahip olmalarıdır. Fakat yine de bu ülkelerin dış ticaret hacminde kendi aralarındaki ticaretin oranı çok düşük düzeylerde. İşin en ilginç tarafı, birbiriyle komşu olan Орта Асыа Türk Cumhuriyetleri arasındaki ticaret ilişkileri bile istenen düzeyde değildir. Bu oranları gittikçe artırmak mümkündür. Bunun için ekonomik ilişkilerimizin serbestleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmamızın yanı sıra, aynı zamanda da küresel ve bölgesel nitelikli önemli ekonomik projelere yönelik ortak yaklaşım sergilememiz gerekmektedir. Bilindiği gibi Türk Cumhuriyetleri dünyanın en önemli ekonomik güçlerinden olan Avrupa Birliği ve Çin arasında büyük stratejik öneme sahip bir coğrafyada bulunmaktadır. Ülkelerimiz kendi doğal kaynaklarını, özellikle de petrol ve doğalgaz kaynaklarını bu iki ekonomik güç merkezine ihraç etmekle birlikte, aynı zamanda da bunlar arasında önemli tranzit koridor olma potansiyeline sahiptir. Günümüzde Türk Cumhuriyetleri eskiden İpek Yolu olarak adlandırdığımız hat üzerinde ortak ulaştırma, iletişim ve ticaret politikaları izleyerek, Avrupa ve Doğu Асыа ülkeleri arasındaki tranzit geçişlerden büyük pay alabilir, böylece bu koridor üzerinde gerçekleştirilecek büyük altyapı projeleri aracılığıyla kendi ekonomilerini birbirine entegre edebilirler. Bu, ülkelerimiz arasındaki ekonomik ilişkileri, özellikle de ticaret ilişkilerini ciddi bir biçimde derinleştirebilir. Aslında burada Азeрбайжан ve Түрkiye'nin bu konuda diğer Türk Cumhuriyetleri'ne örnek teşkil edecek bir işbirliği içinde olduğunu da vurgulamak lazımdır. Günümüzde Азeрбайжан ve Түрkiye küresel ve bölgesel ortaklarıyla birlikte Akdeniz, Ege, Адријатик ve Karadeniz havzalarının Hazar Denizi ile petrol ve doğalgaz boru hatları, aynı zamanda da tren hatları ile birleş-

тұтастай алғанда, түркі республикалары экономикалық интеграция тұрғысынан мүлде басқа бағыттарда әрекет ететінін көруге болады. Атап айтқанда, Қазақстан мен Қырғызстан енді Еуразия Одағының мүшесі болып табылады. Түркия ұзақ уақыт бұрын Еуропалық Одақпен ортақ кедендік келісімге қол қойған және бұл Одаққа мүше болуға үміткер ел Түркіменстан ресми түрде ешқандай экономикалық және саяси одақтарға қатыспау жолын таңдады. Әзірбайжан одан әрі екіжақты экономикалық қарым-қатынастарды дамытуға бағытталған ел, ал Өзбекстанның осы мәселеге қатысты көзқарасы әлі анық емес. Сондай-ақ, Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше түркі республикаларының өзара еркін сауда және визасыз кіріп-шығу туралы келісімдері болса да, Түркиямен мұндай келісімдер жасалмаған.

Түркі республикаларының тиімді экономикалық интеграциясына тек көпжақты келісімдер мен бірлескен институттар арқылы ғана қол жеткізуге болатынына еш күмән жоқ. Осыған байланысты Түркі Кеңесі деп аталатын мекеменің тиімділігін арттыруымыз керек деп ойлаймын. Өзбекстан Кеңеске тезірек мүше болып, мүше мемлекеттер арасында сауда, инвестиция, еңбек және инновация салаларында қатынастарды ырықтандыруға күш салу керек. Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін түркі республикалары арасындағы қарым-қатынастардың дамуының 27 жылдығына қарап, бұл қатынастарды тек мәдени негізге сүйене отырып дамытудың қаншалықты қиын екенін көруге болады. Қатынастарды берік экономикалық негізге орнықтыру қажет. Бұған сауда, инвестиция, еңбек және инновация салаларындағы ынтымақтастықты тереңдету арқылы қол жеткізуге болады. Іс жүзінде, біз бір-бірімізбен көбірек жұмыс жасасақ, мәдени қарым-қатынастар да тереңдей түседі, ортақ әліпби және ортақ түркі тілі сияқты кең таралған мәселелер де өз уақытында шешілетінін көреміз.

Орталық Азия елдерінің, соның ішінде Әзірбайжанның сауда әріптестері мен олардың сауда көлемін қарастырған кезде бір-бірінен гөрі әлемнің ірі экономикаларымен сауда жасайтыны анықталды. Бұл тұрғыда аймақтық сауда-саттықты дамыту үшін не істеуге болады және оған қандай кедергілер бар?

тирилmesini başarmıştır. “Bakü-Tiflis-Erzurum”, “Bakü-Tiflis-Ceyhan”, “TANAP”, “TAP”, “Marmaray”, “Sultan Selim Köprüsü”, “İstanbul Havalimanı”, “Bakü-Tiflis-Kars”, “Elet Limanı” gibi dev projeler işte bu amaca yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Birgün bu projelerini Trans-Hazar bağlantılarının da tamamlanarak Türk Cumhuriyetleri ekonomilerinin sağlam bir şekilde birbirine entegre edilmesi ve Türk Dünyası’nın Doğu ile Batı, Kuzey ile Güney arasında verimli ve güvenli bir koridora dönüştürülmesi sağlanabilir.

Bazen basında bu projelerini gerçekleştirilmesi önünde Rusya, İran ve çeşitli diğer ülkeler ciddi bir engel olarak gösterilmek isteniyor. Fakat ben bu görüşte değilim ve eski İpek Yolu zamanında olduğu gibi uzun vadede bu projelerde adı geçen ülkelerin de yararlanabileceğini düşünüyorum.

Türkiye ve Azerbaycan’ın ekonomik ilişkilerine sektörel bazda baktığımızda, bu iki ülkedeki firmalar birbirlerinin en çok hangi sektörlerine yatırım yapmaktadır?

2017 yılı rakamlarına göre Türkiye’nin Azerbaycan’daki yatırımları yaklaşık 10 milyar doları, Azerbaycan’ın Türkiye’deki yatırımları ise yaklaşık 8 milyar doları aşmıştır. Azerbaycan’da 2600’ün üzerinde Türkiye sermayeli firma, Türkiye’de ise 1700’ün üzerinde Azerbaycan sermayeli firma faaliyet göstermektedir. Ayrıca Türk müteahhitlik firmaları bugüne kadar Azerbaycan’da toplam değeri 12 milyar doları aşan 360’dan fazla proje üstlenmişlerdir. Yine bu yıl tamamlanan “Star” rafinerisine yapılan dev yatırım ve planlanan diğer yatırımları da hesaba kattığımızda Azerbaycan’ın 2020 yılına kadar Türkiye’deki toplam yatırımlarının 20 milyar dolara ulaşacağı beklenmektedir.

Karşılıklı yatırımların sektörel yapısına baktığımızda Türkiye sermayeli firmaların Azerbaycan’da bilgi ve iletişim, finans ve sigorta faaliyetleri, gıda,

2017 YILI RAKAMLARINA GÖRE TÜRKİYE’NİN AZERBAYCAN’DAKİ YATIRIMLARI YAKLAŞIK 10 MİLYAR DOLARI, AZERBAIJAN’NIN TÜRKİYE’DEKİ YATIRIMLARI İSE YAKLAŞIK 8 MİLYAR DOLARI AŞMIŞTIR.

2017 ЖЫЛҒЫ КӨРСЕТКІШТЕРГЕ СӘЙКЕС, ТҮРКІЯНЫҢ ӘЗІРБАЙЖАНҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАРЫ ШАМАМЕН 10 МИЛЛИАРД ДОЛЛАРДАН АСТЫ, АЛ ӘЗІРБАЙЖАННЫҢ ТҮРКІЯДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАРЫ ШАМАМЕН 8 МИЛЛИАРД ДОЛЛАРДАН АСТЫ.

Бұл тұжырымыңыз дұрыс. Мұның себебі – түркі республикаларының табиғи ресурстар экспортына, сондай-ақ өнеркәсіптік және жоғары технологиялық өнімдерді импорттауға негізделген экономикалық құрылымы. Алайда, осы елдердің сыртқы сауда көлеміндегі өзара сауда үлесі өте төмен. Ең қызығы, көрші Орталық Азия түркі елдері арасындағы сауда қарым-қатынастарының өзі қажетті деңгейде емес. Бұл сауда көлемдерін бірте-бірте арттыруға болады. Ол үшін экономикалық қатынастарды ырықтандыруға тырысуымыз керек, сондай-ақ жаһандық және аймақтық деңгейде маңызды экономикалық жобаларға ортақ көзқарас ұстануымыз керек. Түркі республикалары әлемнің ең маңызды экономикалық күштері – Еуропалық Одақ пен Қытай арасындағы стратегиялық маңызды аймақта орналасқан. Біздің елдер табиғи ресурстарын, әсіресе мұнай-газ ресурстарын осы екі экономикалық орталыққа экспорттаса да, олардың арасында маңызды транзиттік дәліз бола алады. Қазіргі таңда түркі республикалары бұрынғы Жібек жолы бойында ортақ көлік, байланыс және сауда саясатын ұстанып, Еуропа мен Шығыс Азия елдері арасындағы транзиттік өткелдерден өту құқығына ие бола алады және осы дәліз бойындағы ірі инфрақұрылымдық жобалар арқылы өз экономикаларын біріктіре алады. Бұл біздің елдер арасындағы экономикалық қарым-қатынастарды, әсіресе, сауда қатынастарын тереңдетуі мүмкін. Шын мәнінде, Әзірбайжан мен Түркияның ынтымақтастығы басқа түркі республикалары үшін үлгі болып табылатынын атап өткен жөн. Бүгінгі таңда Әзірбайжан мен Түркия жаһандық және аймақтық серіктестерімен бірге Жерорта теңізі, Эгей теңізі, Адриат теңізі және Қара теңіз бассейндерінің Каспий теңізімен мұнай және газ құбырлары, сондай-ақ поезд желілерімен біріктірілуін қамтамасыз етті. «Баку-Тби-

меңсүрат ве түтүн үрүнлери, санайи ве иншаат секторлерине дага фаза яаырым яапыкларын гөребилериз. Азербайжан сермаети фирмаларын исе Түркиядеки башлика яаырым аланлары топан ве перакенде тикарет, иншаат, гаырименкул, киралама ве иш faaliyetлери, улаштырма, хаберлешме ве деполаме hizmetлери, ималат санайи, отеллер ве локанталар, sosyal ве кишесел hizmet faaliyetлери, тарым, авчиклык ве орманчиклык, саглак ишлери, madencilik ве тащокакчилиги, elektrik, газ ве су, eгитим hizmetлери ве мали арачиклык faaliyetлери-дир.

Ики үлке фирмаларинин жогуна faaliyet аланлариндан бириси гили дйш тикарете де диккат етmemиз gerekmektedir. Özellikle де Түркиядеки фирмаларын Азербайжанда шубелер ачарак Түркияден иthalat gerçekleştirmeleri yaygın bir hal almıştır. 2017 yılı sonu itibariyle iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi 2.6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir ki, onunda yaklaşık yarısını Азербайжанın Түркияге ihracatı teşkil etmiştir. Азербайжанın hem ihracatında, hemde иthalatında ikinci үлке olan Түркияге, Азербайжанга дага фаза makineler, mekanik cihazlar ве yedek parçaları, demir ве çelikten eşyalar, elektrikli makina ве cihazlar ile yedek parçaları, mobilya, otomotiv, optik alet ве cihazlar, motorlu kara taşıtları ве yedek parçaları, mineral yakıtlar, petrol ве türevleri gibi ürünler ihrac etmekte, Азербайжандан исе genelde işlenmemiş alüminyum, etilen polimerleri (ilk şekillerde), petrol yağları, asiklik hidrokarbonlar, hayvan derileri, petrol gazları ве diğer gazlı hidrokarbonlar, doğalgaz, işlenmemiş kurşun ве pamuk ipliği gibi ürünler иthal etmektedir.

Genel bir değerlendirme yaptığımızda Türkiye firmalarının en büyük yatırımlarını Азербайжанın petroldişi sektörlerine, Азербайжан фирмаларинин исе Түркиянин enerji ве kimya sanayisi sektörlerine yönelttiğini söyleyebiliriz. Bu sektörlere yapılan yatırımlar исе her iki ülke ekonomisinin mevcut kırılganlıklarının giderilmesinde büyük öneme sahiptir.

Cevaplarınız için çok teşekkür ederiz.

Сағолун. Bende sizlere teşekkür ediyor ве çalışmalarınızda başarılar diliyorum. □

лиси-Ерзурум», «Баку-Тбилиси-Джейхан», «ТАНАП», «ТАП», «Мармарай», «Сұлтан Селим көпірі», «Ыстамбұл әуежайы», «Баку-Тбилиси-Карс», «Ерзурум порты» сияқты ірі жобалар осындай мақсатта жүзеге асырылды. Бір күні бұл жобалардың Транскаспий байланыстары да аяқталған соң, түркі республикаларының экономикалары өзара тығыз интеграциялануы мүмкін және түркі әлемі шығыс пен батыс, солтүстік пен оңтүстік арасында тиімді және қауіпсіз дәлізге айналуы мүмкін.

Кейде баспасөзде бұл жобаларды іске асыруда Ресей, Иран және басқа да көптеген елдер елеулі кедергі ретінде көрсетіледі. Бірақ мен бұл пікірге қосылмаймын және бұрынғы Жібек жолы заманында болған сияқты ұзақ мерзімді перспективада аталмыш елдер бұл жобаларды пайдаға асыра алады деген ойдамын.

Түркия мен Әзірбайжанның экономикалық қарым-қатынастарын салалық негізде алып қараған кезде, бұл екі елдің компаниялары көбінесе қай секторларға инвестиция жасайды?

2017 жылғы көрсеткіштерге сәйкес, Түркияның Әзірбайжанға инвестициялары шамамен 10 миллиард доллардан асты, ал Әзірбайжанның Түркиядағы инвестициялары шамамен 8 миллиард доллардан асты. Әзірбайжанда түрік капиталының қатысуымен 2600-дан астам фирма, ал Түркияда әзірбайжандық капиталдың қатысуымен 1700-ден астам фирма қызмет етеді. Бұдан басқа, түрік келісім-шарттық компаниялары осы күнге дейін Әзірбайжанда жалпы құны 12 миллиард доллардан асатын 360-тан астам жобаны жүзеге асырды. Сонымен қатар, осы жылы STAR өңдеу зауытына жасалған ірі инвестициялар мен басқа да жоспарлы инвестицияларды есепке алғанда 2020 жылға дейін Әзірбайжанның Түркиядағы жалпы инвестициялары 20 миллиард долларға жетеді деп күтілуде.

Өзара инвестициялардың салалық құрылымын қарастырғанда түрік капиталының қатысуы бар компаниялардың Әзірбайжанда ақпарат және коммуникация, қаржы және сақтандыру қызметі, азық-түлік, сусындар мен темекі өнімдері, өнеркәсіп және құрылыс салаларына көбірек инвестиция

www.caymanfinancialreview.com

жасайтынын көруге болады. Ал Әзірбайжан капиталының қатысуы бар фирмалардың Түркиядағы негізгі инвестициялық бағыттары көтерме және бөлшек сауда, құрылыс, жылжымайтын мүлік, жалға беру және бизнес қызметі, көлік, байланыс және қойма қызметтері, өңдеу өнеркәсібі, қонақ үйлер мен мейрамханалар, әлеуметтік және жеке қызметтер, ауыл шаруашылығы, аңшылық және орман шаруашылығы, денсаулық сақтау, кен өндіру өнеркәсібі және карьерлерді қазу, электр энергиясы, газ және су, білім беру қызметтері және қаржы делдалдығы болып табылады.

Екі елдің компанияларының қарқынды қызметінің бір саласы ретінде сыртқы саудаға да назар аударуымыз керек. Әсіресе, Түркиядағы компаниялардың Әзірбайжанда филиалдар ашып, Түркиядан импорт жасауы кең таралған үрдіске айналды. 2017 жылдың соңына қарай екі ел арасындағы сауда көлемі 2,6 миллиард долларды құрады, оның жартысына жуығын Әзірбайжанның Түркияға экспорты құрады. Әзірбайжанның экспортында да, импортында да екінші ел болып табылатын Түркия Әзірбайжанға машиналар, механикалық құрылғылар және

қосалқы бөлшектер, темір және болат тауарлар, электр машиналар мен жабдықтар және қосалқы бөлшектер, жиһаз, автокөлік, оптикалық аспаптар мен жабдықтар, автокөлік құралдары мен қосалқы бөлшектер, минералды отын, мұнай және мұнай өнімдері сияқты тауарларды экспорттайды. Ал Әзірбайжаннан әдетте өңделмеген алюминий, этилен полимерлері (бастапқы нысандары), мұнай майлары, ациклдық көмірсутектер, мал терілері, мұнай-газ және басқа да газ тәрізді көмірсутектер, табиғи газ, шикі қорғасын және мақта талшығы сияқты өнімдерді импорттайды.

Жалпы бағалау жасаған кезде Түркия компанияларының ең үлкен инвестициялары Әзірбайжанның шикізаттық емес секторларына, ал Әзірбайжан компанияларының Түркияның энергетика және химия өнеркәсібі секторларына бағытталғанын айтуға болады. Осы секторларға жасалған инвестициялар екі елдің экономикасының осал тұстарын жоюда үлкен маңызға ие.

Жауаптарыңызға үлкен рахмет.

Рахмет. Мен де сіздерге алғыс айтамын және жұмыстарыңызға сәттілік тілеймін. □

WILL UZBEKISTAN OUTPACE KAZAKHSTAN IN NPP CONSTRUCTION?

DAUREN ABEN

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

СУМЕЕТ ЛИ УЗБЕКИСТАН ОПЕРЕДИТЬ КАЗАХСТАН В СТРОИТЕЛЬСТВЕ АЭС?

On October 19, 2018, Uzbek President Shavkat Mirziyoyev and Russian President Vladimir Putin officially launched the project to construct Uzbekistan's first nuclear power plant (NPP). The ceremony marking the start of engineering surveying to select a site for the facility was held in Tashkent as part of Putin's state visit to Uzbekistan. The NPP project involves the construction of two VVER-1200 power units that will meet modern international safety standards. The first power unit of this 2.4 gigawatt Generation III+ plant is scheduled to be commissioned by the end of 2028 [Rosatom, 2018a]. The future NPP will most likely be located in the Navoiy region, but the Jizzakh region is also discussed as a potential site. A final decision on the NPP location will be made based on seismological, geological, environmental and economic considerations. The actual construction is expected to start not earlier than in 2020 [IntelliNews, 2018]. On the sidelines of the event, the Russian Rosatom Corporation, the Uzbek Academy of Sciences and the Agency for the Development of Atomic Energy under the Cabinet of Ministers of Uzbekistan (Uzatom) signed a memorandum of cooperation in the field of personnel education and training for

UZBEK PRESIDENT SHAVKAT MIRZIYOYEV AND RUSSIAN PRESIDENT VLADIMIR PUTIN OFFICIALLY LAUNCHED THE PROJECT TO CONSTRUCT UZBEKISTAN'S FIRST NUCLEAR POWER PLANT.

ПРЕЗИДЕНТ УЗБЕКИСТАНА ШАВКАТ МИРЗИЕЕВ И ПРЕЗИДЕНТ РОССИИ ВЛАДИМИР ПУТИН ДАЛИ ОФИЦИАЛЬНЫЙ СТАРТ ПРОЕКТУ СТРОИТЕЛЬСТВА ПЕРВОЙ АТОМНОЙ ЭЛЕКТРОСТАНЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.

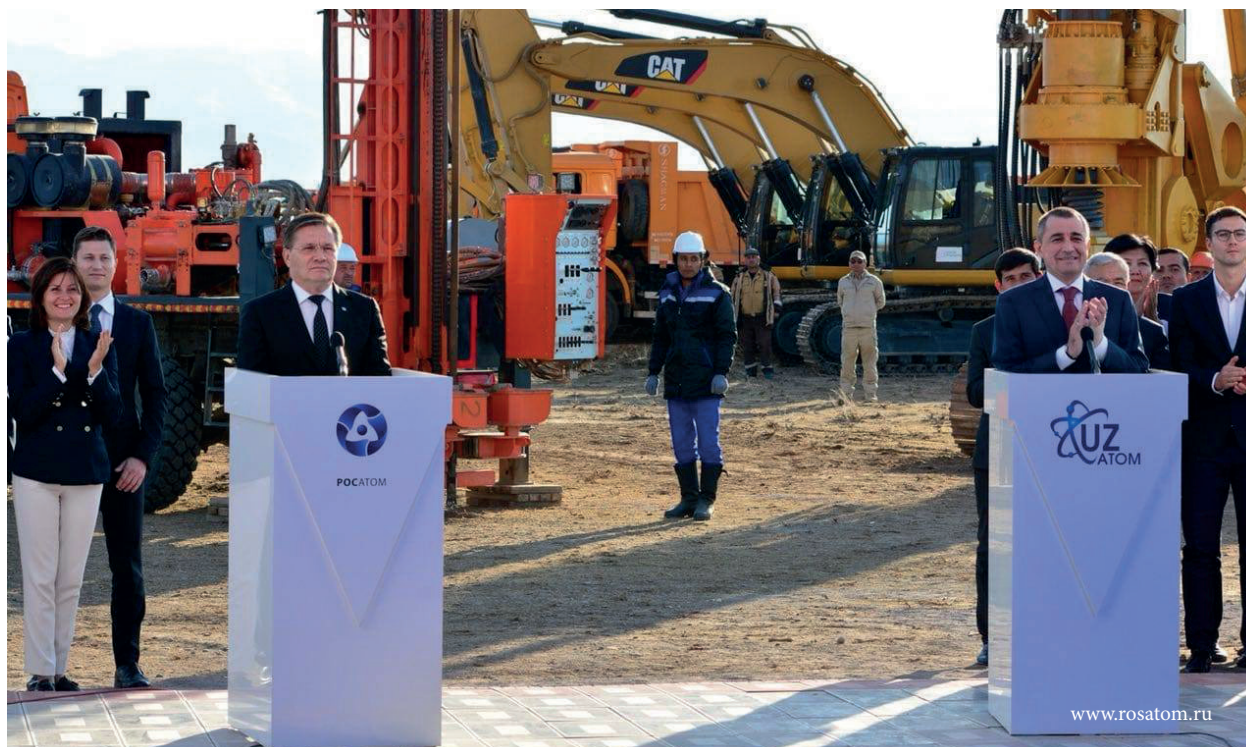
19 октября 2018 года президент Узбекистана Шавкат Мирзиёев и президент России Владимир Путин дали официальный старт проекту строительства первой атомной электростанции (АЭС) в Узбекистане. Церемония, посвященная началу инженерных изысканий по выбору площадки для объекта, состоялась в Ташкенте в рамках государственного визита Путина в Узбекистан. Проект АЭС предусматривает строительство двух энергоблоков ВВЭР-1200, соответствующих современным международным стандартам безопасности. Первый энергоблок этой станции поколения «3+» мощностью 2,4 гигаватт планируется ввести в эксплуатацию к концу 2028 года [Росатом, 2018а]. Будущая АЭС, скорее всего, будет расположена в Навоийской области, но Джизакская область также рассматривается в качестве возможного места размещения. Окончательное решение о местонахождении АЭС будет принято на основе сейсмологических, геологических, экологических и экономических соображений. Ожидается, что фактическое строительство начнется не ранее, чем в 2020 году [IntelliNews, 2018]. На полях мероприятия российская корпорация «Росатом», Академия наук Узбекистана и Агентство по разви-

the country's atomic energy industry. It is also noteworthy that Rosatom and Uzatom signed a separate memorandum on the formation of positive public opinion in Uzbekistan regarding nuclear power. Under this document, the parties plan to cooperate in raising public awareness about nuclear energy technologies, training national media representatives, and implementing relevant social and educational projects in Uzbekistan.

Russia and Uzbekistan have begun actively addressing the issue of the NPP construction since late 2017. On November 2, 2017, Rosatom and the Uzbek Academy of Sciences signed a memorandum of cooperation in the field of peaceful uses of atomic energy signifying their intention to intensify cooperation in practical applications of nuclear technologies, the development of nuclear infrastructure in Uzbekistan, staff training, as well as basic and applied research in nuclear physics [Rosatom, 2017a]. On December 29, 2017, the two countries signed an intergovernmental cooperation agreement on the use of atomic energy for peaceful purposes, which, among

тию атомной энергетики при Кабинете министров Узбекистана («Узатом») подписали меморандум о сотрудничестве в области обучения и подготовки кадров для атомной энергетики страны. Стоит также отметить, что «Росатом» и «Узатом» подписали отдельный меморандум о формировании позитивного общественного мнения в Узбекистане в отношении атомной энергетики. Согласно этому документу, стороны планируют сотрудничать в повышении осведомленности общественности о ядерных энергетических технологиях, обучении представителей национальных СМИ и реализации соответствующих социальных и образовательных проектов в Узбекистане [Росатом, 2018a].

Россия и Узбекистан начали активно обсуждать вопрос строительства АЭС с конца 2017 года. 2 ноября 2017 года «Росатом» и Академия наук Узбекистана подписали меморандум о сотрудничестве в области использования атомной энергии в мирных целях, обозначив намерение активизировать сотрудничество в практическом применении ядерных технологий, развитии

other things, provided for the construction of NPPs and nuclear research reactors [Rosatom, 2017b]. In May 2018, Rosatom presented its advanced nuclear know-how, including the innovative NPP designs, at the 13th Power Uzbekistan 2018 international exhibition [Ro-

ядерной инфраструктуры в Узбекистане, подготовке кадров, а также в проведении фундаментальных и прикладных исследований в сфере ядерной физики [Росатом, 2017а]. 29 декабря 2017 года страны подписали межправительственное соглаше-

“

THE NPP CONSTRUCTION IS A COMPLEX, LARGE-SCALE AND EXPENSIVE ENDEAVOR AND WILL BE A MASSIVE FINANCIAL BURDEN FOR UZBEKISTAN.

СТРОИТЕЛЬСТВО АЭС ЯВЛЯЕТСЯ СЛОЖНЫМ, МАСШТАБНЫМ И ДОРОГОСТОЯЩИМ ДЕЛОМ И СТАНЕТ ОГРОМНЫМ ФИНАНСОВЫМ БРЕМЕНЕМ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА.

”

satom, 2018b]. In a move confirming Tashkent's nuclear power ambitions, on July 19, 2018, President Mirziyoyev issued an edict establishing Uzatom [Tashkent Times, 2018]. Finally, on September 7, 2018, Uzbek Prime Minister Abdulla Aripov and Russian Prime

ние о сотрудничестве в области использования атомной энергии в мирных целях, которое, в частности, предусматривало строительство АЭС и исследовательских ядерных реакторов [Росатом, 2017b]. В мае 2018 года «Росатом» представил свои

Minister Dmitry Medvedev signed an intergovernmental agreement on cooperation in the NPP construction in Uzbekistan. The document was signed in Moscow following the 19th meeting of the Russia-Uzbekistan Intergovernmental Commission for Economic Cooperation [Rosatom, 2018c].

It is clear that the NPP construction is a complex, large-scale and expensive endeavor and will be a massive financial burden for Uzbekistan. The project will mainly be financed by a soft loan from the Russian government supplemented by the Uzbek government's own funds, but the parties are still to finalize the overall cost of the plant. According to Russian officials, the estimated NPP cost will be about \$11 billion, with Tashkent hoping to achieve a discount. Negotiations on an engineering, procurement and construction contract that will finalize the NPP price will start in January 2019. It is expected that up to 10,000 workers will be needed for the construction works, while the plant operation will require 1,500 personnel [IntelliNews, 2018; Reuters, 2018]. Currently, the demand for electricity in Uzbekistan equals 69 billion kW/h and is constantly growing, and almost 85% of this volume is generated by burning gas and coal at thermal power plants, while hydroelectric power plants produce the remaining 15%. The country spends annually 16.5 billion cubic meters of natural gas, 86 thousand tons of fuel oil and 2.3 million tons of coal to generate electric power [UzDaily, 2018]. Therefore, by constructing the NPP Uzbekistan intends to use its natural gas reserves more efficiently – to produce value added petrochemicals and increase gas exports to foreign markets, primarily, to China [Reuters, 2018].

IN TERMS OF ITS NATIONAL ENERGY MIX KAZAKHSTAN HAS EXCESS POWER CAPACITY AND WILL NOT PUSH FORWARD WITH THE NPP CONSTRUCTION.

С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО БАЛАНСА КАЗАХСТАН ИМЕЕТ ИЗБЫТОЧНЫЕ МОЩНОСТИ И НЕ БУДЕТ ТОРОПИТЬСЯ СО СТРОИТЕЛЬСТВОМ АЭС.

передовые ядерные технологии, в том числе инновационные проекты АЭС, на XIII международной выставке «Power Uzbekistan 2018» [Rosatom, 2018b]. Шагом, подтвердившим амбиции Ташкента в области атомной энергетики, стал изданный президентом Мирзиевым 19 июля 2018 года указ о создании «Узатома» [Tashkent Times, 2018]. Наконец, 7 сентября 2018 года премьер-министр Узбекистана Абдулла Арипов и премьер-министр России Дмитрий Медведев подписали межправительственное соглашение о сотрудничестве в строительстве АЭС в Узбекистане. Документ был подписан в Москве по итогам 19-го заседания Межправительственной комиссии по экономическому сотрудничеству между Россией и Узбекистаном [Rosatom, 2018c].

Понятно, что строительство АЭС является сложным, масштабным и дорогостоящим делом и станет огромным финансовым бременем для Узбекистана. Проект будет в основном финансироваться за счет льготного кредита российского правительства, подкрепленного собственными средствами правительства Узбекистана, но стороны все еще должны окончательно утвердить общую стоимость станции. По словам российских чиновников, расчетная стоимость АЭС составит около 11 млрд. долларов, но Ташкент надеется снизить цену. Переговоры по контракту на проектирование, снабжение и строительство, в котором будет указана окончательная стоимость АЭС, начнутся в январе 2019 года. Ожидается, что для строительных работ понадобится около 10 тыс. рабочих, в то время как для эксплуатации станции потребуется 1500 человек [IntelliNews, 2018; Reuters, 2018]. В настоящее время спрос на электроэнергию в Узбекистане состав-

The Uzbek NPP, when constructed, will be the first of its kind in Central Asia. During the Soviet times, Kazakhstan hosted the BN-350 fast reactor at Aktau (formerly Shevchenko) on the coast of the Caspian Sea. The reactor that was in operation since 1973 produced electricity and potable water until it was closed down in 1999. For a number of years, Kazakhstan has seriously been considering the construction of an NPP on its territory, but an earlier attempt, the 2006 joint venture with Russia for the development and export marketing of innovative small and medium-sized reactors, was not successful due to disagreements between the parties on intellectual property rights, funding arrangements, technical and pricing issues. There was also a proposal by the National Nuclear Center of Kazakhstan to construct small 50-100 MWe reactors to sup-

▶ ляет 69 млрд. кВт/ч и постоянно растет, и почти 85% этого объема вырабатывается за счет сжигания газа и угля на тепловых электростанциях, а остальные 15% производят гидроэлектростанции. Ежегодно на производство электроэнергии страна выделяет 16,5 млрд. куб. метров природного газа, 86 тыс. тонн мазута и 2,3 млн. тонн угля [UzDaily, 2018]. Поэтому посредством строительства АЭС Узбекистан намерен более эффективно использовать свои запасы природного газа – производить нефтехимическую продукцию с добавленной стоимостью и увеличить экспорт газа на внешние рынки, прежде всего, в Китай [Reuters, 2018].

По завершении строительства узбекская АЭС станет первой в своем роде в Центральной Азии. В советский период в Ка-

ply remote towns.

The plan for an NPP resurfaced in early 2013 when President Nazarbayev, speaking at the government meeting, stated that Kazakhstan was going to launch its first post-independence nuclear power project in the near future. In early 2014, he commissioned the government to decide on the NPP location, sources of investment and timing of construction. The government moved quickly to identify several sites, the most likely being the town of Kurchatov in eastern Kazakhstan and the area near the village of Ulken on the south-western shore of Lake Balkhash, and even signed a preliminary intergovernmental agreement with Russia regarding the NPP construction. Japan has also showed readiness to participate in Kazakhstan's NPP project. The rationale behind the push for nuclear power was mainly based on the expected energy shortage resulting from the implementation of large-scale industrial and infrastructure projects in the country, as well as the population growth. In addition, it was expected that nuclear power would help in addressing issues of uneven distribution of energy, dependence on foreign supplies, rising electricity costs, and environmental pollution. However, despite all the declared plans, the project has never progressed beyond a feasibility study, let alone a firm decision on the exact location and a primary strategic partner. Moreover, in December 2015, Minister of Energy Vladimir Shkolnik stated that in terms of its national energy mix Kazakhstan had excess power capacity and would not push forward with the NPP construction [Tengrinews, 2015]. Nevertheless, Kazakhstan has not abandoned entirely its plans for the development

THE UZBEKISTAN-RUSSIA NPP CONSTRUCTION PROJECT SHOULD NOT BECOME AN OBSTACLE TO THE EXPANSION OF INTERACTION IN THE NUCLEAR FIELD BETWEEN ASTANA AND TASHKENT.

УЗБЕКСКО-РОССИЙСКИЙ ПРОЕКТ СТРОИТЕЛЬСТВА АЭС НЕ ДОЛЖЕН СТАТЬ ПРЕПЯТВИЕМ НА ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В ЯДЕРНОЙ ОБЛАСТИ МЕЖДУ АСТАНОЙ И ТАШКЕНТОМ.

www.liter.kz

захстане действовал реактор на быстрых нейтронах БН-350, размещенный в городе Актау (бывший Шевченко) на побережье Каспийского моря. Реактор, который экс-

of nuclear power, including jointly with Russia, and the authorized entities continue to work on relevant design specifications and estimates, as well as feasibility studies. A final decision on the NPP project will depend on

плуатировался с 1973 года, производил электроэнергию и питьевую воду до тех пор, пока не был остановлен в 1999 году. В течение ряда лет Казахстан серьезно рассматривал возможность строитель-

Kazakhstan's future economic situation and energy needs.

In any case, the Uzbekistan-Russia NPP construction project should not become an obstacle to the expansion of interaction in the nuclear field between Astana and Tashkent. The two countries could consider the possibility of joint exploration and development of uranium deposits and the establishment of facilities for processing natural uranium and producing higher value added nuclear fuel cycle products. Research institutions of the National Nuclear Center of Kazakhstan and the Academy of Sciences of Uzbekistan could cooperate directly in conducting theoretical and applied research in peaceful uses of atomic energy. One of the promising directions could be more active cooperation between the countries in the field of nuclear medicine. Another priority area could be a partnership between Kazakhstan and Uzbekistan in the training and retraining of engineering, technical and scientific personnel for the civilian nuclear power industry facing the problem of aging staff. The parties could also share experience in ensuring cybersecurity at their nuclear enterprises, as well as in working with public opinion to form a favorable attitude towards initiatives in the nuclear field, including the NPP project. The experience of Kazakhstan in solving a complex set of problems associated with the elimination of nuclear-weapon testing effects, ensuring radiation safety and reducing health and environmental risks on the territory of the former Semipalatinsk test site could be of special interest to Uzbekistan.

Therefore, the development of the nuclear power sector in Uzbekistan initiated by President Mirziyoyev should not become a bone of contention or a cause for competition in Uzbek-Kazakh relations, but rather open a window of opportunity for furthering bilateral cooperation. Kazakhstan and Uzbekistan have a solid resource and technological potential in the nuclear power industry and could establish mutually beneficial partnership that would contribute to the sustainable

ства АЭС на своей территории, но ранее предпринятая попытка – созданное в 2006 году совместное предприятие с Россией по разработке и продвижению на внешних рынках инновационных реакторных установок малой и средней мощности – не увенчалась успехом из-за разногласий сторон в отношении прав на интеллектуальную собственность, механизмов финансирования, технических и ценовых вопросов. Национальный ядерный центр Казахстана также выступал с предложением построить небольшие реакторы мощностью 50-100 МВт для снабжения малых городов.

План по строительству АЭС возродился в начале 2013 года, когда президент Назарбаев, выступая на заседании правительства, заявил, что в ближайшем будущем Казахстан намерен запустить свой первый после независимости проект в области ядерной энергетики. В начале 2014 года он поручил правительству принять решение о местонахождении АЭС, источниках инвестиций и сроках строительства. Правительство оперативно определило несколько площадок, наиболее вероятными из которых стали город Курчатов в восточном Казахстане и район вблизи поселка Улькен на юго-западном побережье озера Балхаш, и даже подписало предварительное межправительственное соглашение с Россией относительно строительства АЭС. Япония также выразила готовность участвовать в проекте казахстанской АЭС. Доводы в пользу активного развития ядерной энергетики основывались главным образом на прогнозируемом дефиците энергии в результате реализации крупномасштабных промышленных и инфраструктурных проектов в стране, а также роста населения. Кроме того, ожидалось, что ядерная энергетика поможет в решении проблем, связанных с неравномерным распределением энергии, зависимостью от иностранных поставок, ростом затрат на электроэнергию и загрязнением окружающей среды. Однако, несмотря на все заявленные планы, проект так и не продвинулся дальше технико-экономиче-

scientific and technological development of the two countries and the diversification of their national economies, as well as assist in solving the problems of the Soviet nuclear legacy and other environmental problems of the Central Asian region. □

References:

1. IntelliNews. (2018). Putin, Mirziyoyev launch project for Uzbekistan's first nuclear plant. Retrieved from <http://www.intellinews.com/putin-mirziyoyev-launch-uzbek-project-for-central-asia-s-first-nuclear-plant-150602/>. Accessed on 22.10.2018.
2. Reuters. (2018). Russia and Uzbekistan launch work on nuclear power plant. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/uzbekistan-russia-putin-nuclear/update-3-russia-and-uzbekistan-launch-work-on-nuclear-power-plant-idUSL8N1WZ3LI>. Accessed on 22.10.2018.
3. Rosatom. (2017a). ROSATOM and the Academy of Sciences of Uzbekistan signed the Memorandum of Cooperation in the Field of Peaceful Uses of Atomic Energy. Retrieved from <https://rosatom.ru/en/press-centre/news/rosatom-and-the-academy-of-sciences-of-uzbekistan-signed-the-memorandum-of-cooperation-in-the-field-/>. Accessed on 22.10.2018.
4. Rosatom. (2017b). Russia and Uzbekistan Sign Nuclear Cooperation Agreement. Retrieved from <https://www.rosatom.ru/en/press-centre/news/russia-and-uzbekistan-sign-nuclear-cooperation-agreement/>. Accessed on 22.10.2018.
5. Rosatom. (2018a). President of Uzbekistan S. Mirziyoyev and President of Russia V. Putin launched the First NPP Construction Project in Uzbekistan. Retrieved from <https://www.rosatom.ru/en/press-centre/news/president-of-uzbekistan-s-mirziyoyev-and-president-of-russia-v-putin-launched-the-first-npp-construction-project-in-uzbekistan/>. Accessed on 22.10.2018.
6. Rosatom. (2018b). Russian nuclear technologies were for the first time presented at Power Uzbekistan 2018. Retrieved from <http://www.rosatom.ru/journalist/news/rossiyskie-atomnye-tehnologii-vpervye-predstavili-na-power-uzbekistan-2018/>. Accessed on 22.10.2018.
7. Rosatom. (2018c). Russia and Uzbekistan agreed to build a NPP in the republic. Retrieved from <https://www.rosatom.ru/en/press-centre/news/russia-and-uzbekistan-agreed-to-build-a-npp-in-the-republic/>. Accessed on 22.10.2018.
8. Tashkent Times. (2018). Shavkat Mirziyoyev signs decree creating UzAtom. Retrieved from <http://tashkenttimes.uz/national/2642-shavkat-mirziyoyev-signs-decree-creating-uzatom>. Accessed on 22.10.2018.
9. Tengrinews. (2015). The construction of a nuclear power plant in Kazakhstan has been postponed indefinitely. Retrieved from <https://tengrinews.kz/>

ского обоснования, не говоря уже о твердом решении касательно точного места размещения и основного стратегического партнера. Более того, в декабре 2015 года министр энергетики Владимир Школьник заявил, что с точки зрения национального энергетического баланса Казахстан имеет избыточные мощности и не будет торопиться со строительством АЭС [Tengrinews, 2015]. Тем не менее, Казахстан не отказался полностью от планов по развитию атомной энергетики, в том числе совместно с Россией, и уполномоченные ведомства продолжают работу над соответствующей проектно-сметной документацией и технико-экономическим обоснованием. Окончательное решение по проекту АЭС будет зависеть от будущего экономического положения и энергетических потребностей Казахстана.

В любом случае узбекско-российский проект строительства АЭС не должен стать препятствием на пути расширения взаимодействия в ядерной области между Астаной и Ташкентом. Страны могли бы рассмотреть возможность совместной разведки и разработки урановых месторождений и создания предприятий по переработке природного урана и производству продукции ядерного топливного цикла с более высокой добавленной стоимостью. Научно-исследовательские учреждения Национального ядерного центра Казахстана и Академии наук Узбекистана могли бы сотрудничать напрямую в проведении теоретических и прикладных исследований в сфере мирного применения атомной энергии. Одним из перспективных направлений могло бы стать более активное сотрудничество между странами в области ядерной медицины. Еще одним приоритетным направлением может стать партнерство между Казахстаном и Узбекистаном в подготовке и переподготовке инженерно-технических и научных кадров для гражданской атомной энергетики, столкнувшейся с проблемой старения персонала. Стороны также могли бы поделиться опытом обеспечения кибербезопасности на своих ядерных предприятиях,

kazakhstan_news/stroitelstvo-aes-kazahstane-otlojili-neopredelennyiy-srok-286302/. Accessed on 22.10.2018.

10. UzDaily. (2018). President of Uzbekistan approves agreement on construction of nuclear power plants with Russia. Retrieved from <https://www.uzdaily.com/articles-id-46165.htm>. Accessed on 22.10.2018.

Источники:

1. IntelliNews. (2018). Putin, Mirziyoyev launch project for Uzbekistan's first nuclear plant. Доступен по адресу: <http://www.intellinews.com/putin-mirziyoyev-launch-uzbek-project-for-central-asia-s-first-nuclear-plant-150602/>. Дата обращения: 22.10.2018.
2. Reuters. (2018). Russia and Uzbekistan launch work on nuclear power plant. Доступен по адресу: <https://www.reuters.com/article/uzbekistan-russia-putin-nuclear/update-3-russia-and-uzbekistan-launch-work-on-nuclear-power-plant-idUSL8N1WZ3LI>. Дата обращения: 22.10.2018.
3. Росатом. (2017а). Росатом и Академия наук Узбекистана подписали Меморандум о сотрудничестве в области использования атомной энергии в мирных целях. Доступен по адресу: <http://www.rosatom.ru/journalist/news/rosatom-i-akademiya-nauk-uzbekistana-podpisali-memorandum-o-sotrudnichestve-v-oblasti-ispolzovaniya/>. Дата обращения: 22.10.2018.
4. Росатом. (2017b). Россия и Узбекистан подписали соглашение о сотрудничестве в области атомной энергетики. Доступен по адресу: <http://www.rosatom.ru/journalist/news/rossiya-i-uzbekistan-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-v-oblasti-atomnoy-energetiki/>. Дата обращения: 22.10.2018.
5. Росатом. (2018а). Президент РФ В. Путин и Президент Узбекистана Ш. Мирзиёев дали старт проекту строительства первой АЭС в Узбекистане. Доступен по адресу: <https://www.rosatom.ru/journalist/news/prezident-rf-v-putin-i-prezident-uzbekistana-sh-mirziyev-dali-start-proektu-stroitelstva-pervoy-aes/>. Дата обращения: 22.10.2018.
6. Росатом. (2018b). Российские атомные технологии впервые представили на Power Uzbekistan 2018. Доступен по адресу: <http://www.rosatom.ru/journalist/news/rossiyskie-atomnye-tehnologii-vpervye-predstavili-na-power-uzbekistan-2018/>. Дата обращения: 22.10.2018.
7. Росатом. (2018с). Россия и Узбекистан договорились о строительстве АЭС в республике. Доступен по адресу: <https://www.rosatom.ru/journalist/news/rossiya-i-uzbekistan-dogovorilis-o-stroitelstve-aes-v-respublike/>. Дата обращения: 22.10.2018.
- а также работы с общественным мнением с целью формирования благоприятного отношения к инициативам в атомной отрасли, включая проект АЭС. Особый интерес для Узбекистана может представлять опыт Казахстана по решению сложного комплекса проблем, связанных с ликвидацией последствий испытаний ядерного оружия, обеспечением радиационной безопасности и снижением рисков для здоровья населения и окружающей среды на территории бывшего Семипалатинского полигона.
- Поэтому развитие атомного энергетического сектора в Узбекистане, инициированное президентом Мирзиёевым, не должно стать яблоком раздора или поводом для конкуренции в узбекско-казахстанских отношениях, а скорее открыть окно возможностей для дальнейшего развития двустороннего сотрудничества. Казахстан и Узбекистан обладают солидным ресурсным и технологическим потенциалом в атомно-энергетической отрасли и могли бы наладить взаимовыгодное партнерство, которое способствовало бы устойчивому научно-техническому развитию двух стран и диверсификации их национальных экономик, а также помогло бы в решении вопросов «советского ядерного наследия» и других экологических проблем Центральноазиатского региона. □
8. Tashkent Times. (2018). Shavkat Mirziyoyev signs decree creating UzAtom. Доступен по адресу: <http://tashkenttimes.uz/national/2642-shavkat-mirziyoyev-signs-decree-creating-uzatom>. Дата обращения: 22.10.2018.
9. Tengrinews. (2015). Строительство АЭС в Казахстане отложили на неопределенный срок. Доступен по адресу: https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/stroitelstvo-aes-kazahstane-otlojili-neopredelennyiy-srok-286302/. Дата обращения: 22.10.2018.
10. UzDaily. (2018). President of Uzbekistan approves agreement on construction of nuclear power plants with Russia. Доступен по адресу: <https://www.uzdaily.com/articles-id-46165.htm>. Дата обращения: on 22.10.2018.

ABD-ÇİN TİCARET SAVAŞI: YENİ BİR SOĞUK SAVAŞA DÖNÜŞEBİLİR Mİ?

OMİRBЕК HANAYІ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
ARAŞTIRMACI

ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР

АҚШ-ҚЫТАЙ САУДА СОҒЫСЫ: ЖАҢА БІР ҚЫРҒИ ҚАБАҚ СОҒЫСҚА АЙНАЛА МА?

ABD ve Çin arasında bir süredir tırmanan ticaret savaşı, son zamanlarda yaşanan kritik gelişmelerle yeni bir aşamaya geçmiş durumdadır. Her iki tarafın da son dönemde büyük ölçeklerde karşılıklı ek gümrük vergisi uygulamalarını devreye sokmaları, zaten büyümeye devam eden ABD-Çin ticaret savaşının tansiyonunu daha da yükseltmiştir. Pekin'in adil olmayan ticari politika uygulamakta olduğunu savunan Washington, Pekin'i fikri mülkiyet hırsızlığı yapmak, yabancı şirketlerin Çin'de iş kurmasını kısıtlamak ve yabancı şirketleri teknoloji transferine zorlamakla suçlamaktadır. Tüm bu iddiaları reddederek Washington'u tek taraflı ticaret korumacılığı yapmakla kınayan Pekin ise, ticaret savaşı istemediğini, ancak ticaret savaşında Washington'un her adımını karşılıksız bırakmayacağını vurgulamaktadır.

Ekonomik açıdan bakıldığında, ABD-Çin ticaret savaşının temelini çoktan atıldığı söylenebilir. Zaten seçim kampanyası boyunca Çin'le ilgili sert konuşmalarda bulunan Donald Trump'ın ABD Başkanı olarak görevi gelmesiyle, ABD ve Çin arasında muhtemel bir ticari-ekonomik gerginliği yaşanabileceği tahmin edilmektedir.

DÜNYANIN EN BÜYÜK İKİ EKONOMİSİ ARASINDAKİ TİCARET SAVAŞININ OLASI ZARARLARININ SADECE İKİ ÜLKEYİ DEĞİL, TÜM DÜNYAYI ETKİLEMESİ MÜMKÜNDÜR.

МЕЙЛІ ҚАЛАЙ БОЛМАСЫН, ӘЛЕМНІҢ ЕҢ ІРІ ЕКІ ЭКОНОМИКАСЫ АРАСЫНДАҒЫ САУДА СОҒЫСЫ ТЕК ЕКІ ЕЛГЕ ҒАНА ЕМЕС, ТҰТАС ДҮНИЕГЕ ЗИЯН КЕЛТІРЕТІНІ ДАУСЫЗ.

АҚШ пен Қытай арасында біраз уақыттан бері жалғасып келе жатқан сауда соғысы соңғы мезгілдегі елеулі өзгерістерімен жаңа бір кезеңге өтті. Жақында әр екі тараптың да өзара үлкен мөлшердегі кедендік баж салығын енгізуі онсыз да ушығып тұрған АҚШ-Қытай сауда соғысын тіпті шиеленістіріп жіберді. Пекиннің әділетсіз сауда саясатын жүргізіп отырғанын алға тартқан Вашингтон, Пекинді зияткерлік меншікті ұрлаумен қатар, шетелдік компаниялардың Қытайда өз бизнесін жүргізуіне шектеулер қойып, шетелдік компанияларды технологияны өткермелеуге мәжбүрлейді деп айыптап келеді. Ал бұл айыпталардың барлығын жоққа шығарып, сауданы сыңаржақты қорғайды деп Вашингтонды кінәлайтын Пекин, сауда соғысын қаламайтынын, алайда сауда соғысында Вашингтонның әр қадамын жауапсыз қалдырмайтынын білдірде.

Экономикалық тұрғыдан алғанда, АҚШ-Қытай сауда соғысының туылу мүмкіндігі әлде қашан қалыптасқан болатын. Сайлау алдындағы науқан кезінде де Қытайды қатты сынаған Дональд Трамптың АҚШ президенті болуы, АҚШ пен Қытай арасындағы қандай да бір

Trump'ın göreve gelmesinden sonra Kuzey Kore nükleer sorunu ve THAAD füze sistemi sorununa odaklanan ABD-Çin gerginliği çerçevesinde ekonomik ve ticari anlaşmazlıklar da yavaş-yavaş belirginleşmeye başlamıştır. Hatta Nisan 2017'de Trump ile Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in ilk resmi görüşmesi ve Kasım 2017'de Trump'ın ilk resmi Çin ziyareti de Washington-Pekin arasındaki ticari-ekonomik anlaşmazlıkları çözememiştir. Örneğin, 18 Ağustos 2017 tarihinde ABD Ticaret Temsilciliği (USTR), Trump'ın talimatı üzerine 1974 tarihli ABD Ticaret Yasası'nın 301. Maddesi kapsamında Çin'in fikri mülkiyet hakları ve teknoloji transferi uygulamalarına ilişkin resmi bir soruşturma başlatmıştır. [1]

30 Kasım 2017 tarihinde ise, Trump yönetimi Çin'in piyasa ekonomisi statüsünü tanımayı resmen reddetmiştir. [2] 22 Ocak 2018 tarihinde ABD'nin ithal güneş panellerine %30 ve çamaşır makinelerine %20 ek gümrük vergisi getirmesinin, Çin'in güneş panelleri ve çamaşır makineleri sektörleri için büyük bir darbe olduğu söylenebilir. [3] Örneğin, 2016'da Çin,

сауда-экономикалық қақтығыстың туындауы мүмкін деген жорамалдар туғызған еді. Трамп билікке келгеннен кейін Солтүстік Кореяның ядролық мәселесі мен THAAD зымыранға қарсы қорғаныс жүйесіне қатысты АҚШ пен Қытай арасында туындаған шиеленіс шеңберінде екі елдің сауда-экономикалық келіспеушіліктері де барған сайын айқындала түскен болатын. Тіпті 2017 жылы сәуірде Трамп мен Қытай төрағасы Си Цзиньпиннің алғашқы ресми кездесуі және Трамптың 2017 жылы қарашадағы Қытайға алғашқы ресми сапары да Вашингтон мен Пекин арасындағы сауда-экономикалық дауларды шеше алмады. Мысалы, 2017 жылы 18 тамызда АҚШ сауда өкілдігі (USTR) Трамптың тапсырмасы бойынша АҚШ-тың 1974 жылғы Сауда заңының 301-бабына сәйкес Қытайдың зияткерлік меншік құқықтарын ұрлау мен технологияларды өткермелеуге мәжбүрлеуіне қатысты ресми тергеу жұмыстарын жүргізе бастады. [1] 2017 жылы 30 қарашада Трамп үкіметі Қытайдың нарықтық экономикалық мәртебесін танудан ресми

ABD'ye 150 milyon dolar деңерінде гүнеş paneli (ABD toplam гүнеş panneleri ithalatının %8'i) ve 680 milyon dolar деңерінде çамашыр makinesi (ABD toplam çамашыр makineleri ithalatının %55.1'i) ihraç etmiştir. [4] 14 Şubat 2018 tarihinde Çin'den ithal edilen дөкме demir kanalizasyon boru ürünlerine %109,95 anti-damping vergisi uygulayan Trump yönetimi, 27 Şubat 2018 tarihinde ise Çin menşeli alüminyum folyo ithalatına %48.64 ila %106.09 anti-damping vergisi ve %17.14 ila % 80.97 anti-sübvansiyon vergisi uygulanmasını kararlaştırmıştır. [5] [6]

Сөз konusu vergi uygulamalarından dolayı Washington'a ikili ilişkilerini tehlikeye atmama uyarısında bulunan Pekin yönetimi, Çin'in meşru haklarını ve ulusal çıkarlarını kararlıkla savunaçağını açıklamıştır. Aynı zamanda, Çin, ABD ile aradaki ticari-ekonomik anlaşmazlıkları azaltmaya da çalışmıştır. Bu bağlamda, 8-9 Şubat 2018 tarihlerinde Çin Devlet Konseyi Üyesi ve Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Dışişleri Komisyonu Başkanı ve eski Dışişleri Bakanı ve eski ABD Büyükelçisi Yang Jiechi ve 27 Şubat-3 Mart 2018 tarihlerinde ise ÇKP Merkez Politbüro Üyesi ve ÇKP Merkez Finans-Ekonomik Komisyonu Başkanı Liu He (şimdi Başbakan Yardımcısı) aradaki ticari anlaşmazlıkları görüşmek üzere ABD ziyaretinde bulunmuşlardır. Fakat taraflar arasında uzlaşma sağlanamamıştır. [7] [8] Nitekim 8 Mart 2018 tarihinde Trump'ın çelik ithalatına %25 ve alüminyum ithalatına %10 ek gümrük vergisi getirme talimatını imzalaması, Çin'in sert tavır almasına neden olmuştur. Tüm bu gelişmeler ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşının şiddetinin artacağını sinyallerini vermekteydi.

Böylece, ABD-Çin ticaret savaşı, 22 Mart 2018 tarihinde Trump'ın yaklaşık

**ABD-ÇİN
TİCARET SAVAŞI-
NIN ARKA PLANI-
NA BAKILDIĞINDA,
TRUMP YÖNETİMİ-
NİN ÇİN'E KARŞI EK
GÜMRÜK TARİFELERİ
UYGULAMASININ TE-
MELİNDE EKONOMİK
NEDENLERDEN DAHA
ÇOK SİYASİ SEBEP-
LERİN YER ALDIĞI
SÖYLENEBİLİR.**

**АҚШ-ҚЫТАЙ САУДА
СОҒЫСТЫҢ АСТАРЫ-
НА ҮҢДІСЕК, ТРАМП
ҮКІМЕТІНІҢ ҚЫТАЙ-
ҒА ҚАРСЫ ҚОСЫМ-
ША КЕДЕН СА-
ЛЫҒЫН ЕНГІЗУІНІҢ
АСТАРЫНДА
ЭКОНОМИКАЛЫҚ
СЕБЕПТЕРДЕН ГӨРІ
САЯСИ СЕБЕПТЕР
ЖАТҚАНЫН АЙТУҒА
БОЛАДЫ.**

түрде бас тартты. [2]

2018 жылы 22 қаңтарда АҚШ-тың импорттық күн батареяларына 30% және кіржуғыш машиналарға 20% қосымша кедендік баж салығын енгізуі Қытайдың күн батареялары мен кіржуғыш машиналары секторына үлкен соққы болғанын атауға болады. [3] Мысалы, 2016 жылы Қытай АҚШ-қа 150 млн. доллар көлемінде күн батареяларын (АҚШ-тың жалпы күн батареяларын импортының 8%-ы) және 680 млн. доллар көлемінде кіржуғыш машиналарды (АҚШ-тың жалпы кіржуғыш машиналары импортының 55,1%-ы) экспорттаған еді. [4] 2018 жылы 14 ақпанда Қытайдан әкелінетін шойын құбырларға 109,95% демпингке қарсы баж салығын енгізген Трамп үкіметі, 27 ақпанда қытайлық алюминий фольгасын импорттауға 48,64%-дан 106,09% аралығында демпингке қарсы баж салық және 17,14%-дан 80,97%-ға дейін субсидияларға қарсы баж салығын қолдану туралы шешім қабылдады. [5] [6]

Ал Пекин үкіметі, аталмыш қосымша кедендік салықтарға байланысты Вашингтонға екіжақты қарым-қатынастарына сызат түсірмеуін ескертумен қатар, Қытайдың заңды құқықтары мен ұлттық мүдделерін батылдықпен қорғайтынын мәлімдеді. Сонымен қатар, Қытай АҚШ-пен арадағы сауда-экономикалық дауларды азайтуға да тырысты. Бұл тұрғыда 2018 жылы 8-9 ақпан аралығында Қытай Мемлекеттік кеңесінің мүшесі және Қытай Коммунистік партиясы (ҚКП) Сыртқы істер жөніндегі орталық комитетінің төрағасы, сондай-ақ бұрынғы Сыртқы істер министрі, Қытайдың АҚШ-тағы бұрынғы елшісі Ян Цзечи және 27 ақпан-3 наурыз аралығында ҚКП Орталық саяси бюросының мүшесі

50-60 milyar dolarlık Çin ürünlerine ek gümrük vergisi getirecek kararnameyi imzalaması ve USTR'ye ek gümrük vergisi getirilmesi gereken Çin ürünlerinin listesini 15 gün içinde açıklama talimatını vermesiyle şiddetlenmiştir. [9] Bu adımlara Pekin de hemen misilleme gümrük vergileriyle karşılık vermiştir. Örneğin, 23 Mart 2018 tarihinde misilleme olarak yaklaşık 3 milyar dolarlık ABD ürünlerine ek gümrük vergisi getireceğini açıklayan Pekin yönetimi, 2 Nisan 2018 tarihinde ise ABD'den ithal edilen 120 ürüne %15 ve 8 ürüne ise %25 ek gümrük vergisi uygulayacağını belirtmiştir. [10] [11] Dolayısıyla, dünyanın en büyük iki ekonomisi arasında başlayan ticaret savaşı, iki tarafın da sert hamleleriyle büyümeye devam etmiştir. Örneğin, 3 Nisan 2018 tarihinde USTR tarafınca Section 301 kapsamında %25 ek gümrük vergisi uygulanacak olan 1333 adet Çin ürününün listesini açıklamışken, 4 Nisan 2018 tarihinde Çin Ticaret Bakanlığı,

және ҚКП Орталық қаржы-экономикалық комиссиясының төрағасы Лю Хы (қазіргі премьер-министрдің орынбасары), арадағы сауда-экономикалық дау-дамайды талқылау үшін АҚШ-қа сапарлай барған еді. Алайда тараптар арасында ешқандай ымыраға келу мүмкін болмады. [7] [8] 2018 жылы 8 наурызда Трамптың болат импортына 25% және алюминий импортына 25% қосымша кедендік баж салығын енгізу туралы бұйрыққа қол қоюы Қытайдың қатаң сынына ұшырады. Осы оқиғалар АҚШ пен Қытай арасындағы сауда соғысының ықтималдығын арттыра түскен еді.

Осылайша, 2018 жылы 22 наурызда Трамптың 50-60 млрд. долларға жуық қытай тауарларына қосымша кедендік баж салығын салу туралы бұйрыққа қол қойған соң және USTR-ге 15 күн ішінде қосымша кедендік баж салығы енгізілетін Қытай тауарларының тізімін жариялауды тапсырған-

%25 gümrük vergisine tâbi olacak 106 adet ABD ürününün listesini ilan etmiştir. [12] [13]

5 Nisan 2018 tarihinde ise Çin'in haksız misilleme yaptığını savunan Trump, USTR'ye 100 milyar dolar değerindeki Çin ürünlerine ilave gümrük vergisi getirme talimatını vermiştir. [14] Çin ve ABD arasında sular ısınırken, Xi'nin 10 Nisan 2018 tarihinde Bo'ao Asya Forumu'nda dışa açılmaya ilgili 4 önemli kararını açıklamasının çok dikkat çekici olduğu söylenebilir. Xi'nin yabancı şirketler için piyasaya giriş kısıtlamalarını azaltma, yatırım ortamı ve şartlarını kolaylaştırma, fikri mülkiyet haklarını koruma, ithalatı artırma gibi dışa açılma kararları, ABD basınındaki bazı kuruluşlar tarafından Çin'in geri adımı olarak nitelendirilmiştir. [15] [16] Ama bu gelişmeden sonra da iki ülke arasında karşılıklı gümrük vergisi uygulamaları düşük bir düzeyde olsa da devam etmektedir. 16 Nisan 2018 tarihinde USTR, İran'a yönelik yaptırımlara rağmen ihracatta bulunduğu gerekçesiyle Çin telekomünikasyon devi ZTE'nin ABD üreticilerinden bileşenler satın almasını 7 yıl süre ile yasaklamıştır. [17] 17 Nisan 2018 tarihinde Çin Ticaret Bakanlığı, ABD menşeli sorgum ithalatına anti-damping vergisi uygulanmasını kararlaştırmıştır. [18]

Fakat Nisan ayının sonunda ABD ile Çin'in masaya oturmaya hazır bulundukları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda Washington'un ticaret görüşmeleri teklifini Pekin de memnuniyetle karşılamıştır. Buradan hareketle, tarafların ticaret görüşmeleri konusundaki ileri adımlarına o anki küresel ve bölgesel jeopolitik gelişmelerin neden olduğu söylenebilir. Esasen söz konusu müzakere adımlarının, ABD-Çin ilişkilerindeki önemli konulardan biri olan Kuzey Kore nükleer sorunundaki iyimser gelişmelerden kaynaklandığı tahmin edilebilir. Çünkü Pyeongchang Kış Olimpiyatları ile yaşanan yumuşama eğiliminin ardından olumlu gelişmeler sonucunda Pyongyang'ın nükleer ve kıtalararası balistik füze denemelerini durdurma kararını açıklaması ve tarihi Kore Zirvesi'nin gerçekleştirilmesi, ABD-Kuzey Kore Zirvesi'nin gerçekleşme olasılığını artırmaktaydı. Öte yandan, Mart 2018'de Kuzey Kore lideri Kim Jong-un'un ilk yurtdışı ziyaretini

nan кейін шын мініндегі АҚШ-Қытай сауда соғысы басталды. [9] Бұған қарсы Пекин де кедендік баж салықтарымен дереу жауап берді. Мысалы, 2018 жылы 23 наурызда 3 млрд. доллар мөлшеріндегі АҚШ тауарларына қосымша кедендік баж салығын енгізетінін жариялаған Қытай үкіметі, 2 сәуірде АҚШ-тан импортталатын 120 тауарға 15% және 8 тауарға 25% қосымша кедендік баж салығын қолданатынын мәлімдеді. [10] [11] Сөйтіп, әлемнің ең ірі екі экономикасы арасында туындаған сауда соғысы екі тараптың да қатал ұстанымы салдарынан ушыға түсті. Мысалы, 2018 жылы 3 сәуірде USTR АҚШ Сауда заңының 301-бабы бойынша 25%-дық қосымша кедендік баж салығы қолданылатын 1333 қытайлық тауардың тізімін жарияласа, 4 сәуірде Қытай Сауда министрлігі 25%-дық қосымша кедендік баж салығы салынатын 106 АҚШ тауарының тізімін жариялады. [12] [13]

Ал 2018 жылы 5 сәуірде Қытайдың қарсы шарасының әділетсіз болғанын алға тартқан Трамп, USTR-ге және де 100 млрд. доллар көлеміндегі қытайлық тауарларға қосымша кедендік баж салығын енгізуді бұйырды. [14] АҚШ пен Қытай арасындағы жағдай ушыға бастаған кезде, 2018 жылы 10 сәуірде Қытай төрағасы Си, Боао Азия форумында экономикалық ашықтық бағытында 4 маңызды қарарын жариялау назар аударарлық жайт. Сидің шетелдік компанияларға нарықтық шектеулерді азайту, инвестициялық орта мен шарт-жағдайды жетілдіру, зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және импортты ұлғайту туралы сыртқы сауда шешімдері АҚШ баспасөзінде Қытайдың жол беруі деп сипаттады. [15] [16] Алайда, бұл оқиғадан кейін де екі ел өзара аз мөлшерде болса да кедендік баж салығын енгізуін жалғастырды. 2018 жылы 16 сәуірде USTR Иранға қарсы санкцияларға қарамастан Иранға тауар экспорттады деген себеппен қытайлық телекоммуникация алыбы ZTE компаниясының американдық өндірушілерден қосалқы бөлшектер сатып алуына 7 жылға тыйым салды. Ал 17 сәуірде Қытай Сауда министрлігі АҚШ-тан құмай дақылын импорт-

Çin'e yapması, bu konuda Çin'in konumunu daha da pekiştirmiştir. Zaten Kuzey Kore sorununun çözülmesinde Pekin'in önemli katkı sağlaması gerektiğine sık sık vurgu yapan Trump, Çin'in Kuzey Kore sorununun çözülmesine yardım etmesi halinde Çin ile olan ticaret savaşında geri adım atabileceğini de açıklamıştır. Bu açıdan bakıldığında, ABD-Kuzey Kore Zirvesi'nin yaklaşması ile birlikte Trump yönetiminin Pekin'e ticaret görüşmesi teklifinde bulunması tesadüf değildir.

Böylece, 3-4 Mayıs 2018 tarihlerinde ABD Hazine Bakanı Steven Mnuchin Trump'ın Özel Temsilcisi sıfatıyla Pekin'de Çin Başbakan Yardımcısı ve ÇKP Merkez Politbüro Üyesi Liu ile bir araya gelerek, aradaki ticaret savaşına yönelik müzakerelere başlamıştır. Taraflar arasında bazı konularda anlaşma sağlanamamasına rağmen, iki gün süren bu müzakereler, ABD ve Çin arasında ticaret savaşına başladığından beri yapılan ilk müzakereler olması nedeniyle çok önemlidir. [19] 17-18 Mayıs 2018 tarihlerinde ise Liu, Xi'nin Özel Temsilcisi sıfatıyla Washington'da Mnuchin ve diğer üst düzey ABD yetkilileriyle yapıcı müzakerelerde bulunmuştur. Bu müzakereler sonucunda açıklanan ortak bildiriyle taraflar karşılıklı ek gümrük vergilerini durdurma kararını açıklamıştır. Ortak bildiriye göre, taraflar, ABD'nin Çin'e ticaret açığını önemli ölçüde azaltmak için etkili önlemler alınması, yatırımların karşılıklı teşvik edilmesi, adil bir rekabet ortamının yaratılması ve ABD'nin Çin'e tarımsal ürünler ile enerji ihracatını artırması konularında anlaşmaya varılmıştır. [20]

Anlaşmayla aynı günde, yani 18 Nisan 2018 tarihinde Çin, ABD menşeli sorugum ithalatına anti-damping vergisi uygulanmasını iptal etmiştir. [21] 2-3 Haziran 2018 tarihlerinde ABD-Çin arasındaki ticaret müzakereleri Pe-

**ABD VE ÇİN
ARASINDAKİ SÖZ
KONUSU TİCARET
SAVAŞI, HEM
REKABET HEM DE
İŞBİRLİĞİ İÇERİSİNDE
DEVAM EDEN İKİ
ÜLKE İLİŞKİLERİNDEKİ
SÜREGELEN
GERGİNLİĞİN
YENİDEN
NÜKSETMESİ GİBİDİR.**

**ЖАЛПЫ АЛҒАНДА,
АҚШ ПЕН ҚЫТАЙ
АРАСЫНДАҒЫ
САУДА СОҒЫСЫ,
ЕКІ ЕЛДІҢ ӨЗАРА
БӘСЕКЕЛЕСТІК ПЕН
ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ
НЕГІЗІНДЕГІ
ЕКІЖАҚТЫ ҚАРЫМ-
ҚАТЫНАСЫНЫҢ
БҰРЫННАН
КЕЛЕ ЖАТҚАН
ҚАЙШЫЛЫҒЫНЫҢ
ҚАЙТАДАН
ШИЕЛЕНІСУІ ДЕУГЕ
БОЛАДЫ.**

тау бойынша демпингке қарсы баж салығын енгізу туралы шешім қабылдады. [18]

Бірақ, сәуір айының аяғында АҚШ пен Қытай келіссөзге отыруға келісті. Осыған байланысты Вашингтонның сауда келіссөздерін жүргізу ұсынысын Пекин де жылы қабылдады. Демек, араптардың сауда келіссөздері бойынша оң қадам жасауына сол кездегі жаһандық және аймақтық геосаяси оқиғалар түрткі болды деуге болады. Шын мәнісінде, бұл келіссөздердің АҚШ-Қытай қарым-қатынасындағы маңызды мәселелердің бірі болып табылатын Солтүстік Корея ядролық мәселесіндегі оң өзгерістерге байланысты туындағанын болжауға болады. Өйткені Пхёнчхан қысқы олимпиадасына байланысты жұмсару үрдісінен кейінгі оң өзгерістер нәтижесінде Пхеньянның ядролық және құрлықаралық басқарылмалы зымыран сынақтарын тоқтатынын жариялауы және тарихи Корей саммитінің жүзеге асуы, АҚШ-Солтүстік Корея саммитінің мүмкіндігін арттыра түсті. Және бір жағынан, 2018 жылы наурыз айында Солтүстік Корея басшысы Ким Чен Ынның алғашқы шетелдік сапарын Қытайға жасауы, бұл тұрғыда Қытайдың позициясын одан әрі нығайтты. Онсыз да Солтүстік Корея мәселесін шешуде Пекиннің елеулі үлес қосуы керектігін үнемі баса айтатын Трамп, аталмыш мәселені шешуге Қытай көмектесетін болса, Қытаймен арадағы сауда соғысында кері шегінуі мүмкін екенін де жариялады. Осы тұрғыдан алғанда, АҚШ-Солтүстік Корея саммиті жақындаған кезде Трамп үкіметінің Пекинге сауда келіссөздерін жүргізу ұсынысын білдіруі кездейсоқтық емес.

Осылайша, 2018 жылы 3 мамырда АҚШ Қаржы министрлігі Стивен

kin'de devam etmiştir. Görüşmelerden sonra yapılan ortak açıklamada, tarafların tarım ve enerji gibi çeşitli alanlarda iyi iletişim kurdukları ve Washington'da varılan uzlaşmanın yerine getirilmesi konusunda anlaşlıkları kaydedilmiştir. [22] 5 Haziran 2018 tarihinde USTR, Çinli ZTE'ye yönelik ABD üreticilerden bileşenler satın alma yasağını iptal etmiştir. [23] 5 Haziran 2018 tarihinde ABD Yabancı Yatırım Komitesi, Çinli Oceanwide'ın ABD'li Genworth Financial sigorta şirketini 2.7 milyar dolara satın almasını onaylamıştır. [24]

Ama ABD ve Çin arasındaki söz konusu ticaret müzakerelerinin yarattığı iyimser ortam uzun sürmemiştir. 15 Haziran 2018 tarihinde USTR, 50 milyar dolar değerindeki 1102 adet Çin ürününe %25 ek gümrük vergisi uygulanacağına yönelik nihaî kararını açıklamıştır. Bunun 6 Temmuz 2018 tarihinden itibaren %25 ek gümrük vergisine tâbi olacak 34 milyar dolar değerindeki 818'i Nisan 2018'de açıklanan 1333 adet ürün listesinden alınmışken, 14 milyar dolar değerindeki 284'i yeniden eklenmiştir. [25] 15 Haziran 2018 tarihinde Çin Ticaret Bakanlığı, 50 milyar dolar değerindeki 659 adet ABD ürününe %25 ek gümrük vergisi getirileceğini ve onun içinde 34 milyar dolar değerindeki 545 ürüne yönelik %25 ek gümrük vergisinin de 6 Temmuz 2018 tarihinden itibaren uygulanacağını belirtmiştir. Bu-

Мнучин Трамптың арнайы өкілі ретінде Пекинде Қытайдың вице-премьері және ҚКП Орталық саяси бюросының мүшесі Люмен кездесіп сауда соғысы туралы келіссөздер жүргізді. Тараптар арасында кейбір мәселелерге байланысты ортақ мәмілеге қол жеткізе алмағанымен, екі күнге созылған бұл келіссөздер АҚШ пен Қытай арасында сауда соғысы басталғаннан кейінгі алғашқы келіссөздер болуымен өте маңызды еді. [19] 2018 жылы 17-18 мамыр күндерінде Лю, Сидің арнайы өкілі ретінде Вашингтонда Мнучинмен және басқа АҚШ шенеуніктермен сындарлы келіссөздер жүргізді. Осы келіссөздердің нәтижесінде тараптар қосымша кедендік баж салықтарын тоқтату туралы шешімге келді. Бірлескен мәлімдемеге сәйкес, тараптар АҚШ-тың Қытаймен сауда балансының тапшылығын айтарлықтай азайту үшін тиімді шаралар қабылу, инвестицияларды өзара ынталандыру, адал бәсекелестік ортасын құру және АҚШ-тың Қытайға ауыл шаруашылығы өнімдері мен энергетикалық экспортын ұлғайтуға келісті. [20]

Аталмыш келісіммен бір күнде, яғни 2018 жылы 18 сәуірде Қытай АҚШ-тан импортталатын құмай дақылына байланысты демпингке қарсы баж салығын алып тастады. [21] 2018 жылы 2-3 маусымда АҚШ

nunla birlikte Çin, bir an önce ABD ile yapılan tüm ticari-ekonomik anlaşmaların geçersiz sayılacağını da açıklamıştır. [26]

6 Temmuz 2018 tarihinde ABD ve Çin'in 34'er milyar dolar tutarındaki karşılıklı gümrük vergileri aynı anda resmen yürürlüğe girmiştir. 10 Temmuz 2018 tarihinde Trump, Çin'in misillemesine karşı 200 milyar dolar değerindeki Çin menşeli ithal ürüne %10 gümrük vergisi getireceğini belirtmişken, 3 Ağustos 2018 tarihinde ise Çin, 60 milyar dolar değerindeki ABD menşeli ithal ürünlere %5-%25 arasında ek gümrük vergisi uygulanması yönünde bir açıklamada bulunmuştur. [27] 23 Ağustos 2018 tarihinde ABD ve Çin'in 16'şar milyar dolar tutarındaki karşılıklı gümrük vergileri de aynı anda resmen uygulanmaya başlamıştır. [28] Bu gelişmeler, ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşının bir adım daha ileriye taşındığı anlamına gelmektedir. Hal böyle iken, 22-23 Ağustos 2018 tarihlerinde Çin Ticaret Bakanı Yardımcısı Wang Shouwen başkanlığındaki Çin heyetinin Washington'da, ABD Hazine Bakanı Yardımcısı David Malpass başkanlığındaki ABD heyetiyle gerçekleştirdiği ticaret müzakereleri olumsuz sonuçlanmıştır.

Ancak 18 Eylül 2018 tarihinde Trump'ın 200 milyar dolarlık Çin ürününe 24 Eylül 2018 tarihinden itibaren %10 ek gümrük vergisi uygulanacağını açıklaması, ABD-Çin ticaret savaşının giderek şiddetlenmesine neden olmuştur. Açıklamaya göre, Çin'in toplam 5745 ürününe yönelik 24 Eylül 2018 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ABD'nin %10 ek gümrük vergisi, ikinci aşamada ise 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren %25'e yükseltilecektir. Ayrıca, Trump, Çin'in misilleme yapması durumunda yaklaşık 267 milyar dolarlık Çin ürününe de ek gümrük vergisi getireceğini açıklamıştır. [29] ABD'nin söz konusu ek gümrük vergisine büyük tepki gösteren Çin ise, 18 Eylül 2018 tarihinde 60 milyar dolar değerindeki ABD ürününe %5 ve %10 arasında ek gümrük vergisi uygulanmasına yönelik bir karar almıştır. [30] ABD ve Çin'in söz konusu karşılıklı ek gümrük vergisi uygulamaları 24 Eylül 2018 tarihinden itibaren, yani aynı günde yürürlüğe girmiştir.

Dünyanın en büyük iki ekonomisi arasındaki

pen Қытай арасындағы сауда келіссөздері Пекинде қайта жалғасты. Келіссөздерден кейінгі бірлескен мәлімдемеде, тараптардың ауыл шаруашылығы мен энергетика қатарлы түрлі салаларда жақсы келісім орнатқанын және Вашингтонда қол жеткізген уағдаластықты жүзеге асыруға келіскені айтылды. [22] 5 маусымда USTR қытайлық ZTE компаниясының АҚШ өндірушілерінен қосалқы бөлшектер сатып алуына байланысты тыйымның күшін жойды. [5] 5 маусымда және АҚШ-тың Шетелдік инвестициялар жөніндегі комитеті China Oceanwide компаниясының АҚШ-тың Genworth қаржылық сақтандыру компаниясын 2,7 млрд. долларға сатып алуын бекітті. [24]

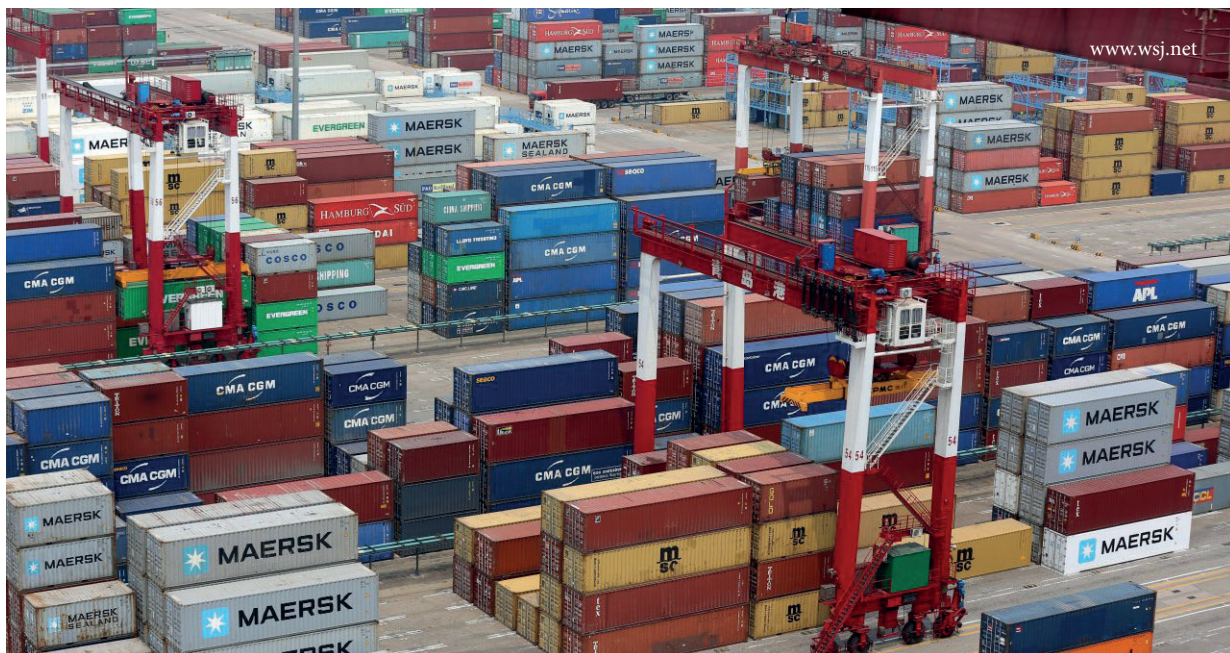
Дегенмен, АҚШ пен Қытай арасындағы сауда келіссөздерінен кейінгі оң өзгеріс ұзаққа созылмады. 2018 жылы 15 маусымда USTR, 50 млрд. доллар тұратын 1102 қытайлық тауарға 25% қосымша кедендік баж салығын енгізуге түпкілікті шешім қабылдады. Бұның ішінде 2018 жылы 6 шілдеден бастап 25% қосымша кедендік баж салығы алынатын 34 млрд. доллар көлеміндегі 818 тауар 2018 жылы сәуірде жарияланған 1333 тауар тізімінен алынса, 14 млрд. доллар көлеміндегі 284 тауар жаңадан қосылған еді. [25] Ал 2018 жылы 15 маусымда Қытай Сауда министрлігі 2018 жылы 6 шілдеден бастап 50 млрд. доллар көлеміндегі 659 АҚШ тауарына 25% қосымша кедендік баж салығын енгізетінін және оның ішінде 34 млрд. доллар көлеміндегі 545 тауарға салынатын 25% қосымша кедендік баж салығы 2018 жылы 6 шілдеден бастап күшінен енетінін хабарлады. Сонымен қатар, Қытай АҚШ-пен барлық сауда-экономикалық келісімдерді жарамсыз деп таныды. [26]

2018 жылы 6 шілдеде АҚШ пен Қытайдың өзара енгізген 34 млрд. долларлық кедендік баж салығы бір уақытта ресми түрде күшіне енді. 2018 жылы 10 шілдеде Трамп, Қытайдың қарымта жауабына қарсы 200 млрд. долларлық қытайдың импорт тауарларына 10% қосымша кедендік баж салығын салатынын жарияласа, 3 тамызда Қытай үкіметі 60 млрд. долларлық АҚШ тауарларына 5%-25% арасында қосымша

ticaret savaşının olası zararlarının sadece iki ülkeyi değil, tüm dünyayı etkilemesi mümkündür. Günümüzde ABD, Çin'in en büyük ihracat pazarı ve dördüncü büyük ithalat ortağıdır. Çin ise, ABD'nin üçüncü büyük ihracat pazarı ve ABD mal ve hizmetlerinin en büyük ithalatçısıdır. Örneğin, 2017'de ABD-Çin toplam ticaret hacmi 635.97 milyar dolar olarak, 2016'ya göre %10 artmıştır. Bunun içinde, ABD'nin Çin'e ihracatı %12.8 artışla 130.37 milyar dolar olarak, ABD'nin toplam ihracatının %8,4'üne denk gelmiştir. ABD'nin Çin'den ithalatı ise %9.3 artışla 505.6 milyar dolar olarak, ABD'nin toplam ithalatının %21,6'sını oluşturmuştur. [31] İki ülke arasındaki ticaret yapısı açısından bakıldığında, ABD-Çin ticaret savaşı, ABD'nin ulaşım ekipmanları, mekanik-elektrik ürünleri, tarım ürünleri ve kimyasal ürünler gibi sektörlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Çin'de ise mekanik-elektrik ürünleri, mobilya, oyuncak, tekstil ve metal ürünleri gibi sektörler büyük zarara uğrayabilir. Bunlar her iki ülkenin de karşılıklı ticaretindeki en önemli sektörlerdir. Örneğin, 2017'de ABD'nin Çin'e ihracatının %22.6'sını ulaşım ekipmanları, %19.2'sini mekanik-elektrik ürünleri, %11.5'ini tarım ürünleri ve %8.6'sını kimyasal ürünler oluşturmuştur. Çin'in ABD'ye ihracatının ise %50.8'ini me-

кедендік баж салығын салатынын білдірді. [27] 2018 жылы 23 тамызда АҚШ пен Қытайдың өзара енгізген 34 млрд. долларлық кедендік баж салығы да бір уақытта ресми түрде күшіне енді. [28] Бұл оқиғалар АҚШ пен Қытай арасындағы сауда соғысы одан әрі шиеленістірді. Осындай жағдай астында, 2018 жылы 22-23 тамыз күндері Қытай Сауда министрінің орынбасары Ван Шувэн бастаған қытай делегациясының Вашингтонда АҚШ Мемлекеттік хатшысының орынбасары Дэвид Малпасс бастаған американдық делегациямен жүргізген сауда келіссөздері нәтижесіз аяқталды.

Сөйтіп, 2018 жылы 18 қыркүйекте Трамптың жалпы құны 200 млрд. доллар болатын Қытай тауарларына 10% қосымша кедендік баж салығын енгіз шешімін жариялауы, АҚШ пен Қытай арасындағы сауда соғысын тіпті де шиеленістірді деуге болады. Шешімге сәйкес, Қытайдың 5745 тауарына байланысты 2018 жылы 24 қыркүйектен бастап күшіне енетін АҚШ-тың 10% қосымша кедендік баж салығы екінші кезеңде 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап 25%-ға дейін ұлғайтылады. Сондай-ақ, Трамп егер Қытай да қарымта жасап АҚШ тауарларына қосымша кедендік баж салығын енгізетін болса, жауап ретінде жал-

каник-електрик үрүнлери, %12'сini mobilya ve ойуынак, %7.7'ini текстил ve %5'ini de метал үрүнлери олуштурмушту. [31]

Өзелликле toplam ihracatının neredeyse dörtte birini (%21,6) ABD'ye yapan Çin ачısından bakıldığında, ABD'nin ек гүмрүк vergileri uygulaması, ihracata dayalı büyüyen Çin ekonomisine ciddi ölçüde zarar getirebilir. Örneğin, Deutsche Bank'ın tahminine göre, ABD'nin söz konusu ек гүмрүк tarifesini tam olarak uygulaması halinde, Çin'in GSİYH büyüme oranını %0.2-%0.3 civarında düşebilir. [32] ABD ачısından bakıldığında, Çin'in misilleme kararlarının ABD'den ithal edilen mısır ve soya fasulyesi gibi tarım ürünlerini kapsaması tesadüfi değildir. Çünkü Çin, ABD'nin birçok tarım ürünlerinin en büyük ithalatçısıdır. Örneğin, 2017'de Çin ABD'den toplam 14 milyar dolar tutarında 32.86 milyon ton soya fasulyesi ithal etmiştir. Ama ABD-Çin ticaret savaşının toplam zararı konusunda henüz net bir rakam tellaffuz etmek pek mümkün görünmemektedir.

ABD-Çin ticaret savaşının арка planına bakıldığında, Trump yönetiminin Çin'e karşı ек гүмрүк tarifeleri uygulamasının temelinde ekonomik nedenlerden daha çok siyasi sebeplerin yer aldığı söylenebilir. Öncelikle ABD'nin Çin'e karşı Ticaret Yasası'nın 301. maddesini kullanması ilk değildir. Örneğin ABD, sırasıyla, Nisan 1991, Kasım 1991, Haziran 1994, Haziran 1996 ve Kasım 2010'da Ticaret Yasası'nın 301. maddesi uyarınca Çin'e karşı soruşturmalar ачmış ve sonuçта anlaşmaya varmıştır. Bu bağlamда, ABD ve Çin arasındaki söz konusu ticaret savaşına her iki tarafın da bir ölçüde hazırlıklı olduğu tahmin edilmektedir. Ancak Mart 2018'de Trump tarafından başlatılmış ve tarafların attığı karşılıklı adımlarıyla giderek şiddetlenen ABD-Çin ticaret savaşı, küresel gündemin ilk sırasındaki yerini korumaya da devam etmektedir.

Ne var ki, şiddetlenen ticaret savaşına rağmen, ABD ve Çin arasındaki ticaret hacminin sürekli bir artış sağlaması dikkat çekicidir. Örneğin, Ocak-Ağustos 2018'de, ABD-Çin toplam ticaret hacmi 428.27 milyar dolara ulaşarak, geçen yılın aynı dönemine göre %7.4 oranında artış göstermiştir. Bunun içinde ABD'nin Çin'e

пы құны 267 млрд. долларды құрайтын Қытай тауарларына да қосымша салық салыну мүмкін екенін ескертті. [29] АҚШ-тың аталмыш шешімдеріне күшті қарсылық танытқан Қытай да 18 қыркүйекте өз кезегінде АҚШ-тың 60 млрд. долларлық тауарларына 5% да 10% қосымша кеден салығын енгізетінін жариялады. [30] АҚШ пен Қытайдың өзара енгізген кедендік баж салығы 2018 жылы 24 қыркүйекте, яғни бір күнде күшіне енді.

Мейлі қалай болмасын, әлемнің ең ірі екі экономикасы арасындағы сауда соғысы тек екі елге ғана емес, тұтас дүниеге зиян келтіретіні даусыз. Қазіргі таңда АҚШ Қытайдың ең ірі экспорт нарығы және импорт саласы бойынша 4-ші ірі серіктесі болып табылады. Қытай болса, АҚШ-тың 3-ші ірі экспорт нарығы және АҚШ тауарлары мен қызметтерінің ең ірі тұтынушысы. Мысалы, 2017 жылы АҚШ пен Қытай арасындағы жалпы сауда көлемі 635,97 млрд. долларды құрап, 2016 жылмен салыстырғанда 10%-ға артқан. Бұның ішінде АҚШ-тың Қытайға экспорты 12,8%-ға артып, 130,37 млрд. долларға жетті және АҚШ-тың жалпы экспортының 8,4%-ын құрады. АҚШ-тың Қытайдан импорты болса 9,3%-ға артып, 505,6 млрд. долларға жетті және бұл көрсеткіш АҚШ-тың жалпы импортының 21,6%-ын құрады. [31] Ал АҚШ пен Қытай арасындағы екіжақты сауданың құрылымынан алып қарағанда, аталмыш сауда соғысы АҚШ-тың көлік техникасы, механика, электротехника, ауыл шаруашылығы және химия сияқты салаларына кері әсерін тигізетіні болжауға болады. Ал Қытайдың жеңіл өнеркәсіп (жиһаз, ойыншықтар, тоқыма), машина жасау, ғарыштық технология, электроника және металлургия өнеркәсібі секілді салаларына үлкен зардап келтіруі мүмкін. Өйткені бұлар екі елдің өзара саудасындағы ең маңызды салалар болып табылады. Мысалы, 2017 жылы АҚШ-тың Қытайға экспортының 22,6%-ын көлік және тасымал техникалары, 19,2%-ын механикалық және электр өнімдері, 11,5% ауыл шаруашылық өнімдері және 8,6% химия өнімдері құраған. Ал Қытайдың АҚШ-қа

ihracatı 83.57 milyar dolar olarak %5 artmışken, ABD'nin Çin'den ithalatı ise 344.7 milyar dolar, oransal olarak ise %8 artmıştır. [33]

ABD ve Çin arasındaki söz konusu ticaret savaşı, hem rekabet hem de işbirliği içerisinde devam eden iki ülke ilişkilerindeki süregelen gerginliğini yeniden nüksetmesi gibidir. Çünkü içinde bulunduğumuz dönem, Çin'in yükselişi ve ABD'nin hegemonyasını koruması açısından da özel bir önem teşkil etmektedir. Bir tarafta, Xi Jinping başkanlığındaki Pekin yönetimi "Çin Rüyası" sloganıyla ülkesinin ekonomik, siyasi ve askeri yükselişini hızlandırmaya çalışmaktadır. Buna ek olarak "Tek Kuşak Tek Yol" girişimi çerçevesinde Çin'in doğal kaynaklara erişimi ile yurt dışındaki pazarlara ulaşımını sağlayarak bölgesel ve küresel etkinliğini artırarak dış politikasını daha güçlü hale getirmeyi hedeflemektedir. Diğer tarafta ise, Trump yönetimindeki Washington "Amerika'yı Yeniden Büyük Yapmak" ve "Önce Amerika" sloganlarıyla ülkesinin küresel hegemonyasını korumaya çalışmaktadır. Dolayısıyla Çin'in ekonomik yükselişi ile bölgesel ve küresel etkisinin giderek artmasıyla beraber, ABD ve Çin arasındaki küresel rekabet gün geçtikçe keskinleşirken, iki ülke arasında böylesi bir gerilimin yaşanmasının kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, ABD'nin ek gümrük vergisi uygulamalarının özellikle Çin'in savunma, havacılık ve imalat sektörlerini hedef alması tesadüf değildir. Çünkü bu sektörler Çin'in Mayıs 2015'te gündeme getirdiği "Made in China 2025" (Çin'de Üretilmiştir – 2025) isimli ulusal ekonomik gelişme stratejisinin temelini oluşturmaktadır. Çin'i dünyanın en güçlü üretici ülkesi haline getirmeyi amaçlayan "Made in China 2025" stratejisine göre, Çin ilk aşama olarak 2025-2035 yıllarında kendi üretim kalitesini Almanya ve Ja-

EĞER SÖZ KONUSU TİCARET SAVAŞI UZUN BİR DÖNEME YAYILIRSA, SOĞUK EKONOMİ SAVAŞI DİYEBİLECEĞİMİZ YENİ BİR DÖNEM OLARAK ADLANDIRILACAKTIR.

EĞER ATALMIŞ SAUDA SOĞUSU ÜZAK UZAĞA ÇALSA, «SUYUK EKONOMİKALIK SOĞUSU» DEĞİL ATALMIŞ SAUDA SOĞUSU OLARAK BİR KEZEF TAYINLADIYOR MÜMKİN.

экспортының 50,8%-ын механикалық және электр өнімдері, 12%-ын жиһаз және ойыншық, 7,7%-ын текстиль және 5%-ын металл өнімдері құраған. [31]

Әсіресе, жалпы экспортының шамамен төрттен бірін АҚШ-қа жасайтын Қытай тұрғысынан алып қарағанда, АҚШ-тың Қытай тауарларына қосымша кеден салығын енгізуі, экспортқа сүйенген Қытай экономикасын орасан зор шығынға ұшыратуы ықтимал. Мысалы, Германияның Deutsche Bank-ның болжамына қарағанда, АҚШ-тың аталмыш қосымша кеден салығы толығымен жүзеге асатын болса, Қытайдың ЖІӨ өсімі 0,2-0,3% көлемінде төмендеуі мүмкін. [32] АҚШ тұрғысынан алып қарағанда, Қытайдың қарымта шабуылда АҚШ-тан импортталатын жүгері мен соя бұршағы тәрізді ауыл шаруашылық өнімдерін көздегені кездейсоқтық емес. Өйткені, Қытай АҚШ-тың ауыл шаруашылық тауарларының ең ірі импорттаушысы. Мысалы, 2017 жылы Қытай АҚШ-тан жалпы 14 млрд. доллар көлемінде 32,86 миллион тонна соя бұршағын экспорттаған болатын. Дегенмен, АҚШ-Қытай сауда соғыстың жалпы зияны туралы қазірше нақты бір сан айту қиын.

АҚШ-Қытай сауда соғыстың астарына үңілсек, Трамп үкіметінің Қытайға қарсы қосымша кеден салығын енгізуінің астарында экономикалық себептерден гөрі саяси себептер жатқанын айтуға болады. Ең алдымен АҚШ-тың Қытайға қарсы Сауда заңының 301-ші тармағын қолдануы алғаш рет емес. Мысалы, АҚШ 1991 ж. сәуір, 1991 ж. қараша, 1994 ж. маусым, 1996 ж. маусым және 2010 ж. қарашада осы заңға сәйкес Қытайға қарсы бірнеше рет экономикалық тергеу жүргізген болатын, бірақ әр жағдайда тараптар

ponya gibi ülkelerin üretim kalitesi standartlarına ulaştırmayı hatta daha ileriye taşımayı; ikinci aşamada ise 2035-2049 yılları arasında (Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yıl dönemi) dünyada imalat sanayi alanında lider ülke konumunu yakalamayı hedeflemektedir. [34] Ayrıca, 2015'den beri devam eden askeri reformlarını derinleştirerek özellikle savunma sanayi sektöründe önemli başarılar elde eden Çin'in 2017'de Cibuti'de ilk askeri üssünü kurması, artık askeri alanda da gelişerek dünya lideri olma çabasında bulunduğu bir göstergesiydi. Dolayısıyla ABD'nin ticaret savaşında Çin'in savunma sanayisini hedef almasının temelinde Çin'in askeri gelişmesini engellemek amacının yattığı da tahmin edilebilir.

Özet olarak, ABD-Çin ticaret savaşı giderek şiddetlenirken, her iki tarafın da geri adım atmaması, söz konusu ticaret savaşının yeni bir Soğuk Savaş'a dönüşme endişesini beraberinde getirmektedir. ABD-Çin ticaret savaşının geleceği, ikili siyasi ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra; Tayvan sorunu, Kuzey Kore nükleer sorunu ve Güney Çin Denizi gibi iki ülkeyi de ilgilendiren bölgesel ve küresel konulara, ve küresel jeopolitik ortama da bağlıdır. Güney Çin Denizi'nde suların tekrar ısınması ve Washington'un Pekin'i ABD'de düzenlenecek kongre seçimlerini etkilemekle suçlamasının gündeme gelmesi, söz konusu ticaret savaşının ekonomiden ziyade siyasi boyutlara tırmandığını da göstermektedir. ABD-Çin ticaret savaşının ne kadar süreceği henüz belli değildir. Eğer söz konusu ticaret savaşı uzun bir döneme yayılırsa, Soğuk Ekonomi Savaşı diyebileceğimiz yeni bir dönem olarak adlandırılacaktır. □

көп өтпей келісімге келген еді. Бұл тұрғыда АҚШ пен Қытай арасындағы сауда-саттық соғысына әр екі жақтың да белгілі бір дәрежеде дайындығы болғанын болжауға болады. Бірақ 2018 жылы наурызда Трамп тарапынан басталып тараптардың өзара қатаң ұстанымымен шиеленісе түскен АҚШ-Қытай сауда соғысы, жаһандық күн тәртібінде басты тақырып болып келеді.

Дегенмен, сауда соғысының күшеюіне қа-

↑

рамастан, АҚШ пен Қытай арасындағы тауар айналымы тұрақты түрде өскені назар аудартады. Мысалы, 2018 жылдың қаңтар-тамыз айларында АҚШ пен Қытай арасындағы жалпы сауда көлемі 428,27 млрд. долларға жетіп, өткен жылдың ұқсас мезгілімен салыстырғанда 7,4%-ға артты. Мұның ішінде АҚШ-тың Қытайға экспорты 83,57 млрд. доллар болып 5%-ға артса, ал АҚШ-тың Қытайдан импорты 344,7 млрд. долларды құрап 8%-ға өсті. [33]

Жалпы алғанда, АҚШ пен Қытай арасындағы сауда соғысы, екі елдің өзара бәсекелестік пен ынтымақтастық негізіндегі екіжақты қарым-қатынасының бұрыннан келе жатқан қайшылығының қайтадан шиеленісуі деуге болады. Өйткені, бұл кезең Қытайдың күшеюі мен АҚШ-тың гегемониясын қорғауы тұрғысынан ерекше маңызы бір кезең болып отыр. Бір тарапта Си Цзинпинь басшылығындағы Пекин, «Қытай арманы» ұранымен елдің экономикалық, саяси және әскери дамуын жеделдетуге барын салуда. Бұған қоса Қытай «Бір Белдеу Бір Жол» жобасы аясында табиғи байлықтар мен сыртқы нарықтарға қол жеткізу арқылы аймақтық және жаһандық беделін арттырып, сыртқы саясатын одан әрі күшейтуге тырысуда. Ал екінші тарапта Трамп билігіндегі Вашингтон, «Американы қайтадан ұлы елге айналдыру» және «Алдымен Америка» деген ұрандармен елдің жаһандық гегемониясын қорғап қалуға күш салуда. Атап айтқанда, Қытайдың экономикалық күшеюі мен елдің аймақтық және жаһандық ықпалының ұлғаюымен бірлікте АҚШ пен Қытай арасындағы жаһандық бәсекелестіктің одан әрі шиеленісіп келе жатқанда, екі ел арасында қандайда бір дағдарыстың орын алуы сөзсіз еді. Осы тұрғыдан алғанда, АҚШ-тың Қытайдың қорғаныс, аэроғарыштық және өңдеуші секторларына қосымша кедендік баж салығы енгізілгені кездейсоқтық емес. Бұл секторлар Қытайдың 2015 жылы мамырда жариялаған «Made in China 2025» (Қытайда жасалынған 2025) деп аталатын ұлттық экономикалық даму стратегиясының

негізі бағыттары еді. Қытайды әлемдегі ең мықты өндіруші елдердің біріне айналдыруды мақсат еткен «Made in China 2025» стратегиясына сәйкес, Қытай алғашқы қадамда 2025-2035 жылдары өзінің өндіріс сапасын Германия мен Жапония сияқты елдердегі өндіріс сапасына жеткізуді; екінші кезеңде 2035-2049 жылдары (Қытай Халық Республикасының құрылғанына 100 жыл) әлемдегі өңдеу өнеркәсібіндегі жетекші елге айналуы көздейді. [31] Сонымен қатар, 2015 жылдан бері жалғасып келе жатқан әскери реформаларды тереңдете отырып, қорғаныс өнеркәсібінде айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізген Қытайдың 2017 жылы Джибутиде алғашқы әскери базасын құруы, оның әскери салада да дамыған әлемдік көшбасшы болу мақсатын көрсетеді. Сондықтан, АҚШ-тың сауда соғысында Қытайдың қорғаныс өнеркәсібін нысанаға алуының астарында Қытайдың әскери дамуын тежеу мақсаты жатқанын атауға болады.

Қорытып айтқанда, АҚШ-Қытай сауда соғысы ушыға түскеніне қарамастан, екі тараптың да қандайда бір шегініс жасамауы, аталмыш сауда соғысының жаңа бір Қырғи қабақ соғысқа айналуына байланысты алаңдаушылық та туғызып отыр. АҚШ-Қытай сауда соғысының болашағы екі елдің саяси және экономикалық қарым-қатынасымен қатар, Тайван мәселесі, Солтүстік Корея ядролық мәселесі және Оңтүстік Қытай теңізі мәселесі сынды екі елмен де тығыз байланысты аймақтық және жаһандық деңгейдегі мәселелерге, сондай-ақ, әлемдік геосаяси жағдайға да байланысты болмақ. Оңтүстік Қытай теңізіндегі қайшылықтардың қайта жандануы және Вашингтонның Пекиннің АҚШ-та өтетін конгресс сайлауына араласты деп айыптауы, аталмыш сауда соғысының экономикадан гөрі саяси бағыттарға бет бұра бастағанын көрсетеді. АҚШ-Қытай сауда соғысы қанша уақытқа созылатыны әлі белгісіз. Егер аталмыш сауда соғысы ұзақ уақытқа жалғасатын болса, «Суық экономикалық соғыс» деп атауға болатын жаңа бір кезең туындауы мүмкін. □

Кейнақлар: / Источники:

1. USTR Announces Initiation of Section 301 Investigation of China. Alinan yer: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2017/august/ustr-announces-initiation-section> Erişim tarihi: 01.10.2018
2. U.S. formally opposes China market economy status at WTO. Alinan yer: <https://www.reuters.com/article/usa-china-trade-wto/us-formally-opposes-china-market-economy-status-at-wto-idUSL1N1O024A> Erişim tarihi: 01.10.2018
3. President Trump Approves Relief for U.S. Washing Machine and Solar Cell Manufacturers. Alinan yer: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/january/president-trump-approves-relief-us> Erişim tarihi: 02.10.2018
4. Ticaret sürtüşmesinin dinamikleriyle (应对贸易摩擦动态). Alinan yer: http://trb.mofcom.gov.cn/article/cx/ajtj/201806/20180602_753361.shtml Erişim tarihi: 02.10.2018
5. U.S. Department of Commerce Issues Affirmative Preliminary Antidumping Duty Determination on Cast Iron Soil Pipe Fittings from the People's Republic of China. Alinan yer: <https://www.commerce.gov/news/press-releases/2018/02/us-department-commerce-issues-affirmative-preliminary-antidumping-duty> Erişim tarihi: 02.10.2018
6. U.S. Department of Commerce Finds Dumping and Subsidization of Imports of Aluminum Foil From the People's Republic of China. Alinan yer: <https://www.commerce.gov/news/press-releases/2018/02/us-department-commerce-finds-dumping-and-subsidization-imports-aluminum> Erişim tarihi: 03.10.2018
7. Çin-ABD ilişkileri üzerine (中美关系概况). Alinan yer: <http://www.china-embassy.org/chn/zmgx/gxjk2/> Erişim tarihi: 03.10.2018
8. Liu He ABD'ni ziyaret etti (刘鹤访问美国). Alinan yer: http://paper.people.com.cn/rmrb/html/2018-03/04/nw.D110000renmrb_20180304_3-04.htm Erişim tarihi: 04.10.2018
9. President Trump Announces Strong Actions to Address China's Unfair Trade. Alinan yer: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/march/president-trump-announces-strong> Erişim tarihi: 04.10.2018
10. Ticaret Bakanlığı, ek gümrük vergisi getirilecek ürünlerin listesini yayınladı (商务部发布终止减让产品清单). Alinan yer: http://www.xinhuanet.com/fortune/2018-03/23/c_1122578885.htm Erişim tarihi: 04.10.2018
11. Çin, ABD menşeli bazı ithal ürünlere tarife indirimlerini askıya aldı (中国对原产于美国部分进口商品中止关税减让义务). Alinan yer: <https://www.chinacourt.org/article/detail/2018/04/id/3254113.shtml> Erişim tarihi: 05.10.2018
12. Under Section 301 Action, USTR Releases Proposed Tariff List on Chinese Products. Alinan yer: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/april/under-se>

ction-301-action-ustr Erişim tarihi: 05.10.2018

13. Devlet Konseyinin ABD menşeli bazı ithal ürünlere yönelik ek gümrük vergisi uygulama kararı (国务院关税税则委员会关于对原产于美国的部分进口商品加征关税的公告). Alınan yer: http://gss.mof.gov.cn/zhengwuxinxi/zhengcefabu/201804/t20180408_2862844.html Erişim tarihi: 08.10.2018
14. Statement from President Donald J. Trump on Additional Proposed Section 301 Remedies. Alınan yer: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-donald-j-trump-additional-proposed-section-301-remedies/> Erişim tarihi: 08.10.2018
15. Xi: Çin'in dışı açılmasında yeni bir dönemdeyiz. Alınan yer: <http://turkish.cri.cn/1781/2018/04/10/1s189862.htm>
16. X Jinping dışı açılmayla ilgili 4 kararını açıkladı (习近平博鳌宣布四大开放措施). Alınan yer: <https://www.rfa.org/mandarin/Xinwen/XQL-04102018040830.html> Erişim tarihi: 08.10.2018
17. ZTE'nin ABD'den mal alması 7 yıl süreye yasaklandı (中兴通讯遭美国禁购7年). Alınan yer: http://cnews.chinadaily.com.cn/2018-04/18/content_36049904.htm Erişim tarihi: 09.10.2018
18. Ticaret Bakanlığı 2018-38 nolu ABD menşeli sorgum ithalatına anti-damping vergisi uygulanma kararı (商务部公告2018年第38号 关于对原产于美国的进口高粱反倾销调查初步裁定的公告). Alınan yer: <http://www.mofcom.gov.cn/article/b/c/201804/20180402733178.shtml> Erişim tarihi: 09.10.2018
19. Çin-ABD çıkarlarının en büyük kesişme noktasını bulmak (寻求中美利益的最大交集). Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/fortune/2018-05/05/c_1122786033.htm Erişim tarihi: 09.10.2018
20. Çin-ABD ticaret müzakeresi ortak bildirisi (中美就经贸磋商发表联合声明). Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/fortune/2018-05/20/c_1122857979.htm Erişim tarihi: 10.10.2018
21. ABD menşeli sorgum ithalatına anti-damping vergisini durdurma kararı (关于终止对原产于美国的进口高粱反倾销反补贴调查的公告). Alınan yer: <http://www.mofcom.gov.cn/article/b/e/201805/20180502745327.shtml> Erişim tarihi: 10.10.2018
22. Çin'in ticaret müzakeresi ortak bildirisine yönelik açıklaması (中方就中美经贸磋商发表声明). http://www.xinhuanet.com/fortune/2018-06/03/c_1122929979.htm LATIN HARFLE TURKCE CEVIRISI DE OLMALI. CUNKU YAZI TURKCE. Erişim tarihi: 11.10.2018
23. Secretary Ross Announces \$1.4 Billion ZTE Settlement; ZTE Board, Management Changes and Strictest BIS Compliance Requirements Ever. Alınan yer: <https://www.commerce.gov/news/press-releases/2018/06/secretary-ross-announces-14-billion-zte-settlement-zte-board-management> Erişim tarihi: 11.10.2018

24. U.S. security panel approves Oceanwide purchase of Genworth. Alınan yer: <https://www.reuters.com/article/us-genworth-m-a-oceanwide-hldg/u-s-security-panel-approves-oceanwide-purchase-of-genworth-idUSKCN1J50WU> Erişim tarihi: 12.10.2018
25. USTR Issues Tariffs on Chinese Products in Response to Unfair Trade Practices. Alınan yer: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/june/ustr-issues-tariffs-chinese-products> Erişim tarihi: 12.10.2018
26. ABD menşeli bazı ithal ürünlere ek gümrük vergisi uygulanmasına yönelik karar (关于对原产于美国的部分商品加征关税的公告). Alınan yer: <http://www.mofcom.gov.cn/article/ae/ai/201806/20180602756389.shtml> Erişim tarihi: 15.10.2018
27. ABD menşeli bazı ithal ürünlere ek gümrük vergisi uygulanmasına yönelik karar (关于对原产于美国的部分商品加征关税的公告). Alınan yer: <http://www.mofcom.gov.cn/article/ae/ai/201808/20180802772616.shtml> Erişim tarihi: 15.10.2018
28. ABD ve Çin'in ikinci tur karşılıklı ek gümrük vergisi uygulamaları yürürlüğe girdi (中美第二批互加关税清单生效). Alınan yer: http://epaper.21jingji.com/html/2018-08/24/content_92462.htm Erişim tarihi: 16.10.2018
29. USTR Finalizes Tariffs on \$200 Billion of Chinese Imports in Response to China's Unfair Trade Practices. Alınan yer: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/september/ustr-finalizes-tariffs-200> Erişim tarihi: 16.10.2018
30. Devlet konseyinin 60 milyar dolar değerindeki ABD ürününe ek gümrük vergisi uygulama kararı (国务院关税税则委员会关于对原产于美国约600亿美元进口商品实施加征关税的公告). http://gss.mof.gov.cn/zhengwuxinxi/zhengcefabu/201809/t20180918_3022592.html Erişim tarihi: 16.10.2018
31. 2017'de ABD'nin dış ticareti ve Çin-ABD ikili ticareti (2017年美国货物贸易及中美双边贸易概况). Alınan yer: https://countryreport.mofcom.gov.cn/record/view110209.asp?news_id=58151 Erişim tarihi: 29.10.2018
32. US-China trade battle heats up. Alınan yer: https://www.db.com/newsroom_news/2018/us-china-trade-battle-heats-up-en-11616.htm Erişim tarihi: 29.10.2018
33. Ağustos 2018'de ABD ticaret durumu (2018年8月美国贸易简讯). Alınan yer: https://countryreport.mofcom.gov.cn/new/view110209.asp?news_id=61269 Erişim tarihi: 29.10.2018
34. Devlet konseyi "Made in China 2025" stratejisini yayınladı (国务院关于印发《中国制造2025》的通知). Alınan yer: <http://www.miit.gov.cn/n973401/n1234620/n1234622/c4409653/content.html> Erişim tarihi: 29.10.2018

WORLD ACADEMIC SUMMIT DISCUSSED HIGHER EDUCATION ISSUES

PROF. GULNAR NADIROVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ВСЕМИРНЫЙ АКАДЕМИ- ЧЕСКИЙ САММИТ ОБСУДИЛ ВОПРОСЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

From September 25 to September 27, 2018, the World Academic Summit organized by the Times Higher Education International Agency was held at the National University of Singapore. The organizers designated the theme of the conference as "The transformative power of research, advancing knowledge, driving economy, building nations". Leaders of higher education - more than 400 participants from 51 countries, attended the conference. They discussed the missions and tasks of universities in the modern period, in particular, whether universities can provide growth in the field of knowledge development and economic development, as well as how better joint efforts could improve the work of higher education institutions, policy makers, and the private sector in their high mission to create resilient communities and nations [10times, 2018].

The high level of participants did not turn this event into a series of parade reports on the achievements of certain universities or national higher education systems. The participants demonstrated understanding the challenges facing higher education systems, reviewed real and actual problems during presentations and discussions, and actively participated in the survey conducted during the summit for further analysis and synthesis of existing experience in this area.

С 25 сентября по 27 сентября 2018 года в Национальном университете Сингапура был проведен Всемирный академический саммит, организованный Международным агентством по высшему образованию «The Times Higher Education International Agency». Организаторы назвали тему конференции «Трансформационная сила исследований, продвижения знаний, активизации экономики, строительства наций». В конференции приняли участие лидеры высшего образования - более 400 участников из 51 страны. Они обсудили миссии и задачи университетов в современный период, в частности, могут ли университеты обеспечить рост в области развития знаний и экономического развития, а также то, как более эффективные совместные усилия могут улучшить работу высших учебных заведений, политиков и частного сектора в их высокой миссии по созданию устойчивых сообществ и наций [10times, 2018].

Высокий уровень участников не превратил это событие в серию парадных докладов о достижениях некоторых университетов или национальных систем высшего образования. Участники продемонстрировали понимание вызовов, стоящих перед системами высшего образования, рассмотрели реальные и актуальные проблемы во время презентаций и обсужде-

Understanding that education and research are key factors in improving the quality of life and stimulating economic and social development coexisted with the expectation of new challenges in the development of higher education, the list of which in part varies from country to country, but basically has a common set of problems - financial, recruiting, technological, but primarily related to quality standards, compliance with the requirements of new conditions of modern life.

Obviously, the calm sedentary life of campuses is a thing of the past. In order to preserve its status today, many world universities are seeking to master new spaces and identify new perspectives, for example, in the field of commercialization of scientific research through innovative entrepreneurship, the creation of partnerships, the so-called synergistic cooperation [THE World Academic Summit, 2018].

Searches in this direction were extremely diverse; some of them have gone far ahead of the general echelon of universities. Therefore, The Swiss Federal Institute of Technology (ETH Zurich), which has a rich tradition of project-based learning, developed an innovative "constructive failure" approach, that is, putting students into an environment where they fail so that they can learn from their failure and really grow professionally and personally. Moreover, as professor Guzella, a representative of this institute, admitted, students were offered to solve problems that do not have a solution. As it turned out, the "constructive failure" approach was also being implemented at the National University of Singapore. However, NUS also sends hundreds of students abroad every year to places

**С 25 СЕНТЯБРЯ
ПО 27 СЕНТЯБРЯ
2018 ГОДА В
НАЦИОНАЛЬНОМ
УНИВЕРСИТЕТЕ
СИНГАПУРА
БЫЛ ПРОВЕДЕН
ВСЕМИРНЫЙ
АКАДЕМИЧЕСКИЙ
САММИТ,
ОРГАНИЗОВАННЫЙ
МЕЖДУНАРОДНЫМ
АГЕНТСТВОМ
ПО ВЫСШЕМУ
ОБРАЗОВАНИЮ
«THE TIMES HIGHER
EDUCATION INTER-
NATIONAL AGENCY».**

**FROM SEPTEMBER
25 TO SEPTEMBER
27, 2018, THE
WORLD ACADEMIC
SUMMIT ORGANIZED
BY THE TIMES
HIGHER EDUCATION
INTERNATIONAL
AGENCY WAS HELD
AT THE NATIONAL
UNIVERSITY OF
SINGAPORE.**

ний и активно участвовали в опросе, проведенном во время саммита, для дальнейшего анализа и обобщения существующего опыта в этой области.

Понимание того, что образование и исследования являются ключевыми факторами в улучшении качества жизни и стимулировании экономического и социального развития сосуществует с ожиданием новых проблем в развитии высшего образования, перечень которых отчасти зависит от страны, но в основном имеет общий набор - финансовые, рекрутинговые, технологические, но в первую очередь проблемы, связанные со стандартами качества, соответствия новым требованиям современной жизни.

Очевидно, спокойная размеренная жизнь в университетских кампусах ушла в прошлое. Чтобы сохранить свой статус сегодня, многие мировые университеты стремятся освоить новые пространства и определить новые перспективы, например, в области коммерциализации научных исследований посредством инновационного предпринимательства, создания партнерств, так называемого синергетического сотрудничества [THE World Academic Summit, 2018].

Поиски в этом направлении были чрезвычайно разнообразными; некоторые университеты намного опередили остальных. Так, швейцарский федеральный технологический институт (ETH Zurich), который имеет богатую традицию обучения на основе проектов, разработал инновационный подход «конструктивного провала», то есть помещения студентов в среду, где они терпят неудачу, чтобы они могли учиться на своих ошибках и действительно расти как професси-

like Silicon Valley and Shanghai, where they work in start-ups during the day and study at partner universities in the evening.

Peking University adopted a different strategy - blurring the boundaries between disciplines. Created 10 interdisciplinary research institutes already give innovative ideas and actively cooperate with various companies [Bothwell, 2018].

The discussion at the plenary meeting of the Summit and in the sections showed that with the significant similarity of classical universities, national education systems have clearly expressed specific features. For example, Singapore has long been considered a producer of students who perform well on tests; even Singaporean schoolchildren regularly rank high in international tests conducted by the Organization for Economic Cooperation and Development, called the International Student Assessment Program. However, even Singapore experts admit that their students are creatively passive, they do not develop innovative ideas, and they do not support the competitive spirit [THE, 2018]. Minister for Education, Mr. Ong Ye Kung believes that a possible solution for the awakening of students' creativity may be not only flipped classes, but also the "flipped professors", as he put it. Obviously, he was talking about a radical restructuring of the methodology, strategy and tactics of the educational process by the professors.

In the same vein, is the paper of Sir Anton Muscatelli, principal and president of the University of Glasgow, who speaks about another - the third mission of professors - in addition to training and research. He sees this mission in knowledge exchange, that could be industrial innovation, or working on an important project around dealing with, for example, migrant crises [Bothwell, 2018].

Toronto's provost, Cheryl Regehr, said, that not to lose the creative researchers, they decided to share their best staff with business structures, they allow them to act as external

оналы и личности. Более того, как признал профессор этого института профессор Гузелла, студентам предлагалось решить проблемы, которые в принципе не имеют решения. Как оказалось, в Национальном университете Сингапура (NUS) также был реализован подход «конструктивного провала». При этом сингапурский университет ежегодно отправляет сотни студентов за границу в такие места, как Силиконовая долина и Шанхай, где они работают в стартап проектах в течение дня и учатся в университетах-партнерах в вечернее время.

Пекинский университет принял другую стратегию - размывание границ между дисциплинами. Созданные 10 междисциплинарных исследовательских институтов уже дают инновационные идеи и активно сотрудничают с различными компаниями [Bothwell, 2018].

Обсуждение на пленарном заседании и секциях саммита показало, что при зна-

consultants, creating joint employment structures and providing sheets of absence, strengthening links between the research university and employers, despite the problems associated with these types of employment [Basken, 2018].

The Corresponding Member Evelyn Welch, Royal College of London, spoke about another equally important topic. She addressed in her speech an acute problem of the need to change the ranking parameters when ranking universities. Every year it is becoming more and more obvious that the criteria for the first Shanghai International League Table in 2003, which had an impact on the higher education sector, had a habituation effect; most universities adapted to it, which began to produce the expected results according to the ranking. However, if universities were evaluated by different parameters, say, by the level of poverty around campuses, by per capita income within a radius of 20 km, no matter how unusual it might sound, they would have had to change radically. Other tasks would force universities to seek other solutions, perhaps more tied to the social needs of society.

Another example of changing research strategies was cited by Michael Spence, vice-chancellor of the University of Sydney, who said that Charles Perkins University Center had invited researchers from various fields of medicine, biology, business, architecture and agriculture, and proposed to solve the problems of treating obesity, diabetes, and cardiovascular disease. It is still difficult to talk about the results, but this experience shows that the real problem requires the work of different specialists within the same team [Ross, 2018].

THE PARTICIPANTS DEMONSTRATED UNDERSTANDING THE CHALLENGES FACING HIGHER EDUCATION SYSTEMS, REVIEWED REAL AND ACTUAL PROBLEMS DURING PRESENTATIONS AND DISCUSSIONS, AND ACTIVELY PARTICIPATED IN THE SURVEY CONDUCTED DURING THE SUMMIT FOR FURTHER ANALYSIS AND SYNTHESIS OF EXISTING EXPERIENCE IN THIS AREA.

УЧАСТНИКИ ПРОДЕМОНСТРИРОВАЛИ ПОНИМАНИЕ ВЫЗОВОВ, СТОЯЩИХ ПЕРЕД СИСТЕМАМИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, РАССМОТРЕЛИ РЕАЛЬНЫЕ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВО ВРЕМЯ ПРЕЗЕНТАЦИЙ И ОБСУЖДЕНИЙ И АКТИВНО УЧАСТВОВАЛИ В ОПРОСЕ, ПРОВЕДЕННОМ ВО ВРЕМЯ САММИТА, ДЛЯ ДАЛЬНЕЙШЕГО АНАЛИЗА И ОБОБЩЕНИЯ СУЩЕСТВУЮЩЕГО ОПЫТА В ЭТОЙ ОБЛАСТИ.

чительном сходстве классических университетов национальные системы образования имеют четко выраженные конкретные особенности. Например, Сингапур уже давно считается производителем студентов, которые хорошо выполняют тесты; даже сингапурские школьники регулярно занимают высокие места в международных тестах, проводимых Организацией экономического сотрудничества и развития, называемой Международной программой оценки студентов (International Student Assessment Program). Однако даже эксперты из Сингапура признают, что их ученики творчески пассивны, они не разрабатывают инновационные идеи, не поддерживают дух конкуренции в своей среде [THE, 2018]. Министр образования, г-н Онг Е Кунг считает, что для пробуждения творчества студентов нужны не только «перевернутые классы» (flipped classes), но и «перевернутые профессора», как он выразился. Очевидно, речь шла о радикальной перестройке методики, стратегии и тактики учебного процесса профессорско-преподавательским составом университетов.

В том же духе было выдержано выступление сэра Антона Маскателли, ректора и президента Университета Глазго, который говорил о третьей миссии профессоров - помимо обучения и исследований. Он видит эту миссию в обмене знаниями, которые могут быть индустриальными инновациями или работой над важным проектом, связанным, например, с кризисом миграций [Bothwell, 2018].

Проректор Торонто Шерил Реджер сказала, что во избежание потери творческих исследователей они

A Times Higher Education poll by a university in 2030, conducted among university leaders, showed that the majority of respondents believe that digital technology will not cancel campus-based learning. The model of the university, with its face-to-face teaching form, still has a healthy future. Although 63% of respondents believe that prestigious universities will offer a full course online by 2030, however, only 24% believe that online courses will be more popular than university ones by 2030, with against 53%. Only 19% believe that digital technology should completely replace human lectures by 2030, compared with 65 percent who disagree. The essence of the arguments "against" lies in the fact that human contact is still important

решили поделиться своим лучшим персоналом с бизнес-структурами, позволив им выступать в качестве внешних консультантов, создавать совместные структуры занятости и предоставлять листы отсутствия, укрепляя связи между исследовательским университетом и работодателями, несмотря на проблемы, связанные с этими видами занятости [Basken, 2018].

Член-корреспондент Эвелин Уэлч, Королевский колледж Лондона, осветила другую, не менее важную тему. В своей речи она поставила острую проблему необходимости изменения показателей при ранжировании университетов. С каждым годом становится все более очевидным, что

for fruitful learning and collaboration in research, as well as for instilling in students values and behaviors.

To understand the complex concept, they say, you need not only to read about it, but also to physically see someone who explains it. Jane Gatewood, vice-provost for global engagement at the University of Rochester in New York state, believes that the emotional argument for the value of the human factor is that when graduates — the most important source of university funding — return to campus, they don't talk about knowledge accumulated by them when they were students. Rather, they talk about their professors. Therefore, these things are crucial for them.

Moreover, some respondents believe that in the future, students will value personal participation in universities even more than they do now. This means that the Oxford / Cambridge model of learning, proven for decades and even centuries, based on tutorial-based classes, will retain its appeal to those who have an academic or financial choice of place of study.

Yang Hai Wen, vice president of the Southern Medical University in Guangzhou, China, was also skeptical about the likelihood of full digitalization of education by 2030. Some university leaders in the United States also emphasized that "living" universities, while maintaining a face-to-face interaction format, help young people become adults. However, researchers found that blended learning — a mixture of online learning and real life — exceeds each of them individually, offering the best of both learning formats.

EVERY YEAR IT IS BECOMING MORE AND MORE OBVIOUS THAT THE CRITERIA FOR THE FIRST SHANGHAI INTERNATIONAL LEAGUE TABLE IN 2003, WHICH HAD AN IMPACT ON THE HIGHER EDUCATION SECTOR, HAD A HABITUATION EFFECT.

С КАЖДЫМ ГОДОМ СТАНОВИТСЯ ВСЕ БОЛЕЕ ОЧЕВИДНЫМ, ЧТО КРИТЕРИИ ДЛЯ ПЕРВОГО ШАНХАЙСКОГО МЕЖДУНАРОДНОГО РЕЙТИНГА В 2003 ГОДУ, ОКАЗАВШЕГО ВЛИЯНИЕ НА СЕКТОР ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, ВЫЗВАЛИ ЭФФЕКТ ПРИВЫКАНИЯ.

критерии для первого Шанхайского международного рейтинга в 2003 году, оказавшего влияние на сектор высшего образования, вызвали эффект привыкания; большинство университетов, адаптированных к нему, начали получать ожидаемые результаты в соответствии с рейтингом. Однако, если бы университеты оценивались по другим параметрам, скажем, по уровню бедности вокруг кампусов, по доходу на душу населения в радиусе 20 км от университета, как бы необычно это ни звучало, им пришлось бы радикально измениться. Другие задачи заставили бы университеты искать другие решения, возможно, более связанные с социальными потребностями общества.

Другой пример изменения стратегий исследований привел Майкл Спенс, вице-канцлер Сиднейского университета, который сказал, что университетский центр Чарльза Перкинса пригласил исследователей из различных областей медицины, биологии, бизнеса, архитектуры и сельского хозяйства и предложил решить проблемы лечения ожирения, диабета и сердечно-сосудистых заболеваний. Пока сложно говорить о результатах, но этот опыт показывает, что реальная проблема требует работы разных специалистов в одной команде [Ross, 2018].

Опрос, проведенный Times Higher Education относительно университетов 2030 года, показал, что большинство респондентов считают, что цифровые технологии не заменят обучение в кампусе. Модель университета с его форматом обучения «лицом к лицу» по-прежнему имеет здоровое будущее. Хотя 63% респондентов считают, что престижные университеты будут

Another trend in the world educational system, which was indicated by the survey results, is that 55 percent of respondents from the survey predict that by 2030 they will train most of the mature students, in North America their share may be 63 percent. In this regard, professional development courses increase their popularity, while MOOCs have not reached the scale that was originally intended. Apparently, the lack of motivation of students by courses that are not included as constituent elements in the educational programs and do not provide professional competence affects the low level of completion of the MOOC, this trend was mentioned by Fabio Massaci, the representative of the rector for national and international ratings at the University of Trento in Italy.

In accordance with this attitude, it is not surprising that the majority of respondents also agree that science will develop primarily with the help of the human brain. When asked

предлагать полный курс онлайн к 2030 году, однако только 24% уверены, что онлайн-курсы станут более популярными, чем традиционные университетские к 2030 году, против 53%. Только 19% полагают, что цифровые технологии должны полностью заменить лекции преподавателя к 2030 году, по сравнению с 65% респондентов, которые не согласны. Суть аргументов «против» заключается в том, что человеческий контакт по-прежнему важен для плодотворного обучения и сотрудничества в исследованиях, а также для привития студентам соответствующей системы ценностей и поведения.

Чтобы понять сложную концепцию, говорят они, вам нужно не только прочитать об этом, но и физически увидеть кого-то, кто ее объяснит. Джейн Гейтвуд, проректор по глобальному взаимодействию в Университете Рочестера в штате Нью-Йорк, считает, что эмоциональный аргу-

whether they believe that artificial intelligence will ultimately compete with human researchers in creating new theories and knowledge, 50 percent of respondents disagreed or strongly disagreed, compared with 26 percent who agree.

Interestingly, the overall results show a significant geographic difference in opinions regarding technology. Leaders of Asian universities tend to be less conservative in their predictions for the future than representatives of other continents. They are more likely to believe that artificial intelligence will ultimately compete with human researchers. In addition, 35% of Asian leaders believe that the physical lecture will disappear by 2030; in North America, this figure is only 3 percent, and in Europe - 14 percent [Matthews, 2018].

The general feeling of concern and some confusion of higher education managers is evident in all countries of the world, not only the speeches of the speakers testify to this, but also the results of the survey conducted during the summit. Some of the above problems are relevant for Kazakhstan education, which with some time lag could face the set of problems discussed during the Singapore Summit, although it reacts to them more impulsively. The tendency toward a partly conservative model and methodology in the academic space of Kazakhstan can be explained not so much by the long traditions as in European and American universities, but by a lesser degree of digitalization than in Asian educational systems and, possibly, fatigue from the protracted reform process.

THE GENERAL FEELING OF CONCERN AND SOME CONFUSION OF HIGHER EDUCATION MANAGERS IS EVIDENT IN ALL COUNTRIES OF THE WORLD, NOT ONLY THE SPEECHES OF THE SPEAKERS TESTIFY TO THIS, BUT ALSO THE RESULTS OF THE SURVEY CONDUCTED DURING THE SUMMIT.

ОБЩЕЕ ЧУВСТВО БЕСПОКОЙСТВА И НЕКОТОРАЯ ХАОТИЧНОСТЬ МНЕНИЙ МЕНЕДЖЕРОВ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ОЧЕВИДНЫ ВО ВСЕХ СТРАНАХ МИРА, ОБ ЭТОМ СВИДЕТЕЛЬСТВУЮТ НЕ ТОЛЬКО РЕЧИ ДОКЛАДЧИКОВ, НО И РЕЗУЛЬТАТЫ ОПРОСА, ПРОВЕДЕННОГО В ХОДЕ САММИТА.

мент в пользу человеческого фактора заключается в том, что, когда выпускники - самый важный источник университетского финансирования - возвращаются в университетский городок, они говорят не о приобретенных ими знаниях в период учебы, но о своих профессорах. Очевидно, эти факторы имеют решающее значение для них.

Более того, некоторые респонденты считают, что в будущем студенты будут ценить личное присутствие и учебу в университетах даже больше, чем сейчас. Это означает, что модель обучения в Оксфорде / Кембридже, существующая десятилетиями и даже столетиями, основанная на учебно-ориентированных классах, сохранит свою привлекательность для тех, у кого есть академический или финансовый выбор места учебы.

Ян Хай Вэнь, вице-президент Южного медицинского университета в Гуанчжоу, Китай, также скептически настроен к вероятности полной оцифровки образования к 2030 году. Некоторые руководители университетов из Соединенных Штатов также подчеркнули, что «живые» университеты помогают молодым людям стать взрослыми. Однако исследователи обнаружили, что смешанное обучение - смесь онлайн-обучения и обучения «вживую» - превосходит каждое в отдельности, предлагая лучшее из обоих форматов обучения.

Еще одна тенденция в мировой образовательной системе, о которой свидетельствуют результаты опроса, заключается в том, что 55% респондентов прогнозируют, что к 2030 году они будут обучать большую часть студентов зрелого возраста, в Северной Америке их доля может составить 63%. В связи с этим курсы повышения квалификации становятся

ся все более популярными, в то время как массовые открытые онлайн курсы (МООС) не достигли того масштаба, который изначально планировался. По-видимому, отсутствие мотивации студентов по курсам, которые не включены в состав образовательных программ и не обеспечивают профессиональную компетентность, влияет на низкий уровень завершения МООС, эта тенденция была упомянута в докладе Фабио Массачи, представителя ректора по национальному и международному ранжированию в Университете Тренто в Италии.

В соответствии с этим отношением неудивительно, что большинство респондентов также согласны с тем, что наука будет развиваться в первую очередь с помощью человеческого мозга. Когда их спросили, считают ли они, что искусственный интеллект в конечном итоге будет конкурировать с исследователями в создании новых теорий и знаний, 50% не согласились или категорически не согласились, по сравнению с 26 %процентами, которые выразили согласие.

Интересно, что общие результаты показывают значительную географическую разницу во мнениях относительно технологий. Лидеры азиатских университетов, как правило, менее консервативны в своих прогнозах на будущее, чем представители других континентов. Они с большей вероятностью верят, что искусственный интеллект в конечном итоге будет конкурировать с человеком. Кроме того, 35% лидеров Азии считают, что «живая» лекция исчезнет к 2030 году; в Северной Америке этот показатель составляет всего 3%, а в Европе - 14% [Matthews, 2018].

Общее чувство беспокойства и некоторая хаотичность мнений менеджеров высшего образования очевидны во всех странах мира, об этом свидетельствуют не только речи докладчиков, но и результаты опроса, проведенного в ходе саммита. Некоторые из вышеуказанных проблем имеют отношение и к образованию в Казахстане, кото-

рый, возможно, с некоторым временным отставанием также столкнется со многими проблемами, обсуждавшимися на саммите в Сингапуре, хотя он реагирует на них более импульсивно. Тенденция к несколько консервативной модели и методологии в академическом пространстве Казахстана объясняется не столько долгими традициями, как в европейских и американских университетах, сколько меньшей степенью цифровизации, чем в азиатских образовательных системах и, возможно, усталостью от затянувшегося процесса реформ.

References / Источники:

1. 10times. (2018). Retrieved from <https://10times.com/world-academic-summit-singapore>. Accessed on 08.10.2018.
2. THE World Academic Summit. (2018). Retrieved from <http://www.theworldsummitseries.com/events/the-world-academic-summit-2018/custom-18-959e1e6cf1da41e0a093350cec4d7fdd.aspx>. Accessed on 08.10.2018.
3. Bothwell, E. (2018) Lecturers 'must create culture of constructive failure'. Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/news/lecturers-must-create-culture-constructive-failure>. Accessed on 08.10.2018.
4. Times Higher Education, (2018). Retrieved from <https://www.tieshighereducation.com/news/video-conversation-ye-kung-minister-education-singapore>. Accessed on 08.10.2018.
5. Bothwell, E. (2018) Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/news/german-university-open-museum-showcase-research-impact>. Accessed on 08.10.2018.
6. Basken, P.,(2018) Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/news/academia-shares-research-stars-industry-avoid-losing-them>. Accessed on 08.10.2018.
7. Ross, J., (2018). Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/news/new-metrics-needed-encourage-interdisciplinary-research>. Accessed on 08.10.2018.
8. Matthews, D., (2018) Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/features/how-will-technology-reshape-university-2030>. Accessed on 08.10.2018.

THE THIRD QUARTER MARKS THE END OF RUSSIA'S EXPANSIONARY CYCLE

KANAT MAKHANOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ТРЕТИЙ КВАРТАЛ ЗАВЕРШАЕТ ЦИКЛ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА РОССИИ

The latest statistics by the Federal State Statistics Service of Russia (Rosstat) [1] reveals a deceleration of the real disposable income¹ (RDI) growth. In August of 2018, the RDI growth turned negative for the first time measured in month-to-month terms showing a 0.9% decrease and in September, it reached negative 1.5%. As a result, the third quarter has shown a 0.0% change in RDI after two quarters of growth despite real GDP growth of 1.3% and 1.9% during the first and second quarters of 2018 respectively. In one of the recent reports of the Ministry of Economic Development [2], the GDP growth in the Russian Federation based on preliminary estimates revealed a 1.1% real GDP growth in August and 1.8% growth in July measured in year-to-year terms. According to the report, in the third quarter of 2018 the GDP growth slowed down to 1.3% after 1.3% and 1.9% growth after in the first and second quarters of 2018 relative to the same period of 2017.

These and other data indicate that there is a deceleration of the Russian economy and there is a high risk that the next quarter would show a negative growth of RDI again since 2017 whereas the real GDP growth

Последние статистические данные Федеральной службы государственной статистики (Росстат) [1] показывают замедление роста реального располагаемого дохода (РРД). В августе 2018 года рост РРД в расчете месяц к месяцу в течение нескольких месяцев впервые показал отрицательную динамику -0,9%, а в сентябре он опустился еще ниже – до -1,5%. В результате третий квартал продемонстрировал изменение РРД на 0,0% после двух кварталов роста, несмотря на рост реального ВВП на 1,3% и 1,9% в течение первого и второго кварталов 2018 года соответственно. В одном из последних отчетов Министерства экономического развития [2] рост ВВП в Российской Федерации на основе предварительных оценок показал 1,1% в августе и 1,8% реального роста в июле, измеряемый в годовом исчислении. Согласно отчету, в третьем квартале 2018 года рост ВВП замедлился до 1,3% после роста на 1,3% и 1,9% в первом и втором кварталах 2018 года по сравнению с теми же периодами 2017 года.

Эти и другие данные указывают на замедление российской экономики, и существует высокий риск того, что следующий квартал снова продемонстрирует отрицательный рост РРД впервые с 2017 года, тогда как реальный рост ВВП может стать отрицательным уже в 2019 году. Нынешний рост ВВП России наблюдается на протяжении восьми

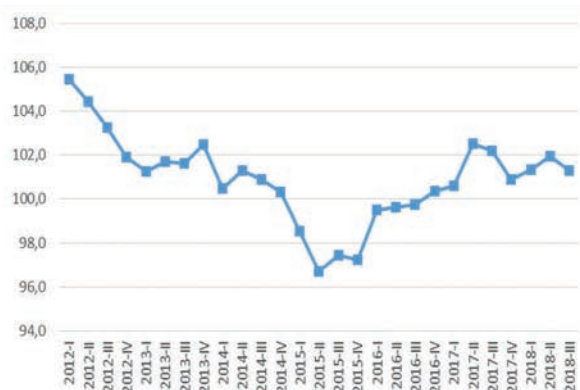
¹ Real disposable income is income minus mandatory payments, adjusted for the consumer price index.

might turn negative starting with 2019. The current GDP growth of Russia lasts eight quarters and before that, it had been in contraction for seven consecutive quarters. Similarly, we can see that positive trends that began in within the last year do not show any signs of further development. The retail turnover presented a rather good growth in the second quarter of 2018 reaching 2.9%. On the other hand, we can see that such an important indicator of the business cycle as Industrial Production Index, which measures a periodic real change of the aggregate industrial output in the economy, slides down to 2.1% in September after an accelerating growth that lasted until July of 2018 as it is plotted in Figure 1 below:

Figure 1: Dynamics of indices of GDP, RDI, Retail Turnover and Industrial Production in Russia

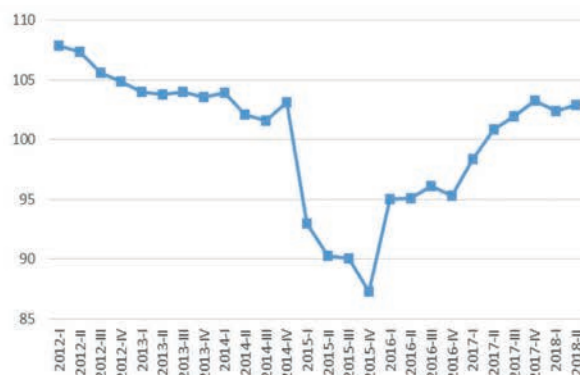
a) GDP index

Индекс ВВП

c) Retail Turnover index

Индекс розничного товарооборота

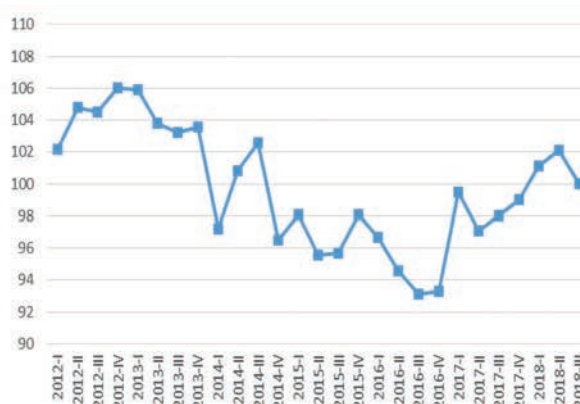
Source: Rosstat and Ministry of Economic Development of Russia

кварталов, до этого он снижался в течение семи кварталов подряд. Аналогичным образом, можно заметить, что позитивные тенденции, которые начались в прошлом году, не показывают никаких признаков дальнейшего развития. Розничный товарооборот показал заметный рост во втором квартале 2018 года и составил 2,9%. С другой стороны, мы видим, что такой важный показатель деловой активности, как индекс промышленного производства, который указывает на периодическое реальное изменение совокупного объема промышленного производства в экономике, снизился до 2,1% в сентябре после ускорения роста, который продолжался до июля 2018 года, как показано на рисунке 1 ниже:

Рисунок 1: Динамика показателей ВВП, РРД, розничного товарооборота и промышленного производства в России

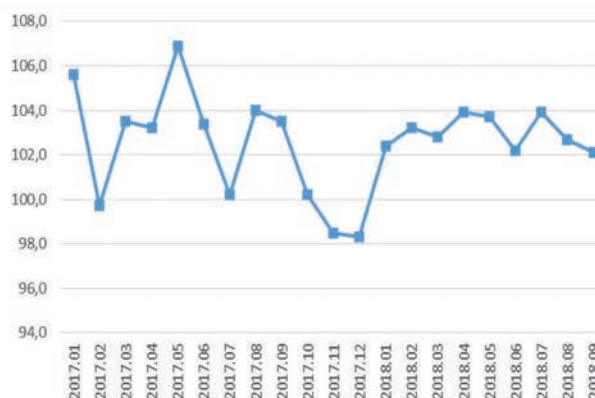
b) RDI index

Индекс РРД

d) Industrial Production index

Индекс промышленного производства

Источник: Росстат и Минэкономразвития России

Thus, we can see that the positive trends set at the beginning of 2018 do not find further continuation. The Ministry of Economic Development of Russia explains the slowdown of the GDP growth in the third quarter of 2018 by the decline in agriculture whereas the rest of the sectors have shown average growth rates [2]. The main contribution to the GDP growth in the third quarter of 2018 was made by industrial activities (0.6 percentage points). However, we can observe a deceleration of growth of the industrial sector. Thus, in July the industrial sector has shown a 3.9% of real growth whereas in August and September it went down to 2.7% and 2.1% respectively, which resulted in 2.9% of growth in the third quarter. Here it is important to point out that the deterioration of the dynamics of the entire industrial sector is overwhelmingly due to manufacturing industries and particularly to more sophisticated industries. Thus, accord-

WE CAN SEE THAT THE POSITIVE TRENDS SET AT THE BEGINNING OF 2018 DO NOT FIND FURTHER CONTINUATION.

ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ, УСТАНОВЛЕННЫЕ В НАЧАЛЕ 2018 ГОДА, НЕ НАХОДЯТ ДАЛЬНЕЙШЕГО ПРОДОЛЖЕНИЯ.

Таким образом, мы видим, что положительные экономические тенденции, установленные в начале 2018 года, не находят дальнейшего продолжения. Министерство экономического развития России объясняет замедление роста ВВП в третьем квартале 2018 года главным образом сокращением производства в сельском хозяйстве, тогда как остальные сектора показали умеренные темпы роста [2]. Основной вклад в рост ВВП в третьем квартале 2018 года составил промышленный сектор (0,6 процентных пункта). Однако мы наблюдаем замедление роста промышленного сектора. Так, например, в июле промышленный сектор продемонстрировал 3,9% реального роста, тогда как в августе и сентябре он снизился до 2,7% и 2,1% соответственно, что привело к 2,9% роста в третьем квартале. Здесь важно отметить, что ухудшение динамики всего промышленного сектора в основном связано с обрабатывающей промышленно-

ing to the Ministry of Economic Development of Russia, contraction in the manufacture of other vehicles and equipment industry was due mainly to a sharp decline in the production of aircraft, including spacecraft, and relevant equipment with -45.2% in September in year-to-year terms after near-zero dynamics in August [2]. At the same time, the data by the Ministry of Economic Development show that the extractive industry is increasing very rapidly with 3.2%, 4.5% and 6.9% of growth in July, August and September of 2018. This acceleration in the extractive industry is primarily due to a turn to increase oil production, which in September, according to the Ministry of Energy of Russia, updated the post-Soviet maximum (11.36 million barrels/day) [2].

Before recently, agriculture had been considered as one of the pillars of the Russian economy and successful examples of the import substitutions, which was declared as a response measure to the economic sanctions of western countries against Russia [3]. How-

стью и особенно с более технологически сложными и наукоемкими отраслями. Так, по данным Минэкономразвития России, сокращение производства автомобилей и оборудования было обусловлено главным образом резким сокращением производства самолетов, в том числе космических аппаратов и соответствующего оборудования с -45,2% в сентябре, летнего периода после почти нулевой динамики в августе [2]. В то же время данные Минэкономразвития показывают, что горнодобывающая промышленность очень быстро растет и показала рост в 3,2%, 4,5% и 6,9% в июле, августе и сентябре 2018 года соответственно. Это ускорение в добывающей промышленности осуществляется главным образом за счет увеличения добычи нефти, которая в сентябре, по данным Минэнерго России, обновила постсоветский максимум (11,36 миллиона баррелей в день) [2].

До недавнего времени сельское хозяйство считалось одним из столпов российской экономики и успешным примером поли-

ever, since starting from the second quarter of 2018 we can observe a decline in the agricultural sector as well. Thus, in 2018 the growth rate in agriculture went down from 2.3% in May to 0.9% in August and turned negative 10.8% in September. The reduction in agriculture is mainly explained by lower yields and a reduction in the acreage of a number of crops. Moreover, the contribution to the deterioration of the annual dynamics of crop production was made by the high base of August last year, when due to a shift in the harvesting schedule, catching up was observed.

It is important to note that the overall deceleration of the growth rate of the Russian economy occurs under conditions of high oil prices and record high volumes of its production. Thus, according to the report by the Ministry of Economic Development, in September, the average price of Urals crude increased to \$78.1 per barrel from \$71.5 a barrel in July. At the same time, by late September, oil prices exceeded \$80 per barrel and reached maximum levels since November 2014. However, such an important seemingly positive factors that must drive the Russian economy up-

тики импортозамещения, которое было объявлено в качестве меры реагирования на экономические санкции западных стран против России [3]. Однако, начиная со второго квартала 2018 года, можно заметить снижение и в сельскохозяйственном секторе. Так, в 2018 году темпы роста в сельском хозяйстве снизились с 2,3% в мае до 0,9% в августе и оказались отрицательными 10,8% в сентябре. Сокращение сельского хозяйства объясняется главным образом более низкими урожаями и сокращением площадей посевов. Более того, ухудшение годовой динамики производства сельскохозяйственных культур было обусловлено высокой базой августа прошлого года, когда из-за сдвига графика сбора урожая наблюдался большой объем сельскохозяйственной продукции.

Важно отметить, что общее замедление темпов роста российской экономики происходит в условиях высоких цен на нефть и рекордных объемов ее производства. Так, по данным Минэкономразвития, в сентябре средняя цена на нефть марки Urals увеличилась до 78,1 доллара за баррель с 71,5 доллара за баррель в июле. В то же

wards produces a little positive effect.

Putting everything together, it becomes clear that the economy of Russia is about to finish its expansionary cycle and to start entering in a cycle of a recession that would last for other several quarters. Such important components of the economy as household consumption, industry and investments have very reduced effects in order to maintain even a slight positive economic growth. Ironically, the overall situation is aggravated by the proper plans of the Government of Russia to handle the economic situation. The intentions to increase the tax revenue, the pension reform that is being carried out, the plan of de-dollarization and the overall tension around Russian foreign policy creates a highly negative environment for consumption as well as investments. Thus, for instance, a research revealed that at the end of the second quarter of 2018, half of the Russian population (50%) expected that the worst times for the country were ahead. Higher levels of pessimism were registered before only twice in the entire modern history of the Russian Federation: one in the first half of the 1990s and the second in the winter of 2016 [4]. The Rosstat in its latest measure of the Consumer Confidence Index² revealed the index decreased by 6 percentage points and amounted to (-14%) in the third quarter of 2018 compared to the second quarter of 2018 [5]. It has also been revealed that the reduction in foreign direct investment in the third quarter reached \$6 billion dollars being the largest fall during the entire history of the current account balance of Russia [6]. These and other indicators can easily be interpreted

2 Consumer Confidence Index is an indicator reflecting aggregate consumer expectations of the population and is based on their activities of savings and spending.

IT IS IMPORTANT TO POINT OUT THAT THE DETERIORATION OF THE DYNAMICS OF THE ENTIRE INDUSTRIAL SECTOR IS OVERWHELMINGLY DUE TO MANUFACTURING INDUSTRIES AND PARTICULARLY TO MORE SOPHISTICATED INDUSTRIES.

УХУДШЕНИЕ ДИНАМИКИ ВСЕГО ПРОМЫШЛЕННОГО СЕКТОРА В ОСНОВНОМ СВЯЗАНО С ОБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ И ОСОБЕННО С БОЛЕЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ СЛОЖНЫМИ И НАУКОЕМКИМИ ОТРАСЛЯМИ.

время к концу сентября цены на нефть превысили 80 долларов за баррель и достигли максимального уровня с ноября 2014 года. Однако такие важные, казалось бы, позитивные факторы, которые должны стимулировать рост российской экономики, оказывают небольшое положительное влияние.

Все вышеизложенные факты показывают, что экономика России подходит к завершению своего цикла роста и входит в цикл рецессии, который продлится еще несколько кварталов. Такие важные компоненты экономики, как потребление домашних хозяйств, промышленность и инвестиции оказывают недостаточное воздействие, чтобы поддерживать даже небольшой позитивный экономический рост. Как ни странно, общая ситуация усугубляется текущими планами правительства России по урегулированию экономической ситуации. Различные меры по увеличению налоговых поступлений, проводимая пенсионная реформа, план дедолларизации и общая напряженность вокруг внешней политики России создают крайне негативную среду для потребления, а также для инвестиций. Так, например, социальный опрос показал, что в конце второго квартала 2018 года половина российского населения (50%) ожидала, что худшие времена для страны будут впереди. Более высокие уровни пессимизма регистрировались только дважды в течение всей современной истории Российской Федерации: в первой половине 1990-х годов и зимой 2016 года [4]. Росстат в последней оценке индекса потребительского доверия показал, что индекс снизился на 6 процентных пунктов и составил -14% в третьем квартале 2018 года по сравнению со вторым кварталом 2018 года [5]. Также было выявлено, что сокращение прямых иностранных инвестиций в

as clear signs of deterioration of economic expectations among population and worsening of the investment climate.

Many official reports concerning the economic performance of Russia in the third quarter of 2018 show clear signs of a slowdown of the economic growth of Russia and the deterioration of the welfare of the households. Such key real economic sectors as industry as well as agriculture presented very sluggish and even negative growth rates. Moreover, the general economic decline is present even under such stark positive factors as high oil prices combined with record high production of crude oil. At the same time, based on latest data, we can observe a strong deterioration of the economic expectations of the population, which is caused by the current economic situation as well as the plans of the government of Russia regarding the mitigation of the upcoming economic decline. The studies revealed also that the intentions of the government of Russia also produce negative sentiments among investors and causes huge outflows of capital and investments. These and other indicators present signs of the end the expansionary part of the current business cycle and the beginning of its contractionary part that will probably start in the fourth quarter of 2018. □

References / Источники:

- [1] – Russian Federation Federal State Statistics Service, (2018): "Standards of Living – IV" (Uroven' zhizni naseleniya), preliminary statistical release, from http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/level/# accessed on 18.10.2018.
- [2] – Ministry of Economic Development of the Russian Federation, (2018): "Picture of Business Activity" (Kartina Delovoy Aktivnosti), September release 2018, from <http://economy.gov.ru/minrec/about/structure/depmacro/201820095> accessed on 19.10.2018 accessed on 18.10.2018.

IT IS IMPORTANT TO NOTE THAT THE OVERALL DECELERATION OF THE GROWTH RATE OF THE RUSSIAN ECONOMY OCCURS UNDER CONDITIONS OF HIGH OIL PRICES AND RECORD HIGH VOLUMES OF ITS PRODUCTION.

ОБЩЕЕ ЗАМЕДЛЕНИЕ ТЕМПОВ РОСТА РОССИЙСКОЙ ЭКОНОМИКИ ПРОИСХОДИТ В УСЛОВИЯХ ВЫСОКИХ ЦЕН НА НЕФТЬ И РЕКОРДНЫХ ОБЪЕМОВ ЕЕ ПРОИЗВОДСТВА.

третьем квартале достигло 6 миллиардов долларов, что является самым большим спадом за всю историю баланса текущего счета в России [6]. Эти и другие показатели можно легко интерпретировать как явные признаки ухудшения экономических ожиданий среди населения и ухудшения инвестиционного климата.

Многие официальные отчеты об экономических показателях России в третьем квартале 2018 года свидетельствуют о явных признаках замедления экономического роста России и ухудшения благосостояния домашних хозяйств. Такие ключевые реальные сектора экономики, как промышленность и сельское хозяйство демонстрируют очень медленные и даже отрицательные темпы

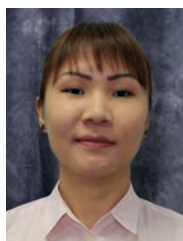

www.fxteam.ru

3. [3] – Report about the results of the expert-analytical event, (2015): "Analysis and evaluation of the effectiveness of state measures support aimed at facilitating import substitution in the agro-industrial and fisheries complexes in 2014 and the expired period of 2015", From the decision of the Collegium of the Accounts Chamber of the Russian Federation of December 4 2015 No. 56K (1067), <http://audit.gov.ru/upload/iblock/232/2327a93cb36dcb9ff-476b79c9d037445.pdf>, accessed on 21.10.2018.
4. [4] - The Central Bank of The Russian Federation, (2018): "Inflationary Expectations and Consumer Public Sentiment" (Inflyatsionnyye ozhidaniya i potrebitel'skiye nastroyeniya naseleniya), June 6 release 2018, from http://cbr.ru/Collection/Collection/File/6684/Inf_exp_18-06.pdf accessed on 21.10.2018.
5. [6] - National Research Institute by the High School of Economics, 2018: Sanction Risks: "Non-Residents Leave the Ruble Assets" (Sanktsionnyye riski: nerezidenty ukhodyat iz rublovykh aktivov), October 12 release #160, from https://dcenter.hse.ru/data/2018/10/12/1155746141/KGB_160.pdf accessed on 21.10.2018.

роста. Более того, общий экономический спад присутствует даже при таких резких позитивных факторах, как высокие цены на нефть в сочетании с рекордно высоким уровнем добычи сырой нефти. В то же время, исходя из последних данных, отмечается значительное ухудшение экономических ожиданий населения, что обусловлено нынешней экономической ситуацией, а также планами правительства России относительно смягчения надвигающегося экономического спада. Исследования показали также, что намерения правительства России создают негативные настроения среди инвесторов и вызывают огромный отток капитала и инвестиций. Эти и другие индикаторы являются признаками конца экспансионистской части текущего бизнес-цикла и началом его сдерживающей части, которая, вероятно, начнется в четвертом квартале 2018 года. □

GEOSTRATEGIC GAMES IN THE INDIAN OCEAN: THE CASE OF THE MALDIVES

ALBINA MURATBEKOVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКИЕ ИГРЫ В ИНДИЙСКОМ ОКЕАНЕ: ПРИМЕР МАЛЬДИВСКИХ ОСТРОВОВ

At the end of September 2018, the Maldives, a small islands state, linking through the sea lanes East Asia to the Middle East, played a key role in the geostrategic games taking place in the Indian Ocean. The reason was the presidential election held in the Maldives on September 23, 2018, as a result of which Ibrahim Mohamed Solih won the election in the race against incumbent president Abdulla Yameen, who was seeking re-election for a second five-year term. As the Indian Ocean region is famous for its geostrategic rivalry between the United States and China in the West Pacific, as well as China and India in the Indian Ocean, geopolitical preferences of small island states play a crucial role in balancing the interests and influence of world powers. Therefore, the results of the election in the Maldives were seen as a turning point in China's position in the Indian Ocean.

For the Maldives, the outcome of the recent election meant a victory of the democratic forces and pro-Indian candidate Mr. Solih. It is also considered as a strategic victory of India that questions Chinese initiatives in the region. Delhi's main concerns are around the Belt and Road Initiative (BRI) projects that were widely supported by President Abdulla Yameen. During his presidency, the Maldives had cordial relations with China and

В конце сентября 2018 года Мальдивы – небольшое островное государство, связывающее через морские пути Восточную Азию с Ближним Востоком, – сыграли ключевую роль в геостратегических играх, разворачивающихся в Индийском океане. Причиной послужили президентские выборы в Мальдивской Республике, состоявшиеся 23 сентября 2018 года, по итогам которых Ибрагим Мохамед Солих одержал победу в гонке против действующего президента Абдуллы Ямина, надеявшегося переизбраться на второй пятилетний срок. Поскольку регион Индийского океана славится геостратегической конкуренцией между США и Китаем в западной части Тихого океана, а также между Китаем и Индией в Индийском океане, геополитические предпочтения островных государств играют решающую роль в балансировании интересов и влияния мировых держав. Следовательно, результаты выборов на Мальдивах стали рассматриваться в качестве поворотного пункта в политике Китая в Индийском океане.

Для Мальдивской Республики результаты недавних выборов означают победу демократических сил и проиндийского кандидата г-на Солиха. Также это считается стратегической победой Индии, которая ставит под сомнение китайские инициати-

welcomed numerous infrastructure projects by signing a memorandum of understanding in 2014, which brought the Maldives into the Maritime Silk Road component of the BRI, as well as a free trade agreement in December 2017 [Asia Times, 2018]. In addition, economic relations boomed with Chinese investments that supported a number of large-scale projects, including the 2-km long bridge to connect the country's major airport to the capital city and several long-term leases on small Maldivian islands [Financial Times, 2018]. Now there is a concern in Beijing that similar to Malaysia, where the pro-Chinese government was ousted during the last election, the newly elected leader of the Maldives would initiate an intensified scrutiny of Chinese investments.

However, for the new administration,

“

THE INDIAN OCEAN REGION IS FAMOUS FOR ITS GEOSTRATEGIC RIVALRY BETWEEN THE UNITED STATES AND CHINA IN THE WEST PACIFIC, AS WELL AS CHINA AND INDIA IN THE INDIAN OCEAN.

ИНДИЙСКИЙ ОКЕАН СЛАВИТСЯ ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНЦИЕЙ МЕЖДУ США И КИТАЕМ В ЗАПАДНОЙ ЧАСТИ ТИХОГО ОКЕАНА, А ТАКЖЕ МЕЖДУ КИТАЕМ И ИНДИЕЙ В ИНДИЙСКОМ ОКЕАНЕ.

”

вы в регионе. Основную обеспокоенность Дели вызывают проекты в рамках инициативы «Один пояс и один путь» (BRI), которые широко поддерживались президентом Абдуллой Ямином. Во время его президентства, Мальдивы установили теплые отношения с Китаем и положительно встречали многочисленные инфраструктурные проекты, подписав меморандум о взаимопонимании в 2014 году, в результате чего Мальдивы стали участником проекта «Морской Шелковый путь» в рамках BRI, а также подписали соглашение о свободной торговле в декабре 2017 года. К тому же, экономические отношения получили бурное развитие благодаря китайским инвестициям, которые профинансировали ряд масштабных проектов, включая мост длиной 2 км, соединяющий главный аэропорт страны со столицей, и ряд долгосрочных

it might be difficult to deviate even from unfavorable commitments of the ongoing projects, as the Chinese investments and loans constitute approximately 80% of the Maldives' total debt [Financial Times, 2018]. Consequently, taking into account this financial burden of the country that relies heavily on tourism, China will likely remain an influential player in the Maldives.

At the same time, for India, the pro-Indian leader may give an opportunity to re-establish the Indian influence in the Maldives and counter China's growing influence in the Indian Ocean region. India traditionally had good ties with the Maldives but they became strained due to recent speculations about China building a military port in the Maldives that would impinge India's strategic interests in the Indian Ocean. Both China and India have long been competing for the influence

арендных проектов на небольших островах Мальдивского архипелага [Financial Times, 2018]. Теперь в Пекине опасаются, что подобно Малайзии, где прокитайское правительство было смещено в результате последних выборов, новоизбранный лидер Мальдив начнет осуществлять строгий контроль над китайскими инвестициями.

Однако для новой администрации будет трудно уклониться даже от невыгодных обязательств по текущим проектам, так как китайские инвестиции и займы составляют около 80% от общей задолженности Мальдивской Республики [Financial Times, 2018]. Следовательно, принимая во внимание такое финансовое бремя страны, очень существенно зависящей от туризма, Китай, вероятно, останется влиятельным игроком на Мальдивах.

В то же время для Индии, проиндийский

in the Maldives, with China taking the lead in the last four years. On the contrary, the newly elected president declared shortly after the election that India is a “closest ally” in the region. For India, the Maldives is within the regional sphere of influence due to its geographic proximity, economic, security and political connections, therefore India is highly interested in counter-balancing Chinese initiatives both in this island state and the region [Nikkei Asian Review, 2018].

For the United States, which also has concerns with the growing influence of China in the Indian Ocean, the election result may have implications for its regional strategy. The Trump Administration's National Security Strategy from December 2017 stated:

THE RESULTS OF THE ELECTION IN THE MALDIVES WERE SEEN AS A TURNING POINT IN CHINA'S POSITION IN THE INDIAN OCEAN.

РЕЗУЛЬТАТЫ ВЫБОРОВ НА МАЛЬДИВАХ СТАЛИ РАССМАТРИВАТЬСЯ В КАЧЕСТВЕ ПОВОРОТНОГО ПУНКТА В ПОЛИТИКЕ КИТАЯ В ИНДИЙСКОМ ОКЕАНЕ.

лидер может предоставить возможность восстановить влияние на Мальдивах и противостоять растущему влиянию Китая в регионе Индийского океана. Индия традиционно поддерживала хорошие отношения с Мальдивами, но они обострились из-за недавних неподтвержденных сообщений о строительстве Китаем военного порта на Мальдивах, что стало бы посягательством на стратегические интересы Индии в Индийском океане. И Китай, и Индия давно конкурируют за влияние на Мальдивах, но в последние четыре года Китай перехватил лидерство. Однако недавно избранный президент заявил вскоре после выборов, что Индия является «ближайшим союзником» в регионе. Для Индии, Мальдивы находятся в пределах региональной сферы влияния из-за географической близости, экономических и политических связей, а также взаимодействия в области безопасности, следовательно, Индия весьма заинтересована в противодействии китайским инициативам как в этом островном государстве, так и в регионе [Nikkei Asian Review, 2018].

Для США, которые также обеспокоены растущим влиянием Китая в Индийском океане, результаты выборов могут иметь последствия для их региональной стратегии. В принятой в декабре 2017 года Стратегии национальной безопасности администрации Трампа заявлялось, что «в Индо-Тихоокеанском регионе происходит геополитическая конкуренция между свободными и репрессивными видениями мирового порядка» [Congressional Research Service, 2018]. Следовательно, поскольку Вашингтон уже давно играет важную роль в Индийском океане, его подход к оказанию влияния на интересы Китая и Индии в регионе Индийского океана может сыграть значительную роль.

Поэтому возникает вопрос, почему

"a geopolitical competition between free and repressive visions of world order is taking place in the Indo-Pacific region" [Congressional Research Service, 2018]. Hence, as Washington has an established role in the Indian Ocean, its approach to influencing Chinese and Indian interests in the Indian Ocean region might play a significant role.

So, the question arises why major powers as China, India, and the United States are closely engaged in the internal politics of a tiny island with a population of little more than 400,000 people. Moreover, why do they need to be present in the Indian Ocean? There are several points that explain their interest.

Firstly, the rivalry to influence small nations is driven by Chinese initiatives in the region and the reactions of India and the United States toward them. The competition is largely underpinned in seaborne trade and energy routes. The Indian Ocean region is strategically important due to its transportation routes that account for more than 80% of the world's seaborne oil and trade transit, in addition to the deployment of substantial military forces. Thus, for China, the primary objective in the Indian Ocean is to protect trade and oil transportation routes. Being dependent on the Middle Eastern oil, China is interested in securing its ships carrying oil from the Gulf States. Therefore, China attempts to minimize its vulnerabilities through the BRI projects, by expanding its trade and energy routes, while enhancing its political influence in the Indian Ocean region. On the other hand, India that strives for playing a central role in the Indian Ocean diplomacy through the naval force establishment, trade and infrastructure development, is also deeply involved in the geopolitics of the Indian Ocean. As for the United States, its interest

CHINA ATTEMPTS TO MINIMIZE ITS VULNERABILITIES THROUGH THE BRI PROJECTS, BY EXPANDING ITS TRADE AND ENERGY ROUTES, WHILE ENHANCING ITS POLITICAL INFLUENCE IN THE INDIAN OCEAN REGION.

КИТАЙ ЗАИНТЕРЕСОВАН В УМЕНЬШЕНИИ СВОЕЙ УЯЗВИМОСТИ ПОСРЕДСТВОМ ПРОЕКТОВ В РАМКАХ BRI, РАСШИРЯЯ СВОИ ТОРГОВЫЕ И ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ МАРШРУТЫ И ОДНОВРЕМЕННО УСИЛИВАЯ СВОЕ ПОЛИТИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ В РЕГИОНЕ ИНДИЙСКОГО ОКЕАНА.

крупные державы, такие как Китай, Индия и США, тесно вовлечены во внутреннюю политику маленького островного государства с населением чуть более 400 тыс. человек. Более того, почему им необходимо присутствовать в Индийском океане? Их интерес объясняется несколькими моментами.

В первую очередь, соперничество за влияние на малые страны обусловлено китайскими инициативами в регионе и реакцией на них Индии и США. Конкуренция в значительной степени опирается на морские торговые и энергетические маршруты. Помимо размещения значительного количества вооруженных сил, регион Индийского океана является стратегически важным из-за транспортных маршрутов, на которые приходится более 80% морского нефтяного и торгового транзита в мире. Таким образом, для Китая основной задачей в Индийском океане является защита торговых и нефтетранспортных маршрутов. Будучи зависимым от ближневосточной нефти, Китай заинтересован в обеспечении безопасности своих судов, перевозящих нефть из государств Персидского залива. Поэтому Китай пытается уменьшить свою уязвимость посредством проектов в рамках BRI, расширяя свои торговые и энергетические маршруты и одновременно усиливая свое политическое влияние в регионе Индийского океана. С другой стороны, Индия, которая стремится играть центральную роль в дипломатии Индийского океана, через создание военно-морских сил, торговлю и развитие инфраструктуры, также глубоко вовлечена в геополитику Индийского океана. Что касается США, их интерес к Индийскому океану, заявленный в индийско-тихоокеанской стратегии Трампа, заключается в контроле над Малаккским проливом, который они могут заблокировать в случае эскалации

in the Indian Ocean, declared in Trump's Indo-Pacific strategy, is in controlling the Strait of Malacca that it could block in case of an escalation of the South China Sea disputes or an outright war with China over Taiwan [Forbes, 2018].

Secondly, the security implications of Chinese ports in the Indian Ocean worry regional powers. China's overseas facilities based in Djibouti, Somalia, and Gwadar, Pakistan are seen as Chinese outposts, in addition to the facilities in Karachi and the Seychelles that are already utilized by China's People's Liberation Army Navy (PLAN) for replenishment and refueling. Although China promotes infrastructure and trade development, these ports could potentially be of dual, civil and military, use [Forbes, 2018]. Other regional powers assume that the presence of the PLAN in the Indian Ocean will continue to grow and are therefore interested in controlling the Chinese influence in the region.

споров в Южно-Китайском море или прямой войны с Китаем из-за Тайваня [Forbes, 2018].

Во-вторых, региональные державы беспокоят возможные последствия появления китайских портов в Индийском океане для сферы безопасности. Зарубежные объекты Китая, расположенные в Джибути (Сомали) и Гвадаре (Пакистан), рассматриваются как китайские форпосты, в дополнение к базам в Карачи и на Сейшельских островах, которые уже используются Военно-морским флотом Народно-освободительной армии Китая (ВМФ НОАК) для снабжения и дозаправки. Несмотря на то, что Китай содействует развитию инфраструктуры и торговли, эти порты потенциально могут иметь двойное предназначение – гражданское и военное [Forbes, 2018]. Другие региональные державы предполагают, что присутствие ВМФ НОАК в Индийском океане будет продолжать расти и поэтому заинтересованы в сдерживании влияния

Thus, the island nations of the Indian Ocean region have an immense strategic importance due to their location close to the sea lanes that link the energy-rich Middle East with dynamically growing East Asia, as well as security implications of the above-mentioned Chinese seaports. To ensure maritime security and economic advantage in the region, major powers are competing to influence small island states, which include, besides the Maldives, the islands of Socotra (Yemen), Madagascar, Mauritius, and the Seychelles. The proximity to sea lines of communication that allows to control maritime transit of traded goods is the main advantage of the island states of the Indian Ocean. For those island states, a strategy of hedging towards major powers and enhancing cooperation with the United States, India, Japan, and Australia is an opportunity to counterbalance China's growing influence in the region. In this context, for the Maldives, the results of the recent election present an opportunity to benefit politically and economically from regional geopolitical games. □

References:

1. Congressional Research Service. (2018). China-India Great Power Competition in the Indian Ocean Region: Issues for Congress. Retrieved from https://www.everycrsreport.com/reports/R45194.html#_Toc514078489. Accessed on 22.10.2018.
2. Financial Times. (2018). Advantage India in struggle with China over Maldives. Retrieved from <https://www.ft.com/content/24b0bb54-c22d-11e8-95b1-d36dfef1b89a>. Accessed on 22.10.2018.
3. Nikkei Asian Review. (2018). Maldives election marks setback for China's Belt and Road. Retrieved from <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/Maldives-election-marks-setback-for-China-s-Belt-and-Road2>. Accessed on 22.10.2018.
4. Forbes. (2018). What's China Doing In The Indian Ocean? Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/panosmourdoukoutas/2018/04/01/whats-china-doing-in-the-indian-ocean/#10721f443633>. Accessed on 22.10.2018.
5. Asia Times. (2018). India wins, China loses in Maldives election. Retrieved from <http://www.atimes.com/article/india-wins-china-loses-in-maldives-election/>. Accessed on 22.10.2018.

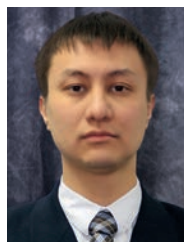
Китая в регионе.

Таким образом, островные страны региона Индийского океана имеют чрезвычайно важное стратегическое значение из-за расположения вблизи морских путей, связывающих богатый энергоресурсами Ближний Восток с динамично развивающейся Восточной Азией, а также из-за возможных последствий вышеупомянутых китайских морских портов для ситуации в сфере безопасности. Для обеспечения безопасности на море и получения экономических выгод в регионе крупные державы конкурируют за влияние на небольшие островные государства, к числу которых, помимо Мальдив, также относятся острова Сокотра (Йемен), Мадагаскар, Маврикий и Сейшельские острова. Близость к морским путям сообщений, которая позволяет контролировать морской транзит товаров, является главным преимуществом островных государств Индийского океана. Для этих островных государств стратегия «хеджирования» (уменьшения рисков) в отношениях с крупными державами и укрепление сотрудничества с США, Индией, Японией и Австралией – это возможность уравновесить растущее влияние Китая в регионе. В этом контексте для Мальдивских островов результаты недавних выборов дают возможность получить политические и экономические выгоды от участия в региональных геополитических играх. □

Источники:

1. Congressional Research Service. (2018). China-India Great Power Competition in the Indian Ocean Region: Issues for Congress. Доступен по адресу: https://www.everycrsreport.com/reports/R45194.html#_Toc514078489. Дата обращения: 22.10.2018.
2. Financial Times. (2018). Advantage India in struggle with China over Maldives. Доступен по адресу: <https://www.ft.com/content/24b0bb54-c22d-11e8-95b1-d36dfef1b89a>. Дата обращения: 22.10.2018.
3. Nikkei Asian Review. (2018). Maldives election marks setback for China's Belt and Road. Доступен по адресу: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/Maldives-election-marks-setback-for-China-s-Belt-and-Road2>. Дата обращения: 22.10.2018.
4. Forbes. (2018). What's China Doing In The Indian Ocean? Доступен по адресу: <https://www.forbes.com/sites/panosmourdoukoutas/2018/04/01/whats-china-doing-in-the-indian-ocean/#10721f443633>. Дата обращения: 22.10.2018.
5. Asia Times. (2018). India wins, China loses in Maldives election. Retrieved from <http://www.atimes.com/article/india-wins-china-loses-in-maldives-election/>. Accessed on 22.10.2018.

BEIJING FACES GROWING CHALLENGES TO ITS SOUTH CHINA SEA CLAIMS

ASSET ORDABAYEV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

СПОР В ЮЖНО-КИТАЙСКОМ МОРЕ: ПРИТЯЗАНИЯ ПЕКИНА И ОТВЕТНАЯ РЕАКЦИЯ

Today, the South China Sea is a key transit hub for world trade, where two world powers, China and the United States, clash with each other over disputed territories or waters, which puts this regional crisis in the category of the largest political problems of the modern world. That is why any, even the smallest, changes in this geopolitical knot lead to increased tensions throughout the world.

On October 1, 2018, the guided-missile destroyer USS Decatur (DDG-73) passed within 12 nautical miles of the Gaven and Johnson Reefs in the Spratly Islands as it was conducting a freedom of navigation operation [Navy Times, 2018]. Beijing considers the 12-nautical-mile zone of this archipelago as its territorial waters. However, Washington does not agree with China's claim and regularly sends its military ships to emphasize this. The Chinese side responded to the latest U.S. move by sending its Luyang-class destroyer, which came within 41 meters of Decatur's bow, and the U.S. vessel maneuvered to prevent a collision [Business Insider, 2018]. Simultaneously with sending the warship, the Chinese side canceled an important annual security meeting planned for mid-October with U.S. Defense Secretary Jim Mattis and China's National Defense Minister Wei Fenghe [South China Morning Post, 2018].

Since 2015, U.S. warships have been con-

На сегодняшний день Южно-Китайское море является ключевым транзитным узлом мировой торговли, где происходит столкновение двух мировых держав – США и Китая – из-за спорных территорий и водного пространства, что выводит этот региональный кризис в разряд крупнейших политических проблем современного мира. Любые, даже самые незначительные изменения ситуации в этом геополитическом узле приводят к усилению напряженности во всем мире.

1 октября 2018 года ракетный эсминец «Декатур» Военно-морских сил (ВМС) США (USS Decatur, DDG-73) прошел в 12 морских милях от рифов Гавен и Джонсон в архипелаге Спратли в рамках операции «по обеспечению свободы навигации» [Navy Times, 2018]. Пекин считает 12-мильную зону этого архипелага своими территориальными водами. Однако Вашингтон не согласен с позицией Китая и постоянно направляет свои военные суда, чтобы подчеркнуть это. Китайская сторона отреагировала на последний демарш США отправкой ракетноносца «Люян», который прошел всего в 41 метре от носовой части американского эсминца, который был вынужден совершить маневр для предотвращения столкновения [Business Insider, 2018]. Одновременно с отправкой корабля китайская сторона отменила важную ежегодную встречу по вопросам безопас-

stantly increasing the number of passages through the South China Sea, and U.S. military aircraft regularly fly over its waters. Besides, since 2015, the U.S. Navy patrols the 12-nautical-mile zone around the artificial islands being built by Beijing in the South China Sea. Moreover, the United States was joined by its allies. In September 2018, Japan and the United Kingdom conducted a joint naval exercise in the South China Sea, while London has already sent its naval forces to the area three times since the beginning of 2018.

All this takes place against the backdrop of the trade war between the United States and China, as well as U.S. Vice President Mike Pence's speech, in which he proclaimed a new course of the U.S. administration for strategic containment of the People's Republic of China (PRC) [Hudson Institute, 2018]. Therefore, any

ности между министром обороны США Джеймсом Мэттисом и министром обороны Китая Вэй Фэнхэ, запланированную на середину октября [South China Morning Post, 2018].

Начиная с 2015 года, американские военные корабли постоянно наращивают количество проходов через Южно-Китайское море, а военные самолеты осуществляют регулярные пролеты над его акваторией. Более того, с 2015 года ВМС США осуществляют патрулирование 12-мильной зоны вокруг возводимых Пекином в Южно-Китайском море искусственных островов. Более того, к США присоединились и их союзники. Так, в сентябре 2018 года Япония и Великобритания провели совместное военно-морское учение в Южно-Китайском море, при этом Лондон

ON OCTOBER 1, 2018, THE GUIDED-MISSILE DESTROYER USS DECATUR PASSED WITHIN 12 NAUTICAL MILES OF THE GAVEN AND JOHNSON REEFS IN THE SPRATLY ISLANDS AS IT WAS CONDUCTING A FREEDOM OF NAVIGATION OPERATION.

**1 ОКТЯБРЯ 2018 ГОДА
РАКЕТНЫЙ ЭСМИНЕЦ «ДЕКАТУР»
ВМС США ПРОШЕЛ В 12 МОРСКИХ МИЛЯХ ОТ РИФОВ
ГАВЕН И ДЖОНСОН В АРХИПЕЛАГЕ СПРАТЛИ (НАНЬША)
В РАМКАХ ОПЕРАЦИИ «ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ СВОБОДЫ
НАВИГАЦИИ».**

incident in the South China Sea can lead to unpredictable consequences with uncontrollable results.

It should be recalled that China claims about 80% of the South China Sea and builds military infrastructure on the three Spratly Islands, which are also claimed by the Philippines, Vietnam, Malaysia, Taiwan, Brunei, and even Japan. The legal ownership of the islands is contested by all countries at once, and this provokes a race for possession of actual control over them.

The PRC insists that according to historical references the archipelagoes Xisha (Paracel Islands) and Nansha (Spratly Islands) and other islands of the South China Sea were discovered 2,000 years ago by Chinese navigators. They appear as Chinese territories on maps of the Song era and the subse-

www.straitstimes.com

уже трижды с начала 2018 года направлял свои ВМС в эту зону.

Все это происходит на фоне «торговой войны» между США и Китаем, а также выступления вице-президента США Майка Пенса, в котором он провозгласил новый курс администрации на стратегическое сдерживание Китайской Народной Республики (КНР) [Hudson Institute, 2018]. Поэтому любой инцидент в Южно-Китайском море может привести к непредсказуемым последствиям и неконтролируемым результатам.

Следует напомнить, что Китай претендует примерно на 80% территории Южно-Китайского моря и строит военную инфраструктуру на трех островах Спратли, на которые также имеют притязания Филиппины, Вьетнам, Малайзия, Тайвань, Бруней и даже Япония. Юридическая принадлежность островов оспаривается всеми странами сразу, и это провоцирует гонку за обладание фактическим контролем над ними.

КНР настаивает, что, согласно историческим справкам, архипелаги Сиша (Парасельские острова), Наньша (Спратли) и другие острова Южно-Китайского моря были открыты две тысячи лет назад китайскими мореплавателями. Они отмечены как китайские территории на картах эпохи Сун и последующих династий Юань, Мин и Цин. Однако у других участников спора есть свои доводы. К примеру, Вьетнам заявляет, что у него есть документальные свидетельства о контроле над частью островов с XVII века [Hayton, 2014]. Власти Филиппин ссылаются на упоминающий спорные острова Сарагосский договор 1529 года о разделе сфер влияния между Португалией и Испанией, чей колонией являлись Филиппины. Затем права на их часть островов перешли к США, которые получили контроль над Филиппинами, в то время как свои претензии на другую часть островов предъявила Франция, чьей колонией в то время был Вьетнам. Потом в процессе деколонизации Вьетнам и Филиппины унаследовали все правовые притязания своих метрополий.

Территориальный спор активизировался

quent Yuan, Ming and Qing dynasties. However, other participants in the dispute have their own arguments. For instance, Vietnam declares that it possesses documentary evidence of control over part of the islands since the 17th century [Hayton, 2014]. The Philippine authorities cite the Zaragoza Treaty of 1529 on the division of spheres of influence between Portugal and Spain, whose colony the Philippines was, which mentions the disputed islands. After gaining control of the Philippines, the United States owned the right to their part of the islands, while France, whose colony Vietnam was at that time, claimed other part of the islands. Then, in the process of decolonization, Vietnam and the Philippines inherited all the legal claims of their metropolises.

The territorial dispute intensified with the actions of China in 2013 when it started large-scale hydrotechnical and construction works on the creation of artificial islands in the South China Sea and publicly declared the nine-dash line principle to back its territorial claims. At that time, Chinese patrol ships prevented the Philippine military from arresting Chinese fishermen working in disputed waters. This was the reason for the beginning of the proceedings at the international tribunal in The Hague, to which the Philippine authorities filed a suit against China. However, Beijing refused to participate in the process. In 2016, the tribunal ruled that the PRC had no "historical rights" to the disputed Spratly Islands, thus supporting the position of the Philippines [Permanent Court of Arbitration, 2016]. It should be noted that the United States provided all the necessary assistance to the Philippines in this legal case.

China's actions in the South China Sea are dictated by the need to maintain control over the strategically important Malacca Strait, through which about 60% of Chinese trade and up to 80% of hydrocarbon imports pass.

IN HIS SPEECH, U.S. VICE PRESIDENT MIKE PENCE PROCLAIMED A NEW COURSE OF THE U.S. ADMINISTRATION FOR STRATEGIC CONTAINMENT OF THE PRC.

В СВОЕМ ВЫСТУПЛЕНИИ ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ США МАЙК ПЕНС ПРОВОЗГЛАСИЛ НОВЫЙ КУРС АДМИНИСТРАЦИИ НА СТРАТЕГИЧЕСКОЕ СДЕРЖИВАНИЕ КНР.

из-за действий Китая в 2013 году, когда он начал масштабные гидро-технические и строительные работы по созданию искусственных островов в Южно-Китайском море, открыто декларируя принцип «девятипунктирной линии» для подкрепления своих территориальных претензий. Тогда же китайские патрульные корабли помешали филиппинским военным арестовать китайских рыбаков, работавших в спорных водах. Это стало поводом для начала разбирательства в международном трибунале в Гааге, куда с иском на действия Китая обратилась филиппинская сторона. Однако Пекин отказался участвовать в этом процессе. В 2016 году трибунал вынес решение об отсутствии у КНР «исторических прав» на спорные острова Спратли, таким образом, поддержав позицию Филиппин [Permanent Court of Arbitration, 2016]. Нужно отметить, что в этом судебном споре США оказали всю необходимую поддержку Филиппинам.

Действия Китая в Южно-Китайском море продиктованы необходимостью обеспечить контроль над стратегически важным Малаккским проливом, через который проходит около 60% китайской торговли и до 80% импорта углеводородов. Кроме того, Южно-Китайское море обеспечивает китайскому флоту выход на Восточную и Юго-Восточную Азию. При этом, вопреки распространенному мнению о богатстве региона углеводородами, нефтяных и газовых месторождений в районе спорных островов не хватит, чтобы окупить многомиллиардные инвестиции в военную и транспортную инфраструктуру, которая должна быть возведена на островах для обеспечения контроля и безопасности. Значительная часть запасов энергоносителей находится в пределах континентального шельфа и уже давно контро-

In addition, the South China Sea provides the Chinese fleet with the access to East and Southeast Asia. Moreover, contrary to a popular belief about the region's hydrocarbon wealth, oil and gas fields in the area of the disputed islands are not sufficient to recoup multibillion-dollar investments in military and transport infrastructure, which must be built to control them and ensure their security. The bulk of energy reserves are located within the continental shelf and have been controlled for a long time by the coastal countries. Therefore, the main strategic value of these territories is their location, as a key transport hub of world trade, which accounts for the transit of more than 25% of world cargo traffic.

At the same time, the islands in the South China Sea isolate China from the world oceans. Therefore, the control over them is, on the one hand, an opportunity for Beijing to promote its power, and, on the other, an attempt to prevent building a "strategic stronghold" by other players against China. In this light, the PRC views its policy as defensive to prevent insulation from other powers. However,

лируется прибрежными странами. Поэтому главной стратегической ценностью этих территорий является их местоположение как ключевого транспортного узла мировой торговли, через который проходит более 25% мирового грузооборота.

В то же время острова в Южно-Китайском море отделяют Китай от мирового океана. Поэтому контроль над ними – это, с одной стороны, возможность для Пекина проецировать свою силу, а, с другой, попытка помешать другим игрокам в построении «стратегической крепости» против самого Китая. В этом свете КНР рассматривает свою политику как оборонительную, направленную на предотвращение изоляции со стороны других держав. Однако укрепление Китая на островах приведет к его усилению, что угрожает безопасности его соседей и бросает вызов американской военно-морской монополии в этом регионе. Как следствие, деятельность Китая приводит к ответной реакции других участников территориального спора. Это выражается в усилении военного присутствия США в

China's grounding on the islands will lead to its strengthening, which threatens security of its neighbors and defies the U.S. naval power in this region. Therefore, the activity of China leads to the response of other participants in the territorial dispute. This is expressed through the strengthening of the U.S. military presence in the region and the consolidation of old alliances and the creation of new coalitions between Washington and Asian countries.

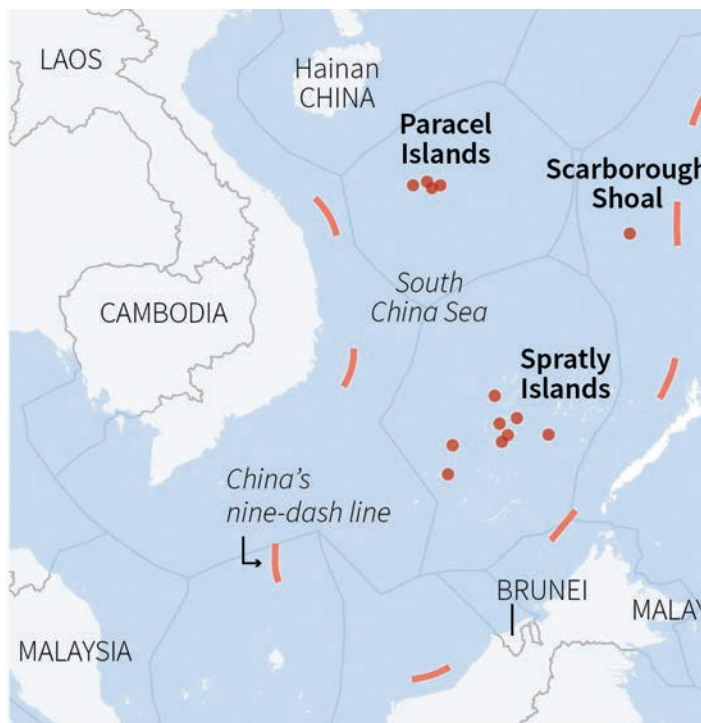
It is also worth noting that the domestic political life of the PRC is an important aspect in the problem of the South China Sea. One of the main elements of Chinese patriotism is the concept of rebirth after the "century of humiliation", the period of intervention by Western powers and Japan in China between 1839-1949. The return of control over the South China Sea is seen as the restoration of historical justice. Therefore, the actions of the United States and other powers in this region fit into Beijing's official propaganda, which depicts them as the infringement of Chinese national interests and the collusion

регионе, упрочении старых и заключении новых союзов между Вашингтоном и азиатскими странами.

Следует также отметить, что внутривосточная жизнь КНР – это важный аспект в проблеме Южно-Китайского моря. Одним из главных элементов китайского патриотизма является концепция возрождения после «столетия унижения», т.е. периода колонизации Китая западными державами и Японией в 1839-1949 годах. Возвращение контроля над Южно-Китайским морем рассматривается как восстановление исторической справедливости. Поэтому действия США и других держав в этом регионе вписываются в официальную пропаганду Пекина, которая изображает их как ущемление китайских национальных интересов и сговор региональных игроков с великими державами ради ослабления Китая.

Однако использование ситуации вокруг Южно-Китайского моря для сплочения нации может поставить Пекин в сложное положение. На сегодняшний день китайское руководство вполне эффективно контролирует общественную повестку, но постоянное появление американских ВМС в регионе негативно сказывается на имидже руководства Коммунистической партии, и все это происходит на фоне постоянного давления президента США Трампа. Поэтому нельзя исключать, что Пекин попытается взять реванш в Южно-Китайском море, продемонстрировав силу и решительность страны. При таком развитии событий последствия могут быть непредсказуемы для всех участников спора, в том числе и самого Китая.

Вместе с тем, огромная экономическая значимость Южно-Китайского моря позволяет региону оставаться стабильным. Ни одна из держав не готова решиться на существенное ухудшение ситуации, так как любые изменения, например, нарушение поставок энергоносителей или транспортировки грузов, приведут к резким колебаниям в мировой экономике. Это позволяет рассчитывать на готовность всех сторон территориального спора к достижению договоренностей. □

Source: Reuters

Staff, 12/06/2016

www.brookings.edu

of regional players with great powers for the sake of weakening China.

However, exploiting the situation around the South China Sea to unite the nation can put Beijing in a difficult situation. Today, the Chinese leadership quite effectively controls the public agenda, but the regular emergence of the U.S. Navy in the region has a negative effect on the image of the Communist Party leaders, and all this happens against the backdrop of U.S. President Trump's constant pressure. Therefore, it cannot be excluded that Beijing will try to take revenge in the South China Sea, showing the country's strength and determination. In such a situation, consequences can be unpredictable for all the participants in the dispute, including China itself.

Meanwhile, enormous economic importance of the South China Sea allows the region to remain stable. None of the powers is ready to cause a significant deterioration of the situation, because any changes, such as a disruption of energy supply or transportation of goods, will lead to sharp fluctuations in the global economy. This allows us to hope that all the participants in this territorial dispute are ready to negotiate. □

THE TERRITORIAL DISPUTE INTENSIFIED WITH THE ACTIONS OF CHINA IN 2013 WHEN IT STARTED LARGE-SCALE HYDROTECHNICAL AND CONSTRUCTION WORKS ON THE CREATION OF ARTIFICIAL ISLANDS IN THE SOUTH CHINA SEA.

**ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЙ
СПОР АКТИВИЗИРОВАЛСЯ ИЗ-ЗА ДЕЙСТВИЙ КИТАЯ В 2013 ГОДУ, КОГДА ОН НАЧАЛ МАСШТАБНЫЕ ГИДРОТЕХНИЧЕСКИЕ И СТРОИТЕЛЬНЫЕ РАБОТЫ ПО СОЗДАНИЮ ИСКУССТВЕННЫХ ОСТРОВОВ В ЮЖНО-КИТАЙСКОМ МОРЕ.**

References/ Источники:

1. Business Insider. (2018). A Chinese warship's move to challenge a US Navy destroyer in the South China Sea was 'calculated,' analysts say. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/chinese-moves-in-south-china-sea-deliberate-and-calculated-2018-10>. Accessed on 19.10.2018.
2. Navy Times. (2018). Pacific Fleet says Chinese destroyer came dangerously close to Navy ship. Retrieved from <https://www.navytimes.com/news/your-navy/2018/10/02/us-pacific-fleet-says-chinese-destroyer-came-dangerously-close-to-navy-ship/>. Accessed on 19.10.2018.
3. Hudson Institute. (2018). Vice President Mike Pence's Remarks on the Administration's Policy Towards China. Retrieved from <https://www.hudson.org/events/1610-vice-president-mike-pence-s-remarks-on-the-administration-s-policy-towards-china102018>. Accessed on 19.10.2018.
4. Permanent Court of Arbitration. (2016). Official text of the decision of the tribunal. Retrieved from <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf>. Accessed on 19.10.2018.
5. South China Morning Post. (2018). China calls off security talks with US Defense Secretary James Mattis as tensions escalate. Retrieved from <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/2166419/china-calls-security-talks-us-defense-secretary-james-mattis>. Accessed on 19.10.2018.
6. Hayton, Bill. (2014). The South China Sea: The Struggle for Power in Asia. Yale University Press, New Haven and London.

INSPIRING IMPULSES OF THE WORLD UNIVERSITY RANKINGS 2019

www.old.tstu.tver.ru

GULNAR NADIROVA

On September 26, 2018, the results of the Times Higher Education World University Rankings 2019 were published, and this year two universities from Kazakhstan entered the list for the first time – the Al-Farabi Kazakh National University (group 801-1000) and the L.N. Gumilev Eurasian National University (group 1001+). This achievement is quite significant, but it only marks the initial step in the long journey.

In the cluster of “old stars”, the UK’s universities of Oxford and Cambridge predictably rank first and second, while the remaining places in the top-10 are occupied by the famous U.S. universities, except for the 9th position taken by the Imperial College London. It should be noted that the World University’s Rankings involve more than 20,000 international experts to evaluate universities using 13 performance indicators across their main missions: teaching (learning environment); research (volume, income and reputation); knowledge transfer (research impact, industry revenues); and international perspectives (staff, students and research).

THIS YEAR, TWO UNIVERSITIES FROM KAZAKHSTAN, THE AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY AND THE L.N. GUMILEV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY, ENTERED THE TIMES HIGHER EDUCATION WORLD UNIVERSITY RANKINGS FOR THE FIRST TIME.

Paying tribute to the stability and unchanged quality of recognized higher education institutions in Europe and the United States, it is, however, necessary to analyze the experience of universities from other regions of the world, which, like the Kazakhstani universities, had to prove their worth and ability to face the challenges of modern education in a relatively short period of their existence and development. What factors and incentives have helped the regional leaders of education move to a higher level in achieving international standards of excellence?

For example, China’s Tsinghua University showed a rapid advance in the ranking this year. It not only overtook the National University of Singapore as the best institution on the Asian continent, taking the 22nd position, but also increased its scores in all three international indicators: the share of foreign students, international staff, and international research cooperation. In general, Chinese universities have significantly improved their teaching and research reputation. China’s top-10 universities have higher average reputation scores than the most effective institutions in France and Australia.

Experts believe that the main factor that has contributed to the rise of China's universities is their improved publication and citation performance in such disciplines as industrial and civil construction, space research, and big data.

Egypt's Mansoura University and Suez Canal University have jumped from the group of 801-1000 to the cohort of 601-800, thanks to improving their research influence and industrial income this year. The Iranian Amirkabir University of Technology have also climbed from 601-800 to 501-600, due to a large amount of research income and the effectiveness of citations. Saudi Arabia, with the King Abdulaziz University in the group of 201-250 and the Alfaisal University, which jumped from 501-600 to 301-350, will invest \$1.6 billion in research and development in the next two years to promote its five higher education institutions to the top-100 of the international university rankings by 2030.

The Russian National Research University Higher School of Economics has climbed from the group of 351-400 to the group of 301-350 owing to the creation of favorable conditions

to stimulate effective faculty research, the promotion of publications in high-quality journals with high citation rates, as well as internationalization. The Higher School of Economics actively develops academic programs taught in English, including double degree programs, and offers short introductory courses for international students.

All the above-mentioned universities have placed bets on certain areas, improving various indicators included in the criteria of the world rankings, which shows that there is no a single way for all universities to achieve educational perfection. To try to match the best universities in the world, Kazakhstani higher education institutions should develop professional integrated and flexible management and administration, encourage their faculty and researchers, integrate research in education, and pay increased attention to collaboration with industry and business. Internationalization, along with adequate funding, is also often a key to improving not only an institution's position in the world university rankings, but also its overall efficiency.

KAZAKHSTAN RANKED AS A COUNTRY WITH VERY HIGH HUMAN DEVELOPMENT INDEX

KANAT MAKHANOV

Kazakhstan ranked 58th among 189 countries and territories, according to the United Nations Development Program's (UNDP) 2018 Human Development Index (HDI) measuring national achievements in health, education, and income based on data collected in 2017. The total index score earned by Kazakhstan in the ranking equaled 0.800, which is slightly higher than in the previous year (0.797). This allowed Kazakhstan to enter the list of countries with the very high HDI, albeit in the last place along with Barbados.

The HDI is a composite index focusing on three basic dimensions of human development: the ability to lead a long, healthy and secure life, the ability to acquire knowledge and the ability to achieve a decent standard of

“

THE SCORE OF KAZAKHSTAN IN SUCH AREAS AS HUMAN SECURITY, HUMAN AND CAPITAL MOBILITY, AND HEALTHCARE ARE REALLY LOW COMPARED TO COUNTRIES WITH SIMILAR OVERALL SCORES.

"

living. The main HDI components include such important indicators as life expectancy at birth, expected years of schooling, mean years of schooling, and gross national income per capita measured in the purchasing power parity. It also takes into account various types of inequality factors that, if high, decrease the overall score of a country. In the case of Kazakhstan, one of the factors that contributed to the overall rank is the fairly low coefficient of inequality (7.9), which is comparable to those of many highly developed countries. Thus, Kazakhstan is among the countries with very low rates of inequality in education (0.788) and income per capita (10.3), but with high inequality in life expectancy (10.1) compared to other countries.

The HDI is a very precise index of the overall development of a country since it is built on the basis of factors that

directly affect the quality of human life. Kazakhstan has been constantly improving its position since 2000s and is among the leading countries in terms of the HDI in the Commonwealth of Independent States. For instance, in 2000, its index score was 0.685, reaching 0.765 in 2010. Based on the report, we can state that Kazakhstan has fairly strong positions in terms of labor market, education, literacy, and gender inequality. However, there are indicators that make Kazakhstan's position significantly weaker. Particularly, the score of Kazakhstan in such areas as human security, human and capital mobility, and healthcare are really low compared to countries with similar overall scores. For instance, Kazakhstan leads the list of countries with the very high suicide rate among the male

AMONG THE COUNTRIES WITH THE VERY HIGH HDI, KAZAKHSTAN IS THE THIRD COUNTRY WITH THE LOWEST BUDGET EXPENDITURES AS THE PERCENTAGE OF GDP ON BOTH HEALTH (3.9%) AND EDUCATION (3.0%).

population and ranks second in terms of suicides among the female population. According to the report, among the countries with the very high HDI, Kazakhstan is the third country with the lowest budget expenditures as the percentage of GDP on both health (3.9%) and education (3.0%).

The inclusion of Kazakhstan by the UNDP in the list of countries with the very high HDI is an important milestone. At the same time, there are important policy lessons that can be drawn from the ranking results, and policymakers should take into account the weaknesses of Kazakhstan indicated in the report in order to improve the country's position in terms of human development.

www.cebglobal.com

DAUREN ABEN

On October 6, 2018, a group of foreign diplomats accredited in Kazakhstan visited the Khorgos Eastern Gate Special Economic Zone (SEZ), the KTZE-Khorgos Gateway Dry Port, and the Khorgos International Center of Boundary Cooperation (ICBC). The purpose of the trip organized by the Kazakh Ministry of Foreign Affairs with assistance of the Almaty region authorities and the Kazakhstan Temir Zholy national company was to familiarize the foreign diplomatic corps with the transit potential of the multimodal transport and logistics hub at Khorgos. Representatives of the diplomatic missions from European, Asian, African, North and South American countries, as well as a number of international and regional organizations, took part in the event.

Kazakhstan develops the Khorgos

KAZAKHSTAN DEVELOPS THE KHORGOS AREA UNDER THE NURLY ZHOL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT PROGRAM IN LINE WITH ITS POLICY TO SERVE AS A TRADE AND ECONOMIC BRIDGE BETWEEN EAST AND WEST.

area under the Nurlı Zhol (Bright Path) infrastructure development program in line with its policy to serve as a trade and economic bridge between East and West and integrate into regional trade flows. Speaking to foreign diplomats, Kazakh Minister of Foreign Affairs Kairat Abdrakhmanov noted that the implementation of the Nurlı Zhol program provided an optimal logistics chain from the east coast of China to Central Asia, the Caucasus, Turkey and Europe through the Khorgos hub and the system of railways and highways, including the Western China – Western Europe transcontinental highway. The government of Kazakhstan aims to raise annual transit revenues to \$5 billion in 2020, increase the volume of containerized cargo shipments to 2 million twenty-foot equivalent units, and bring the number of transit passengers to 1.6 million. According to the minister, since 2015 the share of the transport industry in the coun-

try's GDP has been at least 8%, while in 2017 the overall transit of goods through Kazakhstan grew by 17% and amounted to almost 17 million tons.

The Khorgos Eastern Gate SEZ occupies a total area of 4,951.5 hectares and includes three key elements – the logistics zone, the industrial zone, and the transport and logistics complex named the KTZE-Khorgos Gateway Dry Port. The dry port is the most important component of the SEZ that is linked with the Altynkol railway station. Khorgos Gateway operates on the same principle as the seaport processing containers delivered by trains from China. Dry port workers reload containers from narrow-gauge platforms to wide-gauge ones, thus facilitating the westward movement of cargoes. It is worth noting that in 2017 the Chinese state-owned shipping and logistics services supplier COSCO and Lianyungang port jointly acquired 49% of the dry port. The neighboring Khorgos ICBC stretching

IT REMAINS TO BE SEEN IF ASTANA'S INVOLVEMENT IN BEIJING'S GRAND PLANS WILL CONTRIBUTE TO THE GROWTH OF KAZAKHSTAN'S OWN ECONOMY.

on the area of 796 hectares consists of the Kazakh (453 hectares) and Chinese (343 hectares) parts which are interconnected by a special pedestrian and transport crossing. The ICBC offers trade, business and tourist services to both companies and individuals, providing a visa-free access for up to 30 days and special tax and customs preferences.

The development of cross-border trade and economic partnership at Khorgos is one of the key projects in today's Kazakhstan-China relations. The convergence of Nurlı Zhol and the Chinese Belt and Road Initiative facilitates bilateral cooperation for what is declared as mutually beneficial development and common prosperity. Nevertheless, it remains to be seen if Astana's involvement in Beijing's grand plans will contribute to the growth of Kazakhstan's own economy.

AZHAR SERIKKALIYEVA

В период с 24 сентября по 1 октября 2018 года прошла 73-я сессия Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций (ГА ООН), в которой приняли участие 193 государства. Сессия проходила под названием «Сделаем ООН ближе к интересам всех людей. Глобальное лидерство и общая ответственность к поддержанию

мирных, справедливых и устойчивых обществ». Данная сессия, на которой Казахстан представлял министр иностранных дел Кайрат Абдрахманов, стала завершающей в миссии Астаны в качестве непостоянного члена Совета Безопасности (СБ) ООН, и тем самым были подведены итоги работы страны в данном статусе.

На полях сессии состоялось заседание

высокого уровня на тему «Поддержание международного мира и безопасности: нераспространение оружия массового уничтожения (ОМУ)». В заседании приняли участие главы США, Франции, Великобритании, министерства иностранных дел России и Китая. В своем выступлении Кайрат Абдрахманов выразил надежду на то, что мировые ядерные державы станут лидерами пропаганды мира, свободного от ядерного оружия, и подадут пример сокращения ОМУ. Особое внимание министр уделил деятельности Казахстана по укреплению мира и стабильности как в регионе, так и в мире. Например, Казахстан был представлен в качестве «морального лидера безъядерного мира», как страна, отказавшаяся от четвертого ядерного арсенала в мире и закрывшая Семипалатинский испытательный ядерный полигон (СИЯП). Астана получила международное признание данных действий, и по признанию ООН 29 августа – дата закрытия СИЯП – стала Международным днем действий против ядерных испытаний.

Выступая на общих дебатах 73-й сессии ГА ООН, Кайрат Абдрахманов представил позицию Казахстана по актуальным международным проблемам, сделав акцент на антивоенном манифесте президента Назарбаева «Мир. XXI век», выдвинутом в 2016 году. Согласно манифесту, основными инструментами урегулирования споров между государствами должны быть диалог и переговоры на основе взаимной ответственности перед лицом мира и безопасности, взаимного уважения, невмешательства во внутренние дела. Именно поэтому Казахстан запу-

**КАЗАХСТАН БЫЛ
ПРЕДСТАВЛЕН
В КАЧЕСТВЕ
«МОРАЛЬНОГО
ЛИДЕРА
БЕЗЪЯДЕРНОГО
МИРА», КАК
СТРАНА,
ОТКАЗАВШАЯСЯ
ОТ ЧЕТВЕРТОГО
ЯДЕРНОГО
АРСЕНАЛА В МИРЕ.**

стил и активно продолжает Астанинский процесс по Сирии с целью достижения всеобъемлющего политического урегулирования в этой стране.

Одним из наиболее значимых событий сессии стала презентация Казахстаном Кодекса поведения для достижения мира, свободного от терроризма, который был разработан в рамках инициативы, выдвинутой президентом Назарбаевым в сентябре 2015 года в ходе 70-й сессии ГА ООН. 28 сентября 2018 года в штаб-квартире ООН состоялась церемония подписания кодекса. Кодекс был подписан министрами иностранных дел и высокими представителями более 70 государств мира. В отличие от других документов по борьбе с терроризмом, кодекс представляет собой документ, обобщающий и систематизирующий совместную антитеррористическую деятельность государств-членов ООН. Таким образом, кодекс дополняет существующую нормативно-правовую базу международной контртеррористической деятельности и укрепляет ее координацию в рамках ООН. Например, кодекс включает такие постулаты, как недопущение прямой или косвенной поддержки террористических групп, интенсификация регионального сотрудничества, и активизация коллективных антитеррористических действий.

В целом, необходимо отметить, что участие Казахстана в 73-й сессии ГА ООН получилось весьма продуктивным. Помимо вышеупомянутых событий, казахстанская делегация во главе с Кайратом Абдрахмановым приняла участие в целом ряде мероприятий, состоявшихся в рамках и на полях сессии – в 24-м

совещании Совета министров иностранных дел ОЭС, Саммите мира Нельсона Манделы, министерской встрече «Группы друзей» Альянса цивилизаций ООН и др. Таким образом, Казахстан достойно завершает свое председательство в СБ ООН, сумев не только заострить внимание на заявленных ключевых приоритетах, но и представить в ООН интересы всей Центральной Азии.

КАЗАХСТАН ДОСТОЙНО ЗАВЕРШАЕТ СВОЕ ПРЕДСЕДАТЕЛЬСТВО В СБ ООН, СУМЕВ НЕ ТОЛЬКО ЗАОСТРИТЬ ВНИМАНИЕ НА ЗАЯВЛЕННЫХ КЛЮЧЕВЫХ ПРИОРИТЕТАХ, НО И ПРЕДСТАВИТЬ В ООН ИНТЕРЕСЫ ВСЕЙ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.

KANAT MAKHANOV

The European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) has approved a new strategy for Uzbekistan which sets the bank's priorities in the country for the next five-year period. The strategy is aimed at the creation of an open and integrated economy and based on the recent changes in the country's political and macroeconomic environment that began in 2016 and were largely stipulated in the governmental Strategy of Actions in Five Priority Areas for the Development of Uzbekistan for 2017-2021.

The EBRD's operational principles in Uzbekistan can be summarized in three main priorities, which are the enhancement of competitiveness through strengthening the role of

“

THE ECONOMY OF UZBEKISTAN IS VERY PRONE TO PRICE SHOCKS OF COTTON, WHICH IS AN OVERWHELMINGLY DOMINANT EXPORT COMMODITY.

”

the private sector in the economy, the promotion of green energy use, and, finally, the assistance in regional and international cooperation and integration of Uzbekistan. The strategy admits that Uzbekistan's economy is rapidly shifting from an inward-oriented economy towards a more open and export-driven economy. This helped the Uzbek economy maintain a fairly high real GDP growth of 5.3% in 2017. Another recent positive change that the strategy stresses is the liberalization of the foreign exchange regime, which was beneficial for the economy despite some shock effects and the depreciation of the sum. A high level of inflation in 2017 (12.5%) was not a crucial problem since it coupled with the tangible rate of real economic growth. However, the current successes of the government of Uzbeki-

stan are largely due to a low base, and there are a number of serious challenges to address. Namely, Uzbekistan's private sector is still very weak and unable to create much value added in the economy due to the poor business environment, difficult access to loans for businesses, serious infrastructural deficiencies in most of the country, high rate of corruption, etc. As a result, the economy of Uzbekistan is very prone to price shocks of cotton, which is an overwhelmingly dominant export commodity. Other serious problems, which the EBRD strategy points out, include infrastructural degradation, high vulnerability of agriculture to climate impact, and gender inequality in the labor market.

The EBRD has been playing an active role in implementing regional development projects in Central Asia for

“

TASHKENT'S TRADE WITH ITS FOUR POST-SOVIET NEIGHBORS ACCOUNTS FOR LESS THAN ONE FIFTH OF ITS TOTAL FOREIGN TRADE.

”

many years. For instance, from 2005 to 2010, the EBRD invested €80 million in more than 20 projects in the country. Moreover, nearly half of all EBRD funds injected into Uzbekistan (€443 million) has been provided to small and medium enterprises through banks.

In 2017, the ratio of foreign trade to GDP of Uzbekistan rose by 51% showing a positive dynamics for the first time since 2008, while total exports increased by 9.4% after three consecutive years of contraction. Perhaps the most important points that the EBRD emphasizes is weak trade cooperation between Uzbekistan and its four post-Soviet neighbors. Tashkent's trade with them accounts for less than one fifth of its total foreign trade. Hence, the significant share of Uzbekistan's GDP growth in the near future could be generated through closer cooperation with other Central Asian countries.

www.thewire.in

INDIA'S DEFENSE MINISTER VISITED KAZAKHSTAN

ALBINA MURATBEKOVA

On October 2, 2018, Indian Defense Minister Nirmala Sitharaman arrived in Astana for a three-day visit following an invitation of her Kazakhstani counterpart Nurlan Yermekbayev. During the visit, she held meetings with Yermekbayev, Minister of Defense and Aerospace Industry Beibut Atamkulov, and Minister of Foreign Affairs Kairat Abdrakhmanov.

During the negotiations, the parties discussed a wide range of issues, including defense and military-technical cooperation, arms co-production, joint military exercises, bilateral exchange of visits and cadet youth exchange programs. Ms. Sitharaman invited Mr. Yermekbayev and Mr. Atamkulov to the Aero India 2019 military aviation

DURING THE NEGOTIATIONS, THE PARTIES DISCUSSED A WIDE RANGE OF ISSUES, INCLUDING DEFENSE AND MILITARY-TECHNICAL COOPERATION, ARMS CO-PRODUCTION, AND JOINT MILITARY EXERCISES.

exhibition that will be held in February 2019. In addition, the Indian Minister attended the ceremony devoted to the forthcoming deployment of the Kazakh peacekeeping unit as part of the Indian Peacekeeping Battalion in the United Nations (UN) Interim Force in Lebanon. In this regard, Kazakhstan's Foreign Minister Abdrakhmanov highly praised India's contribution to the UN peacekeeping missions. Ms. Sitharaman also visited the National Defense University in Astana, where she was demonstrated the Indian Military Art Room established with India's assistance.

Prior to the visit, on June 1, 2018, the 5th meeting of the joint intergovernmental Kazakh-Indian working group on military-technical cooperation was held in Astana. At the meeting, the

sides discussed prospects for developing cooperation between the two countries' defense enterprises, as well as bilateral interaction in the fields of peace making and cyber security. Previously, the joint working group held four meetings, two in Astana (2006 and 2012) and two in Delhi (2011 and 2015).

Defense cooperation between Kazakhstan and India are based on the June 2002 memorandum of understanding on military-technical cooperation and, more importantly, on the July 2015 agreement on defense and military-technical cooperation. These documents provide mechanisms for bilateral cooperation in the field of defense, including mutual provision of military equipment, services and technology, as well as technical

TO DATE, OVER 200 KAZAKH MILITARY PERSONNEL HAVE BEEN TRAINED IN INDIA, WHILE THE LATEST JOINT TACTICAL EXERCISE KAZIND-2018 WAS HELD IN SEPTEMBER 2018.

assistance, training and co-production. To date, over 200 Kazakh military personnel have been trained in India, while the latest joint tactical exercise KazInd-2018 was held in September 2018 in the Zhambyl region of Kazakhstan. The aim of such joint exercises is to exchange knowledge and skills, as well as to improve military interoperability between the two countries' armed forces.

Overall, both sides are interested in boosting the defense and military-technical cooperation, which was emphasized during Indian Prime Minister Modi's visit to Kazakhstan in July 2015 and June 2018. It appears that India's active engagement with Kazakhstan in the military and other fields is an evidence of Delhi's high interest in deepening the strategic partnership with Astana.

CIS DEFENSE MINISTERS MET IN UZBEKISTAN FOR THE FIRST TIME

DAUREN ABEN

On October 12, 2018, the Council of Defense Ministers of the Commonwealth of Independent States (CIS) held its 75th session in Tashkent, which was the first time that the council meeting took place in Uzbekistan. Prior to the event, Uzbek President Shavkat Mirziyoyev met with the ministers to discuss the need for further strengthening defense and security cooperation between the armed forces of the CIS member states.

The council session chaired by Russian Minister of Defense Sergei Shoigu focused on issues of expanding multilateral military cooperation to jointly address growing security threats and challenges, including terrorism, radicalism, extremism, drug traffic-

THE COUNCIL OF DEFENSE MINISTERS OF THE COMMONWEALTH OF INDEPENDENT STATES HELD ITS SESSION IN UZBEKISTAN FOR THE FIRST TIME.

king, and emerging conflicts, with a particular emphasis on the situation in Central Asia. The participants also specified priorities in the development of the CIS unified military systems in such fields as air defense, radar identification, communications, monitoring and evaluation of the radiation, chemical and biological situation. The CIS defense ministers approved the council's work plan for 2019, coordinated the schedule of joint exercises and signed documents establishing cooperation in the areas of military aviation flights, navigation, meteorology, topographical surveying, and information support of the armed forces.

The council members agreed to intensify cooperation in the field of military education supporting the idea

to conduct international academic competitions among cadets of military schools, discussed procedures to enable the exchange of archival documents and the use of databases for military memorial work, and reviewed activities related to military media. They also considered plans to organize joint events to commemorate the 75th anniversary of the end of World War II. Overall, the council's work plan for 2019 includes more than 50 joint events of various nature.

The fact that one of the Russia-led CIS major bodies conducted its meeting in Uzbekistan appears to be a direct consequence of the shift away from the isolationist policies of former Uzbek President Islam Karimov. More importantly, this also signifies the ongoing Uzbek–Russian rapprochement, which was further strengthened during Shoigu's visit to Tashkent. In addition to the November 2016

FOR UZBEKISTAN AND PRESIDENT MIRZIYOYEV, IMPROVED MILITARY AND SECURITY TIES WITH RUSSIA ARE ESSENTIAL FOR ENSURING REGIONAL PEACE AND STABILITY.

bilateral agreement on military-technical cooperation, the parties signed an agreement on the mutual use of one another's airspace by military aircraft, as well as a cooperation plan between the two countries' defense ministries for 2019. It is also noteworthy that Moscow sells weapons and military equipment to Tashkent at domestic prices, despite its being outside the Collective Security Treaty Organization. Moreover, Uzbekistan has recently resumed sending military personnel to Russia for training, with more than 340 Uzbek officers enrolling at Russian military educational institutions in 2018. For Moscow, close relations with Tashkent, which it views as its strategic partner in Central Asia, is important for consolidating its position in the region, while for Uzbekistan and President Mirziyoyev, improved ties with Russia, especially in the military and security realm, are essential in addressing issues related to ensuring regional peace and stability.

www.mktagencia.com

CAPITAL FLIGHT FROM RUSSIA INTENSIFIES

KANAT MAKHANOV

According to the recent report by the Central Bank of Russia on capital movement, the net outflow of capital from Russia during the third quarter of 2018 reached \$19.2 billion. This figure is 48 times higher than the net capital outflow for the same period of 2017 (\$0.4 billion) and 3.8% higher than for the entire 2016. The volume of foreign direct investment in Russia during the third quarter of 2018 decreased by \$6.0 billion, which was the largest reduction in the entire history of the balance of payments of the Russian economy, according to the Center of Development Institute of the National Research University Higher School of Economics.

The total capital outflow during the first nine months of 2018 reached \$31.9 billion, which is the lar-

FINANCIAL ASSETS INCREASINGLY ABANDON THE RISKY RUSSIAN MARKET DUE TO THE PRESSURE GENERATED BY THE NEW PACKAGE OF SANCTIONS IMPOSED IN SEPTEMBER 2018.

gest outflow since 2015. It is worth mentioning that in the beginning of 2018 the Russian Central Bank forecasted the net outflow of capital to be around \$19 billion only to raise its expectations to \$30 billion in August 2018. The bank explains this negative dynamics by decisions of investors aimed at reducing external liabilities and placing assets abroad. However, it is clear that the capital outflow from the Russian economy is mostly due to the U.S. sanctions that become more and more severe over time due to the political collision between Moscow and Washington. Financial assets increasingly abandon the Russian market due to the pressure generated by the new package of sanctions imposed in September 2018. Therefore, the net capital outflow was unusually large in the third quarter of 2018. Out of

\$19.2 billion of the net outflow, \$10.4 billion went out from the private sector and the remaining \$8.8 billion exited the Russian banking sector.

Before the latest package of the U.S. sanctions against Russia, the expected capital outflow for September 2018 was only \$5.4 billion. However, now we can expect a further massive net outflow of capital during the next several months due to a new package of sanctions that is expected to be introduced in November 2018. Hence, it is very likely that by the end of 2018 the yearly net capital outflow from Russia would ex-

“

WE CAN EXPECT A FURTHER MASSIVE NET OUTFLOW OF CAPITAL DURING THE NEXT SEVERAL MONTHS DUE TO A NEW PACKAGE OF SANCTIONS THAT IS EXPECTED TO BE INTRODUCED IN NOVEMBER 2018.

”

ed \$50 billion. Combined with other negative factors, the capital outflow significantly decreases the capacity of the Russian economy to grow. Under these conditions, it becomes uncertain whether the 1.9% growth targeted by the Russian Ministry of Economic Development will be reached. Interestingly, the capital outflow continues even despite consistently high oil prices. Given the high sensitivity of the capital movement and investments in Russia to U.S. sanctions, it appears that the country's short-term economic performance will very much depend on the severity of new sanctions to be announced in November 2018.

ASIAN AND EUROPEAN LEADERS JOINTLY DISCUSSED GLOBAL CHALLENGES

www.apnews.com

DAUREN ABEN

On October 18-19, 2018, Brussels hosted the 12th Asia-Europe Meeting (ASEM) summit that brought together heads of state and government of 30 European and 21 Asian countries, collectively representing 55% of global trade, 60% of world's population, and 65% of global GDP. The ASEM is an informal political dialogue forum established in March 1996 to enhance various forms of cooperation between European and Asian nations. During the two-day summit chaired by European Council President Donald Tusk, participants discussed ways to strengthen relations between the two continents on a wide range of areas, including trade and investment, connectivity, international security, climate, and sustainable development.

Recognizing the need to maintain

ASEM PARTICIPANTS DISCUSSED WAYS TO STRENGTHEN RELATIONS BETWEEN THE TWO CONTINENTS ON A WIDE RANGE OF AREAS.

an open world economy, European and Asian leaders emphasized the importance of the rules-based trading system governed by the World Trade Organization, which, nevertheless, should be reformed to improve its functioning. For creating better links between Europe and Asia, the parties agreed to strengthen sustainable connectivity bringing countries, people and societies closer together through education exchanges, joint research, and tourism.

ASEM partner countries stressed their commitment to the global nuclear nonproliferation regime, called for the complete, verifiable and irreversible denuclearization of the Korean peninsula, and reaffirmed their common support for preserving the Iran nuclear deal. They also exchanged views on possible solutions to the ongoing conflicts in Afghanistan, Syria, Ukraine, Yemen, North

Africa, and other parts of the world.

Given the growing use of technology for malicious purposes, including criminal and terrorist activities, summit attendees highlighted the urgency of combating cyber security threats. Acknowledging serious risks posed by climate change and environmental degradation, European and Asian leaders reiterated their strong support for the Paris Agreement and called for immediate and concerted actions by all countries to mitigate climate change and better protect the environment. Finally, ASEM participants reviewed root causes of irregular migration and approaches to managing migration flows.

As the ASEM partner country since

**ACCORDING
TO PRESIDENT
NAZARBAYEV,
KAZAKHSTAN
IS READY TO
COOPERATE IN
COUNTERING
THE GLOBAL
CHALLENGES FACING
ASIA AND EUROPE.**

2014, Kazakhstan was represented at the event by its president, Nursultan Nazarbayev. Speaking at the summit's plenary session, Nazarbayev urged European and Asian nations to avoid escalating existing global conflicts and, instead, engage in a dialogue to effectively resolve them. Comparing the current confrontation between major powers to the Cuban Missile Crisis of 1962, he called upon the leaders of the United States, Russia, China, and the European Union to get together to discuss the world's burning problems and search for appropriate solutions. In conclusion, President Nazarbayev stated that Kazakhstan was ready to offer the Astana negotiating platform for such a meeting and cooperate in countering the global challenges facing Asia and Europe.

GROWTH OF WEALTH IN RUSSIA CONTRIBUTES TO INCOME POLARIZATION

www.hoover.org

KANAT MAKHANOV

According to the Global Wealth Report 2018 by Credit Suisse, 1% of the population in Russia own more than half (57%) of the total wealth of the country, 5% of the richest people possess 73.7%, and 10% of the population own 82% of Russia's wealth. The level of wealth concentration in Russia remains significantly higher than in all top ten largest economies of the world.

During the last year, the aggregate personal wealth of the entire Russian population increased by \$300 billion reaching \$ 2.2 trillion. The total wealth in the world during 2017 rose by \$14 trillion and reached \$317 trillion. The number of dollar millionaires in Russia increased from 132,000

10% OF THE RUSSIAN POPULATION OWN 82% OF THE COUNTRY'S WEALTH, WHICH IS SIGNIFICANTLY HIGHER THAN IN ALL TOP TEN LARGEST ECONOMIES OF THE WORLD.

in 2017 to 172,000 people in 2018, while the number of dollar billionaires rose from 69 to 74 persons. More than 2.3 million people worldwide have been recognized as new dollar millionaires increasing the total number of millionaires to 42.2 million people over the last 12 months. The wealth per capita in Russia among the adult population grew by 3.5% over the past year from \$19,319 to \$19,997. At the same time, although the total wealth per capita in Russia has been increasing since 2015, it is still considerably lower than in 2013 (\$24,926). It is worth noting that the wealth per capita in Russia grew rapidly during the first decade of 2000s mostly due to rising prices in commodity markets. According to the report, during 2000-2007, the wealth per adult in Russia rose eightfold.

However, after 2007, the wealth per adult did not increase very much being prone to volatilities of commodity prices and the ruble exchange rate.

The case of Russia is fairly controversial compared to other large economies due to the rising polarization in wealth distribution. Although there is a rapid growth of the number of wealthy people, as well as of their accumulated wealth, in Russia, the per capita disposable income of the population has been in gradual decline during the last four years. In fact, according to the Bloomberg Index, Russia has become the leading country in terms of the speed, at which the wealth of its wealthiest people has been growing. Thus, the ten richest Russians have increased their wealth by 10.8%. At the same time, unlike in many other economies, in Russia, there is a reverse process going on at the

other extreme of the social ladder with 13.2% of the population earning income below the subsistence minimum.

Thus, we can observe a growing income difference between the wealthiest and poorest parts of the Russian society, which is always a serious social and political risk. There are several factors contributing to the wealth polarization of the population in Russia. One of the primary reasons is the high sectorial concentration of the economy which does not provide productivity growth in its non-tradable sectors and drives away investment incentives. Another important factor is the overregulation of the economy by the government which creates conditions favorable for monopolization of the economy. Yet another factor is the flat tax system which basically does not provide income redistribution in the economy and increases the adverse effects of economic shocks.

“

WE CAN OBSERVE A GROWING INCOME DIFFERENCE BETWEEN THE WEALTHIEST AND POOREST PARTS OF THE RUSSIAN SOCIETY, WHICH IS ALWAYS A SERIOUS SOCIAL AND POLITICAL RISK.

”

PUTIN'S VISIT UPGRADED INDIA-RUSSIA COOPERATION

ALBINA MURATBEKOVA

On October 4-5, 2018, Russian President Vladimir Putin paid an official visit to New Delhi to attend the 19th India-Russia annual bilateral summit with Indian Prime Minister Narendra Modi. Since the 2000s, Russia and India have been organizing bilateral summits every year on a rotating basis, due to which their relations have achieved the level of "special and privileged strategic partnership". During this year's summit, the parties discussed key regional and global issues and signed more than ten bilateral agreements, including on military-technical, nuclear energy, railway construction, space, tourism and business cooperation. It is worth mentioning that earlier, in May 2018, the two leaders held

an informal summit in the Russian city of Sochi to address global issues of mutual concern.

Meanwhile, the key takeaway from the current summit was the further development of military-technical cooperation. One of the substantial agreements signed during the meeting was on the purchase of Russia's S-400 Triumf air defense systems worth more than \$5 billion by India. The negotiations between New Delhi and Moscow on the deal started in 2015, as India was interested in strengthening its air defense, particularly along the Sino-Indian border. Russia's S-400 is considered the most advanced long-range surface-to-air missile defense system that was previously purchased by China as well.

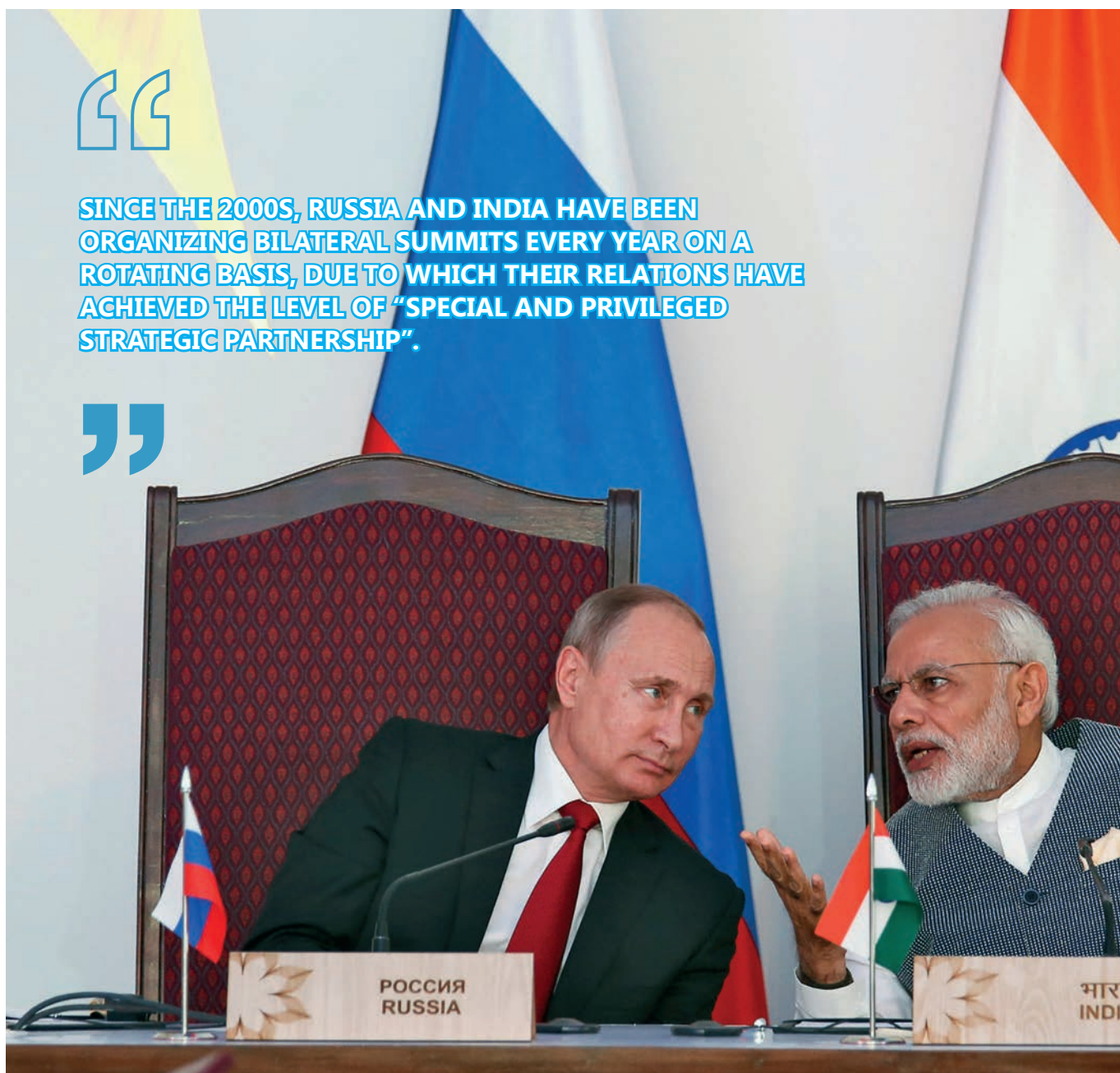
The India-Russia deal raised Washington's objections since it contradicts the U.S. Countering America's Adversaries through Sanctions Act (CAATSA) legislation, which sanctions any country that has trade relations with Russia's defense and intelligence sectors. Although the U.S. Congress gave an exemption for India under CAATSA, it is up to President Trump to decide whether to grant the waiver. Following India's de-

cision to purchase the Russian air defense system, despite the threat of U.S. sanctions, Trump reacted by saying that India "will soon find out" about his decision. Nevertheless, Russia will remain dominant in the Indian defense inventory as it accounts for 70% of weapons and military equipment bought by India, even though New Delhi attempts to diversify its defense partners. In addition, Russia provides India with im-

“

SINCE THE 2000S, RUSSIA AND INDIA HAVE BEEN ORGANIZING BILATERAL SUMMITS EVERY YEAR ON A ROTATING BASIS, DUE TO WHICH THEIR RELATIONS HAVE ACHIEVED THE LEVEL OF "SPECIAL AND PRIVILEGED STRATEGIC PARTNERSHIP".

”

portant military technology, such as nuclear submarines, thus emphasizing strategic implications of the Russia-India partnership.

In the course of their negotiations, Putin and Modi also discussed civil nuclear cooperation, which was formalized in the action plan on

**THE KEY TAKEAWAY
FROM THE
CURRENT SUMMIT
WAS THE FURTHER
DEVELOPMENT
OF MILITARY-
TECHNICAL
COOPERATION.**

nuclear cooperation. Moreover, Russia agreed to support India's space exploration plans. In order to intensify partnership in this area, the sides signed a memorandum on joint activities in the preparation of the Indian national program for the launch of its first manned spacecraft.

Trade and economic cooperation was another topic that was in the focus of the two leaders' attention. In terms of commercial relations, according to the Federal Customs Service of the Russian Federation, in 2017, the total volume of trade between Russia and India amounted to around \$9.3 billion, including \$6.4 billion of Russian exports to India and \$2.9 billion of Indian imports to Russia. Thus, the sides discussed issues related to the removal of impediments to bilateral trade and investment flows, as well as ways to strengthen inter-regional cooperation and transportation links. It is worth mentioning that the Intergovernmental Russian-Indian Commission on Trade, Economic, Scientific, Technical and Cultural Cooperation is a major mechanism that contributes to the development of bilateral relations in spheres other than military-technical cooperation.

Overall, the results of Putin's visit demonstrate that the Russian-Indian relations remain positive with a potential for further enhancement of the existing ties. At the same time, it is noteworthy that the summit was dominated by the civil nuclear, defense and military-technical cooperation issues, rather than issues related to boosting economic and commercial relations.

DAUREN ABEN

On October 27, 2018, Turkish President Recep Tayyip Erdogan hosted German Chancellor Angela Merkel, French President Emmanuel Macron and Russian President Vladimir Putin in Istanbul for a summit devoted to the Syrian conflict, the first such meeting to bring together the four leaders, each of whom has own agenda and pursues own interests in Syria. UN Special Envoy for Syria Staffan de Mistura who will step down at the end of November also attended the event, but neither the Syrian government nor any groups opposing the regime were present. The parties discussed prospects for achieving a political settlement in Syria devastated by the seven-year war, with a particular focus on the situation in the country's northwestern Idlib province, which is considered the last major stronghold of the Syrian opposition.

“

THE ISTANBUL SUMMIT WAS THE FIRST MEETING TO BRING TOGETHER THE FOUR LEADERS, EACH OF WHOM HAS OWN AGENDA AND PURSUES OWN INTERESTS IN SYRIA.

”

The quadripartite summit became possible following the September 17, 2018 agreement reached between Putin and Erdogan after talks in Sochi on the creation of a demilitarized buffer zone around the Idlib province to separate the forces loyal to President Bashar Assad from opposition groups. The deal allowed to postpone a full-scale military offensive planned by Damascus against the rebel-held area, which could potentially cause a humanitarian disaster leading to a new mass influx of refugees to Turkey and eventually to Europe. It is worth noting that Idlib is home to about three million people – not only its local population, but also civilians and fighters who were forcefully evacuated from other parts of the country retaken by the Syrian regime. Under the agreement, the opposition would remain in the areas it controlled, with Ankara pledging to clear the demilitarized zone from radical militants. At the same time, all the anti-regime forces

had to withdraw heavy weaponry, including tanks and artillery, from the zone. It was agreed that Russia and Turkey would deploy forces to jointly patrol the zone extending for 15-20 kilometers and prevent renewed fighting.

However, while rebels were reported to complete the removal of heavy weapons by mid-October, some jihadist groups rejected the Russia-Turkey deal. Both Putin and Assad hinted that they regarded the buffer zone a "temporary" measure, with Moscow reserving the right to assist Damascus in "eliminating terrorists" in Idlib in case of armed provocations. Nevertheless, the European leaders kept insisting at the Istanbul summit that the Idlib demilitarized zone should result in a permanent ceasefire.

Along with discussing the situation on the ground in Idlib, the summit participants addressed access to humanitarian aid, UN efforts to establish a 50-member constitutional committee, and issues related to the post-war reconstruction of Syria. In a joint statement issued following the

**WITHOUT THE
CONSTRUCTIVE IN-
VOLVEMENT OF ALL
THE PLAYERS, IT
IS IMPOSSIBLE TO
LAUNCH A VIABLE
POLITICAL PROCESS
FOR FOSTERING
A SUSTAINABLE
PEACE IN SYRIA.**

summit, Erdogan, Merkel, Macron and Putin emphasized that humanitarian organizations should be given rapid, safe and unhindered access throughout the country to render aid to all people in need and called upon the international community to increase assistance to Syria. The four leaders also called for "an inclusive, Syrian-led and Syrian-owned political process" and supported convening by the end of 2018 of a committee in Geneva that would work on a new constitutional draft, paving the way for "free and fair elections in Syria under the UN supervision". As for the reconstruction of Syria, the parties understand that joint efforts of all stakeholders are required to rebuild the country, but were not able to achieve a concrete agreement on the issue, mostly due to their differing views on the ways to resolve the Syrian conflict. It has also become clear that without the constructive involvement of the United States and Iran, the two influential players in the region, as well as Israel, it is impossible to launch a viable political process between the Syrian regime and opposition factions for fostering a sustainable peace in Syria.

www.goo.gl

NGOS IN KAZAKHSTAN: NEED FOR CHANGE

GULNAR NADIROVA

Non-governmental organizations (NGOs) worldwide provide a wide range of services aimed at improving the social status of people. The mission of these organizations is to work on the development of civil society and make positive changes in both practical and institutional spheres of life. Ideally, the work of NGOs should be complementary to activities of government or public entities, which should fulfill their responsibilities, providing medical care, formal education, social services, etc.

Experts studying the role and functioning of NGOs describe three stages in the evolution of these organizations. At the first stage, the focus of NGOs is on providing assistance and services related to the distribution of food, housing, or medical aid directly to beneficiaries. NGOs identify urgent needs and try to satisfy them. At the second stage, NGOs are focused on small-scale projects necessary for local development.

IDEALLY, THE WORK OF NGOS SHOULD BE COMPLEMENTARY TO ACTIVITIES OF GOVERNMENT OR PUBLIC ENTITIES, WHICH SHOULD FULFILL THEIR RESPONSIBILITIES, PROVIDING MEDICAL CARE, FORMAL EDUCATION, SOCIAL SERVICES, ETC.

At this stage, NGOs stimulate the capacity of local communities to meet their needs through independent local action. At the third stage, NGOs try to make changes in policies and institutions at the local, national and sometimes international levels; they move away from operational service toward "sustainable development of systems".

However, in Kazakhstan, it seems that elements of all three stages of NGO development are present at the same time, with both lobbyists of innovations in government policy decisions and actors of practical programs operating in the field. In this context, it is obvious that providing practical help and relief to people in conditions of poverty, disease, tragic circumstances, environmental and natural disasters is just as important as putting forward important legislative initiatives.

It is believed that NGOs should be completely independent when they develop their own programs, but in Kazakhstan's reality, the situation is

somewhat different. The influence of the government is inevitable since even a very topical, well-grounded program needs funding for its implementation. Often such funding is available only through government structures. NGOs, applying for funding for their projects, thereby orients the government to the most pressing problems of society so that it develops relevant public policy.

There is the so-called “state social order”, or the government-budget funded implementation of social programs, projects, as well as individual activities aimed at solving social problems at the national, regional or sectoral levels. In 2018, 19.3 billion tenge was allocated for 2,066 projects, i.e. on average less than 10 million tenge per project. Another form of government financing of NGO activities is grant funding provided in order to support civil initiatives and attract the potential of civil society institutions for addressing pressing issues of social development. There are no final figures for 2018, but data for 2017 show that 55 grants were allocated, with amounts from 5 million to 28.5 million tenge, depending on the direction of NGO activity. At the same time, as of March 16, 2018, the number of registered NGOs in Kazakhstan is 22,398, of which 14,349 are active.

It is clear that insufficient and short-term funding from government structures, as well as the reduction in aid from various foreign donor organizations do not contribute to the active work of NGOs. Nevertheless, the creation of the department for social development in Astana, coupled with the construction of the Center for Civil Initiatives, suggests a gradual reappraisal of the role of NGOs and an upgrade in the status of these organizations. NGOs sent several constructive proposals that the Ministry of Public Development found interesting, such as proposals to formalize in law the status and benefits of a family raising a child with disabilities, simplify procedures for medical examination of children with disabilities, and introduce their mandatory annual hospitalization as part of rehabilitation programs. As a result, the Civil Society Committee of Kazakhstan plans to transfer more than 200 government functions

to NGOs.

However, we cannot yet say that Kazakhstani NGOs actively influence political and social processes in the country. There are many problems in the development of this sector, which are not limited to financial ones. The immaturity of the organizations and the unwillingness of society to accept them, as well as a certain passivity of fellow citizens preventing them from participating in NGO activities — all these factors together do not contribute to significant positive changes in the civilian sector of Kazakhstan society. However, some changes in the rhetoric and practice of state structures allow us to hope that in the coming years NGOs will play a more significant role in helping Kazakhstan’s society to meet social challenges.

SOME CHANGES IN THE RHETORIC AND PRACTICE OF STATE STRUCTURES ALLOW US TO HOPE THAT IN THE COMING YEARS NGOS WILL PLAY A MORE SIGNIFICANT ROLE IN HELPING KAZAKHSTAN’S SOCIETY TO MEET SOCIAL CHALLENGES.

ВИЗИТ СИНДЗО АБЭ В КИТАЙ: ПОСТРОЕНИЕ ДРУЖБЫ?

ASSET ORDABAYEV

25-27 октября 2018 года премьер-министр Японии Синдзо Абэ совершил официальный визит в Китайскую Народную Республику (КНР), став первым японским премьером, посетившим Китай за семь лет. Поводом для визита стало 40-летие двустороннего договора о мире и дружбе. Лидеры стран обсудили ключевые вопросы безопасности, ситуацию вокруг Северной Кореи и территориальные споры, а также развитие экономических отношений для расширения взаимовыгодного сотрудничества. В планах – трехдневный визит Си Цзиньпина в Японию в 2019 году.

По итогам визита страны подписали новое соглашение о сотрудничестве и договорились о мерах укрепления доверия для разрешения территориальных споров в Восточно-Китайском море. В частности, стороны пришли к договоренности о сотрудничестве

**МЕЖДУ
ЯПОНИЕЙ
И КИТАЕМ
НАЧИНАЕТСЯ
ПОСТЕПЕННЫЙ
ПРОЦЕСС
НОРМАЛИ-
ЗАЦИИ
ОТНОШЕНИЙ
ПОСЛЕ
КРИЗИСА 2011-
2012 ГОДОВ.**

при проведении морских поисковых и спасательных операций в водах вокруг спорных островов. Япония и Китай также подписали трехлетнее соглашение о валютном свопе на сумму 30,4 млрд. долл., которое направлено на повышение финансовой стабильности. Таким образом, стороны возобновляют валютный обмен между центральными банками, который был прекращен в 2012 году. Кроме того, достигнуто понимание о необходимости более тесного взаимодействия при реализации инфраструктурных проектов в третьих странах. Стоит отметить, что еще до визита Синдзо Абэ две страны договорились о совместной работе над инфраструктурными проектами в Индонезии и Филиппинах. Вместе с Абэ в Китай приехало около 1000 японских бизнесменов, которые подписали сделок с китайскими партнерами на общую сумму примерно 2,6 млрд. долл. Следует заметить, что по итогам 2017 года взаимная торговля выросла на 300 млрд. долл. или на 10 %.

Визит Абэ в Пекин символизирует постепенный процесс нормализации отношений между двумя странами после кризиса 2011-2012 годов, когда правительство Есихико Нода национализировало необитаемые острова в Восточно-Китайском море, а в японском обществе был начат сбор средств для покупки островов Сенкаку, на которые также претендует Китай. В январе 2013 года в Восточно-Китайском море произошел инцидент между военными кораблями, когда, по утверждению японской стороны, китайское судно нацелило свое оружие на японское. Улучшение отношений можно проследить и в восприятии одной страны гражданами другой. В 2014 году только 13% китайских граждан воспринимали Японию позитивно, а к Китаю хорошо относились лишь 6,5% японцев. В 2017 году этот показатель составил уже 42% и 38%, соответственно.

Следует еще отметить, что ради визита в Китай Синдзо Абэ отказался от личного посещения храма Ясукуни в Токио, который в КНР рассматривают как символ японского милитаризма. Также от визита в Ясукуни отказались вице-премьер и министр финансов Таро Асо, и министр иностранных дел Таро Коно. В храме Ясукуни хранятся таблички с именами 2,5 млн. японских военнослужащих – жертв военных конфликтов. Среди них 14 военачальников времен Второй мировой войны, которые в Китае осуждены как военные преступники.

Подводя итог, необходимо выделить ряд при-

чин визита Абэ в Китай. Интересы японского премьера связаны с необходимостью усилить политические позиции Японии в регионе и в мире. Политическая роль Токио не соответствует его экономической мощи. На фоне ухудшения отношений Китая и США визит Синдзо Абэ – это сигнал, что Япония может и хочет проводить более самостоятельную внешнюю политику и менее зависима от Вашингтона, чем это принято считать. Стабильные отношения с Китаем необходимы и для предотвращения стратегического окружения Японии. Дело в том, что поступательное развитие взаимоотношений между Россией и КНР довольно опасно для Токио: поскольку Абэ пока не удалось добиться прорыва в отношениях с Москвой, его активность в китайском направлении вполне логична. При этом не стоит забывать и о взаимовыгодном экономическом сотрудничестве двух стран.

Для Китая хорошие отношения с Японией необходимы для развития торговли, ведь ожидаемое падение в торговле с США может частично восполнить японский рынок. Теоретически Абэ может взять на себя и роль посредника между КНР и США для поиска компромисса и выработки новых правил игры. Также Китай пытается предотвратить создание союза «Япония-Индия-Австралия», который может существенно ограничить действия Китая в Азиатско-Тихоокеанском регионе и осложнить реализацию инициативы «Пояс и Путь».

РАДИ ВИЗИТА В КИТАЙ
СИНДЗО АБЭ ОТКАЗАЛСЯ ОТ
ЛИЧНОГО ПОСЕЩЕНИЯ ХРАМА
ЯСУКУНИ В ТОКИО, КОТОРЫЙ
В КНР РАССМАТРИВАЮТ
КАК СИМВОЛ ЯПОНСКОГО
МИЛИТАРИЗМА.

DISAPPOINTING DEMOGRAPHIC DATA REPORTED IN RUSSIA

KANAT MAKHANOV

According to the data from the Russian Federation's Federal Statistics Service (Rosstat), the estimated resident population of the country by September 1, 2018 amounted to 146.8 million people. During January-September 2018, 1.21 million children were born in Russia compared to 1.272 million newborns in the same period of 2017. The number of registered deaths during the first nine months of 2018 reached 1.383 million, whereas in January-September 2017 this figure stood at 1.378 million. Thus, since the beginning of 2018 there were 173 thousand more deaths than births, while during the same period of 2017 deaths outnumbered births by 106 thousand.

The data released by Rosstat was unexpected for many experts and disappointing for the Russian government. Such fundamental factors as falling

SUCH FUNDAMENTAL FACTORS AS FALLING BIRTH RATES AND RISING DEATH RATES SHOW A CLEAR ACCELERATION OF THE DEMOGRAPHIC DECLINE IN RUSSIA.

birth rates and rising death rates show a clear acceleration of the demographic decline in Russia. As a result, during January-September 2018, the population of Russia decreased by 0.06% (84.7 thousand people) compared to only a 0.02% (32.9 thousand) decline during the same period of 2017. Moreover, there is also a decline in net migration from other countries, which in previous years helped considerably to balance the demographics. Thus, during January-August 2018 only 84.4 thousand people immigrated to Russia in net terms compared to 137.5 thousand people in the same period of 2017. 100% of the net migration growth was achieved due to immigrants coming from the CIS countries, while there is a net outflow of 1.8 thousand people to other countries. The geographic patterns of demographics in Russia do not show drastic changes with an overall upward shift in the death rates and a decline in the birth rates. There is some natural increase of the population in Northern

Caucasus and large urban areas like Moscow and Saint Petersburg, the Tyumen region, and the Autonomous Republics of Buryatia, Tuva and Yakutia.

Apparently, the current demographic statistics of Russia add another negative impact on the economy. One of the most obvious economic issues that demographics tackles is the balance in labor market. Since 2005, Russia has been experiencing a gradual growth of the non-working age population and a reduction of the working age population, which increases social pressure on the labor force. It is important to mention that a slight rise of the birth rates that began three-four years ago did not have a significant effect during the first nine months of 2018. Demographers explained this shift as the effect of the high birth rates in the late 1980s which is now starting to disappear. It is even a more alarming fact that immigration is not large enough to cover the natu-

ral demographic decline. This effect can be attributed to a sluggish economic growth observed in Russia during recent years and a simple depletion of migrant population in the CIS countries. In this regard, there are low, medium, and high demographic scenarios until 2035 prepared by Rosstat. In all three scenarios, there is a primary role attributed to immigration in improving the demographics of Russia. In order to fulfill even the low scenario in 2019, a net immigration of 168,000 people is necessary. Apparently, with only 86,200 immigrants coming to the country during the first nine months of 2018, Russia is at risk of a massive demographic collapse in the nearest future with severe economic consequences. The demographic decline already obliged the Russian government to take highly unpopular and extraordinary measures like raising the retirement age and easing the citizenship procedure. However, these efforts could turn out to be insufficient.

“

IT IS EVEN A MORE ALARMING FACT THAT IMMIGRATION IS NOT LARGE ENOUGH TO COVER THE NATURAL DEMOGRAPHIC DECLINE.

”

<https://forumvostok2018.tassphoto.com>

IV. DOĞU EKONOMİK FORUMU SONUÇLARI

DİNARA TALDYBAYEVA

11-13 Eylül 2018 tarihinde Rusya'nın Vladivostok şehrinde IV. Doğu Ekonomik Forumu (Eastern Economic Forum) düzenlenmiştir. Rusya'nın Roskongress Fonu öncülüğünde dördüncüsü düzenlenmekte olan uluslararası nitelikli forum her yıl Vladivostok'ta gerçekleştirilmektedir ve Rusya'nın Uzak Doğu bölgesine yabancı yatırımların artırılmasını ve Asya-Pasifik bölgesinde ekonomik işbirliğinin gelişmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu yıl organize edilen foruma Rusya dışında 60 ülkeden 6002 temsilci ile 1357 basın ve yayın mensubu katılmıştır. Bunların içinde devlet kurumları temsilcileri ve işadamları bakımından en çok sayıda Çin (1096 kişi), Japonya (570 kişi), Kore (335 kişi), Moğolistan, ABD ve İngiltere katılımcı göndermiştir. Kuzey Kore'den ise 12 kişi foruma katılmıştır.

Forumu üst düzey devlet yetkilileri büyük ilgi göstermiş olup bunların arasında Çin Devlet Başkanı Xi Jin-

“

**FORUMA RUSYA
DIŞINDA 60
ÜLKEDEN 6002
TEMSİLCİ VE
1357 BASIN
YAYIN MENSUBU
KATILDI.**

”

ping, Moğolistan Devlet Başkanı Haltmaagiyn Battulga, Kore Başbakanı Li Nak-Yeon, Japonya Başbakanı Shinzo Abe ile birlikte SINOPEC (China Petroleum and Chemical Corporation) Başkanı Dai Houliang ve CNPC (China National Petroleum Corporation) Başkanı Wang Yilin bulunmaktadır. Forum sırasında "Yatırımcı Destek Araçları", "Uzak Doğu'nun Sektörlere Göre Öncelikleri", "Küresel Uzak Doğu: İşbirliği İçin Uluslararası Projeler" ve "İnsanların Yaşam Şartları İçin Koşullar Yaratmak" gibi dört ana tema üzerinde 100'den fazla iş görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca forum kapsamında düzenlenen ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Moğolistan Devlet Başkanı Haltmaagiyn Battulga, Kore Başbakanı Li Nak-Yeon, Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin katıldığı "Uzak Doğu: İmkanlar Sınırını Genişletmeye Doğru" adlı genel oturumda, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, dinamik olarak gelişmekte olan Asya-Pasifik bölgesinde uluslararası işbirliği ve entegrasyonun güçlü merkezini kurmayı, iş ve yatırım faaliyetle-

rinin artırılmasını ve eğitim, bilim ve kültür alanında işbirliğini geliştirmeyi amaçladıklarını dile getirdi. Bu yolda atılacak adımlar arasında ilk olarak Rusya'nın Uzak Doğu bölgesinde yaşayan vatandaşlarının yaşam seviyesini yükseltmek olduğunun altını çizdi. Forum kapsamında gerçekleştirilen diğer etkinlikler de genel olarak Rusya'nın foruma katılan ülkeler ile entegrasyonunu sağlama konusunda oldukça faydalı olmuştur. Özellikle düzenlenen 5 iş diyalogu, Rusya-ASEAN, Rusya-Avrupa, Rusya-Çin, Rusya-Kore, Rusya-Japonya iş diyalogları, Uzak Doğu bölgesini doğrudan ilgilendiren konuların detaylı olarak ikili formatta incelenmesini sağlamıştır. Bunun dışında Rusya ve Çin bölge başkanlarının yuvarlak masa toplantısı, Rusya-Çin Hükümetler arası komisyonunun çalışmaları, Valdai uluslararası tartışma kulübü oturumu gibi birçok tartışma alanında güncel konular görüşülmüştür.

Forum neticesinde toplam tutarı 3,108 trilyon rublelik (47 milyar dolar) 220 anlaşma imzalanmıştır. Bu rakam daha önceki forumlardaki anlaşma miktarından oldukça fazladır: 1. forumda – 1,3 trilyon ruble (18,86 milyar dolar), 2. forumda – 1,8 trilyon rub-

le (26,11 milyar dolar), 3. forumda ise – 2,5 trilyon ruble (36,27 milyar dolar) olduğunu dikkate alırsak toplam anlaşmaların miktarının her yıl ciddi oranlarda arttığını görmek mümkündür. İmzalanan anlaşmaların arasında en önemlileri ise, Rusya'nın Primorie bölgesi ile Çin'in SINOMEC Enerji Mühendisliği Şirketi arasında toplam tutarı 50 milyar ruble (757,6 milyon dolar) olan petrol arındırma tesisinin inşa edilmesi konusundaki anlaşma olmuştur. Bunun dışında Baim cevher bölgesini birlikte işletme konusunda Baimskaya A.Ş., KAZ Minerals PLC, Çukotka Hükümeti ve Rusya Doğu Geliştirme Bakanlığı arasında toplam tutarı 360 milyar rublelik (5,5 milyar dolar) bir anlaşma imzalanmıştır. Rusya'nın Doğrudan Yabancı Yatırım Fonu ile Çin'in Alibaba şirketi arasında stratejik işbirliği anlaşması da imzalanmıştır.

Vladivostok'ta düzenlenen bu forumun genel olarak Uzak Doğu bölgesi için, özellikle Rusya ve Çin için çok verimli geçtiğini söylemek mümkündür. Rusya'nın uzak doğudaki bölgelerinin sosyo-ekonomik gelişmesini sağlamanın Kuzey-Dogu Asya ülkeleri arasında işbirliğinin daha hızlı gelişmesine önemli katkı sağlayacağı beklenmektedir.

FORUM NETİCESİNDE TOPLAM TUTARI 3,108 TRİLYON RUBLEKİ (47 MİLYAR DOLAR) 220 ANLAŞMA İMZALANMIŞTIR.

ABD DIŞİŞLERİ BAKANİ MIKE POMPEO'NUN ÇİN ZİYARETİ

OMIRBEK HANAYI

8 Ekim 2018 tarihinde ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo Çin'de temaslarda bulundu. Pekin'e yaptığı bir günlük kısa ziyaretinde Pompeo, Çin Devlet Konseyi Üyesi ve Dışişleri Bakanı Wang Yi ile bir araya geldi. Görüşmede öncelikle ABD-Çin ikili ilişkilerindeki anlaşmazlıklara değinen Wang, ABD-Çin ticaret savaşının yanı sıra, ABD'nin Tayvan'a silah satışı ve Washington'un Pekin'i ABD'deki ara seçimleri etkilemekle suçlamasının karşılıklı güveni olumsuz etkilediğinin ve ikili ilişkilere gölge düşürdüğünün altını çizdi. Dahası Wang, iki ülke arasındaki işbirliği gerekliliğini vurgulayarak, ülkesinin ABD ile aradaki anlaşmazlıkların eşit temel üzerinde müzakere yoluyla çözülmesinden yana olduğunu belirtti. Ayrıca, ABD ile Kuzey Kore arasındaki olumlu diyalogları desteklediklerini bildiren Wang, Kuzey Kore'nin nükleer

“

**8 EKİM 2018
TARİHİNDE ABD
DIŞİŞLERİ BAKANİ
MIKE POMPEO
ÇİN'DE TEMASLARDA
BULUNDU.**

”

silahsızlandırılma konusunda önemli rol oynamaya devam etmek istedikleri ifadesinde bulundu. Konuşmasında Pompeo, iki ülke arasında birçok anlaşmazlıkların bulunmasına rağmen, ABD'nin Çin'in gelişmesine karşı olmadığını ve Çin'i engelleme niyetlerinin bulunmadığını açıkladı. Kendisinin Kuzey Kore ziyaretinde olumlu ilerlemeler kaydedildiğini bildiren Pompeo, ülkesinin Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlandırılması konusunda Çin ile işbirliği yapmayı beklediğini belirtti.

Çinli mevkidaşıyla görüşmesinden sonra Pompeo, Çin Devlet Konseyi Üyesi ve ÇKP Merkez Komitesi Dışişleri Komisyonu Başkanı Yang Jiechi ile bir araya gelerek, ABD-Çin ikili ilişkilerinin yanı sıra, Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlandırılma konusunu ele aldı. Pompeo'nun Yang ile görüşmesi, Wang ile gergin görüşmesine göre iyimser bir şekilde gerçekleşti

denilebilir. Çünkü Çin'in eski Washington Büyükelçisi ve aynı zamanda önemli ABD uzmanı olan Yang, ABD ve Çin arasındaki üst düzey görüşmeler ile diyalog toplantılarının gerçekleşmesinde aktif olarak çaba gösteren Çin yetkilisi olarak bilinmektedir.

Pompeo'nun söz konusu Çin ziyareti, Asya turu kapsamında gerçekleşti. Önce Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore'de temaslarda bulunan Pompeo'nun Asya turunun amacı Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlandırılmasıydı. Bu bağlamda Japonya Başbakanı Shinzo Abe, Güney Kore Devlet Başkanı Moon Jae-in ve Kuzey Kore lideri Kim Jong-un ile ilgili görüşme-

NEREDEYSE ABD VE ÇİN'İN BİRBİRİNE EŞİT DERECEDE İHTİYAÇ DUYDUĞU KUZAY KORE'NİN NÜKLEER SİLAHSIZLANDIRILMASI KONUSU, WASHINGTON-PEKİN ARASINDA KESİLEN TİCARET MÜZAKERELERİNİN TEKRAR BAŞLAMASINI TETİKLEYEBİLİR.

ler yapan ABD Dışişleri Bakanı'nın Çin ziyareti, ABD'nin Kuzey Kore konusunda Çin'in rolünü önemseydiğini göstermektedir. Ancak Mart 2018'de başlanan ABD-Çin ticaret savaşının giderek şiddetlenmesinin yanı sıra, ABD'nin Tayvan'a silah satışını onaylaması ve Washington yönetiminin Pekin'i ABD'deki ara seçimleri etkilemekle suçlaması nedenleriyle ABD-Çin arasındaki gerginliğin arttığı bir dönemde yapılan Pompeo ziyareti, artık her iki ülke için de önemlidir. ABD ve Çin'in birbirine ihtiyaç duyduğu Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlandırılması konusu, Washington-Pekin arasında kesilen ticaret müzakerelerinin tekrar başlamasını tetikleyebilir.

DİNARA TALDYBAYEVA

Günümüzde Hazar Denizi bölgesinde faaliyete geçmekte olan ulaşım ve lojistik projelerinden biri Uluslararası Kuzey-Güney Ulaşım koridorudur. Ulaşım koridoru, Hindistan ve Basra Körfezi ülkeleri ürünlerinin Batı ve Kuzey Avrupa'ya Hazar Denizi kıyısındaki ülkeler üzerinden ulaşımını sağlamayı amaçlamaktadır. Daha açıklayıcı bir şekilde, Uluslararası Kuzey-Güney Ulaşım Koridoru Saint Petersburg'dan İran üzerinden geçerek Mumbai'ya kadar uzanan hat, yolcu ve yük ulaşımını sağlamak amacıyla, Rusya'nın Ulaşım Bakanlığı tarafından Rusya'nın Hazar Denizi kıyısı ülkeleri ile stratejik işbirliğini artırmaya yönelik olarak önerilmiştir. Esas olarak Kuzey Avrupa'yı Hindistan ve Güney Doğu Asya ile bağlamayı amaçlayan bu projenin İran, Azerbaycan ve Rusya'nın demiryollarını birleştirmesi beklenmektedir.

ÜZERİNDE ANLAŞILAN PLANA GÖRE, ÇABAHAH LİMANI KUZAY-GÜNEY ULUSLARARASI ULAŞIM KORİDORUNA DAHİL OLACAKTIR VE AFGANİSTAN'IN BAMİAN EYALETİNDEN ÇABAHAH'A DOĞRU 900 KM'LİK DEMİRYOLU İNŞAATI GERÇEKLEŞTİRİLECEKTİR.

Yüklerin Hindistan'dan yola çıkarak Basra Körfezi üzerinden İran, Azerbaycan ve Rusya'dan geçerek Kuzey Avrupa'ya 14 gün içerisinde ulaştırılmasının planlandığı bu projeye Rusya ve Azerbaycan büyük önem vermektedir.

Özellikle Ekim ayı başlarında Rusya konuyu tekrar gündeme getirmiştir. Bakü'de gerçekleştirilen "Ulaşım ve transit nakliyatlar alanına işbirliğini artırma" başlıklı Rusya-Azerbaycan bölgesel forumunda Rusya Devlet Başkanı Yardımcısı İgor Levitin, İran ile Azerbaycan'ın kendi demiryolu hatlarının Kuzey-Güney koridoruna bağlanmasında hususunda çabalarını hızlandırmaları yönünde tavsiyede bulunmuştur.

İran Yol ve Kentsel Kalkınma Bakan Yardımcısı, İran Limanlar ve Deniz Kurumu Başkanı Mohammad Raştad tarafından verilen habere göre Azerbaycan ile İran, Alyat ve Enzel

bölgesinde serbest ticari bölge oluşturarak deniz ve liman işbirliğini geliştirme konusunda anlaşmışlardır. Bunun yanı sıra Bakü Uluslararası Deniz Ticaret Limanı Genel Başkanı ile İran'ın resmi yetkilileri tarafından gerçekleşen görüşmelerde iki ülke mevcut olan kaynak ve kapasiteyi bu alanda işbirliğini geliştirme yolunda kullanmayı planlamaktadırlar. Görüşmeler sonucunda, sadece Azerbaycan'ın Alyat ve Enzeli limanı için değil, İran'ın Çabahar limanı için de ayrı bir yatırım planı hazırlanmıştır. Plana göre, Çabahar limanı Kuzey-Güney

**ÖZELLİKLE AZER-
BAYCAN BU PRO-
JEYE İRAN'IN TAM
POTANSİYELİ İLE
KATILMASI İÇİN
BÜYÜK ÇABA HAR-
CAMAKTADIR.**

Uluslararası ulaşım koridoruna dahil olacaktır ve Afganistan'ın Bamian eyaletinden Çabahar'a doğru 900 km'lik demiryolu inşaatı gerçekleştirilecektir.

Özellikle Azerbaycan, bu projeye İran'ın tam potansiyeli ile katılması için büyük çaba göstermektedir. Buna örnek olarak Azerbaycan Hükümeti'nin Kuzey-Güney Ulaşım Koridoru Projesi'nde İran tarafında demiryolu inşaatı için 500 milyon dolar kredi sağlaması gösterilebilir.

**2 EKİM 2018 TARİHİNDE AVRASYA
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
DOÇ. DR. VAKUR SÜMER “NUR
OTAN” PARTİSİ ALMALI ŞUBESİNİN
BİRİNCİ BAŞKAN YARDIMCISI
ORDABAYEVA NAILYA’YI ZİYARET
ETTİ.**

2018 ЖЫЛЫ 2 ҚАЗАНДА ЕУРАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ДИРЕКТОРЫ ДОЦЕНТ, ДОКТОР
ВАКУР СҮМЕР «НҰР ОТАН»
ПАРТИЯСЫ АЛМАЛЫ АУДАНДЫҚ
ФИЛИАЛЫ ТӨРАҒАСЫНЫҢ
БІРІНШІ ОРЫНБАСАРЫ ОРДАБАЕВА
НАЙЛЯМЕН КЕЗДЕСТІ.

Доцент, доктор Вакур Сүмер «Нұр Отан» партиясының өкілі Ордабаева Найлямен кездесу барысында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының қызметі мен ғылыми еңбектері туралы толық ақпарат берді. Қазақстанның әсіресе жаңартылатын энергетика және туризм салаларында үлкен әлеуеті бар екенін атап өткен Сүмер осы бағыттар бойынша ғылыми зерттеулер жүргізіп жатқандарын тілге тиек етті. Сүмер екі ел арасындағы достық пен бауырластықтың жылдан жылға дамуын және барлық салаларда ынтымақтастықтың нығаюын тілеп, жасаған жұмыстары арқылы Түркия мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынастардың дамуына ғылыми тұрғыдан үлес қосуды көздегендерін айтты. Кездесу барысында екі ел арасындағы экономикалық қатынастар, туризм, ауыл шаруашылығы, мал шаруашылығы және жаңадан құрылған Түркістан облысына қатысты мәселелер талқыланды.

Ордабаева Қазақстанның тәуелсіздігін таныған алғашқы мемлекет Түркия екенін және Түркияның Қазақстан үшін ерекше орынға ие екенін тілге тиек етті. «Қазақстан - 2050» стратегиясы-

Doç. Dr. Vakur Sümer, Nur Otan partisi temsilcisi Ordabayeva Nailya ile görüşmesinde Avrasya Araştırma Enstitüsü faaliyetlerini tanıtarak yayınları hakkında ayrıntılı bilgi verdi. Kazakistan'ın özellikle yenilenebilir enerji ve turizm gibi sektörlerde büyük potansiyeli olduğunu anlatan Sümer, bu alanlarda akademik çalışmalar yürüttüklerini aktardı. İki ülke arasında dostluk, kardeşlik ve her türlü alanda işbirliğinin artması temennisinde bulunan Sümer, yaptıkları çalışmalarla Türkiye ve Kazakistan arasındaki ilişkilerin gelişimine akademik açıdan katkı sağlamayı hedeflediklerini söyledi. Ziyaret sırasında iki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler, turizm sektörü, tarım, hayvancılık ve yeni oluşan Türkistan bölgesi ile ilgili konulara değinildi.

ның негізгі бағыттарына қысқаша тоқталып өткен Ордабаева 24 маусымда Түркияда өткен президенттік сайлауда Түркия Президенті болып сайланған Реджеп Тайып Ердоған мырзаны және Әділет және өркендеу партиясын (AK Parti) құттықтады. Ордабаева Түркия мен Қазақстан арасындағы ынтымақтастыққа қатысты соңғы статистикалық мәліметтермен бөлісіп, соңғы кезде Қазақстанда құрылыс және туризм саласының дамығанын және түрік инвестицияларының артқанын мәлімдеді.

Кездесу соңында Институт директоры Вакур Сүмер Ордабаева Найляға Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ғылыми еңбектерін сыйға тартты. □

Ordabayeva, Kazakistan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ülkenin Türkiye olduğunu belirterek Türkiye'nin Kazakistan için özel yere sahip olduğunu vurguladı. Kazakistan'ın 2050 stratejisinin ana hatlarından kısaca bahseden Ordabayeva sözlerinin devamında Türkiye'de 24 Haziran'da gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Türkiye Cumhurbaşkanı seçilen Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı ve Adalet ve Kalkınma Partisi'ni tebrik etti. Türkiye ve Kazakistan arasında işbirliğine ilişkin son istatistiklerden bahseden Ordabayeva, son zamanlarda Kazakistan'da inşaat ve turizm sektörünün geliştiğini ve Türk yatırımlarının arttığını dile getirdi.

Ziyaret sonunda Enstitü Müdürü Vakur Sümer Ordabayeva Nailya'ya Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün akademik yayınlarını hediye etti. □

11-13 EKİM 2018 TARİHLERİ ARASINDA AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ, NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ, KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ, BAKÜ AVRASYA ÜNİVERSİTESİ VE M. AKMULLA BAŞKURT DEVLET PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ İLE BİRLİKTE V. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU'NU DÜZENLEDİ.

2018 ЖЫЛДЫҢ 11-13 ҚАЗАН АРАЛЫҒЫНДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ НИЙДЕ ӨМЕР ХАЛИСДЕМИР УНИВЕРСИТЕТІ, ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗДАР ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ, БАКУ ЕУРАЗИЯЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ ЖӘНЕ М. АКМУЛЛА АТЫНДАҒЫ БАШҚҰРТ МЕМЛЕКЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ БІРЛЕСІП V ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКІ ӘЛЕМІ ЗЕРТТЕУЛЕРІ СИМПОЗИУМЫН ҰЙЫМДАСТЫРДЫ.

2018 жылдың 11-13 қазан аралығында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының қолдауымен Нийде Өмер Халисдемир университеті, Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті, Баку Еуразиялық университеті және М. Акмулла атындағы Башқұрт мемлекеттік педагогикалық университеті бірлесіп ұйымдастырған V Халықаралық түркі әлемі зерттеулері симпозиумы өтті.

Симпозиумға Түркия, Қазақстан, Әзірбайжан, Қырғызстан және Моңғолия елдерінен көптеген ғалымдар мен сарапшылар қатысты. Симпозиумның мақсаты түркі әлемінің тіл, әдебиет, тарих, өнер тарихы, білім беру, халықаралық қатынастар, саясат, рухани және материалдық құндылықтар, экономика мәселелері сияқты әлеуметтік ғылымдардың барлық салаларында қажетті ғылыми-зерттеулерге ортақ платформа құру болып табылады.

Институтымызда симпозиумның үш отырысы өткізілді, бұл отырыстарда барлығы 45 баяндама жасалып, 90 ғалым мен сарапшы қатысты. Екі күнге созылған симпозиумда «Жаһандық бәсекеге қабілетті филолог маман даярлаудың қазақстандық және әлемдік тәжірибесі», «Рухани жаңғыру: әдебиет арқылы ұлттық сананы кемелдендіру», «Жаһандық білім беру жүйесі: әлеуметтік-гуманитарлық пәндерді жаңаша оқыту әдісте-

Avrasya Araştırma Enstitümüz'ün destekleyen kuruluş olarak katıldığı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi, Bakü Avrasya Üniversitesi ve M. Akmulla Başkurt Devlet Pedagoji Üniversitesi'nin ortaklaşa organize ettiği V. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu 11-13 Ekim 2018 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Sempozyuma; Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Moğolistan gibi Türk Dünyası ülkelerinden pek çok akademisyen ve uzman katılmıştır. Sempozyumun amacı Türk dünyasının dil, edebiyat, tarih, sanat tarihi, maarif, uluslararası ilişkiler ve siyaset, maddi ve manevi değerler, iktisadi meseleler gibi sosyal bilimlerin her alanında ihtiyaç duyduğu ilmi araştırmalara yönelik ortak bir platform görevi görmesi olmuştur.

Sempozyumun üç oturumu Enstitümüz'de gerçekleştirilmiş olup bu oturumlarda 45 tebliğ sunulmuş ve toplamda 90'a yakın akade-

mesî», «Латын графикасы: тарихы, теориясы және оқыту әдістемесі», «Қазіргі замандағы білім беру үрдісінің ұлттық және халықаралық даму тенденциясы», «Түркі тілдес мемлекеттердегі гендерлік білім берудің өзекті мәселелері» және «Түркі қауымы: тарихы мен мәдениеті» сияқты мәселелер талқыланды. □

misyen katılmıştır. İki gün süren sempozyumda ana hatlarıyla "Küresel Rekabete Yetenekli Filologların Yetiştirilmesinde Kazakistan'daki ve Dünyadaki Tecrübeler", "Manevi Uyanış: Edebiyat Vasıtasıyla Milli Şuurun Olgunlaştırılması", "Eğitim Sistemi: Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Farklı Öğretim Yöntemleri", "Latin Alfabeti: Tarihi, Teorisi ve Öğretim Yöntemleri", "Eğitim Sisteminin Milli ve Uluslararası Eğilimleri", "Türk Dünyasında Cinsiyet Çalışmalarının Temel Meseleleri" ve "Türk Dünyasında Tarih, Kültür ve Uluslararası İlişkiler" gibi konulara çeşitli bildiriler sunulmuştur. □

18 EKİM 2018 TARİHİNDE AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI VE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ HEYETİ AVRASYA İNCELEMELER MERKEZİ'Nİ ZİYARET ETTİ.

2018 ЖЫЛЫ 18 ҚАЗАНДА АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТІ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС ТӨРАҒАСЫ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ДЕЛЕГАЦИЯСЫ ЕУРАЗИЯ ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫНДА БОЛДЫ.

Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз, Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, институт директорының орынбасары Женгизхан Жаналтай және ғылыми қызметкер Өмірбек Қанай Анкарадағы Еуразия зерттеу орталығында (AVİM) болды.

AVİM қызметімен танысу және Еуразия ғылыми-зерттеу институтының қызметімен таныстыру мүмкіндігі туындаған кездесуде екі мекеме арасындағы ынтымақтастық мүмкіндіктері талқыланды. Сапар барысында Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтардың

Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Enstitü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay ve Araştırma Görevlisi Ömirbek Hanayi Ankara'daki Avrasya İncelemeler Merkezi'ni (AVİM) ziyaret etti.

AVİM faaliyetleri ile tanışma ve Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün faaliyetlerini de tanıma olanağının bulunduğu ziyarette, iki kurum arasında yapılabilecek işbirliği fırsatları görüşüldü. Ziyaret sırasında Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Türk Dili konuşan devlet ve toplulukların ortak hedefleri ve bölgesel barışın korunması ve işbirliğinin geliştirilmesine dönük stratejiler geliştirmek ve dünyadaki benzer çalışmalar yapan araştırma kurumlarıyla ortak projeler ve faaliyetler gerçekleştirmek istediklerini belirtti. Konuşmasının devamında Avrasya bölgesi, özellikle Türk Dünyası ve Orta Asya

ortak amaçlarına, аймақтық бейбітшілікті қорғауға және ынтымақтастықты дамытуға бағытталған стратегияны әзірлеуді және әлемдегі ұқсас ғылыми мекемелермен бірге бірлескен жобалар мен іс-шараларды жүзеге асыруды қалайтынын мәлімдеді. Өз сөзін жалғастыра келе жалпы Еуразия аймағына, оның ішінде түркі әлемі мен Орталық Азияға қатысты экономика, қаржы, энергетика, халықаралық қатынастар, қауіпсіздік, көлік, білім беру, мәдениет, әлеуметтану, саясат, тарих және қоршаған орта сияқты бірқатар маңызды мәселелер бойынша ғылыми зерттеулер жүргізетін Еуразия ғылыми-зерттеу институты үшін Еуразия аймағы бойынша ғылыми зерттеулермен айналысатын AVİM сияқты ғылыми-зерттеу орталығымен ынтымақтастық жасау өте тиімді болатынын тілге тиек етті.

Сонымен қатар, сапар барысында Еуразия

үзінде экономика, финансы, энергия, ұлаларалық ілішкілер, гүвенлік, ұлашым, егітім, күлтүр, сосыоложі, сіяaset, тарих ве Çevre gibi birçok önemli konular üzerinde araştırma yapan Avrasya Araştırma Enstitüsü için, yine Avrasya bölgesine yönelik araştırma yapan AVİM gibi bir araştırma merkezi ile işbirliği yapmanın çok verimli olacağını dile getirdi.

Ayrıca, ziyaret sırasında Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün amaçları ve faaliyetleri hakkında detaylı bilgi verdi. Avrasya Araştırma Enstitüsü misyonunun genelde Avrasya bölgesine, özelde bu bölgede yoğun olarak yaşayan Türk Dili konuşan devlet ve topluluklara ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve stratejik öneriler geliştirmek olduğunu dile getiren Sümer, Enstitü'nün bugüne kadar yayınladığı bazı önemli yayınlarını AVİM'e hediye etti. AVİM Başkanı, Emekli Büyükelçi Alev Kılıç da 2009 yılında kurulmuş olan merkezini, Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı bünyesinde faaliyet

ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер Еуразия ғылыми-зерттеу институтының мақсаттары мен қызметі туралы егжей-тегжейлі ақпарат берді. Сүмер Еуразия ғылыми-зерттеу институтының негізгі міндеті жалпы Еуразия аймағына, оның ішінде түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға қатысты ғылыми зерттеулер жүргізу және стратегиялық ұсыныстар әзірлеу екенін айтып, осы уақытқа дейін институт тарапынан жарияланған кейбір маңызды басылымдарды AVİM-ге сыйға тартты. AVİM төрағасы, отставкадағы елші Алев Кылыч 2009 жылы негізі қаланған орталықтың Түркіменелі ынтымақтастық және мәдениет қоры шеңберінде Анкарада жұмыс істейтін тәуелсіз және коммерциялық емес стратегиялық зерттеу орталығы болып табылатынын мәлімдеді. Кылыч AVİM-нің магистратура және докторантурада білім алып жатқан немесе докторантураны аяқтаған ізденуші, талдаушы және әкімшілік қызметкерлер-

gösteren, Ankara merkezli, bağımsız ve kar amacı gütmeyen bir düşünce kuruluşu olduğunu belirtti. AVİM'in çalışmalarını; yüksek lisans ve doktora'ya devam eden, veya doktora'sını tamamlamış araştırmacı, analist ve idari personel ile yürütmekte olduğunu söyleyen Kılıç, AVİM'in Avrasya bölgesi üzerinde çalışan uzman ve akademisyenler arasında entelektüel iletişim ve işbirliği ağı inşa etmeyi amaçladığını vurguladı. Bu çerçevede AVİM için Kazakistan'ın Almatı şehrinde bulunan bir araştırma kurumu Avrasya Araştırma Enstitüsü ile işbirliği yapmak ve çalışmaları daha üst seviyeye taşımanın çok önemli olduğunu da altını çizdi.

Ziyaret sonrasında Prof. Dr. Musa Yıldız, AVİM Başkanı Alev Kılıç'a Ahmet Yesevi Üniversitesi yayınlarından hediye etti. □

мен жұмыс жасап жатқанын айтып, AVİM-нің Еуразия аймағына қатысты ғылыми зерттеулермен айналысатын сарапшылар мен ғалымдар арасында зияткерлік байланыс пен ынтымақтастық желісін құруды мақсат етіп отырғанын атап өтті. Осыған байланысты, AVİM үшін Қазақстанның Алматы қаласында орналасқан Еуразия ғылыми-зерттеу институтымен ынтымақтасу және жұмысты бұдан да жоғары деңгейге көтеру өте маңызды екенін атап өтті.

Кездесу соңында профессор, доктор Мұса Йылдыз AVİM төрағасы Алев Кыличқа Ахмет Ясауи университетінің басылымдарын сыйлады. □

18 EKİM 2018 TARİHİNDE AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI VE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ HEYETİ ANKARA KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALAR MERKEZİ'Nİ ZİYARET ETTİ.

2018 ЖЫЛЫ 18 ҚАЗАНДА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ УНИВЕРСИТЕТТІҢ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС ТӨРАҒАСЫ ЖӘНЕ ЕУАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ДЕЛЕГАЦИЯСЫ АНКАРА ДАҒДАРЫС ЖӘНЕ САЯСИ ЗЕРТТЕУЛЕР ОРТАЛЫҒЫНДА БОЛДЫ.

Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз, Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, институт директорының орынбасары Женгизхан Жаналтай және ғылыми қызметкер Өмірбек Қанай Анкара дағдарыс және саяси зерттеулер орталығының (ANKASAM) директоры профессор, доктор Мехмет Сейфеттин Еролмен кездесті.

Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз бастаған Еуразия ғылыми-зерттеу институты делегациясының ANKASAM-ға сапарында институт қызметі таныстырылды және екі мекеме арасындағы ынтымақтастық мүмкіндіктері талқыланды. Кездесу барысында

Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Enstitü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay ve Araştırma Görevlisi Ömirbek Hanayi Ankara'daki Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmalar Merkezi (ANKASAM) Müdürü Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol'u ziyaret etti.

Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız'ın başkanlığında gerçekleştirilen Avrasya Araştırma Enstitüsü heyetinin ANKASAM ziyaretinde, Enstitü'nün faaliyetleri tanıtıldı ve kurumlar arası işbirliği olanakları görüşüldü. Görüşme sırasında Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün kuruluşundan itibaren özelde Orta Asya ve

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер Еуразия ғылыми-зерттеу институты құрылғаннан бері жалпы Еуразия аймағына, оның ішінде Орталық Азияға қатысты экономика, қаржы, энергетика, саясат және мәдениет сияқты бірқатар маңызды мәселелер бойынша ғылыми зерттеулер жүргізіп, түрлі іс-шаралар ұйымдастыратынын тілге тиек етті. Білімді стратегиямен ұштастырған институттың аймаққа қатысты ғылыми зерттеулерінің ағылшын және түрік тілдеріндегі әдебиеттерге үлесі күн сайын артып келе жатқанын мәлімдеді. Сапар барысында доцент, доктор Вакур Сүмер ANKASAM төрағасы профессор, доктор Мехмет Сейфеттин Еролға институттың басылымдарын сыйға тартты. Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз қысқа уақыт ішінде бі-

genelde Avrasya bölgesi üzerine ekonomi, enerji, finans, siyaset ve kültürel konular başta olmak üzere birçok alanda çeşitli konularda akademik çalışmalar ve etkinlikler düzenlemekte olduğunu dile getirdi. Bilgiyi stratejiye dönüştürme hedefi ile çalışan Enstitü'nün bölge hakkındaki akademik çalışmalarının özellikle İngilizce ve Türkçe literatüre katkısının gün geçtikçe artmakta olduğunu dile getirdi. Ziyaret sırasında Doç. Dr. Vakur Sümer, ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol'a Enstitü'nün yayınlarını hediye etti. Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, gerçekleştirdikleri faaliyetlerle kısa sürede adından söz ettiren Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün başarısının uluslararası alana giderek daha fazla yayılmakta olduğunu vurguladı.

раз жетістікке жеткен Еуразия ғылыми-зерттеу институты халықаралық аренада таныла бастағанын атап өтті.

ANKASAM төрағасы профессор, доктор Мехмет Сейфеттин Ерол ANKASAM Анкара дағдарыс және саяси зерттеулер орталығы 2016 жылы негізі қаланған стратегиялық зерттеу орталығы болып табылатынын атап өтті. Бұл орталық әр түрлі елдерден келген ғалымдар, сарапшылар және зиялы қауым өкілдерінен тұратын Түркияның үкіметтік емес ұйымы болып табылатынын айтты. Сондай-ақ, орталықта ағылшын, орыс, араб, парсы, француз, грек және албан тілдерін жетік білетін, стратегиялық зерттеулер саласында мол тәжірибесі бар ғалымдар мен сарапшылар жұмыс істейтінін айтты. Про-

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, ANKASAM'ın Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmalar Merkezi olarak 2016 yılında kuruluş çalışmaları başlatılan bir düşünce merkezi olduğunu söyledi. Farklı disiplinlerden ve ülkelerden gelen akademisyen, uzman ve aydınlardan oluşan, Türkiye ve yakın çevresi ağırlıklı bir sivil toplum kuruluşu olduklarını, bünyelerinde İngilizce, Rusça, Arapça, Farsça, Fransızca, Yunanca, Arnavutça vb. dillerle sahip, stratejik araştırmalar konularında deneyimli akademisyen ve uzmanların yer almakta olduğunu dile getirdi. Merkezin temel hedefinin yeniden inşa sürecinde olan uluslararası sistemde yaşanan gelişmeleri yakından takip ederek Türkiye'nin burada güçlü bir şekilde yer almasını temin etmeye yönelik, başta sahaya dayalı proje ve yayınlar

фессор, доктор Мехмет Сейфеттин Ерол орталықтың негізгі міндеті қайта құрылып жатқан халықаралық жүйеде орын алған оқиғаларды бақылап, Түркияның мықты позицияға ие болуын қамтамасыз ету үшін түрлі жобалар мен іс-шараларды жүзеге асыру, ғылыми зерттеулер жүргізу және оларды қолдау екенін атап өтті. Еуразия ғылыми-зерттеу институтымен ынтымақтастықта Еуразияға қатысты ортақ жобаларды жүзеге асыру мүмкіндігіне көп көңіл бөлетіндерін тілге тиек етті.

Кездесу нәтижесінде Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер және ANKASAM төрағасы профессор, доктор Мехмет Сейфеттин Ерол екі ғылыми-зерттеу мекемесі ретінде қай

olmak üzere akademik çalışmalar gerçekleştirmek ve onları desteklemek olduğunu açıklayan Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, Avrasya Araştırma Enstitüsü ile işbirliği konusunda Avrasya'ya yönelik ortak projeler yürütme olanağına çok önem verdiklerini ifade etti.

Görüşme neticesinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer ve ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol iki araştırma kurumu olarak hangi konular üzerinde ortak projeler üzerinde çalışabileceği, uzman değişim programları ve karşılıklı deneyim alışverişi konuları üzerinde ortak işbirliği protokolü imzaladılar.

Ziyaret sonrasında Prof. Dr. Musa Yıldız, ANKASAM Başkanı, Prof. Dr. Mehmet Seyfettin'e Ahmet Yesevi Üniversitesi yayınlarından hediye etti. Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol da

salalarda бірлескен жобалар жүргізуге болатыны жөнінде, сарапшы алмасу бағдарламалары мен тәжірибе алмасу бағдарламалары жөнінде бірлескен ынтымақтастық хаттамасына қол қойды.

Сапар соңында профессор, доктор Мұса Йылдыз ANKASAM төрағасы профессор, доктор Мехмет Сейфеттин Еролға Ахмет Ясауи университетінің басылымдарын сыйға тартты. Ал профессор, доктор Мехмет Сейфеттин Ерол делегацияға келгендері үшін алғыс білдіріп, оларға ANKASAM басылымдарын сый ретінде табыстады. □

ziyaretleri için heyete teşekkür etti ve ANKASAM yayınlarından hediye etti. □

19 EKİM 2018 TARİHİNDE AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI VE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ HEYETİ RUSYA ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ'NÜ ZİYARET ETTİ.

2018 ЖЫЛДЫҢ 19-ҚАЗАНЫНДА АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТІ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС ТӨРАҒАСЫ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ДЕЛЕГАЦИЯСЫ РЕСЕЙ ЗЕРТТЕУЛЕРІ ИНСТИТУТЫНДА БОЛДЫ.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Enstitü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canalay ve Enstitü Araştırma Görevlisi Ömirbek Hanayi Ankara ziyareti kapsamında Rusya

Ahmet Ясауи университеті Өкілетті Кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз, Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, институт директорының орынбасары Женизхан Жаналтай және институттың ғылыми қызметкері Өмірбек Қанай Анкараға сапары барысында Ресей зерттеулері институтының (RUSEN) жұмысымен танысты. RUSEN басшысы профессор, доктор Салих Йылмаз институт делегациясына Ресей географиясынан бастап адамзат тарихының мәдениеті мен өркениетінің мекені болған Еуразия аймағында қоғамдар арасы өзара ықпалдастық, сенімділік және ынтымақтастықты арттыруды негізгі мақсат еткен Түркияда орналасқан интеллектуалдық үкіметтік емес ұйым болып табылатын мекеменің жалпы қағидаларымен таныстырды.

Өкілетті Кеңес төрағасы Мұса Йылдыз мырза, кең ауқымда Еуразия аймағына, ал негізінен осы аймақта өмір сүретін түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға қатысты ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу және стратегиялық ұсыныстар дайындауды мақсат тұтқан Еуразия ғылыми-зерттеу институтының халықаралық деңгейде әлемге аты танылған зерттеу ұйымдарының біріне

Araştırmalar Enstitüsü'ne (RUSEN) nezaket ziyaretinde bulundular. RUSEN Başkanı Prof. Dr. Salih Yılmaz, Enstitü heyetine, Rusya coğrafyası başta olmak üzere insanlık tarihinin kadim kültür ve medeniyetlerine ev sahipliği yapmış olan Avrasya coğrafyasında toplumlararası etkileşimin, duyarlılığın ve dayanışmanın artırılmasını temel hedef edinmiş Türkiye merkezli entelektüel bir sivil toplum kuruluşu olan RUSEN'in genel ilkelerinden bahsetti.

Mütevelli Heyet Başkanımız Sayın Musa Yıldız, genelde Avrasya bölgesine, özelde bu bölgede yoğun olarak yaşayan Türk Devlet ve Topluluklarına ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve stratejik öneriler geliştirmek amacını taşıyan Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün uluslararası düzeyde tanınan önde gelen araştırma kurumlarından birisi olma hedefi doğrultusunda çalışmalarını devam ettirdiğini dile getirdi. Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Enstitü faaliyetleri, projeleri ve yayınları hakkında detaylı bilgi verdi ve RUSEN ile ortak işbirliği konusunda görüşlerini bildirdi. Görüşme sonrasında RUSEN ile Enstitümüz arasında Avrasya bölgesini ilgilendiren ortak konu-

aynalanu yolunda жұмыстар жүргізіп жатқанын атап өтті. Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, институт шаралары, ғылыми жобалары және басылымдары туралы жан-жақты мағлұмат беріп RUSEN институтымен ортақ ынтымақтастық құру ұсынысын білдірді. Кездесу нәтижесінде Ресей зерттеулері институтымен арада Еуразия аймағына қатысты ортақ мәселелер жөнінде, әсіресе халықаралық қатынастар, экономика, энергетика, транспорт, мәдениет және тарих сынды салаларды қамтитын жоба жұмыстары бойынша ынтымақтастық орнату, мамандардың тәжірибе алмасуы және үздіксіз пікір алмасу туралы ортақ шешімдер қабылданып екі мекеме арасындағы қарым-қатынастарды нығайту қажеттілігі айтылды. □

lar üzerinde, özellikle uluslararası ilişkiler, ekonomi, enerji, ulaşım, kültür ve tarih gibi başlıkları içeren proje çalışmalarında işbirliği yapma, uzman değişimi ve devamlı fikir alış-verişinde bulunulması üzerinde fikir birliğine varıldı ve iki kurum arasındaki ilişkilerin daha da artırılması gerektiği ifade edildi. □

19 EKİM 2018 TARİHİNDE AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI VE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ HEYETİ AVRASYA EKONOMİK İLİŞKİLER DERNEĞİ'Nİ ZİYARET ETTİ.

2018 ЖЫЛДЫҢ 19-ҚАЗАНЫНДА АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТІ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС ТӨРАҒАСЫ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ДЕЛЕГАЦИЯСЫ ЕУРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ҚАУЫМДАСТЫҒЫНА БАРДЫ.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Enstitü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canalay ve Enstitü Araştırma Görevlisi Ömirbek

Ахмет Ясауи университетінің Өкілетті Кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз, Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, институт директорының орынбасары Жәңгізхан Жаналтай және институттың ғылыми қызметкері Өмірбек Қанай Еуразия Экономикалық қатынастар қауымдастығында (ЭкоЕуразия) болды. Қауымдастыққа сапар барысында ЭкоЕуразия басшысы Хикмет Эренмен мекемелер арасында ынтымақтастық орнату туралы келіссөздер жүргізді.

ЭкоЕуразия басшысы Хикмет Эрен, қауымдастықтың құрылу мақсаты және қазіргі таңға дейін жүзеге асырылған жобалары жайында егжей-тегжейлі мағлұмат берді. Сонымен қатар, Түркияның проблемаларына жанашырлықпен қарап, оның келешегіне қатысты айтатын өз пікірі бар және елдің жаһанданған әлемде өз орнын алуына атсалысып жүрген, әрқайсысы өз саласында білімі мен тәжірибесі жетерлік және ең маңыздысы ұлттық рухы биік бір топ кәсіпкерлер, ғалымдар және мамандар тарапынан 2006 жылы Анкарада құрылған ЭкоЕ-

Hanayı Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği'ni (EkoAvrasya) ziyaret ettiler. Ziyaret sırasında EkoAvrasya Başkanı Hikmet Eren'le kurumlar arası işbirliği konularını görüştüler.

EkoAvrasya Başkanı Hikmet Eren, derneğin kuruluş amacı ve bugüne kadar hayata geçirilmiş projeleri hakkında detaylı bilgi verdi. Ayrıca, Türkiye'nin dertlerini dert edinmiş, onun geleceği hakkında söyleyecek sözü olan ve ülkenin küreselleşen dünyada hak ettiği yeri alabilmesi için kafa yoran, her biri kendi alanında bilgi ve birikim sahibi ve en önemlisi milli sorumluluk duygusu taşıyan bir grup girişimci, akademisyen ve profesyonel tarafından 2006 yılında Ankara'da kurulmuş olan EkoAvrasya Derneği'nin aynı zamanda Türk Dünyası ve onu ilgilendiren uluslararası güncel konular üzerinde çalışmalar yürüttüğünün de altını çizdi.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Kazakistan'ın Almatı şehrinde Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne bağlı bir kurum olarak 2014 yılında kurulan Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün amaç ve görevleri ile geleceğe yönelik planlarından bahsetti. Enstitü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Enstitü'nün bugüne kadar uluslararası düzeyde gerçekleştirdiği, Avrasya

уразия қауымдастығы сондай-ақ түркі әлемі және оған қатысты халықаралық маңызды мәселелерге қатысты зерттеу жұмыстарын жүргізетінін баса айтты.

Ахмет Ясауи университеті Өкілетті Кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз, Қазақстанның Алматы қаласында Ахмет Ясауи университетіне қарасты бір мекеме ретінде 2014 жылы құрылған Еуразия ғылыми-зерттеу институтының мақсат және міндеттері мен келешекке қатысты жоспарларымен бөлісті. Институт директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, институттың қазіргі кезге дейін халықаралық деңгейде өткізілген Еуразия аймағына қатысты түрлі тақырыптарды қамтыған іс-шаралары және басылымдары туралы мағлұматтарды айтып өтті. Кездесу барысында мекеме басшылары келешекке қатысты ортақ жобалар мен іс-шаралар өткізуге ынтымақтастық орнатуға дайын екендерін білдірді. □

ya bölgesi genelinde çeşitli konuları içeren faaliyetler ve yayınları hakkında detaylı bilgi verdi. Görüşme sırasında kurum başkanları geleceğe yönelik ortak çalışma ve projeler yürütme konusunda işbirliği yapmaya hazır olduklarını bildirdiler. □

19-21 EKİM 2018 TARİHLERİ ARASINDA AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ UZMANLARI AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ TARAFINDAN DÜZENLENEN ULUSLARARASI TOPLUM, İKTİDAR & SİYASET KONGRESİ'NE KATILDILAR.

2018 JYLY 19-21 ҚАЗАН АРАЛЫҒЫНДА ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ САРАПШЫЛАРЫ АХИ ЕВРАН УНИВЕРСИТЕТІ ҰЙЫМДАСТЫРҒАН «ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОҒАМ, БІЛІК ЖӘНЕ САЯСАТ КОНГРЕСІНЕ» ҚАТЫСТЫ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay ve Enstitü araştırmacısı Ömirbek Hanayi 19-21 Ekim 2018 tarihleri arasında Kırşehir'de Ahi Evran Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen "1. Uluslararası Top-

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент доктор Вакур Сүмер, директор орынбасары Жәнгізхан Жәналтай және институттың зерттеушісі Өмірбек Қанай 2018 жылы 19-21 қазан күндері Кыршехирдегі Ахи Евран университеті ұйымдастырып өткізген «І Халықаралық қоғам, билік және саясат конгресіне» қатысты. Бірінші рет өткізіліп отырған конгресстің негізгі тақырыптары ретінде жұмсақ күш, сыртқы саясат, жаһандану, жаһандық экономика және саяси әлеуметтану сияқты мәселелерді қамтылды. Жалпы алғанда, экономика, халықаралық қатынастар, адам құқықтары, диаспора және көші-қон, әдебиет және философия сияқты салаларда түрлі баяндамалар жасалды.

Конгресс осы мәселелерді зерттейтін ғалымдар мен мамандардың басын қосып, әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулер үшін ғылыми алаң құрды. Түркия мен шетелдерден көптеген ғалымдар қатысқан аталмыш конгрессте ұйымдастыру

lum, İktidar & Siyaset Kongresi"ne katıldılar. İlk kez düzenlenmekte olan kongrenin ana temaları arasında Yumuşak güç, Dış Politika, Küreselleşme, Küresel Ekonomi, Siyaset Sosyolojisi gibi konular yer almıştır. Genel olarak ekonomi, uluslararası ilişkiler, insan hakları, diaspora ve göç çalışmaları, edebiyat, ve felsefe gibi alanlarda çeşitli bildiriler sunuldu.

Kongre, bu konular üzerinde araştırma yapan akademisyen ve bilim adamlarını bir araya getirerek sosyal bilimler çalışmaları adına da bir platform oluşturdu. Türkiye ve yurtdışından pek çok ülkeden gelen katılımcıların katıldığı kongrenin açılış konuşmasını Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı Dr. Öğretim Üyesi Erman Akıllı yaptı. Konuşmasında, kongrenin gerçekleşmesinde emeği geçen herkese ve arasında Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün de bulunduğu destekleyen kuruluşlara katkılarından dolayı teşekkür etti.

комитетінің төрағасы, профессор, Ерман Ақыллы ашылу сөзін сөйледі. Өз сөзінде ол конгрессті ұйымдастыруға үлес қосқандардың барлығына және конгреске қолдау білдірген Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Еуразия ғылыми-зерттеу институты сияқты құрылымдарға да алғысын білдірді.

Екі күнге жалғасқан конгресстің соңғы күні, яғни 2018 жылы 20 қазанда Еуразия ғылыми-зерттеу институтының делегациясы үшін «Жаһандану әлеміндегі Орталық Азия» атты арнаулы сессия өткізілді. Сессияға төрағалық еткен Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Вакур Сүмер институттың сарапшыларына арнайы сессия орайын жаратқандары үшін ұйымдастырушыларға алғысын білдіріп, институттың қызметі туралы қысқаша мағлұмат берді.

Сессияда Институт директоры, доцент, док-

İki gün boyunca devam eden kongrenin ikinci günü 20 Ekim 2018 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü heyeti için "Küreselleşen Dünyada Orta Asya" özel oturumu düzenlendi. Oturum Başkanlığını yürüten Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer kongrenin organizatörlerine Enstitü uzmanlarına ayrılan özel oturum için teşekkür ederek sözlerine başladı ve kısaca Enstitü'nün faaliyetlerinden bahsetti.

Bildiri sunumları sırasında Enstitü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer "Orta Asya'daki Güvenlik Algılamalarında Süreklilik ve Dönüşüm: Westfalya Düzenini Kurmaya Çalışmak" konulu bildirisini sundu. Oturuma Enstitü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay "Bir Yaşam Biçimi Olarak Göç: Orta Asyalı İşçi Göçmenler" başlıklı sunumu ile devam etti. Enstitü Araştırma Görevlisi Ömirbek Hanai ise "Kazakistan'daki Son Sosyal ve Kültürel Gelişmeler" konulu bildirisini sundu. Oturum

tor Vakur Sümer «Ortalық Азиядағы қауіпсіздікті танымындағы сабақтастық пен өзгеріс: Вестфалия тәртібін қалыптастыруға талпыну» атты баяндама жасады. Директор орынбасары Женгизхан Жаналтай «Өмір салты ретіндегі көші-қон: Орталық Азиядағы еңбек мигранттары» тақырыбында баяндама ұсынды. Институттың ғылыми қызметкері Өмірбек Қанай өз баяндамасында «Қазақстандағы соңғы әлеуметтік және мәдени үдерістер» тақырыбын баяндады. Сессия соңында қатысушылар баяндамаларда қозғалған мәселелер, институт қызметтері және Қазақстанның жалпы жағдай туралы сұрақтар қойып өзара пікір алмасты. □

sonunda katılımcılar; sunulan bildiriler, Enstitü'nün faaliyetleri ve genel olarak Kazakistan hakkında çeşitli soruları yönelttiler ve görüş alışverişinde bulunuldu. □

**22-24 EKİM 2018 TARİHLERİ
ARASINDA AVRASYA ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ UZMANLARI 2.
ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER VE
EĞİTİM ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU'NA KATILDI.**

2018 ЖЫЛЫ 22-24 ҚАЗАН КҮНДЕРІ
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУ-
ТЫНЫҢ САРАПШЫЛАРЫ «ІІ ХАЛЫҚА-
РАЛЫҚ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР ЖӘНЕ
БІЛІМ БЕРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ СИМПОЗИУ-
МЫНА» ҚАТЫСТЫ.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент доктор Вакур Сүмер, директор орынбасары Жәңгізхан Жәналтай және институттың ғылыми қызметкері Өмірбек Қанай 2018 жылы 22-24 қазан күндері Кония қаласында өткен «ІІ Халықаралық әлеуметтік ғылымдар және білім беру мәселелері симпозиумына» (ISCER, 2018) қатысты.

Нежметтин Ербакан университеті мен Педагогика академиясы бірлесіп ұйымдастырған симпозиум «Өзгеріс әлемінде адам, қоғам және білім беру» мәселелерін басты тақырып етіп, осы салаларда жұмыс істейтін ғалымдар, зерттеушілер, оқытушылар мен студенттердің басын қосуды мақсат етті біріктіруге бағытталған. Симпозиум аясын-

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay ve Enstitü araştırma görevlisi Ömirbek Hanai 22-24 Ekim 2018 tarihleri arasında Konya'da gerçekleştirilen "2. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumu"na (ISCER, 2018) katıldılar.

Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Pedagoji Akademi işbirliğiyle düzenlenen sempozyumun ana teması "Değişen Dünyada İnsan, Toplum ve Eğitim" olarak belirlenmiş olup bu alanda çalışan bilim insanları, araştırmacılar, öğretmenler ve öğrencileri bir araya getirmeyi amaçlamıştır. Sempozyumda, 22 Ekim tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü heyeti için özel oturum düzenlenmiştir. Oturum başkanlığını Enstitü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer yürütmüştür. Oturum "Orta Asya'da Çevre ve Güvenlik İlişkisi: Yeni Bir Güvenlik Paradigmasına Doğru" sunumuyla başlamıştır. Doç. Dr. Vakur Sümer, Orta Asya'da güvenlik konusunun gündemdeki önemli konulardan biri olduğunu dile getirerek, güvenliğin çevre ile ilişkisindeki temel faktörlere değinmiştir.

Oturumun devamında Enstitü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay "Orta Asya'da Göç: İşçi Göçmen Akınında Yeni Eğilimler" konulu sunumunda Orta Asya devletleri arasındaki işçilerin göç akını ve ortak problemler ve onların çözüm yolları hakkında görüşlerini sundu. Son olarak Enstitü Araştırma Görevlisi Ömirbek Hanayi, Ayaulym Rakhmatullina ile birlikte hazırladığı "Kazakistan'da Türkistan Kavramının Yeniden Canlanmasını Tarihi Önemi" adlı bildirisini sundu. Bildirisinde Ömirbek Hanai, genel olarak Türkistan kavramının Türk Dünyası için önemine değinerek, Kazakistan'da bu konu üzerinde atılan adımlar hakkında detaylı bilgi verdi. Oturum

da 22 қазан күні Еуразия ғылыми-зерттеу институтының делегациясы үшін арнайы сессия ұйымдастырылды. Сессияға Институт директоры, доцент, доктор Вакур Сүмер төрағалық етіп, «Орталық Азиядағы қоршаған орта мен қауіпсіздіктің өзара байланысы: жаңа қауіпсіздік парадигмасы» атты баяндама жасады. Доцент, доктор Вакур Шумер Орталық Азиядағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету күн тәртібіндегі маңызды мәселелердің бірі екенін айта келіп, қауіпсіздік пен қоршаған ортаның өзара байланысындағы негізгі факторларға тоқталды.

Сессияның жалғасында Институт директорының орынбасары Женгизхан Жаналтай «Орталық Азиядағы көші-қон: жұмысшылардың көші-қон ағынындағы жаңа беталыстар» атты баяндамасында Орталық Азия елдері арасындағы жұмысшылардың көші-қон ағыны, ортақ проблемалары мен оларды шешу жолдары туралы өз ойларымен бөлісті. Соңында институттың ғылыми қызметкері Өмірбек Қанай Сатпаев университетінің оқытушысы т.ғ.д. Аяулым Рахматулинамен бірлесіп дайындаған «Қазақстанда Түркістан атауының қайта жаңаруының тарихи маңызы» атты баяндамасын ұсынды. Баяндамасында Өмірбек Қанай Түркістан атауының тұтас Түркі әлемі үшін маңыздылығына тоқталып, бұл жағында Қазақстанның жасаған қадамдары туралы толық ақпарат берді. Сессияның соңында симпозиумнің ұйымдастыру комитеті қатысушыларға құнды ақпараттары мен пікірлері үшін алғысын білдіріп, оларға қатысу сертификаттарын табыс етті. □

sonunda, sempozyum organizasyon komitesi, katılımcılara sunduğu değerli bilgi ve görüşlerinden dolayı teşekkürlerini ilettiler ve katılım sertifikalarını takdim etti. □

19 EKİM 2018 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. VAKUR SÜMER ANKARA ÜNİVERSİTESİ ASYA-PASİFİK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ'Nİ (APAM) ZİYARET ETTİ.

2018 ЖЫЛДЫҢ 19 ҚАЗАНЫНДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ ДОЦЕНТ, ДОКТОР ВАКУР СҮМЕР АНКАРА УНИВЕРСИТЕТІ АЗИЯ-ТЫНЫҚ МҰХИТЫ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫНДА (APAM) БОЛДЫ.

19 Ekim 2018 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer Ankara Üniversitesi Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'ni (APAM) ziyaret etti. Ziyaret sırasında Doç. Dr. Vakur Sümer, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün genelde tüm Avrasya ve özelde Orta Asya bölgesine ilişkin ekonomi, enerji, siyaset, uluslararası ilişkiler, sosyal ve kültürel konular gibi birçok önemli alanda çeşitli bilimsel araştırmalar ve akademik etkinlikler yürütmekte olduğundan bahsetti.

Bu bağlamda Enstitü'nün haftalık E-Bülten, aylık Asya Avrupa dergisi, rapor ve kitaplar yayınlamakta olduğunu dile getiren Doç. Dr. Vakur Sümer, APAM Müdürü Prof. Dr. Ali Merthan Dündar'a Enstitü'nün yayınlarını hediye etti. APAM'ın Ankara Üniversitesi'ne bağlı bir düşünce merkezi olduğuna değinen APAM Müdürü Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, APAM'ın genelde Asya-Pasifik bölgesine yönelik çeşitli bilimsel araştırmalar, projeler ve akademik etkinlikler düzenlemekte olduğunu belirtti. Görüşmenin devamında iki araştırma merkezi arasında işbirliği olanakları görüşüldü. Ziyaret

2018 жылдың 19 қазанында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер Анкара университеті Азия-Тынық мұхиты ғылыми-зерттеу орталығында (APAM) болды. Сапар барысында доцент, доктор Вакур Сүмер Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Еуразия ғылыми-зерттеу институты жалпы Еуразия аймағына, оның ішінде Орталық Азияға қатысты экономика, энергетика, саясат, халықаралық қатынастар, әлеуметтану және мәдениет сияқты бірқатар маңызды салаларда ғылыми зерттеулер жүргізіп, түрлі іс-шаралар ұйымдастыратынын тілге тиек етті.

Осыған байланысты институттың апта сайын электрондық бюллетень, ай сайын «Азия Еуропа» журналы, баяндама мен кітаптар жариялайтынын атап өткен доцент, доктор Вакур Сүмер APAM директоры профессор, доктор Али Мертхан Дүндарға институттың ғылыми еңбектерін сыйға тартты. APAM директоры профессор, доктор Али Мертхан Дүндар APAM-ның Анкара университеті жанындағы стратегиялық зерттеу орталығы болып табылатынын және Азия-Тынық мұхиты аймағы бойынша әр түрлі ғылыми зерттеулер, жобалар мен ғылыми іс-шараларды ұйымдастыратынын мәлімдеді. Кездесу барысында екі ғылыми-зерттеу орталықтарының ынтымақтастық мүмкіндіктері талқыланды. Кездесу соңында APAM директоры профессор, доктор Али Мертхан Дүндар доцент, доктор Вакур Сүмерге келгені үшін алғысын білдіріп, APAM басылымдарын силады.

sonrasında, APAM Müdürü Prof. Dr. Ali Merthan Dündar ziyaretinden dolayı Doç. Dr. Vakur Sümer'e teşekkür etti ve APAM yayınlarından hediye etti.

ERI Infographic No.11

ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ ӘУЕЖАЙ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ | ORTA ASYA'DA HAVALIMANI ALTYAPISI

AIRPORT INFRASTRUCTURE IN CENTRAL ASIA

The list of Airports in Central Asia

KAZAKHSTAN (KZ)

UZBEKISTAN (UZ)

KYRGYZSTAN (KG)

TAJIKISTAN (TJ)

TURKMENISTAN (TK)

✈️ Astana TSE
 ✈️ Aktau SCO
 ✈️ Aktobe AKX
 ✈️ Almaty ALA
 ✈️ Atyrau GUW
 Karaganda KGF
 Kokshetau KOV
 Kostanay KSN
 Kyzylorda KZO
 Oral URA
 Oskemen UKK
 Pavlodar PWQ
 Petropavl PPK
 Semey PLX
 ✈️ Shymkent CIT
 Taldykorgan TDK
 Taraz DMB
 Zhezkazgan DZN

✈️ Tashkent TAS
 ✈️ Andizhan AZN
 ✈️ Bukhara BHK
 ✈️ Fergana FEG
 ✈️ Karshi KSQ
 Namangan NMA
 ✈️ Navoi NVI
 Nukus NCU
 ✈️ Samarkand SKD
 ✈️ Termez TMJ
 Urgench UGC
 Zarafshan AFS

✈️ Bishkek FRU
 Osh OSS

✈️ Dushanbe DYU
 ✈️ Khujand LBD
 ✈️ Kulob TJU
 ✈️ Qurghonteppa KQT

✈️ Ashgabat ASB
 ✈️ Balkanabat BKN
 ✈️ Dashguz TAZ
 ✈️ Mary MYP
 ✈️ Turkmenbashi KRW
 ✈️ Turkmenabat CRZ

Total: 42 Airport

Akademik Türkçe Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu verilmeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Kasım 2018 Sayı: 34
Қараша 2018 жыл №34